

**AÇIK VE UZAKTAN ÖĞRENMEDE
EĞİTSEL VİDEOLARA İLİŞKİN
UZMAN VE ÖĞRENEN GÖRÜŞLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Bariş YİĞİT

Eskişehir 2020

**AÇIK VE UZAKTAN ÖĞRENMEDE EĞİTSEL VİDEOLARA İLİŞKİN
UZMAN VE ÖĞRENEN GÖRÜŞLERİ**

Bariş YİĞİT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Nilgün ÖZDAMAR**

**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Temmuz 2020**

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bariş YİĞİT'in "Açık ve Uzaktan Öğrenmede Eğitsel Videolara İlişkin Uzman ve Öğrenen Görüşleri" başlıklı tezi .../.../20.. tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddeleri uyarınca, Uzaktan Eğitim Anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Unvanı – Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) :

Üye :

Üye :

.....

Enstitü Müdürü

ÖZET

AÇIK VE UZAKTAN ÖĞRENMEDE EĞİTSEL VİDEOLARA İLİŞKİN

UZMAN VE ÖĞRENEN GÖRÜŞLERİ

Bariş YİĞİT

Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temmuz, 2020

Danışman: Doç. Dr. Nilgün ÖZDAMAR

Açık ve uzaktan öğrenmede öğrenenlerin sıkça tercih ettikleri materyallerden birisi eğitsel videolardır. Eğitsel videolar içerisinde görsel-işitsel öğeleri barındıran ve birden fazla duyuya aynı anda hitap ederek öğrenmenin daha iyi gerçekleşmesine olanak sağlayan materyallerdendir. Eğitsel videoların tasarımlarında; çoklu ortam öğrenme kuramı görsel-işitsel öğelerin bir arada kullanımına yönelik yapıyı düzenleme açısından, bilişsel yük kuramı öğrenmenin istenen düzeyde gerçekleşmesi için bilgi yükünün düzenlenmesi bakımından, açık ve esnek öğrenme için video ve çoklu ortam tasarımı da tasarımlar ve yapım yönünden önemli katkılar sağlamaktadır. Bu bağlamda araştırmanın amacı, uzmanlar ve öğrenenlerin eğitsel videolar ve türlerine yönelik görüşlerinin belirlenmesi ve çoklu ortam kuramı, bilişsel yük kuramı ve açık ve esnek öğrenme için video ve çoklu ortam tasarımı çerçevesinde bulgu ve sonuçların değerlendirilerek eğitsel videoların tasarımlarının nasıl olması gerektiğinin ortaya çıkarılmasıdır. Araştırma amacı bağlamında, açık ve uzaktan öğrenme alanındaki uzmanlarla yarı yapılandırılmış görüşmeler, açık ve uzaktan öğrenenlerle de odak grup görüşmesi yapılmıştır. Araştırmada durum çalışmasının bütüncül durum deseni tercih edilmiştir. Araştırma sonucunda, eğitsel videoların açık ve uzaktan öğrenmede önemli bir materyal olduğu; eğitsel videoların daha iyi yapılmasını kısıtlayan etkenler bulunduğu; tasarımların iyileştirilmesi ve yenilenmesi; uzman kadroların oluşturulması; güncel teknolojik imkanların kullanılması; görsel-işitsel tasarımların iyileştirilmesi ve arttırılması; ders içeriklerine uygun tasarımların oluşturulması; hedef kitle özelliklerinin dikkate alınması; etkileşimin arttırılması; yayın ortamlarına uygun tasarımların yapılması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bağlamda sonuçların, çoklu ortam öğrenme, bilişsel yük ve açık ve esnek öğrenme için video ve çoklu ortam tasarımı ilkeleri ile benzer ve aynı doğrultuda olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Açık ve uzaktan öğrenme, Eğitsel video, Eğitsel video türleri, Eğitsel video tasarımı, Çoklu ortam öğrenme kuramı

ABSTRACT

EXPERT AND LEARNER VIEWS ON EDUCATIONAL VIDEOS IN OPEN AND DISTANCE LEARNING

Bariş YİĞİT

Department of Distance Education

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, July, 2020

Supervisor: Assoc. Prof. Nilgün ÖZDAMAR

One of the materials frequently preferred by learners in open and distance learning is educational videos. It is one of the materials that contains audiovisual elements in educational videos and that enables more realization of learning by addressing multiple senses at the same time. In the design of educational videos; Multimedia learning theory, in terms of organizing the structure for the use of audiovisual elements together, cognitive load theory also provides significant contributions in terms of design and production for video and multimedia design for open and flexible learning in order to regulate the information load for the desired level of learning. In this context, the aim of the research is to determine the opinions of experts and learners about educational videos and types, and to reveal how the designs of educational videos should be evaluated by evaluating the findings and results within the framework of video and multimedia design for multimedia theory, cognitive load theory and open and flexible learning. In the context of the research purpose, semi-structured interviews were made with experts in the field of open and distance learning, and focus group interviews were held with open and distance learners. In the study, the holistic state pattern of the case study was preferred. As a result of the research, educational videos are an important material in open and distance learning; there are factors that restrict the making of educational videos better; improvement and renewal of designs; creation of expert staff; use of current technological facilities; improving and enhancing audiovisual designs; creating designs suitable for the course contents; consideration of target audience characteristics; increasing interaction; it is concluded that designs suitable for broadcast environments should be made. In this context, it is determined that the results are similar and in line with the principles of video and multimedia design for multimedia learning, cognitive load, and open and flexible learning.

Keywords: Open and distance learning, Educational video, Educational video types, Educational video design, Multimedia learning theory

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez sürecim boyunca hep yanımda olan; gece gündüz demeden bana yol gösteren, bilgi ve tecrübelerini paylaşan, zorlukları kolay kılan; bilim insanı, değerli danışmanım; Doç. Dr. Nilgün ÖZDAMAR'a sabrı ve destekleri için en içten teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans tez jürimde yer alıp, görüşleriyle ve düşünceleriyle önemli katkılar sağlayan değerli hocalarım; Prof. Dr. Erol Nezih ORHON ve Doç. Dr. Esra Pınar UÇA GÜNEŞ'e en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tez süresince bilgilerini, görüşlerini, düşüncelerini, yorumlarını ve desteklerini esirgemeyen tüm hocalarıma ve dostlarıma da çok teşekkür ederim.

Son olarak, özellikle belirtmek isterim ki, lisans ve yüksek lisans süreçlerinde her türlü zorlukta beni destekleyen ve yarı yolda bırakmayan; üzerimde emeği bulunan, isimleri ve yaptıkları dile getirildiği vakit dahi incinebilecek kadar hassas ve ince ruhlu olan; isimleri buraya sığmayacak, o koca yürekli güzel insanlar, bilin ki, sizlere minnettarım. Bu çalışmamı, sizlere, koca yürekli güzel insanlara adamaktan dolayı anlatılamaz bir mutluluk duyuyorum.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Barış YİĞİT

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLOLAR DİZİNİ.....	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiv
GÖRSELLER DİZİNİ.....	xv
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvi
1.GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç	4
1.3. Önem.....	4
1.4. Sınırlılıklar	5
1.5. Tanımlar	6
2. ALANYAZIN	8
2.1. Açık ve Uzaktan Öğrenme	8
2.2. Açık ve Uzaktan Öğrenmede Ders Materyalleri.....	9
2.3. Açık ve Uzaktan Öğrenmede Eğitsel Video.....	11
2.4. Açık ve Uzaktan Öğrenmede Eğitsel Video Türleri	12
2.5. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi ve Eğitsel Videolar.....	14
2.6. İlgili Çalışmalar.....	17
3. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	22
3.1. Çoklu Ortam Öğrenme Teorisi	22
3.2. Bilişsel Yük Teorisi	23
3.3. Çoklu Ortam Öğrenmenin Bilişsel Kuramı	25
3.4. Çoklu Ortam Öğrenmenin Temel İlkeleri.....	28
3.4.1. Hedef kitlenin sahip olduğu özelliklerinin bilinmesi ilkesi	28

3.4.2. Bölünmüş dikkat ilkesi	29
3.4.3. Yöntem ilkesi	29
3.4.4. Fazlalık etkisi ilkesi.....	30
3.4.5. Sinyalleşme (ipucu) ilkesi	31
3.4.6. Animasyonun beş ilkesi	31
3.5. Açık ve Esnek Öğrenme İçin Video ve Çoklu Ortam Tasarımı	32
4. YÖNTEM	37
4.1. Araştırma Deseni	37
4.2. Katılımcılar.....	38
4.3. Veri Toplama Araçları	41
4.4. Verilerin Analizi.....	44
4.5. Araştırmanın İnanırlığı.....	45
4.6. Araştırmacının İnanırlığı	47
4.7. Araştırmanın Güçlü ve Sınırlı Yönleri	49
5. BULGULAR VE YORUM.....	50
5.1. Uzmanların Açıköğretim Sistemi’nde Kullanılan Eğitsel Videolar ve Türlerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	50
5.2. Uzmanların Açıköğretim Sistemi’ndeki Öğrenme Açısından Etkili Gördükleri Eğitsel Video Özelliklerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	57
5.3. Uzmanlarının Bir Eğitsel Videonun Nasıl Olması Gerektiğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	66
5.4. Öğrenenlerin Açıköğretim Sistemi’nde Kullanılan Farklı Eğitsel Video Türlerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	82
5.4.1. Öğrenenlerin yüz yüze dersler videosu genel muhasebeye yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar	82
5.4.2. Öğrenenlerin uzman anlatımı videosu genel muhasebeye yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar	88
5.4.3. Öğrenenlerin sınava doğru videosu genel muhasebeye yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar	95
5.4.4. Öğrenenlerin etv yeşil perde videosu genel muhasebeye yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar	101
5.4.5. Öğrenenlerin canlı ders kayıtları videosu genel muhasebeye yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar	107

5.4.6. Öğrenenlerin canlı ders kayıtları videosu örgüt kuramına yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar	113
5.4.7. Öğrenenlerin animasyonlu yeşil perde videosu örgüt kuramına yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar	119
5.4.8. Öğrenenlerin animasyonlu özet anlatım videosu örgüt kuramına yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar	124
5.4.9. Öğrenenlerin açık sınıf videosu örgüt kuramına yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar	129
5.5. Açık ve Uzaktan Öğrenme Alanındaki Öğrenenlerle Yapılan Odak Grup Görüşmeleri Sonucu Öğrenen Beklentilerine Yönelik İlişkin Bulgular ve Yorumlar	134
6. TARTIŞMA.....	145
6.1. Uzmanların Açıköğretim Sistemi'nde Kullanılan Eğitsel Videolar ve Türlerine Yönelik Görüşleri.....	145
6.2. Uzmanların Öğrenme Açısından Etkili Eğitsel Video Özelliklerine Yönelik Görüşleri	148
6.3. Uzmanlarının Bir Eğitsel Videonun Nasıl Olması Gerektiğine Yönelik Görüşleri	149
6.4. Öğrenenlerin Eğitsel Video Türlerine İlişkin Görüşleri	150
6.4.1. Öğrenenlerin yüz yüze dersler videosu genel muhasebeye yönelik görüşleri.....	150
6.4.2. Öğrenenlerin Uzman Anlatımı Videosu Genel Muhasebeye Yönelik Görüşleri	151
6.4.3. Öğrenenlerin Sınava Doğru Videosu Genel Muhasebeye Yönelik Görüşleri	151
6.4.4. Öğrenenlerin ETV Yeşil Perde Videosu Genel Muhasebeye Yönelik Görüşleri	152
6.4.5. Öğrenenlerin Canlı Ders Kayıtları Videosu Genel Muhasebeye Yönelik Görüşleri	152
6.4.6. Öğrenenlerin Canlı Ders Kayıtları Videosu Örgüt Kuramına Yönelik Görüşleri	153
6.4.7. Öğrenenlerin Animasyonlu Yeşil Perde Videosu Örgüt Kuramına Yönelik Görüşleri.....	154

6.4.8. Öğrenenlerin Animasyonlu Özet Anlatım Videosu Örgüt Kuramına Yönelik Görüşleri.....	154
6.4.9. Öğrenenlerin Açık Sınıf Videosu Örgüt Kuramına Yönelik Görüşleri.....	155
6.5. Öğrenenlerin Etkili Eğitsel Videolar ve Bir Eğitsel Videonun Nasıl Olması Gerektiğine Yönelik Beklentileri ve Görüşleri.....	156
7. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	158
7.1. Sonuç.....	158
7.2. Öneriler.....	168
KAYNAKÇA	
EK-1. Yarı- Yapılandırılmış Görüşme Soruları	
EK-2. Odak Grup Görüşme Soruları	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLOLAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 3.1.1. Çoklu Ortam (Multimedia) Tanımları	21
Tablo 3.2.1. Bilişsel Yük Kategorileri	23
Tablo 3.3.1. Çoklu Ortam Öğrenmesi Bilişsel Kuramının Üç Varsayımı	24
Tablo 3.5.1. Eğitsel Video İçin Güçlü Pedagojik İlkeler: Öğrenmeyi Sağlayan Teknikler ve Öğretim Fonksiyonları	32
Tablo 3.5.2 İçeriğin Her Bir Bölümü İçin Pedagojik Senaryo Yazma	34
Tablo 4.2.1. Uzman Katılımcı Ölçütleri ve Açıklamaları	38
Tablo 4.2.2. Öğrenen Katılımcı Ölçütleri ve Açıklamaları	39
Tablo 4.2.3 Eğitsel Video Seçim Ölçütleri ve Açıklamaları	39
Tablo 6.1.1. Görüşmeler sonucu ulaşılan AÖS eğitsel video türleri	145
Tablo 7.1.1. Belirlenen eğitsel video türleri- formatları ve yayın ortamları	158

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 3.3.1. Çoklu Ortam Öğrenmenin Bilişsel Teorisi	26
Şekil 4.1.1. Durum çalışması türleri	37
Şekil 5.1.1. Alan uzmanların Açıköğretim Sistemi'nde kullanılan eğitsel videolar ve türlerine yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	49
Şekil 5.2.1. Alan uzmanların öğrenme açısından etkili eğitsel video özelliklerine yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	57
Şekil 5.3.1. Alan uzmanların bir eğitsel videonun nasıl olması gerektiğine yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	66
Şekil 5.4.1.1. Öğrenenlerin yüz yüze dersler videosu genel muhasebeye yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	82
Şekil 5.4.2.1. Öğrenenlerin uzman anlatımı videosu genel muhasebeye yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	88
Şekil 5.4.3.1. Öğrenenlerin sınava doğru videosu genel muhasebeye yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	95
Şekil 5.4.4.1. Öğrenenlerin etv yeşil perde videosu genel muhasebeye yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	101
Şekil 5.4.5.1. Öğrenenlerin canlı ders kayıtları videosu genel muhasebeye yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	107
Şekil 5.4.6.1. Öğrenenlerin canlı ders kayıtları örgüt kuramı videosuna yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	113
Şekil 5.4.7.1 Öğrenenlerin animasyonlu yeşil perde videosu örgüt kuramı videosuna yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	119
Şekil 5.4.8.1. Öğrenenlerin animasyonlu özet anlatım örgüt kuramı videosuna yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	124
Şekil 5.4.9.1. Öğrenenlerin açık sınıf örgüt kuramı videosuna yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	129
Şekil 5.5.1. Açık ve Uzaktan Öğrenme Alanındaki Öğrenenlerle Yapılan Odak Grup Çalışması Sonucu Öğrenen Beklentilerine yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi	134
Şekil 7.1.1. Eğitsel video tasarımlarına yönelik aşamaların görselleştirilmesi	167

GÖRSELLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Görsel 2.4.1. Video türleri	12
Görsel 2.5.1. AÖS öğrencilerinin sunulan malzemeleri kullanımları	15
Görsel 2.5.2. AÖS öğrencilerinin eğitsel video türleri kullanımları	16
Görsel 5.4.1.1. Yüz yüze dersler videosu genel muhasebe örnek görselleri	81
Görsel 5.4.2.1. Uzman anlatımı videosu genel muhasebe örnek görselleri	87
Görsel 5.4.3.1. Sınava doğru videosu genel muhasebe örnek görselleri	94
Görsel 5.4.4.1. ETV yeşil perde videosu genel muhasebe örnek görselleri	100
Görsel 5.4.5.1. Canlı ders kayıtları videosu genel muhasebe örnek görselleri	106
Görsel 5.4.6.1. Canlı ders kayıtları videosu örgüt kuramı örnek görselleri	112
Görsel 5.4.7.1. Animasyonlu yeşil perde videosu örgüt kuramı örnek görselleri	118
Görsel 5.4.8.1. Animasyonlu özet anlatım videosu örgüt kuramı örnek görselleri	123
Görsel 5.4.9.1. Açık sınıf videosu örgüt kuramı örnek görselleri	128

KISALTMALAR DİZİNİ

AÖF:	Açıköğretim Fakültesi
AÖS:	Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi
AUÖ:	Açık ve Uzaktan Öğrenme
AÜ:	Anadolu Üniversitesi
BBC:	British Broadcasting Corporation
BDE:	Bilgisayar Destekli Öğrenme Birimi
ETV:	Televizyon Yapım Merkezi
ÖTAG:	Öğrenme Teknolojileri Araştırma ve Geliştirme Birimi
TRT:	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
UÖ:	Uzaktan Öğretim

1.GİRİŞ

Bu bölümde problem, amaç, önem, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem

Öğrenmek, insanın hayatında farkında olarak ya da olmayarak her zaman sürdürdüğü bir eylemdir. İnsanlar yüzyıllardır taklit ederek, deneyerek, izleyerek, okuyarak ve okullarda eğitim alarak çeşitli şekillerde öğrenmişlerdir. Gelişen ve değişen dünya içerisinde insanın belirli zamanlarda öğrenme durumu yerini her zaman ve her yerde öğrenmeye doğru dönüştürmüştür. Bu bağlamda yer ve zamandan bağımsız bir öğrenme şekli olarak açık ve uzaktan öğretimin ortaya çıktığı söylenebilir.

AUÖ insanlara çeşitli eğitim materyalleri ile bilgileri ulaştırmıştır. Zaman içerisinde gelişen ve ortaya çıkan teknolojiler ve özellikle 20. yüzyılın sonlarına doğru 1960'larda bilgisayarlar ve 1980'lerde gelişen teknolojiler ile çoklu ortam yazılımları sonucu ortaya çıkmaya başlayan dijitalleşme AUÖ alanında etkili olmaya başlamıştır.

Dijitalleşme ile birlikte basılı materyal olan kitap dışında pdf kitaplar, sesli kitaplar, etkileşimli kitaplar, eğitsel videolar, etkileşimli videolar gibi farklı materyaller AUÖ'de yerini almaya başlamıştır. Dolayısıyla teknoloji ve beraberinde getirdiği dijitalleşme süregelenmiş olan ders materyallerini ve ortamlarını da etkilemiştir. Dijitalleşme ve teknoloji eğitim-öğretim materyallerini de etkilemiş ve sonuç olarak yeni eğitim materyalleri ortaya çıkmıştır. AUÖ alanında bu süreç içerisinde son zamanlarda çokça tercih edilen materyallerden biri ise eğitsel videolar olmuştur. Dünyada hizmet veren birçok üniversite, online kurs ve birçok mesleki kuruluş eğitsel videoları ders ya da eğitim materyali olarak kullanmaktadır (Kaltura, 2019).

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi (AÖS)'de Türkiye başta olmak üzere birçok ülkede uzun yıllardır açıköğretim ve uzaktan öğretim faaliyeti göstermektedir. AÖS dijitalleşmedeki süreçte internet tabanlı öğrenme ortamı olan Anadolium e-Kampüs ile birçok ders materyalini dijital ortamda öğrenenlerine sunmaktadır. Bunlardan bazıları e-kitaplar, pdfler, sesli kitaplar, eğitsel videolardır (<http-2>). Bu materyaller arasında eğitsel videolar önemli bir yer tutmaktadır. Anadolium e-kampüs sisteminde öğrenenlere 5 binin üzerinde eğitim videosu sunulmaktadır. Öğrenenlerin en çok tercih ettikleri eğitim materyallerinin başında ise eğitsel videoların olduğu görülmektedir (Önder, 2019). Bu bağlamda AUÖ'de, öğrenenlerin içinde bulunduğumuz yüzyılda öğrenme ve bilgiye

ulaşmada eğitsel videoları diğer öğrenme materyallerine göre daha fazla tercih etmekte oldukları sylenabilir.

AS’nde bir ders materyali olarak eğitsel video kullanımının tarihsel olarak 1970’li yıllara kadar uzanan bir geçmişi vardır. Bu geçmişe bakıldığı zaman ilk uygulama düşüncelerinin içerisinde televizyon yayınlarının büyük bir yeri olduğu (Büyükerşen, 1973), 1982 yılında kuruluşundan sonra televizyon yayınlarının Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) aracılığıyla öğrenenlere ulaştırıldığı (Durmaz, 1996) ve televizyon gibi video temelli yayınların öğrenenler açısından önemli olduğu (Barkan ve Demiray, 1989) görülmektedir.

Diğer taraftan dünyada birçok niversitenin, Harvard Üniversitesi (ABD), Stanford Üniversitesi (ABD), MIT-Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (ABD), California Üniversitesi (ABD) ve Cambridge Üniversitesi (İngiltere), yeni sayılabilecek platformlardan YouTube video paylaşım sitesinde 2006 yılından bu yana varlık gösterdikleri görülmektedir. (Ata ve Atik, 2016). AS’te resmi YouTube kanalını 2016 yılının şubat ayında oluşturmuştur. Yaklaşık olarak 3 yıl içerisinde kanalın 147 binin üzerinde abone sayısına ulaşmıştır. Bununla birlikte 69 milyonu aşkın görüntülemesi olduğu ve kanalda birçok derse ait eğitsel videonun ücretsiz olarak herkesin erişimine açık şekilde yer almakta olduğu görülmektedir (<http-1>).

Eğitsel videolar, normal videolardan farklı olarak belirli bir dersin amaçlarına ve öğrenme çıktılarına uygun şekilde tasarlanır ve hazırlanırlar. Eğitsel video kullanımı öğrenmeyi zaman ve mekâna bağlılıktan kurtarmak ile birlikte bilginin sunulmasında düzen sağlamakta, hareket, renk ve ses boyutlarıyla öğrenmeyi kolay kılarak kalıcı öğrenmeler gerçekleşmesinde faydalar sağlamaktadır (Seferoğlu, 2015, s.100-101).

Eğitsel videolar içerisinde sesi, görseli, yazıyı, animasyon gibi hareketli çizimleri barındırabilmektedir. Böylece eğitsel video aynı anda ses, görsel, grafik, metin gibi araçlar ile birden fazla duyuya hitap edebilmektedir. ğrenme sürecinde insanın farklı duyularına hitap edebilen eğitim materyalleri öğrenmeyi daha etkili hale getirebilmektedir. Mayer (2005; 2014a) binlerce yıldır kelimelerin sözel olarak ve daha sonra yazılı olarak eğitimde kullanıldığını, ancak son yıllarda teknolojiyle birçok ortam ve olanağın oluştuğunu ve insanların sadece kelimelerden ziyade kelime ve görsellerin birlikte kullanıldığını ortamlarda daha iyi öğrenebildiklerini belirtmektedir. Seferoğlu (2015) videonun, aynı anda görüntü ve sesi kullanması ile birden çok duyu organına hitap ettiğini ve bunun öğrenenin motivasyonunu yükselttiğini söylemektedir. Videonun

öğretim ortamının gereklerine göre dikkatlice tasarlanması anlama ve hatırlamayı arttırabilmekte (Derry, Sherin ve Sherin, 2014, s.799) bu da öğrenmenin daha etkili gerçekleşmesine katkı sağlamaktadır.

Bir eğitim materyali olan eğitsel videonun tasarımında çoklu ortam öğrenme ilkeleri, bilişsel yük kuramı ve video tasarım ilkelerinin tasarımında önemli etkenler olduğu ve üzerinde araştırmalar yapılması gerektiği söylenebilir. Çünkü öğrenme sürecinde öğrenene sunulan bilgilerin zihinde işlenmesi süreci bilişsel bir yük ortaya çıkarmaktadır. Sweller, Ayres ve Kalyuga (2011) bilişsel yükün sınırlı bir kapasiteye sahip insan zihninin işleyebileceği yükün fazla olmasının beklenen oranda öğrenmeyi engelleyebileceğini ifade etmektedirler. İnsanın bilgileri işlemede sınırlı bir kapasiteye sahip olduğu ve bunun ortalama olarak yedi birim olduğu görülmektedir (Miller, 1956). Mayer (2014a ve 2014b)'in çoklu ortam öğrenme kuramı öğrenme materyalinin sözel ve görsel öğelerin düzenlenmesi açısından üzerinde durulması gereken bilgiler içermektedir. Koumi (2006; 2015 ve 2019) eğitsel videoların tasarım aşamasında dikkat edilmesi gerekenleri ve öğrenenlerin öğrenme süreçlerini destekleyecek pedagojik ilkeleri sunmaktadır.

Eğitsel videolar gün geçtikçe daha çok tercih edilen materyallerdendir. Eğitsel videoların eğitim-öğretimde her alanda sıklıkla ve artan bir oranda kullanılmaktadır (Kaltura, 2019). Eğitsel videoların kullanımının artması üzerinde araştırmalar yapılmasını gerekli kılmaktadır denebilir. Bu anlamda AUÖ'de dijital ortamlarda da sıklıkla tercih edilen videolar üzerinde araştırmalar yapılması bu materyalin geliştirilmesi için alana önemli katkılar sağlayabilir. Türkiye'de üretilmiş olan eğitsel videolar üzerinde yapılan çalışmaların çoğunda videoların farklı açılardan irdelenmiş olmakla birlikte sınırlı sayıda oldukları göze çarpmaktadır (Taşlıbeyaz ve Karaman, 2015; Ozan, 2015; Ata ve Atik, 2016; Kıray, 2017; Kılınç, Fırat ve Yüzer, 2017; Güler, 2019).

Bazı çalışmalar var olmakla birlikte Türkiye'de AUÖ alanında üretilmiş ve yayınlanmış olan eğitsel videolar ve türleri hakkında alan uzmanlarının ve öğrenenlerin görüşlerine, bunları nasıl değerlendirdiklerine ve nasıl bir eğitsel video istediklerine dair çalışmaların sınırlı sayıda olmasının alanyazında bir boşluk oluşturduğu düşünülmekte ve bu durum araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Bu araştırmada Türkiye'nin AUÖ alanındaki en köklü kurumu olan AÖS eğitsel videolarına ilişkin alan uzmanları ve öğrenenlerin görüşleri alınarak eğitsel video türlerinin ve bu türlere özgü özelliklerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda öğrenme açısından etkili eğitsel videolara ilişkin öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Uzmanların Açıköğretim Sistemi'nde kullanılan eğitsel videolar ve türlerine yönelik görüşleri nelerdir?
2. Uzmanların Açıköğretim Sistemi'ndeki öğrenme açısından etkili gördükleri eğitsel video özelliklerine yönelik görüşleri nelerdir?
3. Uzmanların bir eğitsel videonun nasıl olması gerektiğine yönelik görüşleri nelerdir?
4. Açık ve uzaktan öğrenenlerin Açıköğretim Sistemi'nde kullanılan farklı eğitsel video türlerine yönelik görüşleri nelerdir?
5. Açık ve uzaktan öğrenenlerin Açıköğretim Sistemi'ndeki öğrenme açısından etkili gördükleri eğitsel video özelliklerine yönelik görüşleri nelerdir?
6. Açık ve uzaktan öğrenenlerin bir eğitsel videonun nasıl olması gerektiğine yönelik görüşleri nelerdir?

Bu amaç doğrultusunda Anadolu Üniversitesi'nde eğitsel video alanında yöneticilik yapmış ya da yapmakta olan ve editörlük, tasarım gibi alanlarda çalışmış ve/veya çalışmakta olan uzmanların var olan durumda eğitsel videolar ve türlerine yönelik görüşleri alınmıştır. Diğer taraftan araştırma amacı doğrultusunda AUÖ alanındaki öğrenenlerin belirlenmiş olan eğitsel videolara yönelik görüşleri alınmıştır. Bu araştırma ile ulaşılan veriler ışığında elde edilen bulgular ve ulaşılan olan sonuçlarla eğitsel videoların tasarımının nasıl olması gerektiğine ilişkin alana katkı sağlamak istenmiştir.

1.3. Önem

Eğitsel videolar belirli bir dersin amaç ve öğrenme çıktılarına uygun olarak hazırlanan videolardır. Önder (2019) AÖS e-kampüs içerisindeki materyallerden en çok ilgi görenin eğitsel videolar olduğunu söylemektedir. Dünyadaki birçok AUÖ yapan kurs ve üniversitenin eğitsel videoları ders materyalleri arasında kullandıkları ve eğitsel videolar üzerine yapılan araştırmaların özellikle son zamanlarda arttığı görülmektedir

(Laaser ve Toloza, 2017). Bu bağlamda eğitsel videolar üzerine çalışılması bir önem arz etmektedir.

Yapılan alanyazın taramasında Türkiye’deki AÖS eğitsel videolarını alan uzmanları ve AUÖ alanındaki öğrenenlerin nasıl değerlendirdiğine dair bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılması planlanan bu çalışmanın ilk önemi bu anlamda, Türkiye’nin en büyük AUÖ kurumu olan AÖS bünyesinde üretilmiş olan eğitsel videoları alan uzmanlarının nasıl değerlendirdiklerinin çalışılmış olmasıdır. Görüşleri alınan alan uzmanları AUÖ alanında AÖS bünyesinde yöneticilik, editörlük, video tasarım, yapım ve yayın; içerik üretimi, senaryo yazımı gibi tecrübelerle sahiptirler. Bu şekilde alan uzmanlarının AÖS eğitsel videoları türleri, üretim aşamaları, içerik, öğrenen açısından nasıl daha iyi olabileceği gibi ulaşılan sonuçların tasarım anlamında alana katkılar sağlayabileceği ile araştırmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Diğer bir açıdan AUÖ alanında öğrenim görenlerin belirlenmiş ve incelenmiş olan eğitsel videoları tasarım, içerik, ilerleyiş ve tür olarak nasıl değerlendirdikleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Böylece öğrenenlerin eğitsel videoları nasıl değerlendirdikleri ve nasıl bir eğitsel video istediklerine dair verilere ulaşılması önemlidir. Ulaşılan sonuçların eğitsel video tasarımları açısından alana katkılar sağlayabileceğinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada Türkiye’nin AUÖ alanındaki en köklü kurumu olan AÖS eğitsel videolarına ilişkin alan uzmanları ve öğrenenlerin görüşleri alınarak eğitsel video türlerinin ve bu türlere özgü özelliklerinin değerlendirilmesi ile öğrenme açısından etkili eğitsel videoların nasıl olması gerektiğine dair başta öğrenci sayısı bir milyonu aşan AÖS için ve diğer AUÖ merkezleri için eğitsel videoların hazırlanması, geliştirilmesi sürecinde ve tasarımda faydalı olabileceği ön görülmekte olduğundan bu çalışmanın alan için önem arz etmekte olduğu düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma olanaklar dahilinde gerçekleştirilmiş olması dolayısıyla bazı sınırlılıklara sahiptir. Araştırma AÖS YouTube kanalında 6 Şubat 2016 ile 1 Ocak 2019 yılları arasında ulaşılabilen eğitsel videolar ile araştırma sınırlı tutulmuştur. Ancak 17 bini aşan videonun (Güler, 2019) tümünün çalışılmaması ve bazı ölçütler sonucu belirlenmiş olan videoların çalışılması bir sınırlılıktır. AUÖ alanında görüşleri alınan uzmanların ve öğrenenlerin belirlenmesinde araştırmanın yapıldığı yer olan Eskişehir’de bulunma ya da

katılabilmeleri durumu bir sınırlılıktır. Öte taraftan çalışmada yarı yapılandırılmış uzman görüşmeleri 5 uzman ile, odak grup görüşmeleri ise 8'er kişilik iki grup olmak üzere toplamda 16 katılımcı ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca, bu araştırmada Türkiye'de faaliyet gösteren diğer AUÖ kurumlarına ait olan eğitsel videolar da kapsam dışında bırakılmıştır.

1.5. Tanımlar

Uzaktan Eğitim: Öğreticinin ve öğrenenin farklı yer ve zamanda olmasına karşın iletişim teknolojileri vasıtasıyla öğrenme ve öğretmenin olmasına olanak veren eğitim-öğretim biçimi (Moore ve Kearsley, 2012).

Açıköğretim: Öğrenenlerin, öğretenle zaman, mekan gibi bir arada olma zorunluluklarının olmadığı; aradaki iletişimin basılı, yazılı, sözlü, görsel kaynaklarla ve/veya iletişim ve eğitim teknolojileri vasıtasıyla sağlandığı bir eğitim-öğretim biçimi (Keegan, 1996).

Motivasyon: İnsanların bir şeyi seçmesi ve seçtikleri hedefe ulaşmadaki yoğunluk düzeyleri, içsel çabaları (Keller, 2010).

İlgi: Kişinin çalışmasına devam etmesi, istek duyması, istemesi durumu.

Çoklu Ortam Öğrenme Materyalleri: Birçok duyu organına hitap edebilen öğelerin bir ya da birkaçının bir arada olduğu öğretim materyali (Mayer, 2005)

Bilişsel Yük: Öğrenme sırasında zihinde ortaya çıkan işlem kapasitesi (Sweller, Ayres ve Kalyuga, 2011)

Video: Analog (film üzerine) ya da dijital (sensör üzerine) olarak ı ışık ile görüntülerin saniyede 24, 25 ya da 30 kare olarak kaydedilmesi ve oynatılması ile oluşan hareketli fotoğraflar toplamına verilen isim.

Eğitsel Video: Bir ders, konu ya da istenen bir durumun amaç, hedef ve çıktılarına uygun olarak tasarlanmış ve hazırlanmış olan video, eğitim-öğretim materyali.

Eğitsel Video Türü: Çekim teknikleri ve düzenlemeleri ile süre ve yapımlarına göre eğitsel videoların kategorilere ayrılması sonucu ortaya çıkan video türünün literatür kapsamında adlandırılması.

Ders: Belirli amaçlar ile oluşturulmuş, konular ya da konular bütününden meydana gelen bilgilerin öğrenene aktarılmasını amaçlayan ve bunu belirlenmiş olan ölçme yöntem teknikleri ile değerlendiren eğitim müfredatının parçası.

Öğrenen: Çeşitli sebeplerle farklı konularda ya da belirli bir alandaki bilgileri alıp içselleştirme ve yaşamında kullanmayı amaçlayan yahut; belirli bir amaç için bunu yapan kişi.

Öğrenme: Belirlenmiş olan bilgiler bütününe ya da bu bütünü belli parçalarının kişi tarafından alınması ve içselleştirilmesi ile gerektiğinde kullanılmasını ifade eden süreç.

Esnek Öğrenme: Belirli ve değişmez kuralların olmadığı, kişinin kendi özerkliğinde, kendine uygun şekilde öğrenmesi süreci.

2. ALANYAZIN

Bu bölümde ilgili alanyazına yer verilmiştir.

2.1. Açık ve Uzaktan Öğrenme

21. yüzyılda geleneksel eğitim kurumları değişen durumlar karşısında herkes için eğitim-öğretim ihtiyacını karşılayabilir durumda değildir. Çünkü bu yüzyılda insanlar sadece belirli yaşlarda okulda öğrenme faaliyeti içerisinde değildirler. İnsanların iş hayatları içerisinde zamanlarını kendilerine göre düzenleyebildikleri, kendi özerkliklerinde diledikleri ya da ihtiyaçları olan alanlarda gelişimlerini ve öğrenmeyi sürdürme istekleri olduğu söylenebilir.

Uzaktan öğretim (UÖ) için; uzaktan eğitim, uzaktan öğretim, uzaktan öğrenme, açık öğrenme gibi farklı ifadeler görmek mümkündür. Seferoğlu (2010) bu durumu öğrenen ve öğreticinin farklı yerlerde olmaları dolayısıyla bir eğitim sürecini tanımlamak için kullanılan kavramlar olduğunu belirtir. Moore (1973, s. 664) “uzaktan öğretimi, öğretme davranışlarının öğrenme davranışlarından ayrı yürütüldüğü, öğreten ve öğrenen arasındaki iletişimin basılı, elektronik, mekanik ya da diğer araçlarla sağlanmasına olanak verecek şekilde yürütülen öğretim yöntemleri ailesi olarak” tanımlar. Ekizoğlu’ da (2011) uzaktan öğretim genel olarak öğrenen ve öğretmenin bir arada olmadıkları ve iletişim ve haberleşme teknolojilerinin kullanılarak iletişimin sağlandığı bir eğitim-öğretim biçimi şeklinde ifade etmektedir. AUÖ’nin en temel anlamdaki tanımı ise öğrenen ve öğretenlerin, öğretim süresince farklı yerlerde olmasıdır (Johnson, 2003, s.1).

AUÖ öğrenmek isteyenlerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek esnek yapısıyla eğitim ve öğretim alanında dünyanın her yerinde hızla yaygınlaşmıştır. Özbay (2015) coğrafi, ekonomik, kültürel gibi bazı durumlar dolayısıyla geleneksel eğitim-öğretimin herkese eşit olanaklar sunmadığını ama uzaktan öğretimin birçok sınırlılığı ortadan kaldırdığını, Seferoğlu (2010) uzaktan öğretimin öğrenenlere uygun öğrenme ortamlarını onlara uygun zamanlarda sunmayı amaçladığını söylemekte; Matthews (2002, s.1) ise, uzaktan öğretimin klasik öğrenme ortamlarına büyük bir alternatif, katılımcılara da büyük bir şans oluşturduğunu ifade etmektedir. AUÖ’nin zamana ve mekâna karşı olan esnek yapısı birçok engeli ortadan kaldırarak; herkes için istediği yer ve zamanda dilediği kadar ve kendine has, özerk bir şekilde öğrenme özgürlüğüne sahip olmasında büyük katkılar sunmuştur.

AUÖ tarihsel süreci incelendiğinde, 1728 yılına kadar uzanan bir geçmişe sahip olduğu görülmektedir (Karaaslan ve Tecim, 2008; Arat ve Bakan, 2011; Kırık, 2014; Bozkurt, 2017; Ata, 2017). AUÖ ilk olarak İsveç'te yazışarak, mektupla öğretim yoluyla başlamıştır (Uşun, 2006, s.210). İsveç'ten sonra dünyanın farklı ülkelerinde de uzaktan öğretimin varlık göstermeye başladığı görülmektedir. 1843'te İngiltere, 1856'da Almanya, 1873'te ABD, 1939'da Fransa, 1947'de Finlandiya ve Hollanda gibi ülkelerde de mektupla öğretim hareketleri görülmektedir. Türkiye'de ise tarihsel olarak 1927'lere kadar uzanan bir geçmişi olmakla birlikte, ilk uzaktan öğretim uygulamalarının 1950'li yıllara dayandığı söylenebilir (Uşun, 2006, s.219; Bozkurt, 2017). 1982 yılına gelindiğinde ise Türkiye'de Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi kurulmuştur.

2.2. Açık ve Uzaktan Öğrenmede Ders Materyalleri

Eğitim ve öğretimde ders materyalleri öğrenenlere bilgilerin sunulmasında ve ulaştırılmasında kullanılan araçlardır. Kaya (2005) öğretim materyallerini, öğrencilere sunulan basılı, yazılı, görsel, sözel, video gibi araçlar olarak ifade etmektedir. Bu materyaller arasında basılı materyaller eğitim-öğretimde sıkça kullanılan materyallerdendir (Çelik, 2014). Ancak zaman içerisindeki gelişmelerle birlikte eğitimde kullanılan bu materyallerin de çeşitlenmiş olduklarını görmekteyiz.

AUÖ'nin tarihsel sürecinde önemli bir yeri olan kitap, ana ders materyali olarak günümüzde de öğretim materyalleri içerisinde halen önemli bir yere sahiptir. AUÖ'de en çok kullanılan materyaller çoğunlukla yazılı olanlardır ve internet ortamlarında da elektronik olarak halen yazılı kaynaklar farklı şekillerde (pdf, epub vb.) varlığını sürdürmektedir (Moore ve Kearsley, 2012). Basılı materyaller öğrenenlere birçok avantaj sağlamasından dolayı önemini korumaktadır. Basılı materyaller öğrenenlerin kontrolü elinde bulundurmalarına olanak veren ve halen temel öğrenme kaynağı olmayı sürdüren kaynaklar arasındadır (Ekizoğlu, 2011).

Gelişen teknoloji ve çeşitlenen öğrenme ortamları ile birlikte ders materyalleri de bu doğrultuda hem çeşitlenmiş hem de değişmiştir. 1960'lı yıllarda bilgisayar ve sonrasında da internetin ortaya çıkması eğitim alanında da etkili olmuştur. Alan olarak eğitim teknolojileri 19. yüzyıl başlarına dayanmakla birlikte özellikle 1980'lerde gelişen teknolojiler ve çoklu ortam yazılımlarıyla 1960'lı yıllara kadar uzanmaktadır (Conole, 2014, s. 217). Özellikle 21. yüzyıl başlarında eğitim teknolojilerinde önemli gelişmeler olmuştur. Gelişen bilgisayar yazılımları ve internet teknolojileri ile internet ortamlarında

oluşturulan eğitim platformlarında birçok ders materyali ile öğrenenlere hizmet verilmeye başlanmıştır. Bu ders materyalleri ve ortamları arasında radyo yayınları, televizyon yayınları, eğitim videoları, CD, DVD gibi taşınabilir sesli ve görüntülü dijital materyaller, internet ortamlarındaki e- kaynaklar (pdf, epub vb.) ve video paylaşım siteleri (Vimeo, YouTube vb.) gösterilebilir.

Ekizoğlu (2011) radyonun geniş kitlelere hitap edebilmesi, eğitim için kullanılabilir olması ile uzaktan öğretimde de yaygın bir kullanım alanının olduğunu ifade eder. Radyo yayınlarından sonra televizyon yayınları da uzaktan öğretimde yerini almıştır. Eğitim televizyonlarının gelişimi ise 1934 yıllarına kadar gitmektedir (Moore ve Kearsley, 2012). Televizyonlar yetişkin eğitimlerine katkıları ile öğrenende motivasyon ve ilgiyi yükseltici etkileri (Ekizoğlu, 2011), çok uzak yerlere dahi ulaşabilir olması (Başboğaoğlu, 2010) gibi nedenlerle uzaktan öğretimde kullanılabilir iletişim araçlarından olmuşlardır.

Teknolojinin gelişmesinin beraberinde getirdiği ders materyallerinden bir diğeri ise eğitsel videolardır. Eğitsel videolar, normal videolardan farklı olarak belirli bir dersin amaçlarına ve öğrenme çıktılarına uygun olarak tasarlanıp hazırlanan videolardır. Eğitsel videolar içerisinde sesi, görseli, yazıyı ve çeşitli ilgi çekici efektleri barındırabilmektedir. Dolayısıyla eğitsel videoların öğrenenler için birden çok duyuya hitap edebilen etkili ders materyallerden biri olduğu söylenebilir. Eğitsel video birçok nedenden dolayı uzaktan öğretimde etkili araçlardan biridir. Video hem dikkatin çekilmesi hem de sürdürülmesinde etkilidir. İnsanlar karşılıklı etkileşimde gibidir. Birçok açıdan öğrenenler videoda gösterilenlerin içerisindeymiş gibi hissedebilirler. Çekim açıları, perspektif, hareket gibi öğeler bu durumu destekleyen şeylerdendir (Moore ve Kearsley, 2012. s.76-78).

AUÖ'de teknolojinin sunmuş olduğu olanaklardan biri de taşınabilir CD/ DVD gibi medya ortamlarının ortaya çıkması ve kullanılmasıdır. 1970 ile 1980 arasında yayılan ses ve video kasetler ve oynatıcıları eğitsel materyallerin yayılmasını sağlamıştır. Bu teknolojilerin taşınabilir olmaları, insanlara diledikleri yerde dinleme ve izleme olanağı sunmuştur. 1990'larda ortaya çıkan CD ve daha sonrasında DVD ile daha da ilerlemiş ve sonrasında video sağlayıcılarla, YouTube gibi, videolar ya da sesler internet üzerinden indirilebilir ve izlenebilir olmuştur (Moore ve Kearsley, 2012).

Özetle, günümüzde birçok eğitim materyali internet ağları üzerinden bilgisayarlar, akıllı cihazlar (telefon, tablet gibi) ile internet ağına olan erişime bağlı olarak istenen zamanda erişilebilir durumdadır. İnternet ağlarından ayrı olarak da birçok eğitim

materyali bilgisayar ya da diğer akıllı cihazlara indirilerek internetten bağımsız olarak da kullanılabilir. Bu sayede öğrenenlerin de öğrenme süreçlerinde zaman ve mekâna bağlı kalmadan öğrenmeye devam edebilmeleri mümkün olmaktadır.

2.3. Açık ve Uzaktan Öğrenmede Eğitsel Video

Videolar tek başına ele alındığında sadece hareketli görüntülerden oluşmaktadır. Sesin eklenmesi ile birlikte videolar hareket ve sesi senkron şekilde barındırmaya başlamıştır. Videolar sadece sinema, reklam ya da eğlence amaçlı kullanılmamaktadır. Zaman içerisinde gelişen teknoloji videolar içerisine ses ve görüntü dışında başka öğelerin eklenebilmesine olanak vermiş ve videolar farklı şekillerde de kullanılabilir olmuştur.

Günümüzde videolar çok farklı ortamlarda ve şekillerde günlük yaşamımızın içerisinde yer almaktadır. Videoların hayatımızın içerisinde avucumuzdaki akıllı telefonlardaki uygulamalardan eğlence için sinema ve televizyona ve hatta eğitim-öğretimde de derslerin içerisinde yer almış durumdadır. Uzaktan öğretimde de eğitsel videolar öğrenme materyallerinden biri olarak kullanılmaktadır. Eğitsel videonun öğretim materyali olarak kullanımı onun sahip olduğu gerçekliğe yakınlığından kaynaklanmaktadır. Çünkü bir eğitsel video içerisinde sesi, görüntüyü ve canlılığı barındırmaktadır. Eğitsel videolar genellikle öğreticinin direkt kameraya karşı dersi anlatması ve anlatımın çeşitli medya araçlarıyla desteklenmesi sonucu oluşan video kayıtlarıdır (Ozan, 2015).

Uzaktan öğretim dersleri için yer ve zaman kısıtlaması olmaması (Seferoğlu, 2010), videoyu ideal bir öğretim materyali olarak ele almamızı sağlar. Eğitimde videoyu etkin bir ders materyali yapan şey videonun, yani sesli filmin sahip olduğu özellikler (Kaya, 2005) ile sunuş olanakların çok olması (İnceelli ve Candemir, 2016), etkili bir iletişim ve öğrenme ortamı sağlamasından kaynaklanmaktadır (Seferoğlu, 2010).

Diğer bir açıdan ise eğitsel videoların basılı materyallerden farklı yönleri de bulunmaktadır. Eğitsel video ses, hareket, grafik, görsel gibi öğeleri bir arada ve senkronize olarak sunabilmekte ve fikirlerin birbirlerine bağlanmasına destek olmaktadır. Öğrenenin bu görselleri bir anahtar gibi kullanabilmesi diğer durumlarda zor olan soyutlamayı kolaylaştırmakta ve öğrenene, öğrenme sürecinde destek olmaktadır (Bates, 2005, s. 101).

Eğitsel videoların uzaktan öğretimde önemli ders materyallerinden biri olmasını sağlayan diğer bir nedeni de farklı ve değişik alanlara dair bilgileri sunabilmesi (Akpınar, 1999), aktardığı bilgilerin zihinde kalıcılığının içerisinde barındırdığı görsel ve ses gibi öğelerle duyu organlarına hitap ederek artırması (Yıldırım ve Özmen, 2012) ile zor ve anlaşılması güç durumların grafik, şekil gibi bazı öğelerle desteklenerek soyutlanması ve öğrencilerin bunları kendi yaşamlarında yeni durumlarda uygulayabilmedir (Bates, 2005, s. 104).

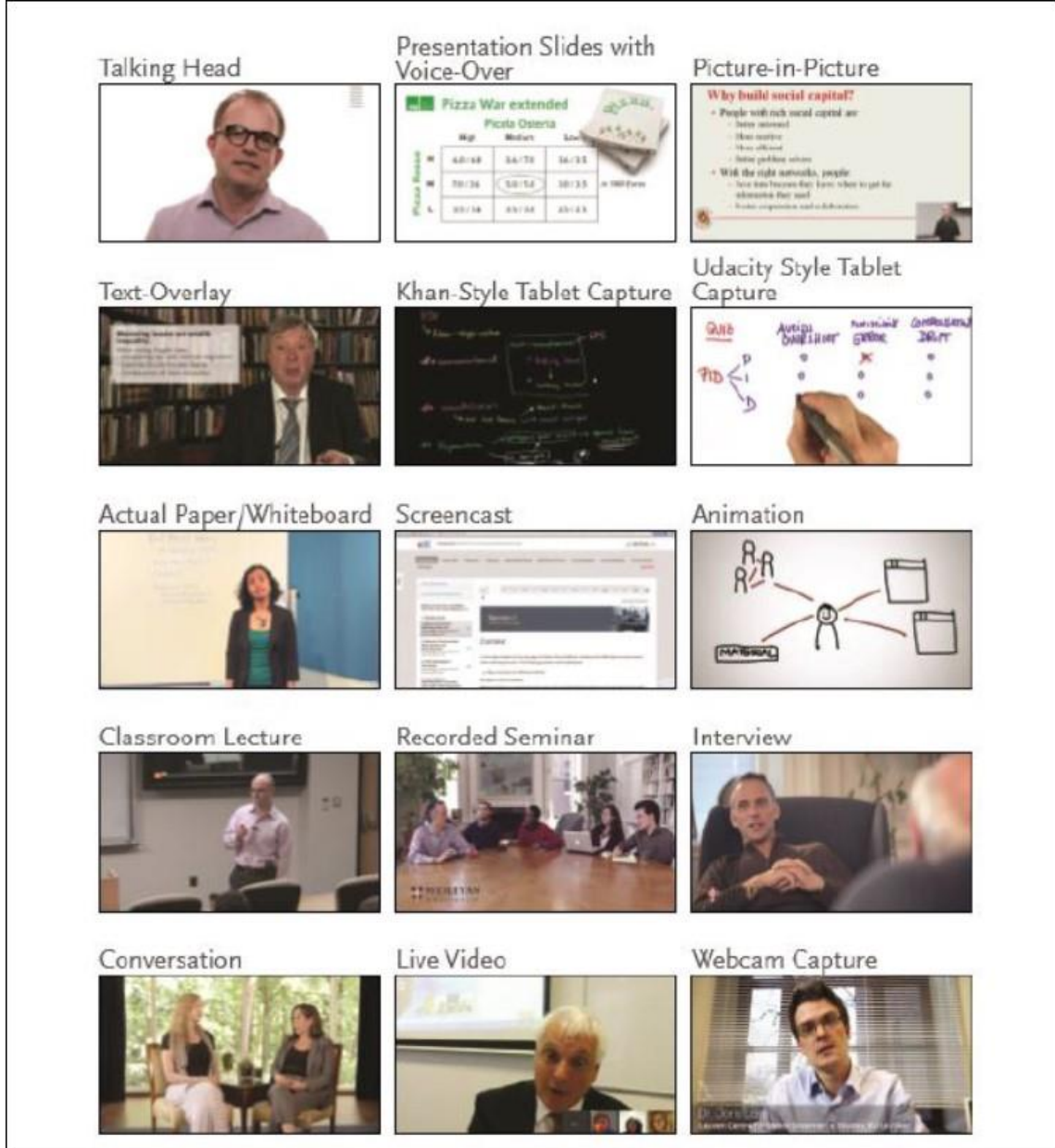
Özetle, eğitsel videoların AUÖ’de öğrenenler açısından önemli olduğu söylenebilir. Video hareketli görüntü ve sesi bir arada kullanabilen kapsamlı ve gerçeğe en yakın araçtır (Kaya, 2005). Çünkü eğitsel videolar, birden çok duyu organına hitap eden bir araçlardır (Seferoğlu, 2010). Bu açıdan hazırlanan eğitsel videolarının öğrenenler açısından önemi büyüktür (Ata ve Atik, 2017) ve “video eğitim için çok değerli bir kaynaktır” (Bates, 2005, s.94). Ses ve hareketli görüntünün bir arada olduğu video hem eğlenceli hem de eş zamanlıdır. Öğrenenin istediği zaman videoyu ya da sesi durdurma, başlatma, geri alma ya da tekrar izleme seçeneği vardır. Bu da materyalin kontrolünü öğrenenin kendisine vermektedir (Moore ve Kearsley, 2012, s.88).

2.4. Açık ve Uzaktan Öğrenmede Eğitsel Video Türleri

Farklı şekillerde hazırlanmış tür ve formatlara sahip olan eğitsel videolar bulunmaktadır. Bu eğitsel videoların türleri yapım, hazırlanma ve yayın şekillerine göre değişiklik göstermektedir. Bazıları televizyon, bazıları video kaset şeklinde, bazıları ise internetteki video barındırma sitelerinde yer alabilmektedir. Çok fazla çeşitliliği olan eğitsel videolar tek yönlü, televizyon gibi ya da çift yönlü, video konferans gibi görmek de mümkündür. Yapım ve yayın aşamalarında da bunlar farklılıklar gösterebilmektedir. Bazıları internet üzerinden, bazıları televizyon, bazıları uydudan, bazıları basılı DVD olarak çok farklı teknolojiler kullanılmaktadır (Bates, 2005, s. 90).

Hansch vd. (2015) eğitsel videoları; konuşan kafa, slayt üzerine seslendirme, slayt ve öğretmenin iç içe olduğu slayttan slayda anlatım, video içerisine yazı bindirme, Khan Tablet Modeli, Udacity Tablet Modeli, beyaz tahta önünde anlatım, ekran alıntısı anlatımı, animasyon, sınıf dersinin kaydı, seminer kaydı, görüşme-mülakat kaydı, sohbet kaydı, canlı ders kaydı, webcam video kaydı, yeşil perde, mekân merkezli ve gösteri şeklinde sıralamaktadırlar. Guo, Kim ve Robin (2014)’de öğretmenin bilgileri metin düzenleyici ile video ekranına yazması (kodlama), stüdyo çekimi, öğretmen ofisinde masa

başı yakın çekim olarak ifade etmektedirler. Ozan (2015)' da eğitsel videoların konu uzmanları ile yapılan görüşmelerin veya konu uzmanının konuyu anlatması sırasındaki sununun kaydedilmesi, örnek olay videoları, gerçek olay videoları ile ders anlatımı sırasında ekran kaydının alınıp yayınlanması olarak belirtmektedir. (Bkz. Görsel 2.4.1)

Görsel 2.4.1. Video türleri (Hansch vd, 2015)

Konuşan kafa videoları genellikle bir öğretmenin kürsü ya da benzeri bir yerde anlatması sırasında kaydın alınıp yayınlanmasını içerir. Slayt üzerine seslendirmede ekranda yer alan hazır slaytlar ile birlikte bir ses ekranda yer alan bilgileri seslendirir.

Slayt ve öğretmenin iç içe olduğu video türünde, ekranın bir kısmında öğretici bir kısmında ise slayt yer alır. Khan Tablet Modeli'nde ise ekranda sadece tablet ekranında olanlar vardır. Genellikle öğretmenin bu ekranda yazdıkları ya da çizdikleri dışında başka bir şey yer almaz. Beyaz tahta önünde anlatımda bir öğretmenin beyaz bir yazı tahtasını kullanarak, bazen yazarak bazen göstererek, konuyu anlatması şeklindedir.

Ekran alıntısında ders içeriğinin olduğu ekran, öğretmenin anlatımı sırasında yazılım aracılığı ile kaydedilir. Bu ekranda bazen öğretmenin görüntüsü de olabilmektedir. Yazılımlar ya da özel çizimler ile hareket ve sesin eklenmesi ile oluşturulan hareketli içerikler animasyonu oluşturur. Sınıf dersinin kaydında öğretmenin derslikte dersi anlattığı sırada tüm sürecin kayıt altına alınmasını içerir. Görüşme-mülakat kaydında genellikle, konu ile ilişkili alanda önemli biri ya da bir uzman ile konu bağlamında yapılan karşılıklı görüşmenin kaydedilip düzenlenmesi ile hazırlanan video türüdür.

Canlı ders kayıtları ise internet tabanlı eş zamanlı yayınlanan derslerin kayıtlarının alınıp daha sonra yayınlanmasını içerir. Yeşil perde videolarında önce stüdyo içerisinde öğretici ya da sunucunun, spikerin yeşil perde önünde konuyu anlatması sırasında çekimi yapılır. Daha sonra yeşil perde kaldırılarak istenen görsel düzenlemeler yapılır. Yazılar, grafikler, mekanlar, görseller gibi istenen değişiklikler tamamlanarak oluşturulan video türüdür.

Bir başka açıdan ise eğitsel videoların her bir türünün tek bir video olarak değerlendirilebileceği gibi birkaç türün özelliklerini içinde barındıran eğitsel videolara da rastlamak mümkündür. Örneğin, yeşil perde videosu içerisine görüşme ve animasyon eklenmesi gibi. Popüler olan eğitsel video türlerinden bazıları ise, sınıfta ya da öğretmenin ofisinde kaydedilmiş olan eğitsel video (Chorianopoulos, 2018), konuşan kafa ve tablet modeli (Hansch vd., 2015) şeklindedir.

2.5. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi ve Eğitsel Videolar

Türkiye'de tarihsel olarak 1927'lere kadar uzanan bir geçmişi olmakla birlikte, ilk uzaktan öğretim uygulamalarının 1950'li yıllara dayandığı, 1941'de eğitici radyo yayınlarının ilk denemeler olduğu ancak, 1951 yılında Öğretici Filmler Merkezi'nin kurulması ile bugünkü anlamda başladığı söylenebilir (Uşun, 2006, s.219; Bozkurt, 2017). 1982 yılına gelindiğinde ise Türkiye'de Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi kurulmuştur (Barkan ve Demiray, 1989; Durmaz, 1996).

Günümüzde yükseköğretim sistemindeki öğrencilerin yaklaşık yarısı açık ve uzaktan öğrenme yoluyla eğitimlerine devam etmektedir (Yükseköğretim Bilgi Yönetim

Sistemi, 2019). Türk yükseköğretim sisteminde 1982 yılında kurulan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi, yaklaşık 1 milyon 400 bin öğrencisi ve 2 milyon 820 bin mezununa Açıköğretim Sistemiyle yükseköğrenim sağlamanın yanı sıra özel projeler yardımıyla Türkiye'nin eğitim sorunlarının aşılmasında vazgeçilmez bir rol üstlenmektedir ([http-2](#)).

AÖS internet ve bilgisayar teknolojilerinde yaşanan gelişmeler doğrultusunda zaman içerisinde ders materyalleri ve öğrenme ortamlarında gerekli olan adımları atarak öğrenenlerine ulaşmaya devam etmiştir. 1990'lı yılların başlarında Bilgisayar Destekli Eğitim Birimi (BDE) oluşturulmuş ve çalışmalarına başlamıştır. Çalışmalar sonucunda çoklu ortam özelliklerini içerisinde barındıran materyaller (CD-ROM) öğrenenlere gönderilmiştir (Mutlu ve vd., 2014, s. 1). 2000'li yılların başlarında internet üzerinden deneme sınavları uygulamalarına yer verilmiş ve sonrasında e-Kitap ile e-Televizyon bu sürecin devamında yer almış; 2005 yılında Açıköğretim e-Öğrenme Portalı altında sunulan hizmetlere yer verilmiştir ([http-2](#)). 2012-2013 yılında eş zamanlı olarak internet üzerinden e-Seminer hizmeti vermeye başlanmış (Mutlu vd., 2014, s. 46), 2016 bahar döneminde Anadolu e-Kampüs hizmete sunulmuştur (Karaduman, 2016).

AÖS öğrenenlerinin son yıllarda en çok tercih ettikleri ders materyallerinden birisinin eğitsel videolar olduğu görülmektedir (Güler, 2019). AÖS içerisinde eğitsel videoların tarihsel olarak 1970'li yıllarda üretilmeye başlandığı (Kıray, 2017), TRT-4 kanalı üzerinden öğrenenlerine ulaştığı (Candemir, 2014, s.111), 2008 yılında bu yayınlara ara verilip, TVA ile lokal yayınlar yapıldığı ve 2011 tarihinde TRT Okul kanalı ile 2017 yılına kadar yayınlara devam edildiği görülmektedir (Kıray, 2017). 2016 yılında YouTube kanalı açılmış ve eğitsel videolar internet ortamında erişime açılmıştır (Kıray, 2017; Güler, 2019). YouTube Kanalına 27 binin üzerinde video yüklendiği ancak bunların 17 bin civarında videonun erişime açık olduğu (Güler, 2019), izlenme oranlarının ve kanal abone sayısının da her geçen gün arttığı gözlenmektedir.

Materyaller ve eğitsel videolara ilişkin sınıflamalar ile kullanım oranları aşağıda paylaşılmıştır. (Bkz. Görsel 2.5.1 ve 2.5.2)

Materyal	Toplam Kullanım	Tekil Kullanım	Materyal Sayısı	
Video	13.307.066	301.407	5.165	25.425
Çıkış Sınav Soruları	10.160.513	314.618	1.416	7.176
Ünite Özeti	3.965.424	189.495	4.428	896
Ünite Metni (PDF)	2.787.695	208.787	4.867	573
Çözümlü Sorular	2.553.936	148.008	4.389	582
Alıştırmalar	1.947.697	134.592	3.612	539
Sorularla Öğrenelim	678.597	81.224	3.031	224
Sesli Kitap (MP3)	30.363	12.742	432	70
İnfografik	18.467	6.661	8	2.308
Deneme Sınavı (Ara Sınav)	1.068	426	14	76
Deneme Sınavı (Ara Sınav-PDF)	21.768	7.556	15	1.451
Deneme Sınavı (Dönem Sonu Sınavı)	546	302	13	42
Deneme Sınavı (Dönem Sonu-PDF)	13.787	5.330	13	1.061
TOPLAM	35.486.927	1.411.148	27.403	40.423

Görsel 2.5.1. AÖS öğrencilerinin sunulan malzemeleri kullanımları (Önder, 2019' dan alınmıştır)

Görsel 2.5.1 incelendiği zaman öğrenenlere sunulan 13 materyal türü olduğu görülmektedir. Bu materyaller içerisinde öğrenenlerin toplamda en çok eğitsel videoları kullandıkları görülmektedir. Kaltura (2019) raporunda da eğitsel videoların dünyada eğitim başta olmak üzere birçok alanda kullanıldığı bilgisinin AÖS'te de öğrenenlerin tercihinin bu yönde olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan Görsel 2.5.1' de yer alan Ünite Metinlerinin (PDF) tercihi ile eğitsel video tercihi arasında 10.5 milyonu aşan bir fark göze çarpmaktadır. Bu durum da öğrenenlerin basılı materyallerden ise eğitsel videoları öğrenme süreçlerinde tercih ettiklerini göstermektedir şeklinde yorumlanabilir.

Materyal	Toplam Kullanım	Tekil Kullanım	Materyal Sayısı	Ortalama
Ünite Özeti (Video)	4.368.856	104.332	2.826	1.546
Ünite Anlatım Videosu (ETV)	8.260.019	127.382	1.247	6.624
Yakın Plan Videosu	269.535	19.301	74	3.642
Yüzyüze Ders Videoları	109.005	4.987	70	1.557
1 Soru 1 Cevap	105.663	5.937	483	219
Canlı Derse Katıl	90.661	21.470	136	667
Mikroanimasyon	20.419	5.327	2	10.210
Ünite Özeti Animasyonlu Anlatım	65.015	9.145	73	891
Etkileşimli Video	17.893	3.526	254	70
TOPLAM	13.307.066	301.407	5.165	25.425

Görsel 2.5.2. AÖS öğrencilerinin eğitsel video türleri kullanımları (Önder, 2019' dan alınmıştır)

Görsel 2.5.2’de eğitsel video türleri incelendiğinde 9 tür olduğu görülmektedir. Bu türler arasında en çok kullanılan ve ilk sırada yer alan türün Ünite Anlatım Videoları (ETV) daha sonra ise ünite özetlerinin Yakın Plan ve Yüz yüze Ders Videolarının olduğu görülmektedir. Bu eğitsel videoların diğer türler içerisinde daha fazla tercih edilmesinde ders içeriklerine ulaşmak için Görsel 2.5.1’de görüldüğü şekliyle Ünite Metni (PDF) tercihten daha fazladır. Bu durum öğrenenlerin ders bilgilerine ulaşmada eğitsel videoları metinler yerine tercih etmekte olduklarını göstermektedir şeklinde yorumlanabilir.

2.6. İlgili Çalışmalar

Eğitsel videolarla ilgili yapılmış olan ulusal ve uluslararası çalışmalar bulunmaktadır. Çalışmalara dair Türkiye’de yazılmış ulaşılan tezler, yayınlanmış çalışmalar ile yurt dışındaki çalışmalardan bazılarına yer verilmiştir. Genel olarak bakıldığında zaman Türkiye dışında daha çok çalışma yapılmış olduğu göze çarpmaktadır.

İlk olarak Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Tez Merkezi’nde yapılan konu ile ilişkili taramada eğitsel video, ders videosu, eğitim videosu, ders videoları ve eğitsel videolar tarama terimleri kullanılarak tez adı ile konu alanında izin durumu ve tez türlerinin tümünde aratılmıştır. Arama terimleri kapsamında bulunan tezlerin toplam sayısı 10 Mayıs 2020 itibariyle 7 tane dir. Bu tezlerden biri hem eğitsel video hem de eğitsel videolar arama teriminde tekrar ettiği için toplam sayıya dahil edilmemiştir.

Tezler incelendiğinde eğitsel video, ders videosu, eğitim videosu, ders videoları ve eğitsel videolar ile ilişkili tez çalışmaların ilkinin 2013 yılında yapılmış olduğu ve bu çalışmanın yabancı dil öğretimi ile ilgili olduğu görülmektedir. Sonraki tez çalışmasının ise 3 yıl sonra, 2016'da yapıldığı ve diğer tez çalışmalarının 2018 ve 2019 yıllarında yapılmış oldukları görülmektedir. Tez çalışmalarında eğitim ve öğretim alan olarak öne çıkmakla birlikte sağlık alanına dair çalışma da bulunmaktadır. Eğitsel videolarla ilgili yapılmış olan tez çalışmalarına bakıldığında, son zamanlarda eğitsel videoların farklı alanlarda tez konularında çalışılmakta olduğu, şeklinde yorumlamak mümkün olabilir.

Türkiye'de yapılmış ve yayınlanmış olan konu ile ilgili çalışmaların bazıları ise aşağıdaki gibidir.

Taşlıbeyaz ve Karaman (2015) yaptıkları çalışmada eğitsel videoları kimin sunması gerektiğini incelemişlerdir. Yaptıkları çalışmada katılımcı olarak öğretmen grubu yer almıştır. Çalışmada bir videoyu uzman, öğretmen ya da spiker sunması ile sunum yapanların kimliklerinin (ünvanları) öğrenenleri etkileyip etkilemediği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda uzman sunumlarının diğerlerine göre anlamlı bir fark gösterdiği görülmüştür. Öğretmen ve spiker sunumunda motivasyon anlamında büyük bir fark ortaya çıkmamıştır. Diğer taraftan konuyu sunan kişinin kimliği ya da ünvanının da etkili olduğu görülmüştür.

Bir diğer çalışmada Ozan (2015) e-öğrenme için eğitsel video geliştirilme ve yapım aşamaları üzerinde durmuştur. Çalışmada bir eğitsel videonun yapım öncesi, yapım süreci ve sonrası aşamaları açıklanmaya çalışılmıştır.

Ata ve Atik (2016) yaptıkları çalışmada Academic Ranking of World Universities (ARWU) verilerine göre dünyada ilk beşte yer alan üniversitelerin YouTube'daki uygulamaları ve eğitsel video paylaşımlarını incelemişlerdir. Çalışmada eğitim ortamlarındaki dönüşüme de dikkat çekilmektedir. Diğer taraftan üniversitelerin eğitsel videolara olan ilgileri ve uygulamaları ile özellikle paylaşım sitelerinde eğitsel videolarının varlığı vurgulanmıştır. Bu da eğitsel videoların öneminin arttığını gösteren bir durum olarak değerlendirilebilir.

Kıray (2017) çalışmasında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi (AÖS) televizyon ders programlarında yer alan eğitsel videolarının gelişen teknolojik imkanlar dahilinde tasarım ve üretim süreçlerini değerlendirmiştir. Bu bağlamda üretim

süreçlerindeki değişimi ve kullanılan yöntemlerin teknoloji ile farklılıklar ortaya koyduğu görülmüştür.

Kılınç, Fırat ve Yüzer (2017) yaptıkları çalışmada 1990 ile 2015 yılları arasında eğitsel video ilişkili Scopus Veritabanı'nda yayınlanmış olan 253 çalışmayı analiz etmişlerdir. Çalışmada eğitsel video kullanımının daha çok sağlık ve mühendislik gibi alanlarda teknik olarak incelenmesinin trend olduğu görülmüştür. Uzaktan eğitimde ise sosyal açılarından incelemelerin yeterli olmadığı gözlenmiştir. En çok çalışmanın Birleşik Devletlerde daha sonra Çin'de yapıldığı bulgusuna yer verilmiştir. Diğer taraftan uzaktan eğitimde eğitsel video kullanımına ilgi artmaktayken, pedagojik yönden yeterince araştırılmadığı belirtilmiştir. Sosyal yönleriyle eğitsel videonun uzaktan eğitimde, pedagojik, bilişsel gibi yönlerden araştırılmasının önemi vurgulanmıştır. Bu doğrultuda eğitsel videolar üzerinde farklı açılarından çalışılmasının önem arz ettiği söylenebilir.

Güler (2019) AÖS YouTube kanalındaki 17 bini aşan videoların analitikleri üzerinde durmuştur. Çalışmada videoların ortalama izlenme süreleri, cinsiyet ve yaş bağlamında ne kadar izlendiği, hangi videoların daha fazla görüntülemeye sahip olduğu gibi analitikleri değerlendirmiştir. Cinsiyet, yaş, izlenen cihazlar gibi bazı farklılıklar olduğu görülmektedir.

Türkiye dışında yapılmış çalışmalara ilişkin örneklerden bazıları ise aşağıdaki gibidir.

Fiorella ve Mayer (2018) çalışmalarında eğitsel videolarda neyin işe yarar olup olmadığını diğer çalışmalar bağlamında ele alıp değerlendirmişlerdir. Değerlendirmelerinde eğitsel videoların hem yapılarının hem de tasarımlarının öğrenenler için önemli olduğu sonucunun ortaya çıktığı söylenebilir. Öğreticinin görünmesi, görünümü, eğitsel videoların uzunlukları, öğrenene kontrol etme şansı verilmesi gibi değerlendirmeler bulunmaktadır. Bilişsel yük, çoklu ortam gibi eğitsel videoların birçok açıdan incelenmeye devam edilerek geliştirilmesinin önemli katkılar sunabileceği belirtilmektedir.

Wang ve Antonenko (2017) matematik dersinde bir konunun kolay ve zor olan farklı iki video hazırlamışlardır. Bu videoların birinde anlatıcı da video ekranında yer alırken diğer video içerisinde yer almamıştır. Bu durumda öğrenenlerin öğrenme düzeyleri (hatırlama) ve videoda nereye odaklandıkları üzerinde göz izleme ile bir çalışma yapmışlardır. Öğrenme düzeyleri için de ön test ve son test uygulamışlardır. Çalışma sonucunda öğrenenlerin kolay olan video içerisinde anlatıcıya zor olan

videodakinden daha fazla odaklandığı gözlenmiştir. Bu durum bilişsel yük ile ilişkilendirilmiştir. Öğrenme açısından kolay olan videoda anlatıcının olması hatırlamada fark yaratmış ve etkili olmuştur. Anlatıcının, öğretmenin bulunmasının motivasyon, anlama, hatırlama üzerinde bir etkisi olabilmektedir. Çok daha farklı ve çeşitliliğin yüksek olduğu araştırmaların yapılmasının eğitsel video tasarımlarına katkı sağlayabileceği vurgulanmıştır.

Expósito vd. (2020) İspanya’da bir üniversitede makro ekonomi dersinde eğitsel video kullanımının öğrenmeye katkısı olup olmadığını araştırmışlardır. Derse ait makroekonomik dinamik süreçleri konusunda eğitsel videolar illüstrasyonlar ve hareketli grafiklerle oluşturulmuştur. Hazırlanan beş ders videosuna on-line erişim izni verilenler ve videoları kullanmadan yüz yüze dersi alanlar şeklinde iki grup oluşturulmuştur. Sonuç olarak eğitsel videolar ile dersi alanların dersi geçme oranlarında büyük bir artış görülmüştür. Eğitsel videoların öğrenenlerin akademik başarılarına ve öğrenmelerine katkı sağladığı belirtilmiştir.

Stull, Fiorella ve Mayer (2018) eğitsel videolarda öğretmenin şeffaf tahta kullanarak öğrenen ile karşılıklı olarak dersi anlatması ve beyaz tahtada arkası dönük olarak göz göze gelmeden dersi anlatmasının öğrenende farklı sonuçları olup olmadığını araştırmışlardır. Araştırmada göz izleme ile odaklanma ve diğer testler ile başarıları değerlendirilmiştir. Çalışmada kimya dersine ait 20 dakikalık videolar kullanılmıştır. Çalışma sonucunda şeffaf tahta ile beyaz tahtada anlatım arasında öğrenme açısından çok büyük bir farklılık bulunmadığı belirtilmiştir. Öğrenenlerin şeffaf tahtada öğretilen çizilen şekillerden daha fazla odaklandığı, beyaz tahtada ise çizilen şekillere öğretilenden daha fazla odaklandığı tespit edilmiştir. Çalışmada öğretmenin varlığı, göz göze gelme ve bakışların önemli yerlere dikkat çekme ve öğrenenleri yönlendirme gibi durumlarda etkili olabileceği sonucuna varılabilir.

Chen ve Wu (2015) 3 eğitsel video türü üzerinde beyin dalgaları dedektörü, stres dedektörü, bilişsel yük skalası ve test ile öğrenenler üzerindeki sürdürülebilir dikkat, bilişsel yük, öğrenme düzeylerine etkilerini ve öğrenmeye katkısı olup olmadığını incelemişlerdir. Yaptıkları çalışmaya 37 öğrenci katılmış ve katılımcıların bir kısmı sözel öğrenmeye yatkın iken bir kısmı ise görsel öğrenmeye yatkındır. Yaptıkları çalışmanın sonucunda eğitsel videoların öğrenmeye katkısının kayda değer olduğunu belirtmişlerdir. 3 tür içerisinde sürdürülebilir dikkatin sözel öğrenenlerde daha fazla olduğu gözlenmiştir. Bilişsel yükün en fazla görseller üzerine seslendirmenin olduğu video türünde ortaya

çıkıldığı ve stresin de bu türde arttığı bulunmuştur. Slayttan slayta anlatımın en zengin içeriğe sahip olduğu sonra ders kaydının geldiği ve sonda ise görseller üzerine seslendirmenin olduğu belirtilmiştir. Çoklu ortam tasarımlarının öğrenenler açısından içeriği zenginleştirilmesi, bilişsel yükün seviyesinin tasarımda önemli etkenler olduğu sonucuna varılabilir.

Guo, Kim ve Robin (2014) edX platformunda yer alan 6.9 milyon eğitsel video üzerinde yaptıkları çalışmada önemli bulgular paylaşmışlardır. Eğitsel videoların sürelerine dair 6 dakikadan sonra öğrenenlerin izlemelerinde düşüş saptanmıştır. Öğrenenlerin kısa eğitsel videoları daha çok izleme tercihleri olduğu, süre uzadıkça eğitsel videoyu bırakma eğilimleri olduğu söylenebilir. Eğitsel video türleri içerisinde Khan Akademi Tablet modeli, PowerPoint ile slayt şeklinde hazırlanan ve konuşan kafa videolarına göre daha çekici bulunmuştur. Öğrenenlerin süreleri kısa, öğreticinin anlatımda daha rahat olduğu eğitsel videoları beğendikleri görülmektedir.

Paylaşılan çalışmalarda da görüleceği üzere eğitsel videolar üzerinde farklı ülkelerde çalışmalar yapılmaktadır. Yapılan çalışmaların ortak noktasının eğitsel videoların daha iyi bir öğrenme sağlanmasına yönelik olduğu, tasarımların geliştirilmesine katkı sağlamak olduğu sonucuna varılabilir. Buradan hareketle, eğitsel videolar üzerine yapılacak olan çalışmaların alana katkılar sunabileceği gibi, yeni çalışmaların yapılmasına da destek olabileceği söylenebilir.

3. KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde temel alınan kuramsal yapılara yer verilmiştir. Çoklu ortam öğrenme teorisi, bilişsel yük teorisi, çoklu ortam öğrenmenin temel ilkeleri ve açık ve esnek öğrenme için video ve çoklu ortam tasarımı açıklanmıştır.

3.1. Çoklu Ortam Öğrenme Teorisi

Mayer (2014a, s. 1) çoklu ortam öğrenmesi hipotezinin temelinde, “insanların kelimeler ve resimlerin bir arada kullanıldığında sadece kelimelerin olduğundan daha derinlemesine öğrenebileceklerinin” olduğunu ifade etmektedir. Eğitsel videolar içerisinde sesi ve görselleri barındıran eğitsel materyaller içerisindedir. Mayer (2014a) ister yüksek, ister düşük teknolojiye olsun çoklu ortamın varlığından söz eder ve tahtaya bir şeyler yazıp aynı zamanda anlatım yapılmasında, bir bilgisayar ekranında yer alan anlatıcı ve anlatımında kullandığı slaytlarda, gösterilen videolarda ve hatta televizyonda bile ses ve görüntülerin bir arada olduğunu ifade eder. Mayer (2014a) çoklu ortama ait kavramları ise şöyle açıklamaktadır. (Bkz. Tablo 3.1.1).

Tablo 3.1.1. Çoklu Ortam (Multimedia) Tanımları (Mayer, 2014a, s.2’den uyarlanmıştır)

Kavram	Açıklama
Çoklu Ortam	Kelimeler (yazılı ve sözlü) ve resimlerin (illüstrasyonlar, fotoğraflar, animasyonlar ya da video) sunumu
Çoklu Ortam Öğrenmesi	Kelimeler ve resimlerden zihinsel temsiller oluşturmak
Çoklu Ortam Öğretimi	Öğrenmeyi teşvik etmeyi amaçlayan kelimeler ve resimler sunmak

Tablo 3.1.1. incelendiğinde bir içeriğin sadece yazılı olarak verilmesi yerine var olan içeriğin uygun şekilde diğer duyuları da harekete geçirecek olan resim, video, illüstrasyon gibi desteklenmesi gerektiği görülecektir. Eğitsel videolar bağlamında çoklu ortam ele alındığında öğrenenlere sunulacak olan bilgilerin öğrenmeyi sağlayacak, birbirlerini destekleyecek şekilde tasarlanması gerektiğini söylemek mümkündür. Çoklu ortam öğrenmesi için eğitsel video içerisinde kelimelerin ve görsellerin öğrenenin konu üzerinde zihninde temsil oluşturmaya olanak verecek şekilde tasarlanması önemlidir. Burada hem sözel ifadelerin hem de görsellerin birbirleriyle anlamlı olması öğrenene fayda sağlayabilecektir. Anlatılan ile ilgisiz olan görsellerin ya da görsellerle ilgisiz sözel ifadelerin olması öğrenen açısından fazladan anlama, ilişki kurma çabası ya da ilginin

dağılması durumunu ortaya çıkaracaktır. Bu da öğrenenin öğrenme sürecini zorlaştıracaktır.

Çoklu ortam öğretimi için eğitsel videolarda konu ile bağlantılı, anlamlı ve destekleyici görseller zihinde konu ile ilişkili bağların kurulmasını sağlamada faydalı olabilecektir. Çoklu ortam öğretimi ya da çoklu ortam bileşenlerinde kelimelerin ve resimlerin istenen öğrenmeyi sağlayacak şekilde tasarlanarak sunulması gerekmektedir. (Mayer, 2014a, s. 4) Çünkü çoklu ortam öğrenmede hedef insanın hem sözel hem görsel olarak algılarını kullanarak tüm kapasitesi ile öğrenmesine olanak sağlamak olarak ifade edilebilir. Özetle, çoklu ortamda ses ve görseller rastgele bir düzende bir araya getirilmemeli, öğrenenlerin öğrenme süreçlerini destekleyici ve anlamlı olacak şekilde tasarlanmalıdır (Mayer, 2014a, s. 6-7).

3.2. Bilişsel Yük Teorisi

Bilgilerin birçok şekilde sınıflanması mümkündür. Paas ve Sweller (2014) bilişsel yükten söz ederken insanların biyolojik olarak edindikleri birincil ve daha sonradan edindikleri ikincil bilgiler olduğunu ifade ederler. Birincil bilgilerin, konuşma, ana dilin öğrenilmesi gibi, insanın doğumundan sonra kendiliğinden edindiği bilgiler olduğu ancak ikincil bilgilerin eğitim ile öğrenilen bilgiler oluşturmaktadır. Bilişsel yük teorisinin ikinci bilgi edinimi ile ilgili olduğunu söylenebilir (Sweller, Ayres ve Kalyuga, 2011, s. 5-6; Paas ve Sweller, 2014, s. 28-29).

İnsanın bilgileri edinmesi sırasında kısa süreli bellek ve bu bilgilerin saklanması ise uzun süreli bellek görev yapmaktadır. Uzun süreli bellek yüksek bir kapasiteye sahip iken (Sweller, Ayres ve Kalyuga, 2011, s.18) kısa süreli belleğin kapasitesinin ise 7 birim ile sınırlı olduğu görülmektedir (Miller, 1956). Dolayısıyla bilgilerin ilk işlendiği yer olan kısa süreli bellekte gelen bilgilerin uzun süreli belleğe aktarımında bilişsel bir iş yükü oluşmaktadır. Kısa süreli bellekte aynı anda bilişsel olarak yapılması gereken işlem yükünün bütünü bilişsel yük olarak ifade edilebilir (Sweller, Ayres ve Kalyuga, 2011; Akbulut, 2014; Paas ve Sweller, 2014).

Bilişsel yük üç kategoride ele alınmaktadır. Bu kategoriler asıl, konu dışı ve bağlı bilişsel yük şeklinde sıralanabilir (Sweller, Ayres ve Kalyuga, 2011, s. 57; Paas ve Sweller, 2014, s. 37). Asıl bilişsel yük aynı zamanda yapılması gereken işlemlerin tümünü kapsamaktadır. Konu dışı olan bilişsel yük, olması gereken dışında var olan yükü ifade etmektedir. Bağlı bilişsel yük daha çok tasarımsal olarak konu dışı yükün azaltılması ile

çalışan, kısa süreli belleğin asıl bilişsel yük için alan bırakması ve daha iyi öğrenmenin sağlanması olarak ifade edilebilir. (Bkz. Tablo 3.2.1).

Tablo 3.2.1. Bilişsel Yük Kategorileri (Paas ve Sweller, 2014, s.39'dan uyarlanmıştır)

Kategori	Kaynağı	Örnek
Asıl (intrinsic)	Görevin özünde olan ve aynı anda işlenmesi gereken etkileşimli öğelerden kaynaklanır. Görevin doğasını değiştirmek veya bilgiyi arttırmak dışında değiştirilemez	$a/b=c$ gibi bir matematik probleminde var olan tüm unsurların kullanılması durumu.
Konu Dışı (extraneous)	Öğretim tasarımı sonucu etkileşime giren unsurların oluşturduğu bilişsel yüküdür. Öğretim tasarımı ile bu yükün azaltılması mümkündür.	Çözülmüş bir örnek üzerinden öğrenenlerin öğrenmesi değil problemi çözerek öğrenmelerinin zorunlu kılınması ile örneğin incelenerek anlaşılmasından çok daha fazla bilişsel yükün ortaya çıkarılması.
Bağlı (germane)	Çalışan kısa süreli belleğin asıl bilişsel yükle, konu dışı bilişsel yükten daha fazla ilgilenmesinin olanaklı olması durumudur.	Tasarımda konu dışı bilişsel yükün azaltılarak, asıl bilişsel yükün kullanımına daha fazla olanak verilmesi. Problemin bir çözülmüş soru üzerinden anlatılması gibi sağlanabilir.

Bilişsel yükün eğitsel video tasarımdaki yeri öğrenme açısından önemli olduğu söylenebilir. Eğitsel video içerisinde ses, görsel, hareketli illüstrasyon, grafik gibi birden fazla bileşeni aynı anda barındırabilme ve aktarabilme özelliğine sahiptir. Eğitsel videoların tasarımlarının yapılırken video içerisinde yer alacak bileşenlerin aynı anda öğrenenlerin zihninde oluşturabileceği bilişsel yükü göz önünde bulundurmaları öğrenme sürecinde önem arz etmektedir. Aynı anda hem sözel ifadelerin ve birden çok görselin bir arada olması kısa süreli bellekteki işlem yükünü arttıracığından bilgilerin işlenip uzun süreli belleğe aktarımında istenen seviyede gerçekleşmeyecektir. Çünkü öğrenme uzun süreli bellekte olan değişimi ifade etmektedir. Eğer uzun süreli bellekte bir değişimden söz edilemiyorsa öğrenmeden de söz etmek mümkün değildir (Paas ve Sweller, 2014). Öğrenme sürecinde kısa süreli bellek ve uzun süreli bellek arasında bir bağ vardır. Diğer bir açıdan eğer kısa süreli belleğe gelen bilgiler uzun süreli bellekte zaten var ise bu ekstra bir yük teşkil etmeyecektir. Dolayısıyla tasarımda öğrenenlerin önceki öğrenmeleri de etkilidir. Özetle, eğitsel videoların tasarımlarında kısa ve uzun süreli bellek birbiri ile

bağlı bir halde çalıştığı unutulmamalı ve Miller'ın (1956) da belirttiği öğrenenin zihinsel kapasitesini aşmayacak şekilde tasarımların yapılmasına özen gösterilmelidir. Bilişsel yükün uygun seviyede olması öğrenmenin istenen ya da beklenen düzeyde olmasına imkân tanıyacak etkisi vardır (Paas ve Sweller, 2014).

3.3. Çoklu Ortam Öğrenmenin Bilişsel Kuramı

Mayer (2014b) çoklu ortamda kelimelerin yazılı ya da sözlü görsel öğelerle desteklenmesinin öğrenenlerin daha iyi öğrenmesine olanak sağlayacağını ancak, bunun çok iyi bir öğrenmeyi garanti etmediğinin de altını çizmektedir. Çoklu ortam tasarımı insanın sözel ve görsel ile çift kanal ile öğrenmesinin daha iyi gerçekleşebileceğini varsayar. Sözel ifadeler kulak, görseller göz ile algılanır. Alınan bu bilgiler ilgili kanallarda işlenir. Mayer (2014b) tasarımcıların insan beyninin nasıl çalıştığı üzerinden yola çıktıklarını ve bundan etkilendiklerini belirtir. Burada insanların tek kanal ile, sınırsız kapasitede ve pasif bir şekilde bilgiyi işlediklerinden yola çıkılır. Dolayısıyla, tek kanal üzerinden diğer öğrenme kanalları yok sayılarak, çeşitlendirme yapılmadan bilginin sadece aktarılmasına sebep olur. Bu insan beyninin sınırsız işleme kabiliyeti varsayımında ise tasarımda bilginin işlenmesinin bir bilişsel yük ortaya çıkardığının göz ardı edilmesi anlamına gelmektedir. Nitekim sınırsız bir kapasitesinin olduğu varsayılan uzun süreli belleğin öncesinde sınırlı olan ve bilgiyi işleyerek aktaran kısa süreli bellek unutulmamalıdır. Bu noktada Mayer (2014b)'in yapılan çalışmalara atıfla çoklu ortam öğrenmede bilişsel kuramının üç varsayımı, çift kanal, sınırlı kapasite ve aktif işleme süreci, üzerinde durmak tasarım açısından faydalı olacaktır. (Bkz. Tablo 3.3.1).

Tablo 3.3.1. Çoklu Ortam Öğrenmesi Bilişsel Kuramının Üç Varsayımı (Mayer, 2014b, s.47'den uyarlanmıştır)

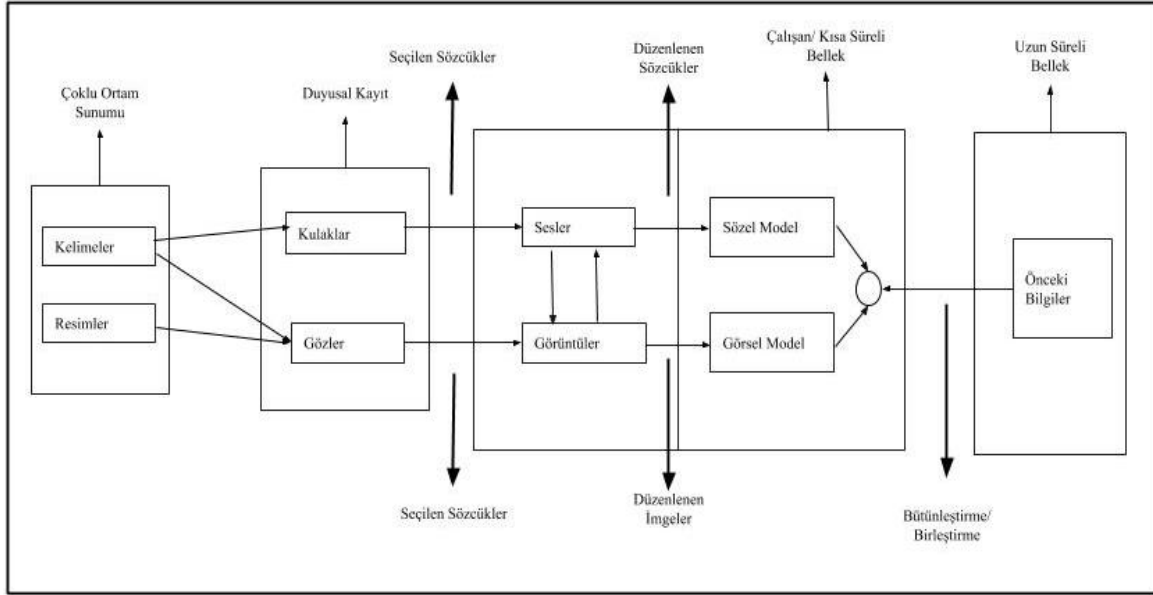
Varsayım	Açıklama	İlişkisel Çalışma
Çift Kanal	İnsanlar görsel ve işitsel bilgileri işlemek için ayrı kanallara sahiptir	Paivio (1986), Baddeley (1992).
Sınırlı Kapasite	İnsanların aynı anda her kanalda işleyebilecekleri bilgi miktarı sınırlıdır	Baddeley (1992), Chandler ve Sweller (1991).
Aktif İşleme	İnsanlar gelen bilgileri seçilen tutarlı zihinsel temsiller halinde düzenleyerek, zihindeki diğer bilgilerle bütünleştirip, ekleyerek aktif öğrenme sağlarlar	Mayer (1999), Wittrock (1989).

Çift kanal varsayımında işitsel ve görsellerin farklı kanallarla alındığı ve işlendiği temel alınır. İnsanlar aynı anda hem görsel hem de işitsel içerikleri görseller ve duysalar da bunlar ayrı kanallarla işlenmektedir. Çift kanal varsayımının temsil modu yaklaşımı ve duysal yöntem yaklaşımı şeklinde ele alındığını da görmek mümkündür. Temsil modu yaklaşımında sunulanın sözlü veya sözsüz olup olmadığına odaklanılırken, duysal yöntem yaklaşımında sunulanın önce hangi kanal ile işlendiğine odaklanılır ve görsel kanal görselleri işlerken, işitsel kanal ise sesleri işlemektedir. Ancak öğrenen kişi sözel olarak aldığı bir bilgiyi zihninde görsele dönüştürebileceği gibi görsel olarak aldığı bir şeyi de zihninde sözele çevirebilir (Mayer, 2014b). Dolayısıyla öğrenenin zihinsel sürecinde kanallardan gelenleri birbiri ile harmanlayabileceği ve sunulanları yeniden daha etkin şekilde birbirleriyle uyum içinde şekillendirebileceği biçiminde ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Sınırlı kapasitede varsayımında insanların belirli bir seviyede bilgiyi işleme durumu söz konusudur. Öğrenenlerin kendilerine sunulan bilgilerin hepsini işlemeleri olanaklı değildir. Çünkü aynı anda sözel ya da görsel belirli bir seviyede işlem yapabilme gücü vardır. Bu Miller'ın (1956) belirtmiş olduğu gibi ortalama yedi birimle (iki altı ya da iki üstü) sınırlıdır. Bazı durumlarda insanlar sunulan fazla bilgileri kümele yaparak birimsel olarak daha aza düşürebilmektedirler. Örneğin, telefon numaralarında olduğu gibi tek tek rakamlar yerine birkaç rakamın bir arada olduğu kümeler oluşturmak birimsel yükü azaltmaktadır (Mayer, 2014b).

Aktif işleme varsayımı sürecinde insanlar sunulan bilgileri öncelikle seçmekte daha sonra önceden sahip oldukları bilgiler ile ilişkilendirmektedir. Gelen ve işlenen bilgiler önceden var olan bilgilerle ilişkilendirilir ve uzun süreli bellekte ilişkilendirilen yere aktarılır (Mayer, 2014b). Bu süreç içerisinde çoklu ortam tasarımcılarının bilgileri birbirleri ile ilişki içerisinde vermeleri, aşırı derecede bilgi yüklememeleri ve bilgileri anlamlı bir biçimde sunmaları önemlidir. Eğer bilgiler karmaşık, birbirleriyle tutarlı ve destekleyici olmazlarsa bilişsel yük artacak, bilgiler arasında bağ kurmak zorlaşacak ve dolayısıyla da öğrenmenin gerçekleşmesi zorlaşacaktır.

Eğitsel videoların içerisinde yer alması istenen bilgilerin çift kanal ile algılanıp, sınırlı bir kapasitede ve aktif olarak işlenmeye uygun tasarlanması öğrenenler açısından önem arz eden bir durumdur. Eğer rastgele bir düzenleme söz konusu olursa bu öğrenmenin gerçekleşmesine imkân sağlamaktan uzak hatta bilakis öğrenmeyi engelleyecek sonuçlara sebep olabileceği için dikkat edilmesi gereken bir durumdur. (Bkz. Şekil 3.3.1.)

Şekil 3.3.1. Çoklu Ortam Öğrenmenin Bilişsel Teorisi (Mayer, 2014b, s. 52'den uyarlanmıştır)

Eğitsel videoların tasarımında çoklu ortam öğrenmenin bilişsel kuramında öğrenenlerin sunulan bilgileri iki kanal üzerinden almakta oldukları unutulmamalıdır. Bu süreçte kelimelerin seçimi, görüntülerin seçimi, sözcüklerin düzenlenmesi, görsellerin düzenlenmesi ve son olarak düzenlemelerin önceki bilgiler ile birleştirilmesi ve uzun süreli belleğe aktarılması gerçekleşmektedir. Öğrenen sözel olarak kelimeleri görüntüden önce duyabilir ya da önce görseli görüp daha sonra gelen sözcükleri işleme alabilir. Öğrenen sözcükleri zihninde görsel olarak da canlandırabileceği gibi, görselleri de sözel olarak kelimelere şeklinde düşünebilir. Öğrenen insanın bu süreçte sözcükleri sözel olarak kulak ile duyması ve seçmeye başlaması sırasında ekrana gelecek olan görselleri gözleri ile işleme alma sırasında sözcüklerin yazılı olarak verilmesi durumunda onları da görsel olarak işleme alma süreci de başlar. Bu süreçte öğrenenin görsel olarak verilen öğelerin sözel olarak verilenlerle bir anlamlılığının olması da işleme sürecinde önem arz

etmektedir. Nitekim birbirini desteklemeyen görsel ve sözel içeriklerin bilgiyi işleme sürecindeki yükü arttırabileceği ve anlamlandırmada güçlükler çıkarabileceği tasarımda göz önünde bulundurulmalıdır (Mayer, 2014b).

3.4. Çoklu Ortam Öğrenmenin Temel İlkeleri

Çoklu ortamın temelleri, bilişsel yükün öğrenmedeki önemi ve çoklu ortam ile olan bağından sonra çoklu ortam öğrenmenin öğrenene sunulmasında yani tasarımda dikkat edilmesi gereken bazı ilkeler vardır. Bu ilkelerin uygulanması ile öğrenme sırasındaki bilişsel yükün olabildiğince azaltılması ve daha iyi kullanılabilmesi ile öğrenmenin daha iyi gerçekleşmesine yardımcı olmak hedeflenmektedir. Butcher (2014) çoklu ortam ilkesi üzerinde birçok çalışmanın yapıldığını ifade eder. Yapılan çalışmaların farklı alanları ve sunumları da içermekte olduğunu belirten Butcher, çalışmaların sonuçlarına bakıldığında metin ve görsellerin kombinasyonlarının kullanılarak yapılan bu çalışmaların çoklu ortam ilkelerini işaret ettiklerini belirtmektedir. Dolayısıyla farklı şekillerde ve formatlarda da olsa çoklu ortamın sözel ve görsel öğeleri bir arada kullanma durumunun eğitsel materyallerde öğrenenler açısından önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Bu bağlamda çoklu ortam öğrenmenin temel ilkeleri eğitsel videoların tasarımlarında öğrenenlere sunulacak bilgilerin hazırlanması ve aktarımında öğrenmenin etkili ve verimli olması açısından başvurulabilecek ve faydalanılabilecek önemli noktalara dikkat çekmektedir. Bu ilkelerden eğitsel video ile ilişkili olanlar aşağıda açıklanmıştır

3.4.1. Hedef kitlenin sahip olduğu özelliklerinin bilinmesi ilkesi

Çoklu ortam ilkesi uygulanacak olan materyalin hitap edeceği öğrenen hedef kitlenin sahip olduğu özelliklerinin bilinmesi önemlidir. Sunulacak olan bilgilerin sözel ve görsel birbiriyle uyumlu olması; sözel öğelerin görsellerle bütünlük sağlaması yani birbirlerini tamamlayıcı ya da destekleyici biçimde hazırlanması önemlidir. Öğrenenlere ön bilgiler ya da ipuçları verilmesi de anlama süreçlerine katkı sağlayacaktır. Hazırlanacak olan materyalin sunulacağı ortamın tasarımda göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Butcher, 2014). Özetle, çoklu ortam prensibi ile tasarlanan materyalin tasarım aşamalarında sadece görsel ve sözel öge kullanmanın değil; neden, nasıl, ne zaman, hangi bileşenle (görsel, sözel, grafik, video vb.) gibi birçok soruya cevap verilerek öğrenen için en iyi şekilde sunmaya çalışmak önemlidir.

3.4.2. Bölünmüş dikkat ilkesi

Çoklu ortam öğrenmesindeki ilkelerden biri olan bölünmüş dikkat ilkesi tasarımda önemli bir yer tutar. Ayres ve Sweller (2014) bölünmüş dikkatin öğrenenin, öğrenme sırasında kendisine sunulan materyalden öğrenme süreci içerisindeyken aynı anda birden fazla bilgi ile ilgilenmesinin gerekmesi durumunda ortaya çıkmakta olduğunu ve bu şekilde birden fazla duruma odaklanmaya çalışan belleğin belirli bir noktaya odaklanamıyor olmasının yanında, bilişsel olarak da yükünün artmasından kaynaklı olarak öğrenme sürecindeki verimi düşürdüğünü söylemektedirler. Mesela, nasıl kullanılır kılavuzu olduğunu düşünecek olursak, her işlem adımını gösteren bir sayı ve o sayıya ait bir de açıklama var olduğunu ancak bu bilgilerin daha farklı bir sayfada ve görselden ayrı şekilde aktarıldığını düşünelim. Bu durumda öğrenen kişi önce baktığı yerdeki sayıyı diğer kısımda bulup, ne demek olduğunu kavramaya çalışacak ve bir yandan da hem görsel olarak bir bağ kurmaya çalışacak hem de kurduğu bağları anlamlandırmak durumunda kalacaktır. Bu durumda ortaya çıkan farklı görevler ise bilişsel yükü artacaktır. Dolayısıyla sınırlı bir işleme yeteneğine sahip insan yapısı zorlanacaktır. Bunun yerine birbiri ile alakalı bilgilerin bir arada, destekleyici ve kafa karıştırıcı olmayacak şekilde sunulması bilişsel yükü azaltacaktır (Ayres ve Sweller, 2014).

Ayres ve Sweller (2014) sunulacak bilgilerin iyi analiz edilmesi gerekmekte olduğuna dikkat çekerler. Bilgilerin bir arada olmaları ya da ayrı sunumlarının etkileri incelenmelidir. Eğer materyal fazla aktivite içeriyorsa yani fazla bilişsel yük varsa buna göre tasarlanmalıdır. Diğer taraftan hedef kitlenin sahip olduğu özelliklerin bilinmesi gerekmektedir. Bazı durumlarda hedef kitle sunulacak olan bilgilerin çoğuna sahip olabilir. Bu durumda bilişsel yük düzeyi normalde fazla görünmesine karşın onlar için bildikleri bilgiler üzerinde durmayacaklarından bu hiç bilgisi olmayanlara göre daha az bilişsel yük oluşturacaktır. Dolayısıyla hedeflenen kitle özelliklerinin bilinmesi ya da tespit edilmesi tasarımın önemli adımlarından biri olarak değerlendirilebilir.

3.4.3. Yöntem ilkesi

Diğer bir ilke ise çoklu ortam öğrenmede yöntem ilkesidir. Yöntem ilkesinin temelinde bilişsel yükün olabildiğince hafifletilmesi amaçlanmaktadır. Çünkü, yöntem ilkesi sunulacak olan materyalde yer alacak olan görsel ile birlikte yapılacak olan açıklamaların yazılı olarak da sunulmasının hem görseller hem de yazılar üzerinde

yoğunlaştırılması sonucu çalışan hafızada (kısa süreli bellekte) bir yük oluşturabileceği ve eğer yazılanlar aynı zamanda sözel olarak da ifade edilecek olursa bilişsel yük artacaktır (Low ve Sweller, 2014). Çalışan kısa süreli belleğin sınırlı bir işleme kapasitesi olduğu düşünülecek olursa bu bilişsel yükü gereksiz yere arttıracaktır. Dolayısıyla öğrenmede asıl işlenmesi gereken bilgiler kısıtlanmış olacaktır. Bilişsel yükü en aza indirmek için materyal tasarımında eğer görseller varsa ve açıklamalar yapılacaksa bunun sözel olarak yapılması öğrenenin görseller, yazılar (görsel kanal) üzerindeki yükünü azaltacaktır. Ancak burada sözel olarak ifadenin de çok karmaşık ve kısa süreli bellekte tutulamayacak kadar uzun olmaması önemlidir. Nitekim, içeriği en uygun biçimde öğrenene ulaştırmak için dikkatle seçim yapılmalı eğer sözel ifade çok daha karmaşıklık içeriyorsa görsel olarak sunulmasının öğrenen açısından daha faydalı olabileceği söylenebilir (Low ve Sweller, 2014).

3.4.4. Fazlalık etkisi ilkesi

Çoklu ortam öğrenmede temel amaçlardan biri görsel ve işitsel/sözel olarak bilgilerin bir arada verilmesi durumudur. Ancak tasarımda önemli olan rastgele bir şekilde bunları bir araya getirmek ve materyal olarak sunmak değildir. Bu noktada önemli ilkelere biri de fazlalık etkisi ya da diğer ifadesiyle fazlalık ilkesidir. Bu ilkenin amacı da diğerler ilkelere olduğu gibi öğrenenin, öğrenme sürecindeki bilişsel yükünü azaltmak ve mümkün derecede bilişsel kapasitesini en iyi şekilde kullanmasına olanak sağlamaktır. Kalyuga ve Sweller (2014) bir PowerPoint sunumunda, sadece ekranda yazıların olduğunu ve bunun bir üst ses tarafından ya da anlatıcı ile okunduğunu düşündüğümüzde öğrenenin hem yazıları takip etmesi hem de sözel olarak ifade edilenleri işlemesi gerekeceğini söylemektedirler. Bunu bir ses olmadan da sadece kendisi okuyarak yapabileceği ve bu şekilde ek bir bilişsel yük olan sesi de takip etmek ve işlemek zorunda olmayacağı için bilişsel kapasitesini daha iyi şekilde kullanabileceğini söylemek mümkündür. Çoklu ortamda yapılacak olan tasarımlarda fazlalık oluşturacak ya da tekrarlanacak gereksiz bilgilere yer verilmemesi gerekmektedir (Kalyuga ve Sweller, 2014). Bu şekilde bilişsel yük kapasitesi gereksiz yere artmayacak ve öğrenene kolaylık sağlayacaktır. Diğer taraftan gereksiz yere tekrarların öğrenenin, öğrenmeye olan isteğini de etkileyebileceğini ifade etmek yanlış olmayacaktır.

3.4.5. Sinyalleşme (ipucu) ilkesi

Çoklu ortam öğrenmesindeki bir diğer ilke sinyalleşme ya da ipucu vermedir. van Gog (2014) öğrenenlerin, öğrenme sırasında kendilerine sunulan bilgilerin bazı bölüm, yer ya da parçalarının önemli olduklarını anlamaları açısından işaret etme, sinyal verme, ipucu sunmanın faydalı olacağını söylemektedir. Özellikle Mayer'in (2014b) öğrenenlerin bilişsel süreçlerinde bilgiyi seçme, karar verme aşamasında bu ilke kolaylık sağlamaktadır. Öğrenen kendisine sunulmuş olan birçok öge arasından bazı yerlerin önemli olduğunu anlaması ve bilişsel sürecinde ona odaklanması sınırlı olan kapasitesini de verimli kullanması açısından önemlidir. Örneğin, bir sunumda yer alan akışta görselden önce önemin vurgulanması; görsel içerisinde vurgulanmak istenen yerin renk ya da farklı bir yöntemle işaret edilmesi öğrenenin oraya odaklanmasını sağlayacaktır. Yazıda belirli bir kelime ya da kelime grubunun diğerlerinden farklı font, renk veya büyüklükte olması da bunu sağlayabilecektir. Bu bilişsel yükün sınırlı olan kapasitesinin verimli olarak kullanılmasına katkı sağlayacak bir ilkedir (van Gog, 2014). Diğer bir açıdan bakılacak olursa, görsel veya sözel olsun öğrenenin için dikkat çekilen ve odaklanması istenen kısmın daha önemli olduğunu anlamasına imkân verecek ve bilgiyi seçme, işleme ile kalıcı belleğe aktarma sürecinde etkili ve verimli bir etken olacaktır şeklinde ifade edilebilir.

3.4.6. Animasyonun beş ilkesi

Çoklu ortam öğrenmede yer alan ve teknolojinin gelişmesi ile daha sıklıkla kullanılmaya başlanan animasyon için ilkelere söz eden Lowe ve Schnotz (2014) animasyonun eğitimde sıklıkla yer aldığını ancak bunun dikkat gerektirdiğini özellikle belirtmektedirler. Bunun için Lowe ve Schnotz'ın (2014) animasyon kullanımında dikkat edilmesi gereken beş ilkesi şöyledir: Animasyonun öğretim amacı açıkça tanımlandığında insanlar bir animasyondan daha iyi öğrenirler. İnsanlar mekânsal ve zamansal bilgilere uygun vurgu yapıldığında bir animasyondan daha iyi öğrenirler. Algısal nitelikler ve bilişsel gereksinimler yakından uyumlu olduğunda insanlar bir animasyondan daha iyi öğrenirler. Algısal işleme ve bilişsel işleme uygun şekilde desteklendiğinde insanlar bir animasyondan daha iyi öğrenirler. Etkileşim fırsatları amaçlara ve öğrenci uzmanlığına uygun olduğunda insanlar bir animasyondan daha iyi öğrenirler

Animasyon birçok açıdan durağan resimlerden, görsellerden daha etkili öğrenme sağlayabilmektedir. Örneğin, video ile sağlanacak olan hareketli görüntüden farklı olarak

animasyon ile var olan görüntü dışında gerçekte olmayan ancak gösterilmek istenen görsellerin hazırlanabilmesi mümkündür. Video var olan görüntüleri içermektedir. Animasyon ise genellikle bilgisayar yazılımları ile oluşturulmaktadır. Videolar içerisinde animasyonları da kısmen veya bölümsel olarak barındırabilmektedir. Bu bakımdan animasyon ve video birbirinden farklı olan özel yapılara sahiptir. Bu açıdan da bir üstünlük sunmaktadır. Ne var ki, animasyon sadece materyal içerisinde var demek için olmamalıdır. Animasyonun amacı açıkça belirtilmelidir. Öğrenen animasyondan ne öğreneceği ve nasıl bir katkısı olacağının bilinmesi gerekir. Öğretim materyaline eklenecek olan bu animasyonun işlevi net olmalıdır. Animasyon içerisinde zaman ve mekân olarak ya da içeriğine uygun biçimde neye vurgu yapıldığının anlaşılır olması gerekmektedir ki, bu öğrenenin daha iyi öğrenmesine imkân sağlayacaktır.

Animasyon içerisinde yer alacak olan bilgilerin, görsellerin birbirleriyle ve akışla uyumlu olması gerekmektedir. Bir diğer açıdan ise animasyonun bilişsel süreçlere, algıya ve anlamlandırmaya imkân verecek özelliklere sahip olması gerekmektedir. İçerisinde karmaşa ve aşırı bilişsel yük içeren bir animasyonun durağan bir görselden daha etkili olmasından ziyade faydasız olabileceği unutulmamalıdır. Eğer animasyon içerisinde etkileşim olacaksa bu öğrenen geçmişine ve birikimine uygun olmalı, hedef kitle özellikleri göz ardı edilmemelidir (Lowe ve Schnotz, 2014).

3.5. Açık ve Esnek Öğrenme İçin Video ve Çoklu Ortam Tasarımı

Videoların eğitim amaçlı kullanımı ile birlikte eğitsel videonun hazırlanması onu diğer videolardan ayıran özelliklere sahip hale getirmiştir. Koumi (2006) bir eğitsel videonun taşınması gereken yirmi yedi pedagojik özelliği üç grupta sınıflamıştır. Ancak Koumi (2015) sonraki çalışmasında videonun öğrenmeyi güçlü bir şekilde kolaylaştırıcı otuz dört pedagojik rolünü dört ana başlık altında; biliş/kavrama, deneyimler, etkileyici/verimli ve beceriler olarak sıralamıştır.

Koumi (2006; 2015) bu ilkelerin bir deneysel çalışmanın bulguları olmaktan daha çok alandaki çalışmaların sonuçlarına, değerlendirmelerine ve uzman görüşlerine dayanmakta olduğunu belirtmektedir. Özellikle 1982 ve 1994 yılları arasında BBC (British Broadcasting Corporation)'da yürütülmüş olan Kalkınma için Eğitim Televizyonu içerisinde on aylık üç ders sırasında süren müzakerelerin etkisi bu ilkeler üzerinde etkili olmuştur (Koumi, 2015).

Otuz dört pedagojik ilkenin, eğitsel videolarda çoklu ortam öğrenmesi ilkelerini desteklediği, tasarım aşamalarında hem tasarımcılar ve içerik üreticiler için hem de öğrenenlerin öğrenmelerinin kolaylaştırılması açısından faydalı olduğu söylenebilir. Bir eğitsel video tasarımında faydalanılabilecek olan bu ilkeler aşağıda aktarılmıştır. Yine Koumi (2015) bu ilkelerin tümünün kullanılmasından ziyade uygun şekilde, gerekli olan ilkelerin kullanılmasının faydalı olacağını belirtmektedir. (Bkz. Tablo 3.5.1)

Tablo 3.5.1. Eğitsel Video İçin Güçlü Pedagojik İlkeler: Öğrenmeyi Sağlayan Teknikler ve Öğretim Fonksiyonları (Koumi, 2006, s.4; Koumi, 2015, s.6'dan uyarlanmıştır)

1.Bilişin Kavramanın Kolaylaştırılması	2. Aksi takdirde erişilemez göstererek gerçekçi güçlendirilmiş deneyimler sağlamak
1.Bileşik görüntüler (bölünmüş ekran, üst üste binme)	1. Senkron konum sesiyle hareket
2.Animasyonlu şemalarla süreçleri keşfetmek	2. Bakış açıları örnek: Hava, denizaltı, mikroskobik, aşırı yakın çekim
3. Görsel metafor/ Analoji/ Temsil (simge)	3. Yerler. Örnek: Tehlikeli / deniz aşırı yerler
4. Kavramları gerçek örneklerle göstermek	4. 3d, iyi aydınlatma ve hareketli nesne veya kamera ile
5. Bir sürecin mantıklı bir şekilde modellenmesi	5. Yavaş / hızlı hareket
6. Zıt durumların bir araya getirilmesi	6. Etkileşim halindeki insanlar / hayvanlar, gerçek veya drama
7. Değişken özellikleri simüle etme	7. Kronolojik dizi ve ilerleme hızı
8. Gerçek yaşamdaki sürenin kurgu ile kısaltılması	8. Görüntüleyenlerin analiz etmesi için kaynak materyal
9. Senkron anlatım ve pedagojik tasarımla anlatı gücü	

Tablo 3.5.1. (Devam) Eğitsel Video İçin Güçlü Pedagojik İlkeler: Öğrenmeyi Sağlayan Teknikler ve Öğretim Fonksiyonları (Koumi, 2006, s.4; Koumi, 2015, s.6'dan uyarlanmıştır)

3.Etkileyici Özelliklerin Geliştirilmesi	4.Becerilerin Gösterilmesi
1.Canladırma/ harekete geçirme, izleyenleri bir şeyler yapmak için harekete geçirme	1. El becerileri/ Sanat: Yardımcı öğrenme materyalleri, aşçılık, boyama, tasarım
2.Başarının gösterilerek motive edilmesi	2. Beden hareketleri: Dance, spor, atletizm
3. Konunun cezbedici yönleriyle öğrenme isteğini arttırmak	3. Düşünme/Muhakeme: Sorun çözme, planlama, beyin fırtınası
4. Tavırların, değerlerin değişmesi/ örnek, empati kurma	4. Kişilerarası: Danışmanlık, mülakat, takım çalışması, sınıf öğretimi
5. Uzaktan öğrenene, öğretene ve öğrenen akranlarını göstererek, duymasını sağlayarak kendini yalnız hissetmesini azaltma	5. Sözel: Dil yeterliliği, şarkı söyleme, okuma, yazma
6. Özgüven sağlama, güven verme	6. Ders çalışma: Bilgiyi araştırma, sınav stratejileri, işbirlikçi öğrenme
7. Deneysel onay sağlayarak akademik soyutlamaları doğrulamak	7. Teknik: laboratuvar, mekanik, hemşirelik
8. Önem duygusu yaratmak, örneğin ünlü sunucuları kullanmak	
(1,2,3= harekete geçirme, çözümleme, motivasyon ve 4,5,6,7,8= tutum, duygu, his)	

Eğitsel videoların hazırlanmasında Koumi'nin (2006; 2015) ilkelerinden faydalanılması ve tasarımlarda uygulanması ile öğrenenin daha iyi öğrenmesinde faydalı olabilir. Farklı açılardan bu ilkelerin eğitsel videolarda mümkün olduğunca kullanılmaya çalışılması öğrenen açısından öğrenme sürecini hem destekleyici hem kolaylaştırıcı hem de keyifli bir hale getirebilir. Bu ilkelere bakıldığında, görsel düzenlemeden kişisel motivasyona kadar birçok faydası olabileceği görülmektedir.

Eğitsel videoların hazırlanmasındaki diğer önemli bileşenlerden biri de eğitim içeriğinin hazırlanması aşamasında senaryonun oluşturulmasıdır. Koumi (2006, s.101-102) içeriğinin oluşturulmasında her bölüm için pedagojik senaryo yazımına dair on başlık altında ilkeler açıklamıştır. Bu ilkeleri giriş, gelişme, ilerleyiş ve sonuç şeklinde özetlemek mümkündür. Ancak Koumi'nin (2019) daha sonraki süreçte bu on başlıkta yer

alan ilkeleri sekiz ana başlıkta ele aldığı görülmektedir. Bu ilkeler içerisinde öğrenenin, öğrenme sürecinde her adımda etkin bir şekilde öğrenmesi için ilkelerin öneminin büyük olduğu görülmektedir. Diğer taraftan tüm ilkelerin kullanılmasının şart olmadığı ancak, video tasarımında içeriğe uygun şekilde bunların uygulanması gerektiği; öğretim tasarımcılarının dikkatli bir şekilde bu süreci gözden geçirerek karar vermeleri ve uygulamalarının önemli olduğu söylenebilir (Koumi, 2019, s.1; 2006, s. 140). Eğitsel video senaryo yazmaya dair bu ilkelere iki kaynak ışığında aşağıda yer verilmiştir. (Bkz. Tablo 3.5.2)

Tablo 3.5.2 İçeriğin Her Bir Bölümü İçin Pedagojik Senaryo Yazma İlkeleri (Koumi, 2006, s.101, 102; Koumi, 2019, s.1’den uyarlanmıştır)

1.Dikkat Çekme (Kanca)	2. Yönlendirmeler/İşaretler
a. Şaşırtma, sürpriz, haz	a. Sahneyi hazırlama
b. Merak uyandırma, eğlendirme, isteği arttırma	b. Sonra ne geleceğine dair ipucu
	c. Sonraki bölüm başlığı
	d. Dikkat edilmesi gerekenler için uyarma
3. Bilişsel Katılımı Teşvik Etme	4. Yapıcı Öğrenmeyi Etkinleştir
a. Sorularda duraklama	a. Resimleri tekrarlamayan kelimeler
b. Tahminleri cesaretlendirme	b. Görsel metafor
c. Öğrenenlerin kişisel alaka düzeyi	c. Bilginin inşası
	d. Öğrenenlerin bağlamı anlamasını sağlama
	e. Var olan bilgileri somutlaştırma

Tablo 3.5.2. (Devam) *İçeriğin Her Bir Bölümü İçin Pedagojik Senaryo Yazma İlkeleri* (Koumi, 2006, s.101, 102; Koumi, 2019, s.1'den uyarlanmıştır)

5. Hassasiyet	6. Netlik/Açıklığa Kavuşturma
a. Kalite	a. Söz dizilimini göstermek için değişken tempo
b. Güveni sağlama	b. Okunabilirliği ve duyulabilirliği artırma
c. Eğitmenin kişiselleştirilmesi	c. Bilişsel netliği en üst seviyeye çıkarma
d. Müzik tarzı ve zamanın tasarımı	d. Uygun hız, tempo, derinlik, çeşitlilik
e. Tarzın tutarlılığı	
7. Güçlendirme	8. Toparlama/Birleştirme
a. Yeni bakış açılarıyla tekrarlama	a. Özetleme
b. Yeniden örnekleme	b. Temel özellikleri/önemli, anahtar yerleri/ özetleme
c. Kelimeler ve görseller arasında sinerji	c. İlişkili materyalleri birleştirme
d. Karşılaştırma, açıklığa kavuşturma	

Tablo 3.5.2 incelendiği zaman bir eğitsel videonun başlangıcından sonuna kadar olan süreçlerin içerisinde nelere yer verilmesine dair tasarım ve ilerleyiş konusunda öğrenenin öğrenmesini kolaylaştırıcı adımlar yer almaktadır. Bu adımların uygun yerlerde içerik bağlamında değerlendirilerek kullanılması faydalı olabilir.

Koumi'nin (2006; 2015; 2019) çalışmalarına bakıldığında zaman ifade ettiği ilkelerin çoklu ortam öğrenmesi, bilişsel yük, çoklu ortamın tasarım ilkeleri ile yakınlık içerdiği söylenebilir. Bir eğitsel videonun çoklu ortam öğrenme bağlamında tasarımında birçok faydalı ilke yer almaktadır. Bu ilkelerin birbirlerini destekleyecek şekilde, anlamlı bir biçimde bir arada harmanlanarak kullanılmasının öğrenenlerin öğrenme süreçlerini etkili ve verimli kullanmalarına destek olabileceği söylenebilir. Özetle, eğitsel videoların her sürecinde göz önünde bulundurulması gereken önemli ilkeler yer almaktadır. Çoklu ortam öğrenme bağlamında bilgilerin tek bir biçimde sunulmaması, bilişsel yükün öğrenenin kapasitesine uygun seviyede olması için çaba harcanması, tasarımın bilgilerin işlenmesi sürecini kolaylaştırıcı ve öğrenenin daha iyi seviyede olmasına katkı sağlaması mümkün olabilir. Öğrenenin daha iyi seviyede gerçekleşmesine bu ilkeler ışığında hazırlanan eğitsel videoların katkısı olacağı söylenebilir.

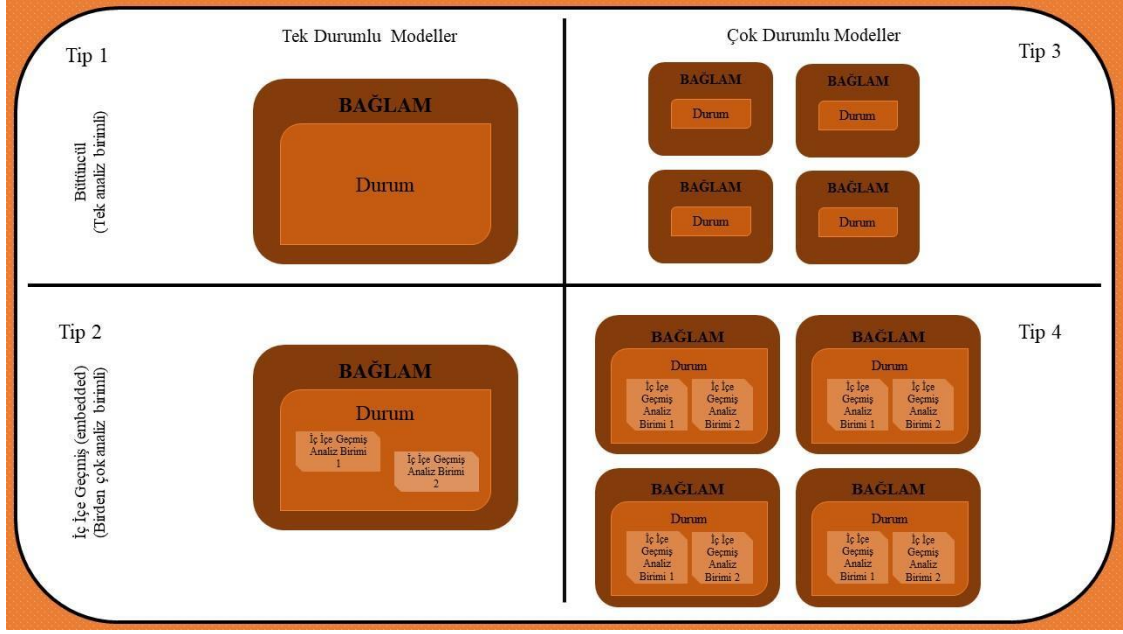
4. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın deseni, katılımcılar, veri toplama araçları, verilerin analizi, araştırmanın inanırılığı, araştırmacının inanırılığı, araştırmanın güçlü ve sınırlı yönlerine yer verilmiştir.

4.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma açık ve uzaktan öğrenme alanındaki eğitsel videoların nasıl olması gerektiğini; alan uzmanları, öğrenen görüşleri ve alanyazın bağlamında keşfetmeye yönelik bir nitel araştırma yöntemi deseni olan durum çalışmasıdır. “Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39). Durum çalışması bir olayı, durumu, programı ya da daha genel anlamda bir olguyu derinlemesine anlamak yahut ortaya çıkarmak, keşfetmek için yapılan araştırma (Moore vd., 2012, s. 243), nasıl ve niçin soruları ile ele aldığı bir olgu ya da olayı derinlemesine inceleme olarak ifade edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 277).

Creswell (2016, s.99) durum çalışmalarını tek araçsal durum, ortaklaşa ya da çoklu durum çalışması ve içsel durum çalışması türleri olarak ifade etmekte ve tek araçsal durumda tek bir konunun, sorunun ele alındığını; çoklu durum çalışmasının birden fazla konuyu, durumu içerdiğini; içsel durum çalışmasının ise durumun kendisine odaklanılması olarak ifade etmektedir. Durum çalışmaları tek durum desenleri ve çoklu durum desenleri olarak iki ana tip (Moore vd., 2012, s. 247) ve bu iki tip de kendi içinde bütüncül ve iç içe geçmiş iki farklı çalışma şekli olarak toplamda dört farklı çalışma biçiminin olduğu görülmektedir (Yin, 2018, s. 47; Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 290-292). Yin (2018) durum çalışmasının türlerini 4 tipe ayırmış, her tip için daha açıklayıcı bir şekil ile bunu ifade etmiştir. (Bkz. Şekil 4.1.1)

Şekil 4.1.1. *Durum çalışması türleri (Yin, 2018, s. 48'den uyarlanmıştır)*

Bu şekil incelendiğinde durum çalışmalarının tek durum çalışmasında bütüncül ve iç içe geçmiş olarak tip 1 ve tip 2’de ele alındıklarını; çoklu durum çalışmalarının ise bütüncül çoklu durum ve iç içe geçmiş çoklu durum olarak tip 3 ve tip 4’te görmekteyiz. Yin (2017, s.6-9) durum çalışmasında durumun tanımlanmasına; durum çalışması desenlerinden hangisinin kullanılacağına belirlenmesine ve hangi kurama dayalı çalışılacağına dikkat çekmektedir. Bu araştırmada tek durum çalışması tip 1 deseni olan bütüncül tek durum deseni tercih edilmiştir. Bağlam açık ve uzaktan öğrenme iken ele alınan durum Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi (AÖS) eğitsel videoları ve analiz birimi ise görüşlerine başvuru alan uzmanları ile öğrenenlerden oluşmaktadır.

Diğer taraftan, Yıldırım ve Şimşek (2008, s. 290-291) durum çalışması desenlerinden bütüncül tek durum desenin tek bir analiz birimini ele aldığını ve bunun daha çok üç durumda: İyi bir kuramın varlığı ve onun test edilmesi; aykırı bir durumun olması ve son olarak çalışılmamış bir konunun çalışılacak olması halinde tercih edildiğini belirtmektedirler. Yapılan alanyazın çalışmasında konuya ilişkin çalışmaların azlığı ve çalışmalara gereksinim duyulması bu çalışmanın yöntemini desteklemektedir.

4.2. Katılımcılar

Araştırma nitel bir araştırma olduğu için katılımcıların seçiminde amaçlı örneklemden yararlanılmıştır. “Nitel araştırmalarda amaçlı örnekleme, araştırmacıların

çalışmalarında inceledikleri temel fenomen veya anahtar kavram hakkında deneyimi olan ve bilinçli olarak seçilen kişilerden meydana gelir” (Creswell ve Clark, 2015, s.185-186). Araştırma sürecinde görüşlerine başvurulmuş uzmanların seçiminde öncelikle AUÖ alanında eğitsel videoların yapım, üretim ve yayın aşamalarından en az birinde görev almış veya aktif olarak çalışmış ya da çalışıyor olmaları şartı ile alanda deneyimli olmaları veya yöneticilik yapmış ya da yapıyor olmalarına bakılmıştır. Şartlara sahip olan alan uzmanları; ulaşılabilirlik, ekonomik olanaklar ve AÖS’ne dair bilgili olmaları gibi sebeplerle Anadolu Üniversitesi (AÜ) bünyesinde yer alan uzmanlarla sınırlandırılmıştır. Uzman seçimindeki ölçütler tablo 4.2.1’de yer almaktadır. (Bkz. Tablo 4.2.1)

Tablo 4.2.1. Uzman Katılımcı Ölçütleri ve Açıklamaları

Ölçüt	Açıklaması
Uzman olma (zorunlu ölçüt)	Eğitsel video tasarımı ve üretimi konusunda uzmanlığa sahip olma
Eğitsel video konusunda deneyimi olma (zorunlu ölçüt)	Eğitsel video üretim süreçlerinde doğrudan aktif olarak görevli olma ya da görev almış olma
Yönetim deneyimi olma (seçenek)	Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi’nin Televizyon Yapım Merkezi’nde yöneticilik yapmış ya da yapıyor olmak
Akademik unvana sahip olma (zorunlu ölçüt)	Öğretim üyesi unvanına sahip olma
Gönüllü olma (zorunlu ölçüt)	Çalışmaya gönüllü olarak katılımcı olması

Araştırmada öğrenen katılımcı olarak yer alanların seçiminde öncelikle ulaşılabilir olmaları ve çalışmalara gelmelerine engel bir kısıtlamalarının olmaması esas alınarak, gönüllülük esaslı en az önlisans, lisans düzeyinde öğrenci ya da mezun olmaları, en az bir açık ve uzaktan öğrenme (AUÖ) eğitsel videosu ve/veya AÖS eğitsel video/larından öğrenme süreçlerinde faydalanmış olmaları, AÖS hakkında temel düzeyde bilgi sahibi olmaları ile mümkün oranda katılımcıların Açıköğretim Fakültesi (AÖF) programlarından birinde okumuş ya da okumakta olmaları şartlarından bazılarını sahip olmaları ölçüt olarak belirlenmiştir. (Bkz. Tablo 4.2.2)

Tablo 4.2.2. Öğrenen Katılımcı Ölçütleri ve Açıklamaları

Ölçüt	Açıklaması
Öğrenen olma (seçenek)	Anadolu üniversitesi Açıköğretim Sistemi'nde kayıtlı öğrenci olması
Eğitsel video deneyimi olma (seçenek)	Eğitsel videolardan ders çalışmış olması, eğitsel videolara ilişkin ilgi ve meraka sahip olması
Reşit olma, haklarından kısıtlı olmama (zorunlu ölçüt)	18 yaşını doldurmuş olması, herhangi bir yasal kısıtlamasının olmaması
Gönüllü olma (zorunlu ölçüt)	Çalışmaya gönüllü olarak katılımcı olması
Öğrenme stili (seçenek)	Görsel öğrenme stiline sahip olması

Araştırmada incelenecek, üzerinde görüş alınacak eğitsel videoların belirlenmesinde alanyazında kabul gören özellikler, aynı eğitsel videonun farklı türde örneklerle sahip olması gibi ölçütler esas alınmıştır. (Bkz. Tablo 4.2.3)

Tablo 4.2.3 Eğitsel Video Seçim Ölçütleri ve Açıklamaları

Ölçüt	Açıklaması
Eğitsel video olması	Ders içeriğine sahip olması; reklam, tanıtım gibi içerikte olmaması
Eğitsel video özelliklerini taşıması	Alanyazında kabul gören özelliklerin en az bir tanesini karşılaması (ders konusu içermesi, öğrenene yönelik ders ile ilişkili olması gibi)
Eğitsel video türlerinde üretilmiş farklı formatlarının olması	Eğitsel videonun aynı konuda farklı türde üretilmiş başka formatının olması
Erişilebilir olması	Eğitsel videonun kullanıyor olması, öğrenenler tarafından izlenmiş olması
Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi videosu olması	Resmi YouTube kanalı, resmi dijital adreslerinde yayınlanmış olması

Tablo 4.2.3 (Devam) Eğitsel Video Seçim Ölçütleri ve Açıklamaları

Ölçüt	Açıklaması
Belirlenen tarih aralığına ait olması	Eğitsel videonun 6 Şubat 2016 ile 1 Ocak 2019 yılları arasında ulaşılabilir olması
İzlenebilir olması	Eğitsel videonun renk, kalite, ses gibi teknik açılarında sorun olmaması
Farklı medya araçlarını kullanmış olması	Eğitsel video içerisinde farklı teknolojilerin kullanılmış olması, aynı kişi, içerik ve yapıda olmaması; çeşitlilik içermesi
Belli oranda izlenmeye ulaşmış olması	Eğitsel videonun çok izlenen popüler videolar arasında yer alması

Belirlenen ölçütler bağlamında şartları taşıyan üretilmiş ve yayınlanmış olan eğitsel videolar belirlenmiştir. Bu bağlamda “Genel Muhasebe” ve “Örgüt Kuramı” dersleri şartları birçok açıdan; belli oranda izlenmeye ulaşmış olmaları, farklı medya araçlarını kullanmış olmaları, belirlenen tarih aralığına ait olmaları, izlenebilir olmaları, eğitsel video olmaları, eğitsel video formatlarında üretilmiş farklı formatlarının olmaları, belirlenen şartları taşıdıkları için seçilmiş ve incelenmiştir. Genel Muhasebe dersine ait beş eğitsel video, Örgüt Kuramı’na ait dört eğitsel video üzerinde çalışmalar yürütülmüştür. 1 Ocak 2019 sonrasında yayınlanmış eğitsel videolar araştırma dışında tutulmuştur.

4.3. Veri Toplama Araçları

Yıldırım ve Şimşek (2008, s. 40-41) nitel araştırmada en çok görüşme yöntemi ile verilerin toplanmakta olduğunu, gözlem ve doküman incelemesinin de başvurulan diğer veri toplama yöntemleri şeklinde ifade etmektedir. Durum çalışmasında gözlem, görüşme, arşiv kayıtları, dokümanlar gibi kaynaklardan veriler toplanmaktadır (Yin, 2017, s. 10). Bu araştırmada verilerin toplanması aşamasında uzmanlarla yarı yapılandırılmış görüşme, öğrenen katılımcılarla odak grup görüşmesi yapılarak veriler toplanmıştır. Görüşme, sözlü olarak verilerin kişilerden toplandığı bir tekniktir. Bireysel ya da grupla yapılarak veriler olarak elde edilebilir. Araştırmacının veri topladığı kişi yahut kişilerle bir arada olması, onların tutum ve davranışlarını da anlık izlemesine olanak sağlar ve aklına takılanları hemen sorarak cevaplar alabileceği için çok daha derin bilgilere ulaşmasına yardımcı olur (Karasar, 2017, s. 210-211). Görüşmeler dışında ayrıca

doküman incelemesi yapılmıştır. Doküman analizi, görüşmeler ve gözlemde elde edilen verileri desteklemesi amacıyla kullanılan bir veri toplama yöntemi olarak değerlendirilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.41).

Karasar (2017, s. 212-213) görüşmeleri her şeyin önceden belli olduğu yapılandırılmış, görüşmenin çok daha rahat olduğu yapılandırılmamış ve bu ikisinin arasında kalan ne çok katı ne de çok esnek olan yarı yapılandırılmış görüşmeler olarak belirtmektedir. Uzman görüşmeleri için sorular, araştırma problemi ve amacı doğrultusunda, verilere derinlemesine ulaşılabilen şekilde hazırlanmıştır. Belirlenmiş olan ölçütleri sağlayan beş alan uzmanına ulaşılarak kendilerine çalışma hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Creswell ve Clark'ın (2015, s. 186) nitel araştırmada veri elde edilecek olan birey sayısı arttıkça verilerin derinliğinin ve detayların azalmaması için durum çalışmasında genellikle 4 ile 10 arasında kişi tercih edildiğini belirtmektedirler. Araştırmacı da uzman sayısını beş ile sınırlamıştır. Katılımcıların, araştırmaya gönüllü olarak katılım göstereceklerini araştırmacıya iletmeleri sonrası belirlenen gün ve saatte birebir görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler için önceden hazırlanmış olan görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmaya dair gerekli açıklamalar sözlü ve yazılı olarak görüşme öncesinde katılımcıya aktarılmıştır. Görüşmenin ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınacağı bilgisi verilmiş ve gerekli izin alındıktan sonra görüşme kayıt altına alınarak yürütülmüştür. Araştırmacı soruları sorarak ve zaman zaman görüşme içerisindeki akışa bağlı olarak bazı başka açıklanmasını istediği soruları da uzmana yönelterek cevaplar almıştır. Görüşme sırasında araştırmacı, cevaplarda bir yönlendirme yapmamış; katılımcıyı hiçbir şekilde zorlamamış ve görüşmeyi tamamlamıştır. Katılımcılara, kimliklerini veya kendilerini belirleyici veya betimleyici olan hiçbir niteliğin ve verileri izinleri olmadan hiçbir şekilde kimseyle paylaşmayacağına dair araştırmacı, sorumluluğunu beyan eden taahhütte bulunmuş ve bunu yazılı olarak katılımcılara sunmuştur.

İslamoğlu (2011, s.196) odak grup görüşmesini, araştırmacının ya da görüşmeyi yapan kişinin grup üyelerine hazırlanmış soruları sorarak, yönlendirme yapmadan, katılımcıların konu üzerinde tartışmalarını sağlamak ve onların görüşlerini almak olarak ifade etmektedir. Araştırmacı, birebir görüşmelerde ifade edilmekten çekinilebilecek olan görüşlerin bir grup içerisinde daha rahat ifade edilmesinin mümkün olabileceği, fikirlerin ifade edilmesi sırasında ortaya çıkabilecek olan beyin fırtınasıyla birlikte daha fazla görüşün ifade edilebilmesi gibi avantajlarından dolayı odak grup görüşmesini tercih

etmiştir. Araştırmacı, odak grup görüşmesi yapacağı öğrenenleri Tablo 4.2.2’ de belirlenmiş olan ölçütleri sağlamaları doğrultusunda seçmiştir. Baş ve Akturan (2017, s. 105) odak grup çalışmasına katılacak olanların konu üzerinde belli bir birikime, hakimiyete ve yoruma sahip olması kaydıyla sekiz kişiyi geçmeyecek sayıda olmasının yeterli olduğunu ve genellikle bu sayının tercih edildiğini ifade etmektedirler. Araştırmacı odak grup çalışması için ön bir pilot çalışma yapmıştır. Pilot çalışmaya katılımcı olarak yüz yüze eğitimine devam eden lisans öğrencilerinden oluşan gönüllü bir grup alınmıştır. Gönüllülerin belirlenmesinde araştırmacı, etik ilkeler doğrultusunda ve gerekli izinleri aldıktan sonra öğrencilerle eğitim gördükleri alanda birebir görüşerek (katılımcıların eğitim gördükleri yerin adının gizli kalmasını istemeleri sebebiyle adı verilmemiştir) araştırma hakkında bilgi vermiş ve katılmayı kabul eden gönüllülerle çalışmayı belirlenmiş zaman ve yerde gerçekleştirmiştir. Pilot çalışmaya katılanlardan üç katılımcı aynı zamanda bir AÖF programında da öğrenen iken üç katılımcı önceden bir AÖF programında öğrenen durumunda olduklarını, son üç katılımcı ise öğrenme süreçlerinde eğitsel videolardan sıkça yararlananlardan oluşmaktadır. Bu aşamada katılımcıların olabildiğince farklı bakış açılarına sahip bir grup olması ile maksimum çeşitlilik amaçlanmıştır. Araştırmacı pilot çalışma sonrası çalışma sırasındaki eksiklikleri ve tam anlaşılamayan noktaları asıl çalışmadan önce tespit etmiş ve gerekli düzenlemeleri yapmıştır.

Araştırmacı pilot çalışmadan sonra, belirlenmiş olan ölçütleri karşılayan katılımcılara ulaşmak için etik ilkeler doğrultusunda ve gerekli izinleri alarak farklı yerlerde ders veren (burada araştırmacı katılımcı çeşitliliğini olabildiğince arttırmak için bu yöntemi izlemiştir) öğretim üyelerine (gizlilik anlaşması gereği kişi ve çalışılan yerler belirtilmemiştir) ulaşarak ölçütler doğrultusunda öğrenenleri belirlemiş ve öğrenenlerin kendilerine birebir ulaşarak araştırma hakkında bilgilendirme yapmıştır. Araştırmaya katılacağını beyan eden 8 öğrenenle belirlenmiş yer, zaman ve mekânda odak grup görüşmesi yapılmıştır.

Odak grup görüşmesi yapmadan önce, araştırmacı gerekli ön düzenlemeleri yapmış ve katılımcılara gerekli olan açıklamaları, görüşme izleme formu doğrultusunda, yazılı ve sözlü olarak aktarmıştır. Katılımcılara görüşmenin ses kayıt cihazı ile kayıt altına alacağını belirtmiş ve gerekli izni aldıktan sonra görüşmeyi başlatmıştır. Araştırmacı, araştırma bağlamında belirlenmiş olan eğitsel videoları katılımcılarla birlikte izledikten sonra her eğitsel video için soruları katılımcılara yönelterek, tartışılmasını sağlamış ve

cevaplar almıştır. Sorular kişi bazlı değil, odak grup görüşmesinin doğasına uygun olarak tüm katılımcılara yöneltilmiş; tüm katılımcıların fikirlerini beyan etmeleri, konu üzerinde tartışmaları ve özgürce fikirlerini beyan etmeleri sağlanmıştır. Araştırmacı görüşme sırasında hiçbir şekilde yönlendirme veya fikir beyanlarına doğrudan yahut dolaylı olarak müdahalede bulunmamıştır. Karasar'ın (2017, s. 211) belirttiği gibi araştırmacının grup görüşmelerinde, katılımcıların sorulardan uzaklaşmalarını önleme, konudan sapmaların önüne geçme gibi bazı konularda dikkatli olması gerekmektedir. Bu bağlamda araştırmacı, konudan uzaklaşan ya da araştırma amacından ayrılan durum beyanlarında araştırma konusuna dönülmesini sağlamak için zaman zaman gerekli uyarılarda bulunmuştur.

Araştırmacı görüşmeler dışında veri toplamak için doküman incelemesi yapmıştır. Doküman incelemesi yazılı, sözlü; görsel, video ve fotoğraf gibi var olan kaynakların araştırma konusu bağlamında inceleyerek verilere ulaşmaya çalışmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 187-189). Bu bağlamda araştırmacı, araştırma konusu ve amaçları doğrultusunda, belirlemiş olduğu evreni ve üzerinde çalıştığı durumu daha iyi tanıma ve kavramasına olanak verecek; yazılı, basılı, görsel-işitsel ve elektronik olarak dijital ortamda erişilebilir olan dokümanları incelemiştir. Araştırmacı, eğitsel videolar ile ilgili yapılmış olan çalışmaları, üretilmiş olan eğitsel videoları, raporları araştırma durumu ve amaçları bağlamında incelemiş ve analiz etmiştir. Bu bağlamda üretilmiş olan eğitsel videoları izlemiş, raporları ve yayınları okumuştur. Ulaştığı bilgileri diğer bilgilerle harmanlamış ve araştırmanın ileriki yazım aşamalarında kullanmıştır.

4.4. Verilerin Analizi

İslamoğlu (2011, s.193) nitel çalışmada verilerin toplanması kadar önemli olan diğer bir konunun ise verilerin kodlanması ve düzenlenmesi ile analize hazır hale getirilmesi olduğunu belirtir. Araştırmacı verilerin analiz aşamasına öncelikle elde etmiş olduğu verilerin kişisel bilgisayar dışında yedeklemesini yaparak başlamıştır. Bunun için hem dijital ortam kullanılmış hem de harici bir depolama cihazı (harddisk) tercih edilmiştir. Araştırmacı verilerin gizliliğini sağlamak için hem dijital ortam hem de depolama cihazı için gerekli şifreleme işlemini yapılmıştır. Ayrıca dijital ortam için şifre dışında özel kod gerektiren giriş önlemi alınmıştır.

Uzman görüşmeleri ses kayıtlarının dijital ortamda yazıya aktarımı yapılmıştır. Her uzmana U kodu ve sırası ile 1, 2 numarası eklenerek U1, U2 gibi kodlama işlemi

yapılmıştır. Yazıya aktarılan görüşmeler her uzman için ayrı ayrı dosyalanmıştır. Odak grup görüşmelerinde ses kayıtları aynı şekilde hem yedeklemesi hem de güvenlik önlemleri alındıktan sonra yazıya aktarılmıştır. Üzerinde görüş alınan her eğitsel video için bu işlem ayrı ayrı yapılarak karışıklığın önüne geçilmiştir. Görüşmelerin yazıya aktarımı sırasında her katılımcıya rastgele bir harf atanarak A, D, M gibi, kodlama işlemi yapılmıştır. Tüm yazım ve kodlama işlemleri sonrası hem uzman görüşmeleri hem de odak grup görüşmesi her türlü gözden kaçırılmış bir eksik ya da hata olabileceği varsayılarak veriler bir hafta sonra teker teker ses kayıtları ile karşılaştırılmış ve var olan hatalar düzeltilmiştir. Verilerin doğru aktarımından emin olmak için üç gün sonra verilerin ses kayıtları ile son karşılaştırması yapılmıştır. Bu aşamadan sonra veriler Nvivo 12 programına aktarılmış ve içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde toplanan veriler daha derinlemesine incelenir. Belirli temalar ya da kavramlar bu verilerin analizi sırasında ortaya çıkar ve ortaya çıkan temalar araştırma bağlamında derinlemesine irdelenir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 227). Uzman görüşmeleri ve odak grup görüşmeleri ayrı ayrı olmak üzere önce kodlanmış daha sonra bu kodlar ile oluşturulan temalar altında birleştirilmiştir. Ardından her iki veri grubunun temaları ve alt temaları için görsel sonuçlar alınmıştır. Bu aşamadan sonra temaların yorumlanmasına geçilmiştir. Nitel araştırmada veriler bir bütün olarak ele alınarak değişkenler arasındaki bağ ve elde edilen veriler bir bütün olarak aralarındaki bağlar ortaya çıkarılacak şekilde ele alınır, bu anlamda yakın ilişki içinde olan araştırma ile ilişkili durumlar ayrık olarak incelenmez (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 44). Araştırmada doküman incelemesi sonucu elde edilen bilgilerden temaların yorumlanmasında faydalanılmıştır.

4.5. Araştırmanın İnanırlığı

Patton (2014, s. 555-556) nitel araştırmada farklı yöntemler ve bakış açılarıyla veriler toplanmasının değişik yönlerin farkına varılmasını sağlayacak araştırmaya olumlu katkıları olacağını söylemektedir. Nitel bir çalışmada araştırmanın inanırlığının sağlanması için başvuru yöntemler bulunmaktadır. Nitel çalışmalarda olabildiğince verilerin çeşitlenmesi, ulaşılabilecek verilerin de çeşitlenmesini sağlayarak araştırmaya katkı sağlayacaktır. Yıldırım ve Şimşek (2008, s. 267) çeşitlemenin nitel araştırma sürecinde araştırmanın içerisinde farklı bakış açılarını katmak, farklı şekillerde araştırılan konunun desteklenmesini sağlamak olduğunu; bunun için de veri kaynakları, yöntem, araştırmacı çeşitlemeleri gibi farklı adımların uygulanmasının gerektiğini belirtmektedirler.

Genellikle başvuru yöntemlerinden biri çeşitlemedir. Çeşitlemenin temelinde tek başına bir yöntemin kullanılmasının problemi tam anlamıyla aydınlatmaması yatmakta ve çeşitleme; bir soruna, duruma, olaya sadece farklı yönlerden bakmayı içermemekte, sonuçların da güvenilirlik ve inanırlığını arttırmaktadır (Patton, 2014, s. 555-556).

Ekiz (2015, s. 39-40) nitel araştırmada güvenirliliğin çeşitleme ile iki farklı şekilde yapılabilir olduğunu ve bunlardan birincisinin; sonuçları desteklemek için çoklu araştırma metodlarına başvurmak ve yöntemlerden elde edilen sonuçlara bakmak olduğunu, ikincisinin ise araştırmacı dışında başka araştırmacıların da araştırmayı incelemesi şeklinde açıklamaktadır. Patton (2014, s. 556) nitel çalışmanın geçerlilik ve doğruluğunu sağlamak için dört tür çeşitlemeden söz eder. Bunlar: Yöntem çeşitlemesi, kaynakların çeşitlenmesi, analizci çeşitlenmesi ve kuram çeşitlenmesidir. Araştırmacı da kaynak çeşitlemesi, kuram çeşitlemesi ve analizci çeşitlemesi kullanarak araştırmada güvenirliliği ve geçerliliği sağlamaya çalışmıştır.

Kaynak çeşitlemesi, farklı yöntemlerle aynı konu üzerinde veri toplanmasını ve verilerin karşılaştırılmasını içerir. Gözlem, mülakat karşılaştırması gibi. Özellikle durum çalışmasında üzerinde çalışılan olgunun farklı yönlerinin ortaya çıkarılması ve anlaşılması için kaynak çeşitlemesi yapılabilir (Patton, 2014, s. 559). Araştırmacı da kaynak çeşitlemesi için; mülakat, odak grup görüşmesi ve doküman incelemesi yapmıştır. Doküman incelemesi araştırmacının konuya dair bakış açısını geliştirmesine, konunun geçmişine ve yapılan çalışma sonuçlarına hâkim olmasına katkı sağlayacak ve dolayısıyla bu bilgilerin sentezlenmesine imkan vererek araştırmanın geçerliliğini arttıracaktır (Baş ve Akturan, 2017, s. 119).

Kuramsal çeşitleme için Richard E. Mayer'in Çoklu Öğrenme Kuramı (Multimedia Learning Theory), John Sweller'in Bilişsel Yük Kuramı (Cognitive Load Theory) ve Jack Koumi' nin Açık ve Esnek Öğrenim için Video ve Multimedya Tasarımı (Designing Video and Multimedia for Open and Flexible Learning) kaynağı ele alınmıştır. Durum çalışmalarında kuram kullanımı ister keşfedici ister betimleyici ya da açıklayıcı olsun başarılı bir çalışma yürütmek için önemli olan yollardan biridir. Kuramsal dayanaklar çalışmanız için nasıl kaynaklara yöneleceğiniz, nelere başvurabileceğiniz gibi birçok açıdan yol gösterici olabilir (Yin, 2017, s. 27).

Yıldırım ve Şimşek (2008, s. 268) uzman incelemesi için araştırma konusu hakkında bilgiye sahip olan başka bir araştırmacının, araştırmayı farklı boyutlarıyla incelemesinin istenip, alınan görüşlerle araştırmacının kendi açısından ve çeşitli açılardan

tekrar araştırmasına bakması ve çalışmanın niteliğinin artırılması olarak ifade etmektedirler. Araştırmacı da analizci çeşitlemesi için araştırmanın başka uzmanlar tarafından değerlendirmesini ve yorumlamasını sağlamıştır. Bu bağlamda araştırmacı, yapılan bildirimlere göre araştırmasını yeniden gözden geçirmiştir.

4.6. Araştırmacının İnanırlığı

Araştırmacı 2017 yılında Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Sinema ve Televizyon Bölümü'nden bölüm birincisi olarak mezun olmuştur. Lisans programı sırasında Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Pedagojik Formasyon programını başarıyla tamamlayarak pedagojik formasyon sertifikası almıştır. Araştırmacı ayrıca ikinci üniversite kapsamında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sosyoloji programına başlamış, iki yıllık süreci başarıyla tamamladıktan sonra programdan özel nedenlerden dolayı alansız ön lisans diploması alarak ayrılmıştır. Araştırmacı 2017 yılında Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı'nda tezli yüksek lisans programına başlamış ve programa devam etmektedir.

Araştırmacı lisans öğrencilik döneminde Anadolu Üniversitesi bünyesinde Basın ve Halkla İlişkiler Birimi'nde üniversite tanıtımı ve organizasyonlarında; İletişim Bilimleri Fakültesi'nde video yapım-produksiyon, post-produksiyon, kurgu süreçlerinde 3 yıla yakın öğrenci işçi olarak çalışmıştır. Yüksek lisans öğrenimi döneminde Açıköğretim Fakültesi Öğrenme Teknolojileri Araştırma ve Geliştirme Birimi (ÖTAG)'nde eğitsel video ekibinde eğitsel video kurgu-düzenleme ve altyazı süreçlerinde; soru düzenleme, yayınlama ve kontrol süreçlerinde soru ekibinde ve elektronik kitap yapım süreçlerinde ekip içerisinde öğrenci işçi olarak bir yıldan uzun süre yer almış ve aktif olarak çalışmıştır. Öğrenci işçilik süresinin bitmesinden sonra araştırmacı, sözleşmeli tam zamanlı geçici süreli işçi personel olarak ÖTAG bünyesinde dört ay eğitsel video ekibinde etkileşimli video hazırlanması sürecinde üretim, tasarım, kontrol ve içerik düzenlenmesinde aktif görev almıştır.

Araştırmacı, gönüllü olarak Eskişehir'de yer alan bir gençlik merkezinde senaryo ve kurgu atölyesi açmış ve on hafta yetişkin öğrenenlere ders vermiştir. Gençlik ve Spor Bakanlığı Kredi Yurtlar Kurumu'nun Eskişehir'de bulunan bir yurduna; yazarlık, yeni medya ve senaryo atölyelerine eğitmen olarak davet edilmiş ve bu alanlarda yetişkinlere eğitimler vermiştir.

Araştırmacı, Eskişehir’de bulunan özel bir film ve medya yapım şirketi bünyesinde, özel bir kolejde başlatılan ve yürütülen Dijital Film Akademisi’nde program oluşturma, ders verme, proje üretme ve yürütme, öğrenci değerlendirmesi aşamalarında eğitim ve iletişim uzmanı olarak; senaryo, fotoğraf, kurgu, çekim, ses ve ışık teknikleri; temel medya, yeni medya gibi dersleri tasarlamış ve eğitimlerini üstlenerek, süreçleri yürütmüştür. Akademi sürecinde ortaya çıkarılan projeler yerel yönetim tarafından plaket ile ödüllendirilmiştir. Araştırmacı aynı zamanda profesyonel reklam, tanıtım ve kamu spotu gibi projelerde ve eğitim videosu çekimlerinde video-prodüksiyon aşamalarında çeşitli görevlerde; bir sinema filminde (stajyer) dördüncü yardımcı yönetmen olarak görev almıştır. Ayrıca araştırmacı, kendi YouTube kanalında farklı konularda (eğitim, gelişim, edebiyat, çeşitli kurum raporları ve eğitim analizlerinin yorumlanması gibi) içerikleri hazırlamakta, tasarlamakta, üretmekte ve yayınlamaktadır. Araştırmacı çok iyi derecede senaryo, kurgu ve ses düzenleme ve video ile fotoğraf çekimi bilgisine sahiptir.

Araştırmacının 6. Uluslararası Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Sempozyumu Trakya Üniversitesi, Edirne, TR 2018’de sunulmuş ve yayınlanmış, tam metin, ortak yazarlı: “Kitlemel açık çevrimiçi ders platformlarındaki video format türlerinin ve sürelerinin incelenmesi” başlıklı, nitel araştırma desenli durum çalışması olan bir bildirisi ve Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi’nde (AUAd, 5(1), 37-52.) yayınlanmış, ortak yazarlı: “Açık ve uzaktan öğrenme dersinin geliştirilmesine dönük eğitim fakültesi uzman görüşlerinin belirlenmesi” başlıklı, nitel araştırma desenli durum çalışması olan bir makalesi bulunmaktadır. Ayrıca araştırmacı yüksek lisans ders dönemlerinde; “Bilim Etiği ve Araştırma Teknikleri, Açık ve Uzaktan Öğrenme Araştırmaları, Uzaktan Eğitim Teknolojileri” derslerini alarak başarı ile tamamlamış; dersler kapsamında projeler geliştirmiş, araştırmalar yapmış ve içerikler üretmiştir. Dersler dışında bilimsel araştırmalar, ders materyalleri ve içerikleri, araştırma ve etik gibi üniversite içerisindeki alan uzmanlarının seminerlerine katılmış, alan uzmanları ile görüşmeler gerçekleştirmiştir.

Araştırmacı için; sinema ve televizyon mezunu olması, alanda çalışmış olması; on sekiz yaş altı ve on sekiz yaş üstü öğrenenlere ders içeriklerini hazırlayarak ders verme deneyimine sahip olması; açık ve uzaktan öğrenme alanında çeşitli ekiplerde ve özellikle eğitsel video süreçlerinde farklı görevlerde yer almış olması; nitel çalışmalar yapmış olması, araştırmacının bu araştırma için belli düzeyde deneyimli ve yeterli olduğu söylenebilir.

4.7. Araştırmanın Güçlü ve Sınırlı Yönleri

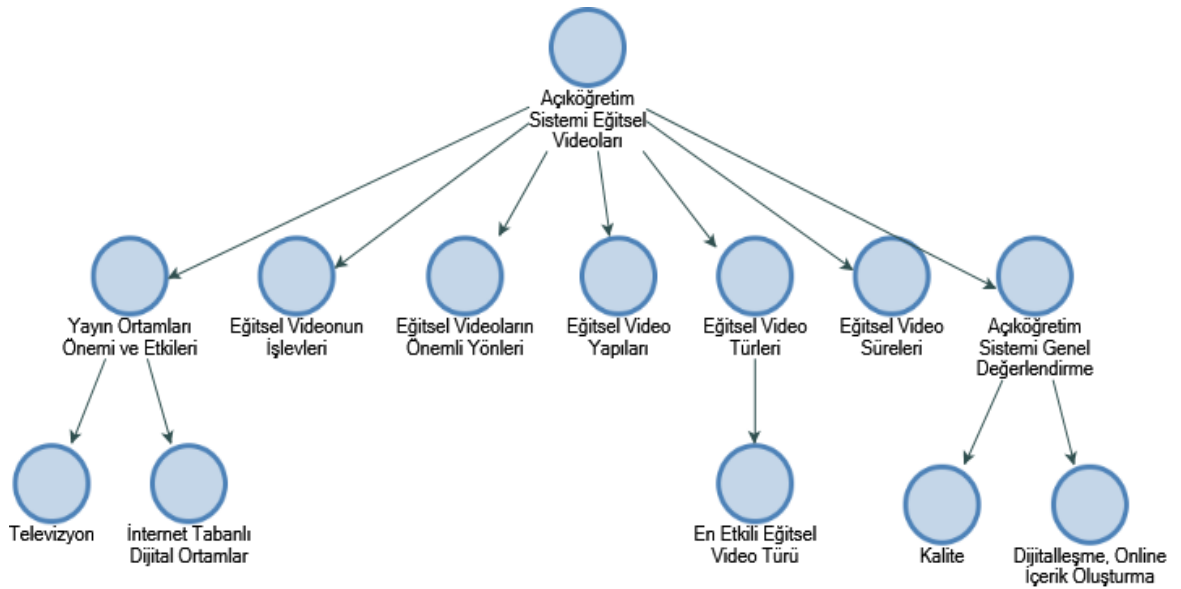
Araştırmanın yürütüldüğü evren olan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi, 1982 yılından günümüze kadar başta Türkiye Cumhuriyeti olmak üzere, dünyanın dört bir yanında açıköğretim hizmetini başarı ile yürütmektedir. Diğer taraftan ülkemizde uzaktan eğitim alanında yüksek lisans ve doktora programı olan tek üniversitedir. Eğitsel video üretim ve yayınları konusunda 1970'lere kadar uzanan bir geçmişi bulunmakta ve bu alanda oldukça tecrübelidir (Kıray, 2017). Bu anlamda, görüşlerine başvurulmuş uzmanların bu alanda deneyimlidir. Görüşleri alınan öğrenenlerin birçoğu ikinci üniversite kapsamında öğrenendir. Ayrıca, çoklu ortam teorisi (Multimedia Theory) ve bilişsel yük kuramı (Cognitive Load Theory) ile Açık ve Esnek Öğrenme İçin Video ve Çoklu Ortam Tasarımı'nın bir öğrenme materyali olan eğitsel videonun tasarımına önemli katkılar sağlayabileceği, alanda az çalışma olması gibi noktalar araştırmayı güçlü kılan yönler iken; araştırmanın sadece Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi ile sınırlı olması, diğer açık ve uzaktan öğretim hizmeti veren üniversiteleri ve kurumları içermemesi, belirli bir sürede yapılması araştırmanın sınırlı yönlerindendir.

5. BULGULAR VE YORUM

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'nin AUÖ alanındaki en köklü kurumu olan AÖS eğitsel videolarına ilişkin alan uzmanları ve öğrenenlerin görüşleri alınarak eğitsel video türlerinin ve bu türlere özgü özelliklerinin değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda alan uzmanları ile yarı yapılandırılmış görüşmeler öğrenenlerle odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Görüşmeler ve alınan cevaplar sonucunda elde edilen bulgular cevap aranan sorular bağlamında sırayla açıklanmıştır.

5.1. Uzmanların Açıköğretim Sistemi'nde Kullanılan Eğitsel Videolar ve Türlerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

AÖS'nde kullanılan eğitsel videolar ve türlerine yönelik alan uzmanları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda ortaya çıkan temalar: “Yayın ortamları önemi ve etkileri” ana teması altında “televizyon ve internet tabanlı dijital ortamlar”, “eğitsel videonun işlevleri”, “eğitsel videoların önemli yönleri”, “eğitsel video yapıları”, “eğitsel video türleri” ana teması altında “en etkili eğitsel video türü”, “eğitsel video süreleri”, “Açıköğretim Sistemi genel değerlendirmesi” ana teması altında “kalite ile dijitalleşme, online içerik oluşturma” alt temaları şeklindedir. (Bkz. Şekil 5.1.1).

Şekil 5.1.1. Alan uzmanlarının Açıköğretim Sistemi'nde kullanılan eğitsel videolar ve türlerine yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Yayın ortamları önemi ve etkileri” ana temasında yayın ortamının yapımları etkilediği, yayın ortamının bir kalite ortaya çıkardığı ve ulaşılan kitleyi de belirlediği yönünde görüşler belirtilmiştir. “Televizyon” alt temasında yayın yapılan kanalın kalitesinin üretilen içeriklere de yansıdığı ve bir imaj oluşturduğu görüşü ortaya çıkmıştır. “İnternet tabanlı dijital ortamlar” alt temasında ise farklı gruplar ve internet ortamlarını kullananlara yönelik bir yaklaşım olduğu ve ulaşılabilir olma görüşü ortaya çıkmıştır.

U2: Burada bana sorarsan, sadece içerik önemli değil. Yayın da önemli. Neden önemli? Bu anlamda, çünkü yapım ve yayın bir arada düşünülmeli. Yani lineer bir yayın akışı içerisinde, örnek veriyorum; saat 6.20 de Açıköğretim İktisat dersini izledin, izlemedin yoksa kaçırdın. Daha bireyselleşmiş mecralarda tüketici kendi varlığını daha net görmeye başladı. Ama bir de narrowcast etmek gerekiyor özel gruplara, nish gruplara, cep telefonları ile yaşayanlara, benzer gruplara bu mecralardan yakınlaşmak, temas etmek, buluşabilmek büyük bir fırsat.

U1: Kesinlikle Anadolu Üniversitesi logosu devlet televizyonunda gözükmeliydi. Bu çok önemli bir imajdı. Bu üniversiteyi gerçekten mecburi bir motivasyona sokuyordu...ama diğerinde zaten sen bir otokontrol gibi ya diyorsun ki,; ben Türkiye’nin sayılı kanallarından birinde yayına çıkacağım. Kumandaya bastığında benim yayınım gözükecek, altında da benim logom var, Anadolu Üniversitesi yazacak. Herkesin evine girecek bu yayın. O kadar önemli ki... şey başka... internet başka. Çünkü birisi kitle oluşturuyor, birisi kitlesiz.

U5: Tabi şunu da kabul etmek gerekiyor; yani gerçekten dediğim gibi, ilk başlarda çok büyük özverilerle ders videoları oluşturuldu. TRT gibi bir devlet kurumu ile profesyonel bir yapı ile karşı karşıyasınız. Onların hem içerik hem de teknik olarak kalitesine uymak zorundasınız.

U1: Bak eş zamanlılık, bu çok önemli. Yeni medyada böyle bir şey yok. Herkes farklı zamanda izlediği için karşıdaki oluşan kitlenin, yine bir kitle oluşturuyorsun, ama aynı özelliklere sahip değil. Aynı anda tepki verebilme becerisi yok bu kitlenin.

U2: Sonra ne oldu? Şu oldu; iki ayrı şey işin içine katıldı. Bir: Bu yeni medya dediğimiz, medyanın, sosyal medyanın sürece dahil olması ile beraber, içerikler sadece televizyonda değil farklı platformlarda da karşımıza gelmeye başladı. Yani internet ve dijitalleşme ve özellikle yakın dönemde de bu sosyal ve yeni medya bu dersleri, bu içerikleri bambaşka mecralar ve platformlar üzerinden hedef kitleye ulaştırmaya yaradı.

U3: Örneğin daha fen bilimlerine doğru yaptığınız çalışmalarda, mesela görsel deneyleri devreye sokmak, bunları animasyon şeklinde hatta interaktif animasyon şeklinde geliştirebilirsiniz. Yani bunu dediğim gibi, bunu televizyon ortamında değil eeee.... İnternet ortamında interaktif olarak deneyimleyebileceği bir hale getirebilirsiniz. Bunlarda internet ortamında yapılabilen şeyler.

“Eğitsel videonun işlevleri” temasında öğrenene aktarılmaya çalışılan durumlar ve eğitsel video ile öğrenenin öğrenme sürecinde kendisine fayda sağlayan yönleri olduğu görüşü ortaya çıkmıştır.

U1: Şimdi eğitim filminde bilgi veriyorsun, bilgili aktarmaya çalışıyorsun yapabilmeye çalışırsan da beceriyi aktarmaya çalışıyorsun. Daha zaten üç tane şey var: Bilgi aktarırsın, beceri aktarırsın, davranış biçimine döndürmeye çalışırsın.

U5: Artık günümüzde grafik ve animasyonculara çok iş düşüyor. Yani grafik tasarımcılara, animasyon tasarımcılara acayip iş düşüyor. Çünkü artık bunu oluşturacak olanlar onlar. Yani siz bununla ne bileyim... sen makine mühendisliği konusunda, makineyi parçalarına ayırıp, vidalarına varıncaya kadar, bir görsel tasarım oluşturabilirsin. Yani öğrencinin bu görselle, işitsel bilgiyle, derse katılımı farklı, sınıfa gelip cümleyi aklında canlandırmaya çalışmak...

“Eğitsel videoların önemli yönleri” temasında eğitsel videonun öğrenme sürecinde birden fazla duyuya hitap ederek anlamayı kolaylaştırdığı, bilgiyi boyutlandığı ve yazılı materyallere göre daha iyi yönleri olduğu görüşü ortaya çıkmıştır.

U1: Çünkü kullanım kılavuzu görsel olarak bir şey ifade etmiyor ki... Videosu var ya da İkea'dan bir ürün alıyorsun, kullanım kılavuzuna bakıyorsun. Hiçbir şey anlamıyorsun ama, monte videosunu görüyorsun, bitiyor. Çünkü boyutlandırıyor işi, çünkü sana sağlı-sollu, ters mi düz mü, vidanın birisi bu tarafta mı, bu tarafta mı? Bunları çok net anlatıyor ama, şemada gözünden kaçırabiliyorsun. Çünkü şemada her şey içinde, senin o şemanın içerisinde tek tek bunları kendin zihinde canlandırman lazım, tamamen görüntüye ilişkin şeyler. Yazı da var ama, yazıyı hem yazıyı oku hem görüntüye bak, aynı anda olmuyor. Yazıyı okuyorsun, yazıyla okuduğunu görmüyorsun. Video öyle değil. Video bakarken, dinliyorsun. Andy Warhol ne diyor: “Okumam bakarım” diyor mesela, değil mi? Çünkü önce görsel öğrenme süreci.

“Eğitsel video yapıları” temasında teknoloji ile birlikte gelen yeni uygulamaların yapım süreçlerinde kullanılmaya başlandığı ancak eğitsel videoların yapılarında değişiklik olmakla birlikte anlatım dilinde değişiklik olmadığı ve gösterme ile anlatmaya dayandığı görüşleri ortaya çıkmıştır.

U3: Eskiden kartonda üzerine yapıştırılan grafikler kullanılırken işte bu çeşitli ekranlar üzerinde kullanılmaya başlandı. Bir süre sonra interaktif ekranlara kadar geldi. Tahta vazgeçilmeziydi bu anlatım sisteminin. Daha sonra görsel ve işitsellerin bir araya getirilip kullanıldığı, yani stüdyo dışı eğitim programları yapıldı.

U1: Farklı teknikler kullanıldı tabii ki. Yapıştırıyordu ya da captionlar hazırlanıyordu. Şimdi onlar hazırlanmıyor onun yerine dijital olarak geliyor. Hepsi ama anlatım dili değişiyor mu, hayır. Anlatım dili yine aynı yine bazı şeyleri gösterme, anlatma, sözlü anlatım ve görsel anlatım üzerine yapılandırılmış. Görmeye dayanıyor, dinlemeye dayanıyor.

“Eğitsel video türleri” temasında eğitsel videoların eğitim videoları olarak bir tür olduğu ve alt türleri olabileceği görüşü ile konu özetleme, konuşan kafa, canlı yayın, sınava doğru, eğlence, belgesel, gerçekliğe dayalı (reality), drama tabanlı, animasyon tabanlı, soru-cevap ile üzerinde çalışmaların sürdüğü 2 dakikada bilim ve 40 dakikalık iki

öğrenci, moderatör ve ders hocasının yer aldığı bir tür (yakın plan) görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Eğitim filmi tek başına bir türdür. Sen onu mavi, yeşil perde de yapmazsın başka şey de yaparsın yine aynı dili kullanırsın. Nasıl mesela, filmin yapım dili dediğimizde de röportajlarla mı anlatacağım, bir anlatıcı mı olacak, bu artık teknik kod değildir; bu artık anlatım diliyle ilgili kodlardır. Güzel, bu açık sınıf aslında bir tür örneği, alt tür örneği, evet. Konu özetleme, güzel bak. Evet, ama bu bir tür mü, bilemedim. Diğerleri bir tür. Yeşil perdenin önünde bir şey anlatmak bir tür değil, alt tür değil. Ama mesela açık sınıf bir alt tür olabilir. Bak gelenekleri var, katılımcı var, soru sorabiliyorsun. Soru-cevap; çıkan soruları bu da bir alt tür olabilir.

U2: Bir kere çok uzun bir süre gördüğüm, çok uzun süren, hocaların tek tip anlatıcı olduğu, yani didaktik. Gücün anlatanda olduğu, izleyicinin pasif konumda olduğu... Zamanla öğrencinin soruları programa dahil edilmeye başlandı. Sonra ne oldu? Daha farklı bir boyut oldu. Aynı televizyon yayıncılığının aslında dönüşümü gibi canlı yayınlarda bir program türü olarak karşımıza çıktı. Özellikle sınavlardan önceki bir hafta boyunca canlı yayınlarla, öğretim üyeleri stüdyoda tahtanın önüne geçiyordu, konuyu anlatıyordu. Telefon numarası ile programa bağlananlar, yanıtlayan kişiye sorusunu iletliyordu ve hocalar oradan aldıkları soruları programda canlı bir yere dönüştürüyordu. Sonuçta bir etkileşim başlamıştı. Bu da önemli bir değişim-dönüşümdü.

U3: Yani eğlence formatlarından tutunda, belgesel formatları ne kadar, hatta bana göre reality formatlara kadar formatlar, bugün dünyada kullanılıyor ve çeşitli denemeleri de yapıldı. Açıköğretim Sistemi'nde kullanılan videolara baktığımız zaman; Bir: Hocaların kameraya karşı konuştukları videolar var. İşte bu belgesel tipi olan çalışmalar vardı. Aslında bana sorarsan Açıköğretim Sistemi'nde her tür kullanıldı bugüne kadar. Mesela işte dediğim gibi, işte dramatik yapıli işler üretilmeye çalışıldı, işte açık sınıf gibi bir format üretildi. O yüzden tek bir format üzerinden şu format doğrudur demek, eğitim sisteminde demek, buna ben çok inanmıyorum.

U4: Birincisi: Klasik, hani eski tabirle; konuşan kafalar, talking heads, dediğimiz şey var... Sonra İngilizceler aracılığıyla drama tabanlı videolar epey bir kullanıldı. Örnek olaylarla anlatılan videolarımız var mesela daha sonraki yıllarda... ders formatında yani Açıköğretim öğrencisine stüdyoda bir ders ortamı yaratılıp yani öğrencilerle hocaların karşılıklı etkileşimde olduğu video formatları var. Özetle, daha sonra biz bunların şeylerini üretmeye başladık, etkileşimli videolar haline getirmeye başladık. 40 dakikalık ders ne demekmiş onu görsün diye bizim akademik danışmanlıkta ders anlatan hocalarımızdan rica ettik. Amfilere kameralarımızı kurduk. Hoca normal kürsüde dersini anlatıyor. Karşısında akademik danışmanlığa, yüz yüze danışmanlığa gelen öğrencilerimiz var. Yani öğrencilerin sevdiği bir format oldu bu. Bir başka formatın deneme, pilot çalışmalarını yapıyoruz. Bir masa başında, bir moderatör, hoca ve iki tane de öğrenci. Öğrenciler akıllarındaki soruları soracaklar, hoca cevaplayacak. Az önce söylemeyi unuttum bir de animasyon tabanlı videolarımız var. İşte

daha hızlı, hap gibi bilgiye ulaşmak için 3 dakikalık videolarımız var. Şimdi 2 dakikada bilim gibi bir format geliştirmeye çalışıyoruz bir yandan. Hani sadece... sadece soru-cevap videolarımız var.

U5: Tabi burada türlerden bahsederken her dönemin kendi teknolojisine göre bir türü var. Yani buna şu tür, bu tür demek aslında yanlış; fakat ben bu konsepti oluştururken ne kadar yalın olabiliriz ona baktık. Net olarak şu eğitim türü kullanılır, şu eğitim türü en iyisidir demek çok zor.

“Eğitsel video türleri” alt temasında “en etkili eğitsel video türü” için en etkili eğitsel video türü olmadığı ancak konuya uygun kullanım olduğu; her türün uygun içerik, tasarım, ile birlikte etkili olduğu; üniversitelerin YouTube’da ya da video havuzlarında yer alan eğitsel videolarının, açık sınıf video türünün; görsel-işitsel yapısı yüksek ve öğrenen açısından sosyal bulunurluk, ulaşılabilirlik ile etkileşimin olduğu eğitsel videoların daha etkili olduğu görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Alt türlerin herhangi birisi daha etkilidir diyemem. İyi uygulanırsa hepsi etkili, yani burada türün kendisi ile ilgili bir sorun yok; türün uygulanması ile ilgili sorunlar yaşandı hep Açıköğretim Fakültesi’nde. Yoksa her bir alt tür kendi başına eğer doğru yerde doğru şekilde kullanılırsa hepsi çok işlevsel. Yani şu daha iyidir diyemem, gerektiğinde özet, gerektiğinde soru cevap, gerektiğinde de açık sınıf... hepsinin çok önemli işlevleri var.

U2: Bugün geldiğimiz nokta açısından konuşayım. Bence YouTube'a atılan eğitim videoları en ideali. Ya da üniversitenin kurduğu ya da kuracağı diyelim, çünkü bazen hangi boyut olduğunu geçiriyoruz, görüntü havuzları... Paylaşım havuzları çok etkili. İsteddiği zaman onun, orada durduğunu biliyor. Bunları indirebiliyor bilgisayarına, istediği zaman izleyebiliyor, bu kadar.

U3: Eee... şimdi bencesi değil ama dünyada literatüre baktığınız zaman da görsel ve işitsellerin kullanılarak yapıldığı yani stüdyo dışı işlerin çok daha etkileyici olduğunu biliyoruz. Yani öğrencinin ya da izleyicinin en fazla ilgisini çeken programlar bunlar. Yani Açık sınıf formatı hocaları çok rahatlatan bir format, çünkü sınıftaymış gibi hissediyorlar çünkü karşısında öğrenci var ve bir süre sonra kamerayı unutuyor. Tamamen öğrenci ile odaklı. Onların gözlerinin içine bakarak konuşuyor, onlardan soru alıyor bayağı bir örgün eğitimdeki interaktif ortamı hocaya sağlıyorsunuz.

U4: Aslında bu sorunun senin beklediğin gibi bir cevabı yok, eee... Bence asıl olan içerik, senaryo. Yani senaryodan kastım eee... film tekniği açısından senaryo değil, içerik çok önemli. Burada kaliteyi belirleyen ve etkiyi belirleyen, senin sorduğun soru hani, hangisi daha etkilidir? İçeriği hangisinin iyiye o etkilidir. Yani video formatından ziyade içerik benim için önemli olan. Eğer sen, hoca olarak içeriği iyi tasarladıysan 10 dakikada ya da 1 saatte ne anlatacağını iyi tasarladıysan, öğrencinin neye ihtiyacı olduğunu iyi ölçtüysen ve dersini iyi tasarladıysan, sonra da bunu gelip düzgün bir şekilde sunduysan; o video hepsinden daha etkili.

“Eğitsel video süreleri” temasında eğitsel video süresinin olabildiğince kısa olması, uzun sürelerin izlenmediği, gerekli hallerde konuların bölümler halinde sunulması; sürelerin mobil platformlarda 3-5 dakika aralığında diğer durumlarda baskın olarak 8- 10 dakika aralığında olması; diğer taraftan 14 dakikadan az olmayacak şekilde tasarlanması, 20 ve 6 dakikanın ideal süreler olduğu, 40 dakikayı aşmaması gerektiği; bunlara ek olarak, eğitsel videonun yayınlandığı/yayınlanacağı mecra, format, tasarım ve ders içeriğinin süre üzerinde etkisi olduğu görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: 8 dakikada, 8 dakikalık, 12 dakikalık, daha önce 18 dakikalık yapıyorduk Şimdi süreler kısaldı. Var tabi, 40 dakikalık dersler var, izlemiyorsun zaten. Ben sürekli birisini çıkartıp, konuşan bir kafa yaparsam 8 dakikalık içerik, 8 dakikadan sonra zaten herkes uyur. İlk 8 dakikadan sonra izleyiciyi kaybedersiniz diyorduk. Artık 3. dakikadan sonra insanlar değiştiriyor şeyleri. YouTube videolarına 3 dakika sabretmiyorlar bile, çünkü içerikler kısa kısa hazırlanmaya başladı. İnsanların zamanı yok bu kadar uzun uzun şeyleri izlemeye. Ne anlatacaksam mümkün olduğunca öz anlatmam lazım, ama her derste öz anlatılmaz ki, uzun uzun anlatacağın dersler var. Bazılarında bu kararı vereceksin. Önce içerik, içerik zaten süreyi sana verir. Ama burada iki seçenek vardır. Bir: Formatlar, yayın formatları belirler süreyi. İçerik gerçekten bir saatlik olabilir. Dersin ki, ya ben 1 saat izlemeyecek. Bunu biliyorum ben, oturup izlemem. O zaman bir saati ben dörde bölerim, 15'er dakikalık 4 bölümde yapabilirim dersin. 15 dakikalık 4 tane bölümde anlatırsın bunu. Eğer bölmeyeceksen işi, elimdeki film ya da içerik bölünmeye müsait değilse, o zaman ben bunu en kısa sürede nasıl anlatabilirim? Ama bu en kısa sürede suyunu çıkarmadan. Yani bence 8 dakikalık video hazırlamak çok şey değil, doğru değil. Yani 8 dakikayı 14 dakikalara 16 dakikalara çıkarmamız lazım. Çünkü eğitim ciddi bir şey.

U2: Bunun tek bir tip yanıtı olamaz. Eğitim videolarının süresi içinde yer aldığı mecraya göre değişir. İçine girdiği sunum formatına, stiline göre de değişir. Ama cep telefonu ise, I-Pad ise... 3-5 dakikadan fazla olmamalı. Önemli olan burada uzun tek parçalar değil. Laptop, cep telefonu; cep telefonu gibi ortamlarda ben gerçekten 3-5, 3-7, 2-7 dakika bantlarında içeriklerin çok daha etkili olacağını düşünüyorum. Küçük olsun ama impact etkisi büyük olsun. Dünyada yeni bir güzel kavram var: Little is the new big. Küçük olan büyük yeni şeydir, diyor. Küçük paketler olsun ama hatırlanırılık etkileri yüksek olsun. Uzun 30 dakikalık 25 dakikalık, 15 dakikalık bir şeyin içinde kaybolmayalım.

U3: Ama tabi bu tip, hani bizim o eski kelle çekim dediğimiz çekimler belli bir süre sonra tabii ki öğrencide... öğrencide bir izleme düşüklüğüne sebep oluyor. Onu tamamen... biz aynısını örgünde de yaşıyoruz. 40-45 dakikalık dersler yapıyoruz. Bakıyorsunuz öğrenci 30. dakikada, 20. dakikada düşmeye başlıyor. Yani ben 20 dakikanın üstünde olmaması gerektiğini düşünüyorum eğitim videolarının fakat öyle proje yaparsınız ki, şimdi ben bunu BBC'de gördüm. Yani bir saat, izliyorsunuz. Yani, yani o sizin yarattığınız şeye de bağlı ama... Öğreniyorsunuz, öğrenmede bir yük var ve bu yükün belli bir zamanla sınırlanması

gerekir. Bana göre bu 20 dakikadır. Etkili bir programda 20 dakikadır. Çok odak bir programda, çok odak bir programda bu 40 dakikalar süresine çıkabilir, eeee... Ama artık yeni jenerasyon izlemelerinde çok ciddi bir düşüş var. İşte 8 dakikalar civarında konuşuluyor şu anda. İzlemeler son derece aşağıya çekildi. Bugün artık sosyal medyada ve internette yani insanların 2-3 dakikanın üzerinde bir şeyi izlemediklerini görmeye başladık. Yani parçalara bölersiniz, anlatacağınız şeyleri parçalara bölersiniz; ama sonuçta bir eğitim veriyorsunuz. Yani bence buradaki sürelerin en az 20 dakikalar civarında olması gerektiğini düşünüyorum.

U4: Yıllar önce bir öğrencinin ilgi odağı 20 dakika denirdi, 20 dakikada bir, bir şey yapmak gerekir. 40 dakika sınıfta oturmak zordur diye denirdi. Şimdi onun 2-3 dakikaya indiği söyleniyor. Biz ne yapıyoruz? Tabii ki hani mümkün olan en kısa sürede, en yalın sürede verilmesi gerektiğini düşünüyorum ben. Genelde bir ünite için 10’ar dakikalık anlatım videoları hazırlıyoruz. Biz bunlara ünite özet videosu diyoruz... E-Kampus sisteminde, yaklaşık 10 dakika ile 8 dakika. 10 dakikayı geçsin istemiyoruz. Ha biz, tabii ki işimizi yaparken bir yandan veri topluyoruz ve o veriler işte dünyadan veriler geliyor mesela. YouTube içinde, diğer tüm siteler içinde 7-8 dakika insanların bir videoda kalma süresi. Biz de bu yüzden videolarımızı 10 dakikayı geçmeyecek şekilde tasarlamaya çalışıyoruz. Yani 3 dakikalık video da çok etkili olabilir, 30 dakikalık video da çok etkili olabilir. Senin bunu nasıl verdiğin önemli, anlatabiliyor muyum?

U5: Süreye dair, ben bunu çok araştırdım. Dünyadaki üretilmiş ders videolarını da araştırdım. En iyi, ideal süre 5-6 dakika. Çünkü bunun gerçekten testleri yapılmış. 6 dakikadan sonra ilgi dağılmaya başlıyor. Yani o videoya karşı olan... Dikkat düşmeye başlıyor. 9. dakikadan sonra kopuyor olay ama, şurada, şu da çok önemli; yani genel ölçü, yani buradaki ders videosunun içeriğinin ne olduğu çok önemli. Siz öyle bir konu hakkında, öyle bir konu yaparsınız ki, kişi ekranın başında ayrılmaz, 45 dakika seyrettirirsiniz. Yani bu şu anlama gelmiyor: Her videoyu bu şekilde yapalım anlamına gelmiyor. İşte burada ölçümler çok önemli. Şimdi mesela biz, bu ders videolarını 10 dakika ile sınırladık ama, bazen bu 10 dakika yetmiyor, konuyu anlatmaya yetmiyor.

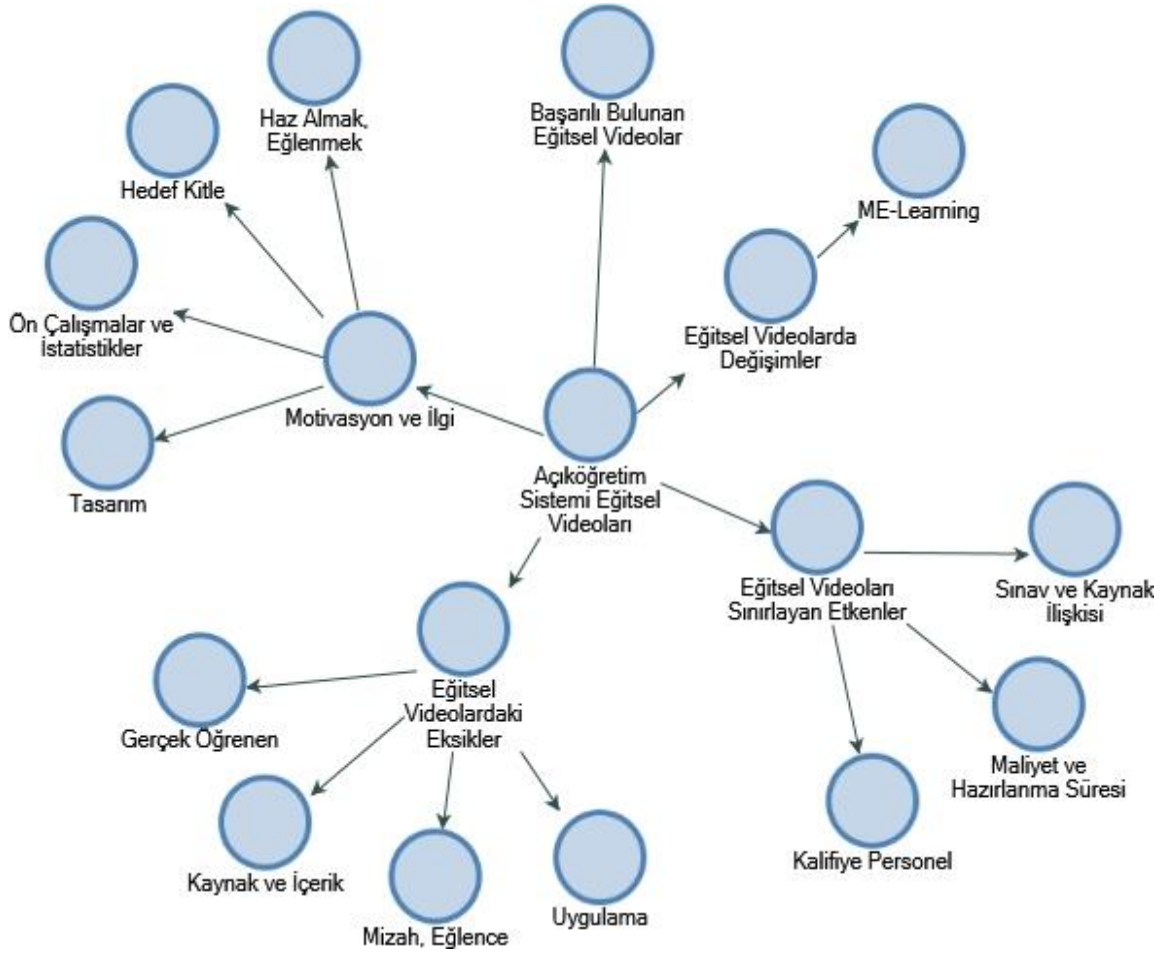
“Açıköğretim Sistemi genel değerlendirme” ana teması altında “kalite” alt temasında en kaliteli sistem olduğu görüşüyle birlikte geliştirilmesi gerektiği; “dijitalleşme, online içerik oluşturma” alt temasında dijitalleşme ve online içerik oluşturmada ve kendine özgü tür oluşturmakta geç kalındığı görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Bir üst seviyeye çıkarabilir miyiz? ... ama nereden bakarsan bak, Türkiye’de karşılaşılabileceğin en kaliteli sistemdir bu. Daha iyi olsun tabii ki, derdimiz de o. Bu eleştirel söylemi geliştirmemizin temel şeyi de o; daha iyi yapmak. Ama bu içeriği, video içeriği ya da şey pardon, basılı içeriği, online içeriğe dönüştürme konusunda çok büyük sorunları var. Çünkü çok yavaş kaldı, online dönüşmekte, dijital hayata geçmekte... Açıköğretim Fakültesi çok geç kaldı. Ama şu an mesela, bu birikimi Açıköğretim Fakültesi çok iyi online şeye dönüştürebilmiş değil.

U5: Niçin eleştiriyoruz? Çünkü ben burada bir parantez açıp, gerçekten bizim kendimizi de eleştirmemiz gerekiyor. Niçin? Çünkü özellikle dijital teknolojinin, internet teknolojiyle beraber maalesef biz bir şeylere yetişemedik. Yani bu ders videolarını hazırlarken çağa uydurmakta geç kaldık eee... belki hem şey olarak, düşünce olarak geç kaldık, belki malzeme olarak geç kaldık ama, bir şekilde biz geç kaldık. Her dönem kendine göre bir tür oluşturdu ama biz, bir tür oluşturmakta geç kaldık.

5.2. Uzmanların Açıköğretim Sistemi’ndeki Öğrenme Açısından Etkili Gördükleri Eğitsel Video Özelliklerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

AÖS içerisindeki alan uzmanları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda Açıköğretim Sistemi’ndeki öğrenme açısından etkili görülen eğitsel video özelliklerine yönelik ortaya çıkan temalar: “Eğitsel videoları sınırlayan etkenler” ana teması altında “sınav ve kaynak ilişkisi”, “maliyet ve hazırlanma süreci”, “kaynak ve içerik”, “kalifiye personel” alt temaları; “eğitsel videolardaki eksikler” ana teması altında “uygulama”, “mizah, eğlence”, “kaynak ve içerik”, “gerçek öğrenen” alt temaları; “motivasyon ve ilgi” ana teması altında “tasarım”, “ön çalışmalar ve istatistikler”, “hedef kitle”, “haz almak, eğlenmek” alt temaları; “başarılı bulunan eğitsel videolar” teması; “eğitsel videolarda değişimler” ana teması altında “ME-Learning” alt temaları şeklindedir. (Bkz. Şekil 5.2.1).

Şekil 5.2.1. Alan uzmanlarının öğrenme açısından etkili eğitsel video özelliklerine yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Eğitsel videoları sınırlayan etkenler” ana teması altında “sınav ve kaynak ilişkisi” alt temasında eğitsel videoların kitaptan bağımsız olmamasının içerik üretimini kısıtladığı, kitaba bağlı kalmak zorunluluğu olduğu, içeriklerin sınavla ilişkili olması beklentisinin ve zorunluluğunun eğitsel videoları istenen şekilde tasarlamayı ve yapmayı kısıtladığı, bunların olmadığı şekilde daha etkili eğitsel videolar yapılabileceği görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Kitap kötüyse sen dünyanın en harbi hocasını getir oraya açık sınıf yap, diyeceksin ki, hocam bunlar yok kitapta? O zaman bağlı kalmak zorunda olduğun bir kitap var. Çünkü anlattığın videoda, anlattığın şeylerin daha sonra sınavla ilişkilendirilebilmesi gerekiyor. İlişkilendiremezsen bir işe yaramıyor. O zaman elindeki kitap çok eksik kalıyor, yetersiz kalıyor.

U4: Yani bizim videolarımızda var, bizim videolarımız şöyle diyebiliriz 25 sayfalık bir ünite biz de ortalama, 8 ünite demiştik ya... Kitaplarımızda 250 sayfa. Şimdi biz her bir ünite için bir video hazırlıyoruz. Bunu yaparken amacımız içerideki o üniteye 25 sayfayı öğrenciye

tekrar anlatmak değil. Bu videodaki öyle bir şansımız var sistemimizden dolayı, çünkü öğrenci aslında kitaptan sorumlu sınav anlamında. Kitabı okuması lazım, biz videoyu o okuduğunu farz ettiğimiz, varsaydığımız 25 sayfayı destekleyecek bir öğrenme malzemesi olarak sunuyoruz. O yüzden de 10 dakikaya sıkıştırılmış biraz daha eee... önemli noktalara öne çıkarttığımız belki ünite de 3 başlık var biz sadece 1 tanesini anlatmayı seçebiliyoruz bazen, diğer ikisini öğrenci bir şekilde öğreniyor. Ama şurada işte videonun sağladığı avantajlardan o görsellikten yararlanıp sadece bu başlığa odaklandık deme lüksümüz var. Dolayısıyla biz bunu, 25 sayfanın tekrar anlatıldığı bir malzeme değil de... çünkü onu amaçlayan başka araçlar var, pdf var, ses dosyaları var, onu destekleyecek bir öğrenim malzemesi olarak tasarlıyoruz.

U5: Burada her zaman için şunu söylerim: Kitabın yeri farklıdır, kitap her zaman için kitaptır. O konuda zaten bir şey diyemem, ama benim söylemek istediğim; artık insanlar içinde bulundukları teknik koşulları, hayat şartları ve dünyaya bakış açıları öyle bir hale geldi ki, artık öğrenen kişi şunu istiyor: Görsel anlatım ile sözel anlatımın birleştirilmesini istiyor ve burada siz öyle bir tasarım modeli oluşturmak zorundasınız ki, kişi bunu izlediğinde bütün her şeyi alabilsin, bütün sorulara cevap bulabilsin.

“Eğitsel videoları sınırlayan etkenler” ana teması altında “maliyet ve hazırlanma süresi” alt temasında belirli sürelerde çokça işin yetiştirilmesi gerektiği ancak daha uzun süreye ihtiyaç olduğu, maliyetler için daha büyük bütçelere gereksinim olduğu, yeterli ve kaliteli ekipman ve kalifiye personel ile çalışmanın gerekliliği görüşleri ortaya çıkmıştır.

U3: Yani... şimdi bir kere şu çok önemli bir şey bana göre: Eğitim programı diğer tüm televizyon program türlerinden çok daha zor. Bu yüzden de hem zaman açısından tasarımda ve prodüksiyon anlamında, zaman açısından uzun bir zaman dilimi gerektiriyor. Hazırlık gerektiriyor hem de maliyeti yüksek. Bir mükemmel televizyon programı nasıl olur? Onu sana şey yaparım. Bir kere derim ki, maliyet baskısı olmayacak, tamam mı? Ekipman baskısı olmayacak. Bunu yaratacak ekip baskısı olmayacak. Nitelikli ekiple çalışmak zorundasın. Biz de şöyle bir algı var: Kamera var mı? Ben de yaparım. Yapamazsın! Dolayısıyla da iyi bir ekiple çalışmak zorundasınız; iyi bir ekipmanla, bütçe sınırlaması olmadan ve zaman sınırlaması olmadan. Tabi ki zaman sınırlaması olacaktır. Yani size sonsuz zaman verilmez. Dolayısıyla, ürettiğiniz işi, az önceki sınırlılıkları açarsanız uzun soluklu işler yaparsınız.

U4: Şimdi yeni, yeni bu format bize neden lazım? Avantajını söyleyelim kurumsal anlamda. Bu hızlı üretim formatıydı. Yani bizim 1500 tane dersimiz var Açıköğretim’de. Yani o, 1500 x 8 ünite bizim ... 12 bin tane video lazım. Yani nereden baksan o 12 bin çabuk toparlayıp işte... derslerde eksik video kalmasın diye kullandığımızda çok da işimize yarayan bir format bizim açımızdan. Yani, ama elimizdeki kıt kaynaklarla, insan, yani maddi kaynaklar, stüdyo olanakları anlamında şimdi 12 bin videoyu bir günde çekmek gibi bir lüksümüz yok, bir dönemde yetiştirmek gibi de bir lüksümüz yok. Sonuçta belli sayıda çalışanımız ve stüdyomuz var. Neden? İşte bu kaygıdan dolayı; herkes en azından dersinde, tüm derslerde en azından bir video olsun kaygısıyla.

U5: Tabi ki, bu tasarımı oluřtururken maliyeti de dűřűnűyorsunuz ve aynı zamanda ders kalitesini de koruyarak, hızlı űretmeyi dűřűnűyorsunuz. űnkű Aıkűğretim Sistemi'nde bir sűrű ders programı var. Dekor kullanıyorsunuz fiziksel, gerçek dekor kullandığınız zaman her programda bunu kullanamıyorsunuz, űnkű dekor eskiyor, fiziksel olarak eskimiyor gűrsel olarak. Siz o dekoru alıp bir yere koymak zorundasınız, deponuz olması gerekiyor. Bunların hepsi... Hem maliyet hem de... Sistemi hantallařtırıyor.

“Eğitsel videoları sınırlayan etkenler” ana teması altında “kalifiye personel” alt temasında eğitsel video alanında çalışanların eğitim almış ya da eğitim alması gerektiğ-i, alanında uzmanlaşmış bir kadro ile çalışılmasının daha iyi yapımları ortaya ıkarabileceğ-i gűrűřleri ortaya çıkmıştır.

U3: Ama burada en űnemli řeylerden bir tanesi de eee...hocaların ya da akademisyenlerin, uzmanların eğitimi. Bu insanları eğitip, bir televizyon programı nasıl yapılır, űğretmek durumundasınız. űnkű alanın uzmanı ancak, o projede daha etkileyici űğretme yűntemlerini keřfedebilir. Siz alanın uzmanı değilsiniz, gidiyorsunuz iřte iktisat, iřletme alanından bir řeye sadece Aıkűğretim kitaplarında gűrdűklerinize sınırlı kalırsınız. Ama alanın uzmanı onunla sınırlı kalmaz. Ben bűyle hocalarla çalıřtım. İřte ne bileyim Osmanlı Bankası'nın içinde, műzede çekimler yaparken bulduk, řurada burada. O hocanın yetkinliğinde olan bir řeydi. Yoksa bizim aklımıza gelmezdi. Onu, orada nasıl yapılacağ-ını o keřfetti. Hani bir yapımcının o alanda uzman olması gerek ki, o pozisyona getirebilir. Ha bunu yapamıyorsak, iyi bir yapımcı ve kismende eğitilmiş bir hoca ile yűrűtecek.

U4: Yani, ama elimizdeki kıt kaynaklarla, insan, yani maddi kaynaklar, stűdyo olanakları anlamında řimdi 12 bin videoyu bir gűnde çekmek gibi bir lűksűműz yok, bir dűnemde yetiřtirmek gibi de bir lűksűműz yok. Sonuçta belli sayıda çalıřanımız ve stűdyomuz var.

U5: Videolar ama bunun da geliřtirilmesi gerekiyor... Maalesef řűyle bir řey de var: Videoların hazırlanmasını çok kolay zannediyor insanlar. Az űnce konuřtuğumuz bu teknolojinin kűűlmesi, ucuzlaması falan. İnsanlar zannediyorlar ki bunu herkes yapabilir, hayır. İřte beyin gűcű her zaman için beyin gűcűdűr. Teknoloji yalnızca sizin aracınızdır. Yani siz dűnyanın en iyi kamerasını aldığınızda bu sizin iřinizi ancak teknik olarak gűzelleřtirir, içerik olarak gűzelleřtirmez. O yűzden, beyne her zaman ihtiyaç var ve bu kaçınılmaz. Ben mesela, her zaman için řunu sűylemiřimdir: Sırf video űretimi için bir ekibinin olması gerekiyor. İřte ders hocaları, iřte yazarları, editűrleri, kuramcılar kimse; onlar iřini yapacak, ben iřimi yapacağ-ım... ancak o zaman biz profesyonel, amacına uygun iř űretebiliriz. Bařka tűrlű yapamayız ve zamana karřı yarıřıyorsunuz.

“Eğitsel videolardaki eksiklikler” ana teması altında “uygulama” alt temasında bilginin aktarımı dıřında becerilerin de kazandırılmasına imkan verecek uygulamalara yer verilmesi gűrűřű ortaya çıkmıřtır.

U1: Mesela en bűyűk eksikliklerinden biri uygulamaya dayanmıyor. űnkű Aıkűğretim Fakűltesi Yayınları'nda biz bunu çok konuřtuk: Bilgiyi aktarabiliyoruz, beceriyi

aktaramıyoruz. Beceriği aktarabilmek için mesela bazı yerlerde var, kitler yolluyor tamam mı, öğrenciye. Kitin videosunu da yolluyor. Bak diyor; şimdi sen bu kitle sana kiti yolladık. Bu kitlelerle şunu yapacaksın. Biz bunu yapıyoruz, sen de bunu yapacaksın. Bir bak bakalım el becerine, parmakların nasıl işliyor?

“Eğitsel videolardaki eksiklikler” ana teması altında “mizah, eğlence” alt temasında eğitsel videoların içerisine esprinin, mizahın katılarak eğlenceli bir hale getirilmesi, bunların olmamasının yanlış olduğu görüşleri ortaya çıkmıştır.

U2: Yani bence eğitim paketleri içerisinde Homer (Mizah) dediğimiz komiklik, gülmecelik, eğlencelik en az düşünülen bir şey. TRT okulda eskiden Rodo Hoca ... Radi Hoca'ydı galiba. Adam aslında bildiğimiz olayları çok esprili bir hale getiriyordu. Hocalarla dalga geçiyor, öğrencilerle dalga geçiyor, ama müthiş bir paket. Öyle bir şeyde, şimdi herkes ne anlatacak bu hafta diye bakıyordu. Ben bakıyordum bu hafta e anlatacak diye. Ve belki de TRT Okul'un en çok izlenen programıydı. 3- 5 dakikalık bir şeydi. Bir cetveli vardı, beyaz bir önlüğü vardı. Bunları bile bir espri haline getiriyordu.

U3: Şimdi bizde sorun eğitim programlarını eğlence programları gibi tasarlamayıp, düşünmeyip, düşük maliyetli, daha kısa sürede üretilebilen projeler haline getirmeye çalışıyoruz. Son derece yanlış.

“Eğitsel videolardaki eksiklikler” ana teması altında “kaynak ve içerik” alt temasında kitabın ana kaynak olması ve eğitsel video içeriklerinin kitaba dayanması eğitsel videoyu ikincil kaynak durumuna düşürdüğü, kitapların eksiklerinin olduğu ve bu durumun eğitsel videonun da içeriğinin eksik kalmasına sebep olduğu, eğitsel video içeriğinin istenen seviyede geliştirilmesinin önünde bir engel oluşturduğu görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Ben birçok Açıköğretim kitabında ünite görüyorum 12 sayfa. Hepsini, her şey dahil. Yani sen bu 12 sayfanın zaten başını sonunu çıkarttığın zaman, 6 sayfa bir şey kalıyor. 6 sayfadan bırak televizyon programı çıkartmayı, soru çıkmıyor. O yüzden önce kitabın... Kitap Açıköğretim Sistemi'nin birincil kaynağı kitaptır. Diğerleri destektir... Diğerleri destektir. Kitap olmadan eğitim filmi olmaz. Yazılı metni olacak, bir dersin kitabı olacak... Çünkü kitabın kötüyse sistemin kötüdür, dersin de kötüdür, filmin de kötüdür, özetin de kötüdür, açık sınıfın da kötüdür... Çalışman gerekiyor ama şu an, yani baktığın zaman kitapların çoğunda yani yeterli değil.

U5: Yapılan bu tür ders videoları, hatta sesli ders kasetleriyle, banlı dediğimiz, bunları değerlendirdiğimizde bir kere ilk önce şunu göz önüne almak gerekiyor: Yani videolar, eğitim videoları, ders videoları yalnızca destekleyici ders malzemesi olarak kullanıldı. Yani bir ders kitabı yerine asla geçmedi. Bir kitap ele alındı. O kitaptaki konulara göre ders videoları destekleyici malzeme olarak hazırlandı.

“Eğitsel videolardaki eksiklikler” ana teması altında “gerçek öğrenen” alt temasında eğitsel videolarda öğreten ve öğrenen varlığında gerçek öğrenenlerin varlığının daha iyi sonuçları olabileceği görüşü ortaya çıkmıştır.

U4: Açıköğretim öğrencisine stüdyoda bir ders ortamı yaratılıp yani öğrencilerle hocaların karşılıklı etkileşimde olduğu video formatları var... fakat, tabiki buradaki öğrenciler çoğunlukla gerçek öğrenci olmadığı için hani, o ortam ne kadar yaratıldı bilmiyorum açıkçası ama, iyi örnekleri, çok iyi örnekleri var.

“Motivasyon ve ilgi” ana teması altında “tasarım” alt temasında öğrenenin dikkatini dağıtacak, ilgisini başka yerlere çekecek olan aksesuarlar, renkler ve dekor gibi görsel düzenlemelerin dikkatle kullanılması; öğrenenin motivasyonu yükseltecek, ilgisini çekecek ders içeriğiyle alakalı görsel, işitsel olarak konuyu destekleyecek şekilde eğitsel videoların tasarlanması gerektiği görüşü ortaya çıkmıştır.

U5: Dersleri incelediğimde, ben bunlarda birebir çalıştım zaten ... oradaki izleyicinin görsel dikkatini dağıtan o kadar çok şey vardır ki, mesela oturun izleyin; nereye bakacağınızı şaşırsınız. Yani oradaki ders anlatan kişiye mi bakacaksınız, oradaki dekora mı bakacaksınız, izleyicinin ne bileyim kitapta duran, renkli bir kitap mı dikkatinizi çekti ya da masanın üzerindeki bir çiçek mi dikkatinizi çekti? Yani bir sürü görsel algıyı dağıtan orada malzeme vardır çoğunlukla. İşte bu görsel tasarım çok önemli orada. Yalın, durağan bir şey oluşturarak bunu sıkıcı hale getirmek de yanlış... Ama siz, bunu çeşitli; dersin içeriğine, anlatımına uygun görsellerle, ne bileyim, işitsel bilgilerle desteklediğiniz de motivasyon sürecini arttırabilirsiniz. Şimdi mesela, halkla ilişkiler dersi anlatan bir bayanı, matematik dersine koyamam ki. Mimikler, her şey değişiyor.... Tabi, tabi... Şimdi ben, ne bileyim dersi anlatan birisinin gözünde pembe bir gözlük çerçevesi varsa benim dikkatim ona gider. Ender tasarım bir kolye takıyorsa ben ona takılırım. Yani buradaki yalınlık çok önemli.

“Motivasyon ve ilgi” ana teması altında “ön çalışmalar ve istatistikler” alt teması altında yapılacak ya da yapılmış olan çalışmaların odak gruplarla ön değerlendirmelerinin yapılması, gözlemlerin yapılması, eksiklerin giderilmesi; var olan istatistiklerin tasarımlarda dikkate alınması gerektiği görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Yani video, çünkü hani ilk başta konuştuğumuz gibi canlı ders anlatımında, o performansta yüz yüze iletişimin olanaklarını kullanırken bunu sezmek kolay, yani öğrenci sıkıldı mı, sıkılmadı mı? Ama sen bir yapıyı hazırla ve öğrenciye sun, bilmiyorsun... ya ne zaman sıkılabileceğini bunun için ön testler yapabilirsin. Eğer çok gerekiyorsa bir grup toplarsın videoyu izlettirirsin. Kaçınıcı dakikasında sıkıldıklarına bakarsın, gözlemlersin. Zaten anlaşılır önlerine de cep telefonunu koyarsın. Cep telefonuna bakmaya başladığı anda öğrenci sıkılmaya başlamıştır demektir, tamam mı? Yani 2 kere, 3 kere yaptığın zaman bu testi; 3 aşağı 5 yukarı sen dakikaları ölçebilirsin. Benim videom 4. dakikasından sonrası çok sıkıcı arkadaş, o zaman 4.dakikadan itibaren bir şeyler yapmam lazım benim.

U3: Yani mesela bir format deniyorsunuz, sürdürdünüz bunu ve işte bunu hedef kitleniz üzerinde Focus Grup üzerinde bir çalışma yaptınız. Eksik yerlerini görüp üzerinde tekrar çalışmak gerekir. Ya işte az önce söyledim. Tabii bir de şunu yapmak gerekiyor zaman zaman; bazı denenen formatların mutlaka Focus gruplarla test edilmesinde fayda var.

U4: Ha biz, tabii ki işimizi yaparken bir yandan veri topluyoruz ve o veriler işte dünyadan veriler geliyor mesela. İşte herkesten, YouTube’da en çok izlenen videoların kaç dakika olduğunu biliyoruz. Ortalama baktığınızda YouTube içinde, diğer tüm siteler içinde 7-8 dakika insanların bir videoda kalma süresi. Biz de bu yüzden videolarımızı 10 dakikayı geçmeyecek şekilde tasarlamaya çalışıyoruz. Yani insanları sıkmadan eee... doğrudan hedefe ulaştıracak çünkü o bir yandan hedefe ulaştığı hissi, o başarı hissi bir sonraki videoyu da izlemesini sağlıyor, motivasyonunu artırıyor.

“Motivasyon ve ilgi” ana teması altında “hedef kitle” alt teması altında hedef kitlenin özelliklerinin AÖS öğrenenleri için tam olarak bilinmesinin zor olduğu ancak, odak gruplarla görüşmeler yapılmasının faydalı olabileceği; öğrenenlerin neyi hedefleyerek geldiklerinin bilinmesinin öğrenen motivasyonunu ve ilgiyi canlı tutmak için fayda sağlayabileceği; sınava yönelik gelen kitlenin sadece sınavda işine yarayacak olan eğitsel videoları izledikleri görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Bilemezsin videoyu koyduğun zaman herkes izler hedef kitleyi bil demek bu. Hedef kitleyi sezmen gerekir. Spesifik ise hedef kitle bellidir zaten, ama Açıköğretim öğrencisinin öyle spesifik bir özelliği yok. Herkes Açıköğretim öğrencisi olabilir. Tabi, yani 60 yaşında, sen o videoyu oraya koyduktan sonra her yaştan insan gelip onu izleme şansına sahip. Kimin hangi motivasyonu ile izleyeceğini de bilemezsin.

U3: Yani mesela bir format deniyorsunuz, sürdürdünüz bunu ve işte bunu hedef kitleniz üzerinde Focus Grup üzerinde bir çalışma yaptınız. Eksik yerlerini görüp üzerinde tekrar çalışmak gerekir.

U4: Ama işte öğrencimiz yine de videoyu seyrederken de pdf’i okurken de hani bizim konumuz video, bana buradan bir şey çıkar mı? Benim işime yarayacak bir şey var mı, diye bakıyor ve 3. dakikada; ya bu videoda bir şey yok, boş konuşuluyor. Eğer işine yarayacak, öğrenmesini destekleyecek ve belki de onun hani en nihayetinde sınavda işine yarayacağını düşünmediği bir şeyse izlemiyor öğrenci. Yani orada birkaç şey var, onu belirleyen hani etkililiği, etkililik dediğimiz şey ne? Beklenen sonuca ulaşmak, öyle değil mi? Hani asıl amaç, oradaki şey başta koyduğumuz hedeflere bizi ulaştırabilecek mi? Bu video yoksa hani görsel olarak atlasın, zıplasın, oradan uçsun grafikler gelsin; hiçbirinin hiçbir önemi yok yani.

“Motivasyon ve ilgi” ana teması altında “haz almak, eğlenmek” alt temasında sunulan içerikle izleyenin kendisini özdeşleştirebilmesi, duygularını harekete geçirebilmesini ve izlerken keyif almasını sağlaması gerektiği görüşleri ortaya çıkmıştır.

U2: Eğitim videosunun şimdi karşısında oturan kişinin eğlenmek belki kaba ifade ile ucuz bir kelime olabilir ama hiç olmazsa tebessüm ediyor olması lazım. Donuk bir suratla

izlememesi lazım. Keyif alması lazım. Çünkü oradaki... orada bizim amacımız ne? Şimdi kendi açımızdan, biz onun oradaki içerikle özdeşleşmesini istiyoruz. Özdeşleşmenin en önemli enstrümanı tebessüm, espri, güldürmektir. Gülen insan özdeşleşir. Çünkü duyguları harekete geçer, hislerini harekete geçirmiş olursun. Donuk birisi zaten 2. saniyeden sonra, 10. saniyeden sonra izlemez, kapatır. İzlemesem daha iyi olura gelir.

U4: Benim çocuğum herhangi bir ödev yaparken 10 dakika dayanamıyor masada. Ya da işte ona zorla verilen bir, okulda verilen bir işte kendi okullarındaki bir LMS üzerinden, bir video izlemesi isteniyor bazen mesela. Ona katlanamıyor, ayaklarını sallamaya başlıyor, motivasyonu düşüyor. Çünkü neden? Bizim ona sunduğumuz içerik onun istediği içerik değil. Aynı çocuk o zorla yaptığı ödevi ya da videoyu kapattıktan sonra, kendi seçimiyle televizyonu açıp ve orada mesela National Geographic seyrediyor. Çitaların hayatı mesela. Neden 3 saat seyrediyor? Hani birinden 3 dakikada sıkılıyor, birini 3 saat seyrediyor, dünyayla iletişimini kesebiliyor. Aradaki fark; içerik. Öğrenmek istediği ya da öğrenmekten keyif aldığı bir şeyi kendisi seçti, onu öğreniyor; öğrenirken zevk alıyor. Bir şekilde de kendine bir fayda hani bu... bu şey bir işine yaramayacak belki, çitanın kaç kilometre hızla koştuğu hiçbir zaman işine yaramayacak belki, ama bunu öğrenmekten keyif alıyor ve o keyif bir sonraki dakikayı, saati de izlemesini sağlıyor.

“Başarılı bulunan eğitsel videolar” temasında yapılan İngilizce ders programının (Zülal Hoca ve Tom) başarılı bulunduğu görüşü ortaya çıkmıştır.

U1: Ama mesela başarısız örneklere bakmamak lazım. Neye bakmak lazım? Zülal Hocanın, Tom’la yaptığı İngilizce programları var mesela. Türkiye’de örnek İngilizce ders programlarından biridir. Çok başarılıdır. Çok başarılı, hala daha iyi bir İngilizce programı daha görmedim ben ve burası yaptı onu, buranın dinamikleri ile yaptı, ama ne olmuş demek ki, üzerine çok da bir şey koyamamışız düşün.

“Eğitsel videolarda değişimler” temasında yapım süreçlerinde teknolojik değişimlerin kullanılmaya başlandığı, yayın platformlarının değiştiği, öğrenenlerin pasif katılımcı olmaktan çıkıp aktif katılımcı oldukları, materyaller üzerinde yorum yaptıkları, etkileşime girdikleri; uzun süreli eğitsel videoların tercih edilmediği ve sürelerin kısaldığı; yaşanan teknolojik değişikliklere uyum sağlanması, değişen hedef kitle özelliklerine ve kullandıkları teknolojiye uygun düzenlemeler ve tasarımlar yapılması; ders materyallerine daha fazla önem verilmesi, internet tabanlı sanal içeriklerin üretilmesine yoğunlaşılması gerektiği görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Teknoloji değişti önemli değil. Ha daha kolay anlatır oldu, şekli daha kolay çizer oldu ya da hazır yapım kullanmaya başladı. Ama hazır yapım ne? Daha önce hazırlanmış grafiği koymaya başladı, daha önce hazırlanmış grafiği koyamıyor muydu? Eskiden koyuyordu ama print almıştı, print aldığı şeyi tahtaya asıyordu... Ama bu tahta sonra elektronik tahta oldu mesela. Burada önceden hazırlanmış materyalleri canlı olarak görüyorsun. Eskiden böyleydi. Şimdi kurguda giriyorsun o farklılıklar var.

U2: Şimdi buradan hareketle, buradan hareketle başka bir şey söyleyeyim. Bu boyutlarda izleyicide eski, o didaktik, pasif durumunda kendisine pasif yaklaşımından, kendisine didaktik yaklaşımdan; kendi pasif durumundan aktif, katılımcı, o içeriklere oradan yorum atabiliyor videoların altına...Bu videoları paylaşıyor, yani etkileşim, paylaşım interaktivitenin farklı bir boyuta geldiğini gördük. Haa... bu başka bir şey daha doğurdu: Bu platformlar öyle 30 dakikalık 40 dakikalık içerikleri taşıyacak platformlar değil, çabuk tüketim.

U3: Yine hocaların bugün yeşil ekran dedikleri ama eskiden aynısı seksenlerde de yapılıyordu. Bugün biz, bugün yapılan yeşil ekran uygulamaları seksenlerde de 80'lerin başındaki uygulamalarda da hemen hemen aynıydı. O zaman Blue screen ile yapılan uygulamalar vardı. Eskiden kartonda üzerine yapıştırılan grafikler kullanılırken işte bu çeşitli ekranlar üzerinde kullanılmaya başlandı. Bir süre sonra interaktif ekranlara kadar geldi. Tahta vazgeçilmeziydi bu anlatım sisteminin. Daha sonra görsel ve işitsellerin bir araya getirilip kullanıldığı, yani stüdyo dışı eğitim programları yapıldı.

U4: Yani işte ne deniyor? Yıllar önce bir öğrencinin ilgi odağı 20 dakika denirdi, 20 dakikada bir, bir şey yapmak gerekir. 40 dakika sınıfta oturmak zordur diye denirdi. Şimdi onun 2-3 dakikaya indiği söyleniyor. Yani bir şarkı klip uzunluğunda olduğu söyleniyor ama ben o tanımlamalara çok inanmıyorum açıkçası.

U5: Oranın yöneticiliğine ben geldiğim zaman ilk işim 82 yılından 2014 yılına kadar yapılan işlerin sürecini durdurmak oldu. Şimdi bunu niçin durdurdum? Yani siz 82 yılında bu işe nasıl başladıysanız, yıl olmuş 2014 hala bu şeyi ııı...Konsepti devam ettirmeye çalışıyorsunuz. Çünkü buradaki, benim amacım günümüzde televizyon izleyicisine göre bir video hazırlamaktır. Yani çünkü biliyorsun, artık günümüzde televizyon kavramı da değişti, günümüzde izleyici bilgiye nasıl ulaşıyor? Hangi kitlesel iletişim araçlarını kullanıyor? Hangi mobil sistemlerini kullanıyor ve tabi ki bunların algı düzeyleri ne, ne kadar vakit harcıyorlar? Yani siz bir şekilde öğrenciyi oraya bağlamak zorundasınız ama nasıl bağlayacaksınız? Günümüzdeki algısına göre bağlayacaksınız. Benim görüşüm şu: Açık ve uzaktan eğitim konusunda her şey artık sanala doğru gidiyor. Yani bence bu ders malzemelerine çok fazla önem verilmesi gerekiyor.

“Eğitsel videolarda değişimler” teması altında “ME-Learning” alt temasında Mobile’in “M”si, Electronic’in “E”si ve Learning ile “ME-Learning”/ “Benim Öğrenmem” kavramı ortaya çıkmıştır. ME-Learning öğrenenin kendine has istekleri doğrultusunda formatları belirlenen ve hazırlanan, kişiye özgü bir öğrenme kavramı olarak ifade edilmiştir.¹

U2: Yani, hatta bunu istiyorsan tezinde söyleyebilirsin. Bence Mobile Learning daha öncesinde E- Learning bence birleşti. Bunu herhalde literatüre ben atıyorum şu anda, ME-

¹ Görüşme yapılan uzmanın izni ile aktarılmıştır.

Learning oldu. Yani ben öğreniyorum. Benim istediğim yerde, benim istediğim zamanda Mobil'in M'si ile Elektroniğin E'si birleşti ME'yi yaptı. Yani I-Learning değilde ME-Learning yani; bana öğretilen, benim öğrendiğim bir şeye dönüştü. Benim alışkanlıklarına hizmet eder şekilde. Eskiden yayıncının alışkanlıkları önemliydi, formatları önemliydi. Hayır, şimdi tüketicinin formatları, hayatının formatlarına uygun hale getirmek önemli...

B:² Kesinlikle hocam ve burada güzel bir noktaya değindiniz bence...

U2: Bence ME-Learning diye bir kavram çıktı ve hala ilerliyor ve dönüşüyor. Yani burada, çünkü benim tüketici olarak nasıl bir mecrada, nasıl bir yöntemle, ne uzunlukta, ne formatta, ne stilde, ne kreatif bir yapıda bana sunulduğu önemli.

B: Şimdi buradan başta da değindiğiniz noktaları da göz önünde bulundurduğumuzda Hocam, son söylediğinizle de çok ilişkili. Ben de aynı şekilde düşündüm. Sebebi şu bana göre de: Çünkü artık öğreten odaklıdan çıkıp, öğrenen odaklı olmaya başladı süreç içerisinde...

U2: Bravo bravo bravo... Çok doğru.

B: Bu noktada ben, bu söylediğinizi de bu şekilde düşünmemiştim ama...

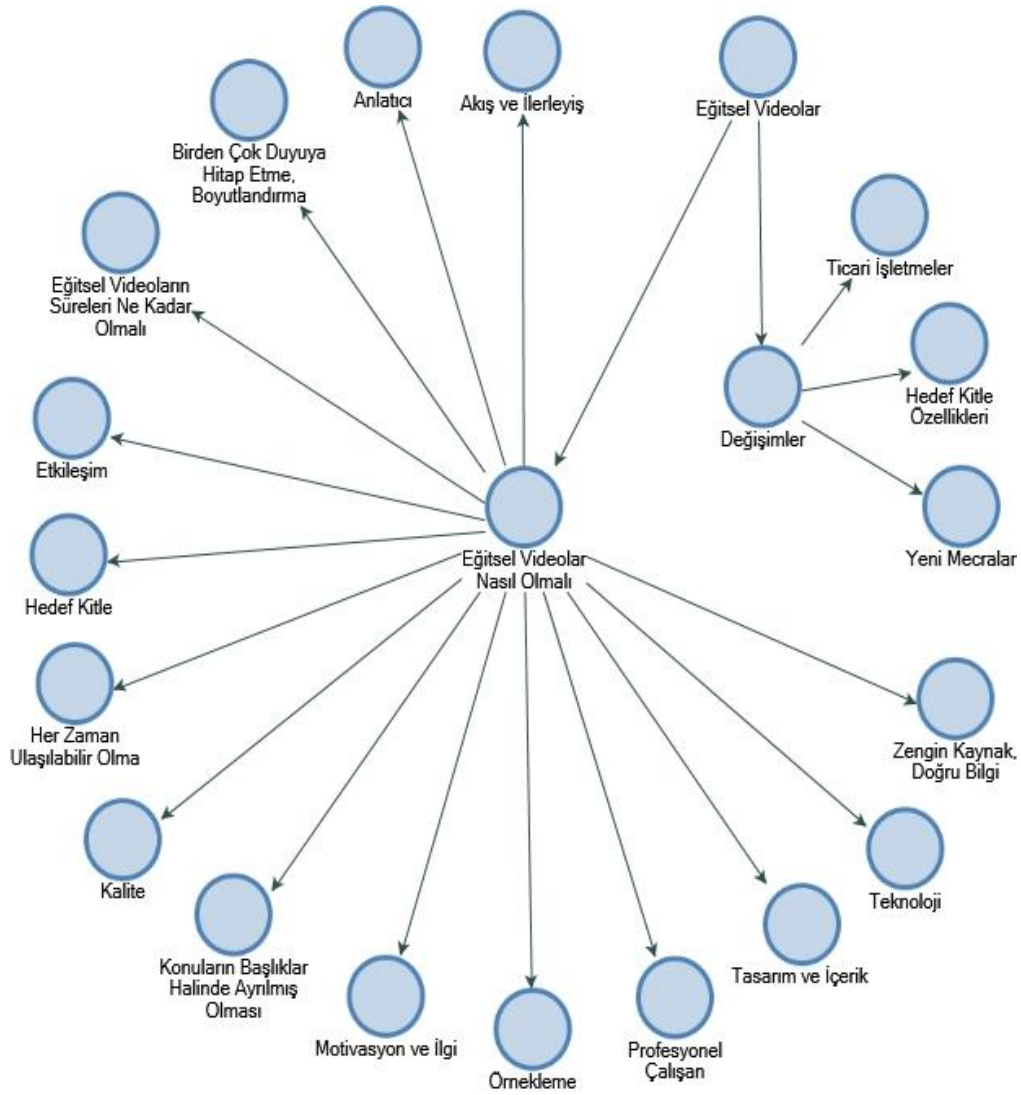
U2: Eğer uygun görürseniz tez Hocam ile tırnak içinde ME- Learning, Mobil'in M'si ve Elektronik'in E'si ve dediğin gibi faydalanıcının esas olduğu bir öğrenme tarzı.

B: Çok teşekkür ederim Hocam. Bu noktada bunu da kullanacağız, tartışacağız Hocam ile. Güzel bir noktaya değindiniz.

5.3. Uzmanlarının Bir Eğitsel Videonun Nasıl Olması Gerektiğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

AÖS içerisindeki alan uzmanları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda bir eğitsel videonun nasıl olması gerektiğine yönelik ortaya çıkan temalar: “Eğitsel videolar nasıl olmalı” ana teması altında “zengin kaynak, doğru bilgi”, “teknoloji”, “tasarım ve içerik”, profesyonel çalışan”, “örnekleme”, “motivasyon ve ilgi”, “konuların başlıklar halinde ayrılmış olması”, “kalite”, “her zaman ulaşılabilir olma”, “hedef kitle”, “etkileşim”, “eğitsel videoların süreleri ne kadar olmalı”, “birden çok duyuya hitap etme, boyutlandırma”, “anlatıcı”, “akış ve ilerleyiş” alt temaları; “değişimler” ana teması altında “ticari işletmeler”, “hedef kitle özellikleri” ve “yeni mecralar” alt temaları şeklindedir. (Bkz. Şekil 5.3.1).

² Görüşme yapan tez yazarı kodunu ifade etmektedir.

Şekil 5.3.1. Alan uzmanlarının bir eğitsel videonun nasıl olması gerektiğine yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Zengin kaynak, doğru bilgi” alt temasında eğitsel videoların içeriklerini oluşturan kitapların zengin içeriğe sahip olması gerektiği, içerik hazırlayanların yeterli derecede donanımlı olmadıkları; kurumsal olarak yazılan içeriklerin değerlendirilmesi ve doğruluğunun kontrol edilmesi gerektiği ve içeriklerin eskisi kadar yeterli olmadığı görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Demek ki, burada içeriğin dolması gerekiyor. İki tane şey var. Bir: İçeriği hazırlayacak içeriği dolduramıyor demektir. Demek ki, içerik hazırlayıcıları yeterince donanımlı değil demektir. İki: Bazı kitapların içerikleri gerçekten içe... belirli bir sürelik video hazırlamak için elverişli değil, yeterli bilgi yok. Normalde biz, kitap tasarımında da çalıştım ben, şöyle kallavi bir, efendice bir ünitenin en az 20-22 sayfadan oluşması gerekiyor, tamam mı? Ben

birçok Açıköğretim kitabında ünite görüyorum 12 sayfa. Hepsi, her şey dahil. Yani sen bu 12 sayfanın zaten başını sonunu çıkarttığın zaman, 6 sayfa bir şey kalıyor. 6 sayfadan bırak televizyon programı çıkartmayı, soru çıkmıyor. Soru çıkartılamıyor. Sen televizyon programı çıkartmaya çalışıyorsun bir de bundan. Kitap olmadan eğitim filmi olmaz. Yazılı metni olacak, bir dersin kitabı olacak... Kurumsal içerik, belirli bir süzgeçten geçer. Şimdi kurumsal içeriği nasıl hazırlıyorsun sen, tamam mı? Sen dediğim gibi, sen o kadar iyi şey hazırlarsın ki, var bir iki tane benim izlediğim. Birkaç üniversiteden, Türkiye’den, gerçekten çok uğraşmışlar; teknik olarak şahane, ama içerik yok. Yani içeriğinde çok iyi hazırlanması gerekiyor.

“Teknoloji” alt temasında gelişen yeni ve var olan teknolojilerin; VR, CGI, 3 boyutlu grafiklerin, sanal stüdyoların kullanılması, kullanımlarda yalınlığa ve öğrenenlere uygunluğa dikkat edilmesi, hibrid yöntemlerin tercih edilmesi görüşleri ortaya çıkmıştır.

U3: Çok büyük hani, aman aman çok büyük prodüksiyonlar ama artık bugünün teknolojisi işte bizim anlamdaki kullanılan yeşil perde değil, Hollywood anlamında kullanılan yeşil perde, CGI (Computer-Generated imagery) dediğimiz teknoloji artık eğitim alanına girmiş durumda. Bu CGI’larla bu visual efektlerle... burada müthiş işler yapılabilir. Yani yeni bir şey üretmeye çalışmak falan... belki VR (Virtual Reality) teknolojisi eklenebilir. VR’la iş yapma enteresan deneyimler kazandırabilir ama, VR’ında şu anda baya sıkıntıları var, kullanımı ile ilgili bir sürü sıkıntı var. Belki bu öğrencinin meseleyi deneyimlenmesi açısından, tabii orada hikaye anlatma devreye girecek, o hikaye anlatma meselesini deneyimleyip ... orada onu yaşamayı tecrübe etmesi önemli bence. Belki ilerde hani bu anlamda ilerde belki tek farklılık VR’ın kullanımı olabilir. Üç boyutlu tekniklerin, grafiklerin kullanılması... üç boyutlu grafik tekniklerinin kullanılması önemlidir. Bugün Virtual Studio dediğimiz bir organizasyon var ki, yıllardan beri devam eden bir şeydir. Çok alanda kullanılıyor; eğitimde Virtual Studio devreye sokulabilir.

U5: Tabi burada türlerden bahsederken her dönemin kendi teknolojisine göre bir türü var. Yani buna şu tür, bu tür demek aslında yanlış; fakat ben bu konsepti oluştururken ne kadar yalın olabiliriz ona baktık.

“Tasarım ve içerik” alt temasında tasarım ve içeriğin birbirlerini etkileyen ve şekillendiren bir bağı olduğu, ders içeriğinin eğitsel videonun görsel tasarımını, akışını, ilerleyişini, hızını, süresini belirlemekte olduğu, tasarımın ders anlatıcısını rahat olmasını sağlayacak şekilde olmasının etkililik üzerinde olumlu etkisi olduğu, ders başlangıcı ve sonunun öğrenen açısından izlemeye karar vermede etkili olduğu, net bir biçimde tek bir tasarımın olamayacağı, ders içeriğine uygun tasarımların olabileceği ve gerekmesi halinde birden fazla tasarım ya da tür özelliğinin bir eğitsel video içerisinde uygulanabileceği; tasarımın anlaşılabilir, yalın, karmaşık ve anlaşılmayan konu ile ilgisiz,

gereksiz bilgilerden ve içeriklerden arındırılmış net bilgiler içermesi gerektiği; hedef kitle ihtiyaçlarına ve beklentilerine cevap verebilecek şekilde olması, öğrenen ile samimi, sohbet havasında bir üslup ile akıcılığa sahip olması ve tek bir kişi ile değil, alanında yetkinliğe sahip uzmanlardan oluşan bir kadro ile tasarım ve içeriklerin oluşturulması gerektiği görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Şimdi böyle baktığımda içerik tabii ki, senin bir meseleyi anlatım biçiminin doğrudan etkileyecek. Elimdeki içerik ne? Matematik eğitim filmini ben tahtasız yapamam. Mesela tahta ile yapmam lazım ya da görselsiz yapamam. Formülünü yazmam gerekir. Formülünü sözle söylemem, akılda kalmaz. Ya da ritmi, filmin ritmi, her filmin ritmi, her eğitim filmin ritmi aynı olamaz. Bazı filmler, bazı içerikler hızlıca anlatılabilir. Oysa felsefe anlatıyorsan öğrencinin, çünkü düşünme üzerine değil mi? Öğrencinin düşünmesine, anlatılan şeyi tartmasına ve sinamasına zaman tanıman gerekir. Çünkü öğrenci olmayan da izliyor artık; birçok şeyi izleyene bunu, verdiğin iletiyi ölçüp biçip, tartıp kendi terazisinde değerlendirip, alımlamasına zaman vermen gerekiyor. Bazıları görsel gerektirir. Mesela görseli olmadan bunu yapamazsın. Bazıları ses gerektirir, yani çok güzel dersler var Akadema’da. Gitar çalmayı öğretiyor. Şimdi ses olmadan gitar çalmayı öğretemezsin, notayı duyuracaksın karşındakine. Ya da bazı içerikler fotoğraf gerektiriyor. Durağan fotoğraf, fotoğrafa uzun uzun bakmanı gerektiriyor. Ya da resim, resim tarihi anlatıyorsun, Rembrand’ın resmini koyacaksın oraya, değil mi? Tabi burada 2 tane şey var: İçeriğin kaliteli olması, bir de anlatım dilinin, yani filmin, eğitim filminin kaliteli olması... ikisinin de iyi olması gerekiyor ki, hedefine tam varasın. Kitapta ilk söz, kapak sayfa düzeni, tamam mı? İçerikten önce ilk ilgiyi çeken şey odur. İlk kare, son kare; ilk ne anlatıyorsun? Son, nasıl bitiriyorsun? O yüzden eğitim filminde de temel mesaj, kitapta da öyle, yani bu hangi mecrayı kullandığınla alakalı bir şey.

U3: Burada öğrenmeyi zenginleştirici bir sistemi devreye sokmak. Ha tabi, bunu yaparken de daha iyi anlayabilmesini sağlamak, öğrencinin çok daha rahat ve iyi öğrenebilmesi sağlamak... Yani Açık sınıf formatı hocaları çok rahatlatan bir format, çünkü sınıftaymış gibi hissediyorlar çünkü karşısında öğrenci var ve bir süre sonra kamerayı unutuyor. Tamamen öğrenci ile odaklı. Onların gözlerinin içine bakarak konuşuyor, onlardan soru alıyor bayağı bir özgün eğitimdeki interaktif ortamı hocaya sağlıyorsunuz. Dolayısıyla, mutlaka ama şöyle bir şeye de ben inanmıyorum: Şu dersin mutlaka şöyle anlatılması gerekiyor diye bir şey yok. O dersin bir bölümü animasyonla anlatılabilir, bir bölümü dramatizasyonla anlatılabilir, bir büyümü stüdyoda çekilebilir, bir bölümü dışarıda da çekilebilir. Bugün artık dünyada hibrit formatlar yaygın. Burada hangisini, oradaki amacınızın, o programın o bölümünde amacınızın ne yönde olduğunu iyi tespit ederseniz eee... şeyi... ona göre formatı ya da tasarım geliştirme şansınız olur. Tek bir şey demiyorum. Tekrar söylüyorum: Hibrit formatlar dünyanın en eee... önemli bulduğu formatlardır. Yaratıcılık bazen öğrenmeyi engelleyebilir. Dolayısıyla burada etkileyici olanın... yaratıcılık değil son derece basit, anlaşılabilir bir yapıda projelerin üretilmesi gerekir. Sadelikten şunu da kastetmiyorum: Yani duvarın önünde

bir tane adam anlatıyor son derece başarısız olma ihtimali yüksek. Yani artık izleyici, bugünün izleyicisi özellikle yeni jenerasyon, çok daha görseli yüksek şeyler istiyor.

U4: Aslında bu sorunun senin beklediğin gibi bir cevabı yok, bence eee... bence asıl olan içerik, senaryo. Yani senaryodan kastım film tekniği açısından senaryo değil, içerik çok önemli. Yani video formatından ziyade içerik benim için önemli olan. Sadece ve sadece içerik. Şimdi Çello öğretimiyle ilgili Mooc'umuz var bizim Akadema'da. Şimdi çelloyu normalde bir çello dersini anlatan hocanın ne yapması lazım? Önce bir enstrümanı tanıtıp, sevdirmesi lazım. Öğrenciyle konuşun gibi yazın deriz biz, meslektaşınıza yazmıyorsunuz, öğrenciye yazıyorsunuz. Dolayısıyla şunu da yaparız: Ben kendi yazdığım ünitelerde işte bu üniteyi bitirdikten sonra şunları öğreneceğiz, bu konu şundan dolayı önemlidir. Hep karşımda öğrenci varmış gibi, ders anlatır gibi yazıyorum kitaba da. Bu videoda öyle olmalı, yani onunla sohbet eder gibi ve samimi bir ortamda olmalı, samimiyet duygusu çok önemli yani. Yani hani iyi tasarlanmış içerik, daha hızlı, mümkün olduğunca yalın halde, gereksiz bilgilerden arındırılmış bir video olması lazım...

U5: ...yaklaşık 1 yıl prototip videolar oluşturmaya çalıştık prototip hazırladık. Yine alandan hocalarımızı, öğretim elemanlarımızı çağırdık. Yine onlara gösterdik. Bu tabi ki, bu işin içinde kuramcılar da var, onlara seyrettirdik, işte yanlış nerede, neresi fazla, neresi eksik, neler yapılabilir? Çünkü buradaki, benim amacım günümüzde televizyon izleyicisine göre bir video hazırlamaktır. Hangi kitlesel iletişim araçlarını kullanıyor? Hangi mobil sistemlerini kullanıyor ve tabi ki bunların algı düzeyleri ne, ne kadar vakit harcıyorlar? Tasarım yapılırken bir kere neye hizmet ettiğinizi bileceksiniz. Hedef kitlenizin ihtiyaçlarını çok iyi belirlemeniz gerekiyor. Onlarla belki anketler yapmanız gerekiyor. Burada öğreten kişilerin bilgiyi çok iyi yorumlayabilmesi gerekiyor.

“Profesyonel çalışan” alt temasında projelerde yer alacak olan çalışanların eğitilmiş alan uzmanları olması ya da eğitilmesi gerektiği, belirli bir alanda uzmanlığa sahip olması, uzmanlaşmış, yaratıcılığı sağlayacak bir ekip olması daha yaratıcı ve kaliteli projelerin gerçekleşmesine imkan sağlayacağı görüşleri ortaya çıkmıştır.

U3: Deneyimli insan kaynağına ihtiyaç var. Hocaların bir kısmının alınıp bu sistem içerisinde yapımçı haline getirilmesi gerek. Bunlar aynı zamanda televizyoncu hüviyeti kazanacak hocalar olmalıdır. Onlar kendi alanlarında bir süre sonra, yani yetkinleştikçe, deneyim kazandıkça kendi alanlarında üretimlerini daha etkili bir yere getireceklerdir. Ama burada en önemli şeylerden bir tanesi de hocaların ya da akademisyenlerin, uzmanların eğitimi. Bu insanları eğitip, bir televizyon programı nasıl yapılır, öğretmek durumundasınız. Çünkü alanın uzmanı ancak, o projede daha etkileyici öğretme yöntemlerini keşfedebilir. Siz alanın uzmanı değilsiniz, gidiyorsunuz işte iktisat, işletme alanından bir şeye sadece Açıköğretim kitaplarında gördüklerinizle sınırlı kalırsınız. Ama alanın uzmanı onunla sınırlı kalmaz.

U5: Maalesef şöyle bir şey de var: Videoların hazırlanmasını çok kolay zannediyor insanlar. Az önce konuştuğumuz bu teknolojinin küçülmesi, ucuzlaması falan. İnsanlar zannediyorlar ki bunu herkes yapabilir, hayır. İşte beyin gücü her zaman için beyin güçüdür. Teknoloji

yalnızca sizin aracınızdır. Yani siz dünyanın en iyi kamerasını aldığınızda bu sizin işinizi ancak teknik olarak güzelleştirir, içerik olarak güzelleştirmez. O yüzden, beyne her zaman ihtiyaç var ve bu kaçınılmaz. Dedğim gibi atölyelerin kurulması gerekiyor, uzmanlık alanlarına göre, yapım atölyelerinin kurulması gerekiyor.

“Örnekleme” alt temasında anlatılan konunun gerçek yaşamdan örneklerinin eğitsel video içerisinde yer almasının öğrenen üzerinde etkili olabileceği, daha iyi anlamaya ve kavramaya yardımcı olabileceği görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Ya da resim, resim tarihi anlatıyorsun, Rembrand’ın resmini koyacaksın oraya, değil mi? Anatomi dersini, bir saat anatomi dersine bakacak öğrenci çünkü derste de onu yapıyorsun. Öğrencilerin dikkatini iyi yönlendirmek, mümkün olduğunca konuyu çeşitlendirerek anlatmak, örneklerle pekiştirmek, yaşamın içinden öğrencinin bu bilgiyi yaşamın içinde nerede karşılaşılabileceğiyle ilgili somut örnekler vermek; bu öğrenciyi daha şey yapıyor... İlgisini çekiyor.

U3: İşte bu bahsettiğimiz hibrit formatların nasıl dünyada... yani şunu yapıyor: Mesela, bir sanat tarihi programı yapıyorsunuz değil mi? Ve bir tabloda bahsediyorsunuz. Gidip o tablonun yanında bu projeyi yaptığınız zaman başka bir şey oluyor.

“Motivasyon ve ilgi” alt temasında öğrenenlerin motivasyonlarını ve ilgilerini yüksek tutmak için içeriklerin ilgi çekici ve doyurucu olması, anlatıcının aktif olması, deneyimli olması, girişte dikkat çekmek gerektiği, gerekli yerlerde kısa aralar verilmesi ve dikkatlerin, ilginin tekrar toplanması, sürenin belirlenmesi ve uzun tutulmaması, hedef kitleyi tanımanın önemli olduğu; eğlence ve mizah ile derslerin keyifli hale getirilmesi, dikkat dağıtıcı detaylara, aksesuarlara yer verilmemesi, konu ile ilişkili görsel ve işitsel öğelerin varlığının ve bunların anlamlı olmasının sağlanması; görsel tasarımın öğrenenin dikkatini konu üzerinde toplayabilecek şekilde olması ve bilimsel verilerin dikkate alınması gerektiği görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Her Hoca her an %100 verimli ders anlatamaz. En iyi hocalar dahil düştüğünü fark eder hoca. Öğrenci de düşer çünkü, ritmi düşer, izle takibi düşer, uyuklamaya başlar en sonunda. İyi bir hoca mesela oraya getirmeden arasını verir, konuyu değiştirir, farklı şeyler anlatmaya başlar, ilgi çekmeye çalışır, çocukların ruh halini bir dağıtır ondan sonra konuya geri gelir. Öğrenme motivasyonunu ancak içerikle hazırlarsın. Burada da işin niteliğini yukarı çıkarabilecek şeyler yapmak zorundasın. Nedir? Öğrencilerin dikkatini iyi yönlendirmek, mümkün olduğunca konuyu çeşitlendirerek anlatmak, örneklerle pekiştirmek, yaşamın içinden öğrencinin bu bilgiyi yaşamın içinde nerede karşılaşılabileceğiyle ilgili somut örnekler vermek; bu öğrenciyi daha şey yapıyor...İlgisini çekiyor. Tabi tabi... yani bazen, bazı işlerde sıkıcıdır. Yani evet sıkıcıdır. Öğreneceksin, ama sıkılarak öğrenirsin. Orada da sıkılma zamanlarını iyi tahmin edip, iyi kestirip, oralarda öğrencilerin dikkatlerini toplayabilecekleri aralar, esler vermek. Ama bunu videoda kestirebilmen gerekir. İlk 1 dakikada öğrencinin

dikkatini çekmen gerekir, ondan sonra içeriğe dönersin. Bu çok önemlidir. İlk başta izleyenin ilgisini çekmek zorundasın. O yüzden biçime yüklenirsin, ondan sonra izleyicinin ilgisini çektikten sonra içeriği sunmaya başlarsın. Videoda mümkün olduğunca ilk başta dikkatini çek sonra odaklandır.

U2: En önemli şey ne olabilir? Eğlenmek değil mi? Temelde eğlenmek amacı vardır. Düşünmek anlamında da olabilir ama yine eğlenmek ile ilişkilendirmeli. İşte bir şeyleri sorgulama da yine eğlenmek olur. Eğitim videosunun şimdi karşısında oturan kişinin eğlenmek belki kaba ifade ile ucuz bir kelime olabilir ama hiç olmazsa tebessüm ediyor olması lazım. Donuk bir suratla izlememesi lazım. Keyif alması lazım. Çünkü oradaki... orada bizim amacımız ne? Şimdi kendi açımızdan, biz onun oradaki içerikle özdeşleşmesini istiyoruz. Özdeşleşmenin en önemli enstrümanı tebessüm, espri, güldürmektir. Gülen insan özdeşleşir. Çünkü duyguları harekete geçer, hislerini harekete geçirmiş olursun. Donuk birisi zaten 2. saniyeden sonra, 10. saniyeden sonra izlemez, kapatır. İzlemesem daha iyi olura gelir.

U3: Tamamen dış sesle anlatabilirsiniz. Görsellerle anlatabilirsiniz, animasyon kullanabilirsiniz, dramatizasyon kullanabilirsiniz o kadar çok olanağı var ki. Eeee... bu eğitimi yetkinleştiren bir şey ama, orada tek bir sıkıntı şu var: İyi tasarlanmadığı takdirde orada öğrencinin dikkatinin dağılması da söz konusu. Çünkü orada çok fazla değişken var. Ama mesela Açık sınıf gibi bir videoda çok fazla değişken yok. Sadece hocaya odaklanmışsınız ve onun anlattıkları ya da tahtaya yazdıkları ya da interaktif ekranında kullandıklarına, ona odaklısınız. Ama tabi bu tip, hani bizim o eski kelle çekim dediğimiz çekimler belli bir süre sonra tabii ki öğrencide... öğrencide bir izleme düşüklüğüne sebep oluyor. Onu tamamen... biz aynısını örgünde de yaşıyoruz. 40-45 dakikalık dersler yapıyoruz. Bakıyorsunuz öğrenci 30. dakikada, 20. dakikada düşmeye başlıyor. Ne yapıyorsunuz ilgiyi toplamak için onu gördüğünüz anda başka bir şeyler devreye sokmaya çalışıyorsunuz. Kimi zaman espri yapıyorsunuz, kimi zaman bir anekdotu kullanıyorsunuz, kimi zaman da hayatınızda yaşadığınız bir olayı ya da yaşadığınız bir şeyi devreye sokmaya çalışıyorsunuz falan ilgiyi yükseltmek için bunu yapıyorsunuz.

U4: Ortalama baktığınızda YouTube içinde, diğer tüm siteler içinde 7-8 dakika insanların bir videoda kalma süresi. Biz de bu yüzden videolarımızı 10 dakikayı geçmeyecek şekilde tasarlamaya çalışıyoruz. Yani insanları sıkmadan... doğrudan hedefe ulaştıracak çünkü o bir yandan hedefe ulaştığı hissi, o başarı hissi bir sonraki videoyu da izlemesini sağlıyor, motivasyonunu artırıyor.

U5: Şimdi mesela, halkla ilişkiler dersi anlatan bir bayanı, matematik dersine koyamam ki. Mimikler, her şey değişiyor... Tabi, tabi... Şimdi ben, ne bileyim dersi anlatan birisinin ıııı... gözünde pembe bir gözlük çerçevesi varsa benim dikkatim ona gider. Ender tasarım bir kolye takılırsa ben ona takılırım. Yani buradakiyalınlık çok önemli.

“Konuların başlıklar halinde ayrılmış olması” alt temasında eğitsel videoların uzun tek parça halinde değil, neyi anlattığı belli olan ve açıklanmış, konuya ilişkin etiketlenmiş, uygun bir tasarım ile bölüm hazırlanabileceği görüşleri ortaya çıkmıştır.

U2: Önemli olan burada uzun tek parçalar değil. Küçük küçük, hangi içeriği taşıdığının net olduğu, onun için bu anlamda dijital olarak teck’lemek çok önemli. Yani o içeriğin hangi meseleyi taşıdığının bilgisinin olması gerekiyor platformlarda. Ekonomi deyip bırakamazsın. Kırsal alanda öğrenme zorluğu çeken çocuklar gibi anahtar kelimeleri buna yapıştırmak zorundayız ki, arayan bulsun. O zaman ne olacak? 3 dakikalık, 3 dakikalık, 3 dakikalık çok sayıda işte ben, belki 30 dakikanın 13 dakikalık bölümünü biliyorum. O zaman benim 30 dakika izlememe gerek yok.

U3: Bu tip şeyler de yapılabilir. Yani kısa, episode (bölüm) işler yapılabilir ama bunların bile tasarımı farklı olmalı. Biz genelde ne yapıyoruz? Var olan tasarımı bölüp parçalayıp, bunu küçük parçalar haline getiriyoruz.

“Kalite” alt temasında içeriğin kaliteli olması gerektiği, teknik olarak HD kalitenin yeterli olduğu, diğer taraftan FHD (Full Hd) kalitenin günümüzde yeterli olduğunu ancak kaliteden ödün verilmemesi ve içinde bulunulan çağın gereklerine uygun kalitenin takip edilmesi gerektiği görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Tabi burada 2 tane şey var: İçeriğin kaliteli olması, bir de anlatım dilinin, yani filmin, eğitim filminin kaliteli olması... ikisinin de iyi olması gerekiyor ki, hedefine tam varasın. Yani içeriğinde çok iyi hazırlanması gerekiyor. Açıköğretim Fakültesi’nin yayınlarında mesela, bu konuda şey azdır, hani içerik konusunda sıkıntı azdır. Neden? Ne olursa olsun, yine bir hocası yazar bunu. Yoldan geçen yazmaz. Bir emek vardır. Ne yaparsan yap Açıköğretim Fakültesi Yayınları’nın belirli bir kalitesi vardır, hatta bazıları çok kalitelidir.

U3: Bugünkü görüntü teknolojisi zaten 4K’ya geldik. Yakında belki 8K, denemeleri de var. Eee... yani bence HD bile bugün artık ileriye dönük olarak elimizde kalabilecek bir teknolojidir ki, hani 4K ürettiğiniz zaman 4K bugün sinema teknolojisidir. Siz bunu televizyonda ya da küçük ekran için düşündüğünüze göre, yani bilgisayar ekranını düşündüğünüze göre HD teknolojisi bugün artık yeterlidir. Teknolojiyi bu anlamda kafaya çok fazla takmamak gerekir.

U5: Ama şimdi siz üniversitesiniz, yani burada bilime ve sanata uygun hareketlerde bulunmak zorundasınız. Birisi çıkıyor diyor ki, siz bununla full hd kayıt yapıyorsunuz benim telefonum 4k çekiyor, diyor. Şimdi bu teorik olarak doğru sonuç olarak yanlış. Yani çünkü bu tür eleştirilerde geldi bize; niye dünyanın parasını verip de cihaz alıyorsunuz diye? Çünkü bu cihazla bu sonucu almıyorum. Eee... şimdi, siz 500 bin ödeyip bir kamera alıyorsunuz, ötekisi gidiyor 10 bin liraya benim kamera teknik olarak senden daha üst kalite kayıt yapıyor diyor, teknik olarak doğru... ama kalite olarak yanlış. Şimdi sonuçta şöyle bir şeyde var, yani dediğim gibi, siz günün teknolojisini kullanarak ve tabi bu teknoloji o anki hedef kitlemize,

algısal durumu da göze alarak çünkü o çok önemli, çünkü siz sonuçta onlar için yapıyorsunuz bu işi, onlara hizmet ediyorsunuz, onların memnuniyeti çok önemli.

“Her zaman ulaşılabilir olma” alt temasında öğrenenin eğitsel videolara her daim erişebilir olmasının önemli olduğu görüşü ortaya çıkmıştır.

U2: Bugün geldiğimiz nokta açısından konuşayım. Bence YouTube'a atılan eğitim videoları en ideali. Ya da üniversitenin kurduğu ya da kuracağı diyelim, çünkü bazen hangi boyut olduğunu kaçırıyoruz, görüntü havuzları... Paylaşım havuzları çok etkili. İsteddiği zaman onun, orada durduğunu biliyor. Bunları indirebiliyor bilgisayarına, istediği zaman izleyebiliyor, bu kadar.

“Hedef kitle” alt temasında hitap edilecek olan hedef kitlenin değişen özelliklerine uygun tasarımların yapılması, sürelerin, içeriklerin ulaşılan bilgiler doğrultusunda gözden geçirilmesi; AUÖ öğrenenlerinin isteklerine, ihtiyaçlarına cevap verebilecek tasarım modellerinin uygulanması ve her öğrenene uygun çeşitliliğin oluşturulmasına çalışılması, gerekmesi halinde öğrenen görüşleri için veriler toplanması gerektiği görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Şekillendirme, yeniden çeşitlendirmeye çalışıyorum, çünkü öğrenci sadece hocayı dinlemeye artık alışık değil, tahammülü yok. Biz buna alıştık, sabredebiliyorduk. Şimdi insanın insana sabrı yok. Kimsenin böyle bir şeye... sabretmiyor bile, alıyor eline telefonu pıt pıt pıt oynamaya başlıyor.

U2: Hem bu içerikleri broadcast etmek zorundaydık hem de narrowcast zorundaydık. İkisi çok önemli. Bu da farklı boyutlarda ve düzeylerde farklı hedef kitleye ulaşmak için farklı seçenekler sunuyordu.

U3: Yani televizyon ortamları ya da açık platformlarda bir şey yayınlıyorsanız herkese yönelik bunu düşünmeniz gerekiyor. Evet, öğrenciniz, sizin öncelikli şeyiniz ama, onun yanında artık dünyada herkes öğrenmek istiyor ki, Anadolu Üniversitesi'nin Yaşam Boyu Öğrenme sloganı bence en doğru sloganlardan biriydi. Yani artık izleyici, bugünün izleyicisi özellikle yeni jenerasyon, çok daha görseli yüksek şeyler istiyor.

U4: Açıköğretim öğrencisinin en çok eksikliğini hissettiği şey öğrenci gibi olma hissi. Kampüste de olmadığı için hani kendisini gün içinde de zaten başka işleri olduğu için, öğrenci olduklarını çok hissetmiyorlardı. O sınıf ortamını biraz simile edebilmek için, onu yansıtan, o havayı verebilmek için karşımızdaki öğrencilere, sınıfta çekimleri yapalım dedik. Bir öğrenci ne yapıyor? İşte sınıfta hoca geliyor, 40 dk. O hissi yaşasın istedik. 40 dakikalık ders ne demekmiş onu görsün diye bizim akademik danışmanlıkta ders anlatan hocalarımızdan rica ettik. Amfilere kameralarımızı kurduk. En arkadan çekildiğinde, kendisini o sıralardan birinin yerine koyabilsin istedik. O amaçla yaptık ve çok da popüler şu anda. Ne diyoruz? Bizim mesela 1,5 milyon öğrencimiz var. Nasıl diyeyim, farklı beklentileri ve karakteristikleri var. Dolayısıyla da herkese ya da farklı hisleri doyuracak formatlar da

oluşturmaya çalışıyoruz. Dolayısıyla biz bu çeşitliliği sağlamaya çalışıyoruz bir açık büfe gibi. Dolayısıyla, ama biz hepsini sunalım istiyoruz bu... çeşitliliği sunalım istiyoruz.

U5: Hedef kitlenizin ihtiyaçlarını çok iyi belirlemeniz gerekiyor. Onlarla belki anketler yapmanız gerekiyor.

“Etkileşim” alt temasında öğrenin içerikle etkileşim halinde olmasına olanak verilmesi, sadece anlatıcının olmaması ve öğrenenin kendi sosyal bulunurluğunun sağlanması, soruların gerçek ya da sanal ortamda cevaplanması, oluşturulan tasarımlarda gerçek öğrenenlere yer verilmesinin önemli olduğu görüşleri ortaya çıkmıştır.

U2: Zamanla öğrencinin soruları programa dahil edilmeye başlandı. Yani programın içerisine, öğrenci bir şekilde yerleştirmiş, iştirilmiş oldu. Özellikle sınavlardan önceki bir hafta boyunca canlı yayınlarla, öğretim üyeleri stüdyoda tahtanın önüne geçiyordu, konuyu anlatıyordu ve özellikle telefon numarası, bir telefon numarası vardı. Telefon numarası ile programa bağlananlar, yanıtlayan kişiye sorusunu iletliyordu ve hocalar oradan aldıkları soruları programda canlı bir yere dönüştürüyordu. Sonuçta bir etkileşim başlamıştı. Bu da önemli bir değişim-dönüşümdü. Ben anlatımın tek başına Hocanın sunumuyla olmaması gerektiğini düşünüyorum. Hoca sunsun, ama bence yanında 1-2 öğrenci olsun. Arada ben de bunu düşünüyorum diye katkısını yapsın. Yani orada kendi varlığının temsil edildiğini... Doğru kelime etkileşim.

U3: Yani biz, oradaki amacımız; öğrencilerle daha fazla interaktivite sağlayabilmektir mesela ve oldukça da başarılı oldu format. Yapılan çalışmalarda da mesela Açık Sınıf formatının özellikle sosyal bulunurluğunun yüksek olduğunu söyleyebilirim. Açık sınıf... tabii açıksınız, video türü hocanın etkinliğinin artırılması ve öğrencinin de kendisinin, izleyen öğrencinin çünkü onun adına orada bir öğrenci grubu var ve öğrenci grubu onun adına soru soruyor. Eee... dolayısıyla öğrencinin sosyal bulunurluğu burada yüksek. Kendini oradaymış gibi ya da oranın bir parçasıymış gibi ya da Anadolu Üniversitesi ailesinin bir parçasıymış gibi hissedecek. Bu açıdan önemli.

U4: Açıköğretim öğrencisine stüdyoda bir ders ortamı yaratılıp yani öğrencilerle hocaların karşılıklı etkileşimde olduğu video formatları var... fakat, tabiki buradaki öğrenciler çoğunlukla gerçek öğrenci olmadığı için hani, o ortam ne kadar yaratıldı bilmiyorum açıkçası ama, iyi örnekleri, çok iyi örnekleri var.

U5: Artık biz, öğrenen kişiye yapabileceğimiz her şeyi yapmamız gerekiyor. Belki bu anlamda sonra şeyler de olacak, soru sorduğunda cevap alması da gerekiyor mesela, yani bu etkileşimin sağlanması da gerekiyor. Şimdi bu etkileşimin sağlanması için siz, aşırı bir bilgi yüklemesi yapmamız gerekiyor. Yani öğrencinin sorduğu soruya oradaki sanal birinin cevap verebilmesi gerekiyor.

“Eğitsel videoların süreleri ne kadar olmalı” alt temasında öğrenenlerin alışkanlıklarının değişmekte olduğu, izleme sürelerinin kısaldığı, eğitsel videolarda içeriğin olabildiğince kısa sürede aktarılması ancak bazı içeriklerin sürelerinin uzun

olabileceği, içeriklerin sunumunda öğrenenlere anlamaları ve kavramaları için zaman verilmesi, yayınlanacak mecra ve platformlar ile tasarımların da sürelerin belirlenmesinde etkili olduğu, mobil cihazlara yönelik tasarımlarda 3-5 dakika olması, bilimsel çalışmaların 5-6 dakikayı işaret ettiği, 8-10 dakikalık sürenin daha çok vurgulandığı, 20 dakikayı aşmaması gerektiği görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Birçok şeyi izleyene bunu, verdiğin iletiyi ölçüp biçip, tartıp kendi terazisinde değerlendirip, alımlamasına zaman vermen gerekiyor. Ben sürekli birisini çıkartıp, konuşan bir kafa yaparsam 8 dakikalık içerik, 8 dakikadan sonra zaten herkes uyur. İlk 8 dakikadan sonra izleyiciyi kaybedersiniz diyorduk. Ama, şimdi bu düştü, 4 dakikalara düştü. Çünkü neden? İzleyicilerin artık filmi izleme biçimleri değişti. YouTube geldi, bilmem ne geldi. Artık 3. dakikadan sonra insanlar değiştiriyor şeyleri. İnsanların zamanı yok bu kadar uzun uzun şeyleri izlemeye. O yüzden şu an yapımcılar, video editörleri, film hazırlayacaklar buna dikkat etmek zorunda. Sıkılıyor insanlar. İnsanlar, insandan sıkılıyor. Her eğitim videonun içeriğine göre değişir.

U2: Bunun tek bir tip yanıtı olamaz. Eğitim videolarının süresi içinde yer aldığı mecraya göre değişir. İçine girdiği sunum formatına, stiline göre de değişir. Bu boyutlarda izleyicide eski, o didaktik, pasif durumunda kendisine pasif yaklaşımından, kendisine didaktik yaklaşımdan; kendi pasif durumundan aktif, katılımcı, o içeriklere oradan yorum atabiliyor videoların altına... Bu videoları paylaşabiliyor, yani etkileşim, paylaşım interaktivitenin farklı bir boyuta geldiğini gördük. Haa... bu başka bir şey daha doğurdu: Bu platformlar öyle 30 dakikalık 40 dakikalık içerikleri taşıyacak platformlar değil, çabuk tüketim. Cep telefonumuzu elimize aldığımızda 30 dakika bir şey izliyor muyuz cep telefonumuzla? Böyle bir şey yok. 3-5 dakikadan fazla olmamalı. Önemli olan burada uzun tek parçalar değil. Dünyada yeni bir güzel kavram var: Little is the new big. Küçük olan büyük yeni şeydir, diyor. Küçük paketler olsun ama hatırlanırılık etkileri yüksek olsun. Uzun 30 dakikalık 25 dakikalık, 15 dakikalık bir şeyin içinde kaybolmayalım.

U3: Yani ben 20 dakikanın üstünde olmaması gerektiğini düşünüyorum eğitim videolarının fakat öyle proje yaparsınız ki, şimdi ben bunu BBC’de gördüm. Yani bir saat, izliyorsunuz. Ama artık yeni jenerasyon izlemelerinde çok ciddi bir düşüş var. Yani o biraz sosyal medyadan, internetten kaynaklı bir şey. İşte 8 dakikalar civarında konuşuluyor şu anda. Bugün artık sosyal medyada ve internette yani insanların 2-3 dakikanın üzerinde bir şeyi izlemediklerini görmeye başladık. Yani bu noktada süreler düşecekse ona göre tasarım üreteceksiniz. Ama üniversite öğretimi yapıyorsanız, öyle düşük sürelerle olmaz bu işler. Yani parçalara bölersiniz, anlatacağınız şeyleri parçalara bölersiniz; ama sonuçta bir eğitim veriyorsunuz. Yani bence buradaki sürelerin en az 20 dakikalar civarında olması gerektiğini düşünüyorum.

U4: Sorunun doğru cevabının eee... asıl olan ne vermek istiyorsan ona, en kısa sürede ve en yalın biçimde ulaştırılacak video süresi olması lazım. Ha biz, tabii ki işimizi yaparken bir yandan veri topluyoruz ve o veriler işte dünyadan veriler geliyor mesela. İşte herkesten,

YouTube’da en çok izlenen videoların kaç dakika olduğunu biliyoruz. Ortalama baktığınızda YouTube içinde, diğer tüm siteler içinde 7-8 dakika insanların bir videoda kalma süresi. Biz de bu yüzden videolarımızı 10 dakikayı geçmeyecek şekilde tasarlamaya çalışıyoruz. Yani insanları sıkmadan.

U5: Süreye dair, ben bunu çok araştırdım. Dünyadaki üretilmiş ders videolarını da araştırdım. En iyi, ideal süre 5-6 dakika. Çünkü bunun gerçekten testleri yapılmış. 6 dakikadan sonra ilgi dağılmaya başlıyor. Yani o videoya karşı olan ilgi... Dikkat düşmeye başlıyor. 9. dakikadan sonra kopuyor olay ama, şurada, şu da çok önemli; yani genel ölçü, yani buradaki ders videosunun içeriğinin ne olduğu çok önemli. Yani bu şu anlama gelmiyor: Her videoyu bu şekilde yapalım anlamına gelmiyor. İşte burada ölçümler çok önemli. Şimdi mesela biz, bu ders videolarını 10 dakika ile sınırladık, ama bazen bu 10 dakika yetmiyor, konuyu anlatmaya yetmiyor.

“Birden çok duyuya hitap etme, boyutlandırma” alt temasında eğitsel videoların sadece dinlemeye yönelik olmaması gerektiği, içerisinde görsel-işitsel bileşenlerin zenginliği ve bütünlüğünün sağlanması, anlatıcı ya da öğretici dışında anlatılanların grafikler, animasyonlar, şekiller, özetler, gerçek yaşamdan kesitlerle boyutlandırılması, çeşitlendirilmesi gerektiği görüşleri ortaya çıkmıştır.

U2: Biz bazen videoyu radyo gibi kullanıyoruz. Orada bir anlatan var, Hoca ya da anlatıcı, tamam mı? Bu anlatıcının biz varlığından bir şey çıkartmalıyız değil mi? Sen, diyelim ki, eğitim videosunu anlatan kişisin. Ben seni görsem ne olur görsem ne olur, tamam mı? Tamam göreyim, ama gözümü kapattığımda ben bunu radyodan da dinlesem olurmuş diyorsam, bu video gereğini yapmamış oluyor. Ya da görüntünün taşınması gereken bileşenleri diyelim? Nedir? Anlatan anlatsın, ama arada, onun yanına ekranda özetlemeler başlıklar halinde düşün bir şeyler. Aynen aynen... anlattığı konuya dair, bakın ben duruyorum; örnek olayı gerçek hayattan bir videoyu, bir video... O zaman görmenin bir değeri var, görmenin bir gücü var. Yani sese ve görüntüye boyut katmamızdan bahsediyorum, boyutlandırmamız...

U3: İlgiyi çok fazla ayakta tutan bir yapımlar türü bu eee... görsellerle ve hatta bunu mümkünse işitsellerle de destekleyerek yapmak. İşte burada müzik kullanmak ve çeşitli sesler ve efektler kullanmak. İzlemesinin de çok daha kolay ve yüksek olduğunu söyleyebilirim. Yani burada en popüler demek yani bak... en popüler öğrencinin en fazla tercih ettiğinden bahsediyorsan öğrenci bana göre tekrar söylüyorum; görsel-işitselleri daha fazla tercih eder. Orada her şey son derece yetkin bir şekilde karşısında sergileniyor. Yani anlatımından grafiğine, efendim... görseline. Görsellerle anlatabilirsiniz, animasyon kullanabilirsiniz, dramatizasyon kullanabilirsiniz o kadar çok olanağı var ki. Yani artık izleyici, bugünün izleyicisi özellikle yeni jenerasyon, çok daha görseli yüksek şeyler istiyor.

U5: Tabi şimdi, yani çünkü, şöyle bir şey var: Televizyon karşısında siz kanal değiştirirken ilk önce göz algılar, eğer dikkatinizi çekiyorsa görsel, ondan sonra kulaklar devreye girer, onu izlemeye başlarsınız. Yani önce göz, arkadan kulak çalışır. Yüz yüze eğitim her zaman yüz yüze eğitimidir. Yani bu kaçınılmaz. Bu bir zorunluluk, ama bunun yanı sıra, artık

günümüzde ya da bundan sonraki öğrenen kişilere biz mümkün olduğunca kısa zamanda hem görsel hem de işitsel olarak en açıklayıcı en yalın, yalın bilgiyi vermek zorundayız. Yani artık iş buraya gidiyor.

“Anlatıcı” alt teması altında anlatıcının sunucu olmasından daha çok ders ya da konu uzmanı, alana hakim olması gerektiği; samimiyet, mizah ve eğlenceyi bir araya getirebilmesi, kendine has bir üslubu olması; vurgu, tonlama ve sesi kullanabilmesi; kamera karşısında prompterdan okuduğunun anlaşılması, rahat ve doğal davranması, anlatım ve ifade gücüne sahip olması; öğrenen motivasyon ve ilgi seviyesini ders ilerleyişi içerisinde tahmin ederek gerekli tedbirleri uygulayabilmesi, içeriğe uygun olarak hızı ve ilerleyişi yönetebilmesi; sohbet havasında bir iletişim dili kullanabilmesi ve öğrenenleri derse çekebilmesi görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Şimdi böyle baktığımda içerik tabii ki, senin bir meseleyi anlatım biçiminin doğrudan etkileyecek. Elimdeki içerik ne? Matematik eğitim filmi ben tahtasız yapamam. Mesela tahta ile yapmam lazım ya da görselsiz yapamam. Formülünü yazmam gerekir. Formülünü sözle söylemem, akılda kalmaz. Buna göre biçimlendirmem gerekir ya da eee...öğrencinin hata yapmasına olanak tanımam gerekir. Ya da ritmi, filmin ritmi, her filmin ritmi, her eğitim filmin ritmi aynı olamaz. Bazı filmler, bazı içerikler hızlıca anlatılabilir. Oysa felsefe anlatıyorsan öğrencinin, çünkü düşünme üzerine değil mi? Öğrencinin düşünmesine, anlatılan şeyi tartmasına ve sınamasına zaman tanıman gerekir. Öğrenci de düşer çünkü, ritmi düşer, izle takibi düşer, uyuklamaya başlar en sonunda. İyi bir hoca mesela oraya getirmeden arasını verir, konuyu değiştirir, farklı şeyler anlatmaya başlar, ilgi çekmeye çalışır, çocukların ruh halini bir dağıtır ondan sonra konuya geri gelir. Bu hocanın deneyimi ile alakalı bir şey. Videodaki editörün, hoca yerine koyduğumuz editörün şeyi... de bu aslında; bunları ön görebilmesi gerekir. Ben izleyiciye ne açıdan ne şekilde hitap edeceğim? İletimi nasıl şekillendireceğim?

U2: TRT okulda eskiden Rodo Hoca mı... Radi Hoca'ydı galiba. Adam aslında bildiğimiz olayları çok esprili bir hale getiriyordu. Hocalarla dalga geçiyor, öğrencilerle dalga geçiyor, ama müthiş bir paket. Öyle bir şeyde, şimdi herkes ne anlatacak bu hafta diye bakıyordu. Ben bakıyordum bu hafta e anlatacak diye. Ve belki de TRT Okul'un en çok izlenen programıydı. Bir cetveli vardı, beyaz bir önlüğü vardı. Bunları bile bir espri haline getiriyordu. Bu klasik öğretmen.

U3: Burada doğrusu bence, hocanın anlatımıdır. Evet uzman kişinin, fakat uzman kişinin eğitilmesi gerekir bir video projesi için, iyi bir anlatım için, iyi bir anlatıma sahip olabilmesi için. Hatta bazen biz de sunucu kullanıldığı zaman, sonucu bu işin profesyoneli zaten ııı... dolayısıyla ama profesyonel ama prompterdan okuyor ve bunu profesyonelliği içerisinde kendi anlatıyormuş gibi yapıyor. Ama her zaman bunun açıkları vardır yani bana göre. Tabii yani bir uzmanın anlattığı kadar anlatamaz. Sonuçta bir promptera bağımlılık var. Kitap cümlelerinin okunması haline geliyor ve o kitap cümlelerini okuyanlarda, sunucularda kitap

okur gibi okuyorlar, olmaz. Yani bu daha gündelik dile anlatılır hale gelmesi gerek. Ben bir hoca olarak nasıl örgünde ders anlatıyorsam öğrencilere, aynısını ekran karşısında da kurabilmeliyim. Fakat, dediğim gibi burada dezavantajı var; hocayı eğitmediğiniz takdirde özellikle ekrana karşı konuşması çok zor. Yani evet, şöyle bir şey bu: Ekrana karşı olan bu acemilik birkaç şeyi gündeme getiriyor. Eğer hoca acemi ise hoca çok rahat edemediği için, hocanın öğrenci tarafından algısında çeşitli problemler çıkabiliyor. Eeee...Hoca böyle hani anlaşılabilirliği ortadan kalkabiliyor. Yani çekiciliği... eğer profesyonel eğitilmiş bir hoca değilse bu sıkıntılı bir iş. Ama profesyonel, kamera deneyimi olan bir hoca ise tam tersine çünkü, o zaman da ilgi topluyor. Müthiş derecede ilgi topluyor. Ben aslında sonucunun da olmaması gerektiğini düşünenlerdenim. Dediğim gibi evet prompterdan okuyacaktır ama prompterın her zaman bir yapaylığı vardır. Yani...ve yani, özellikle sosyal bilim alanında bir cümleyi kurarken nereye vurgu yapılacağı çok önemlidir ders sırasında. Şimdi bu vurguyu sonucunun yapabilmesi mümkün değildir. Neyin altını çizdiği dahi. Hatta zaman zaman onu nasıl örneklendirmesi gerektiği, bütün bunlara hakim olan bir hoca tarafından son derece rahat ve etkili bir şekilde verilebilir. Sunucu bunu yapamaz. Sunucunun sadece görüntüsü ve sesi etkilidir ama, okur ya da ezberler hiç fark etmez, tiyatrocuna bile olsa mutlaka bir yapaylık söz konusudur ve bunu engelleyemezsiniz.

U4: Bunları geliştirirken bir: Eğer dersin hocası bunu anlatmakta yetkin ve ekran karşısında rahatsa, hocanın anlatmasını istiyoruz. Aynı zamanda ikincisi; benim için kişisel olarak önemli bu eğitimci olarak da samimiyet, dil önemli; oradaki yani ben, kendi açımdan da sen de böyle düşünürsen; ben, bana prompter dan okunduğunu bildiğim, hissettiğim sunucu olduğunu hissettiğim videolardan bir keyif almıyorum ve çok da ileriye gidemiyorum açıkçası. Hani zorunda değilsem, ama hata yapsın, öksürsün, aynı şu anda olduğu gibi. Bazen bak dilimden başka bir şey çıkıyor dönüp düzeltiyorum. Bu havayı seviyorum ben videolarda ve bunların daha etkili olduğunu düşünüyorum yani samimi olsun. Bunu seviyorum yani bu sohbet havasında, hoca karşımda hani bizim kitaplarımızda da dil çok önemlidir. Bu videoda öyle olmalı, yani onunla sohbet eder gibi ve samimi bir ortamda olmalı, samimiyet duygusu çok önemli yani.

U5: Tabi, mesela biz, bahsettiğimiz... spiker veya sunucuları seçerken, şimdi duruşuna bakıyoruz. Duruşu iyi diyelim ki, ben ona tarih dersini anlattıracağım. Diyorum, işte tamam tarih dersini anlatacak duruşu var. Bir konuşmaya başlıyor, ses farklı. Atıyorum tiz bir ses çıkıyor. Eee... şimdi ben bunu, o şekilde kullanamam ki. Oradaki seste çok önemli...

“Akış ve ilerleyiş” alt temasında içeriğe uygun bir hız olması gerektiği, anlatımın ve ilerleyişin birbirini tamamlayıcı ve destekleyici şekilde olması gerektiği, rastgele bir ilerleyiş ve konu akışı olmaması gerektiği; giriş kısmının önemle üzerinde durulması ve adım adım ilerlemesi gerektiği, öğrenene anlatılanların anlamaları ve kavramalarına olanak verecek şekilde süreler tanıyacak şekilde tasarlanması gerektiği görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Ya da ritmi, filmin ritmi, her filmin ritmi, her eğitim filmin ritmi aynı olamaz. Bazı filmler, bazı içerikler hızlıca anlatılabilir. Oysa felsefe anlatıyorsan öğrencinin, çünkü düşünme üzerine değil mi? Öğrencinin düşünmesine, anlatılan şeyi tartmasına ve sınamasına zaman tanıman gerekir. Yani felsefe dersinden bahsediyoruz. Bıdır bıdır konuşarak felsefe dersi olmaz. Çünkü öğrenci olmayanda izliyor artık; birçok şeyi izleyene bunu, verdiği iletiyi ölçüp biçip, tartıp kendi terazisinde değerlendirip, alımlamasına zaman vermen gerekiyor. Yani derste şakır, şakır, şakır resim geçmiyorsun ki, koyuyorsun oraya resmini, hadi bakalım! Anlattığın öykü ile resmi birleştiriyor, resme daha uzun bakıyor, sen bir şeyler anlatıyorsun... ilk açtığın zaman öğrenciyi kokutmayacak bir şeyle gelecek, içeriği vereceksin, ama öğrenci ürkmeyecek ve planlı olacak düzenli olacak. İlk 1 dakikada öğrencinin dikkatini çekmen gerekir, ondan sonra içeriğe dönersin. Bu çok önemlidir. Videoda mümkün olduğunca ilk başta dikkatini çek sonra odaklandır; sonra en önemli konunun en can alıcı noktasına getir, son sözü söyle, bitir.

U4: Şimdi Çello öğretimiyle ilgili Mooc’umuz var bizim Akadema’da. Şimdi çello öğretiminin ilk dersinde ne yapması lazım hocanın, bunu biliyor olması lazım. Yani ben kendimden kötü bir örnek vereyim, yine başıma gelen. Ortaokula başladık, İngilizce birinci ders. Adam bize geldi akşama kadar bir saat boyunca The’yı İngilizce nasıl doğru pronunciation çıkartırız ağzımızdan bunu öğretti. Şimdi bu ilk derste yapılacak bir şey değil. Aynı şeyi şimdi çello dersine gelelim. Şimdi çelloyu normalde bir çello dersini anlatan hocanın ne yapması lazım? Önce bir enstrümanı tanıtip, sevdirmesi lazım. Yani bu şöyle güzel bir alet, diğerlerinden farkı budur, bu dersi bitirdiğinizde şöyle şeyler öğreneceksiniz. Yani bu ilgiyi çekme dediğimiz şey var ya ARSC motivasyon, hani bir öğrencinin ilgisini çek önce, dersin içine çek. Sen direkt başlayıp, notaları sıralamaya başlarsan öğrenciyi ilk günden kaçırırsan bu videonun suçu değil, onu demeye çalışıyorum. Senin bunu nasıl verdiği önemli, anlatabiliyor muyum? Yani sen, bana çok iyi bir video verirsin ama akşama kadar the’nın pronunciation anlatıp saçma sapan beceriler anlatıp, gramere boğarsan ben ikinci videonu seyretmem senin.

“Değişimler” ana teması altında “ticari işletmeler” alt temasında eğitimin dijitalleşme ile ticari bir işe dönüştüğü görüşü ortaya çıkmıştır.

U1: Artık işe dönüştü bu, ticari bir iş eğitim. Zaten daha önce de ticari bir şeye dönüşmüştü. Şimdi işin içine online olanaklar, dijital olanaklar yerleştikten sonra eğitimde satılabilir bir meta halindeyken zaten dijital bir şey haline geldi. Çünkü bilgiyi satıyorsun.

“Değişimler” ana teması altında “hedef kitle özellikleri” alt temasında hedef kitlenin alışkanlıklarının, isteklerinin ve özelliklerinin değiştiği, tasarımlarda bu değişimlerin göz önünde bulundurulması gerektiği görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Tabi devir çok farklı. Devir yeni medya dönemi, işte dijital yerliler diyorlar bunlara. Bu dijital yerlilere göre kendi içeriklerini kendileri hazırlamaya başlayacaklar; bu iş daha da değişecek. Şekillendirme, yeniden çeşitlendirmeye çalışıyorum, çünkü öğrenci sadece hocayı dinlemeye artık alıştık değil, tahammülü yok. Benim dönemimde öyle değildi. Benim

dönemimde Hoca çıkardı 40 dakika anlatırdı giderdi. Biz buna alıştık, sabredebiliyorduk. Şimdi insanın insana sabrı yok. Kimsenin böyle bir şeye... sabretmiyor bile, alıyor eline telefonu pıt pıt pıt oynamaya başlıyor. Bu kadar yakın ve sürekli mesajda yaşıyor...

U2: Hem bu içerikleri broadcast etmek zorundaydık hem de narrowcast zorundaydık. İkisi çok önemli. Bu da farklı boyutlarda ve düzeylerde farklı hedef kitleye ulaşmak için farklı seçenekler sunuyordu.

“Değişimler” ana teması altında “yeni mecralar” alt temasında sosyal medyanın ve internet tabanlı diğer paylaşım platformlarının televizyon dışında içeriklerin öğrenenlere ulaştığı görüşleri ortaya çıkmıştır.

U1: Çünkü eğitim ciddi bir şey. Yani YouTuber değiliz biz, bu çok önemli. YouTuber değiliz. YouTube izleyicisi ayrı, biliyorum.

U2: Bu yeni medya dediğimiz, medyanın, sosyal medyanın sürece dahil olması ile beraber, içerikler sadece televizyonda değil farklı platformlarda da karşımıza gelmeye başladı. Buna laptop da diyebiliriz, masaüstü bilgisayar da diyebiliriz hatta cep telefonumuza kadar uzandı. Yani internet ve dijitalleşme ve özellikle yakın dönemde de bu sosyal ve yeni medya bu dersleri, bu içerikleri bambaşka mecralar ve platformlar üzerinden hedef kitleye ulaştırmaya yaradı. Kesinlikle, kesinlikle... çünkü neden? Teknoloji kimin adına var, tüketici adına.

5.4. Öğrenenlerin Açıköğretim Sistemi'nde Kullanılan Farklı Eğitsel Video Türlerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

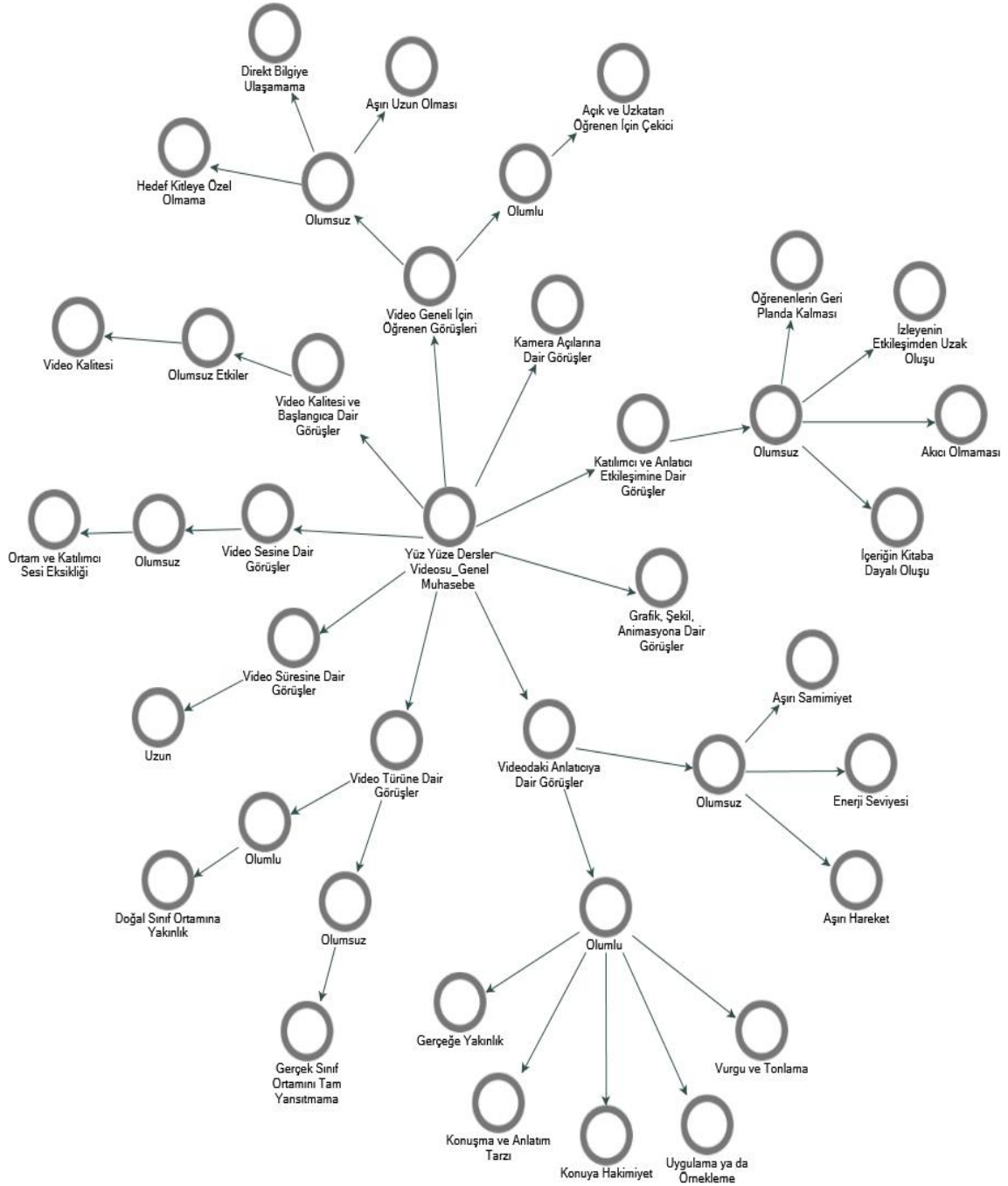
5.4.1. Öğrenenlerin yüz yüze dersler videosu genel muhasebeye yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Görsel 5.4.1.1. *Yüz yüze dersler videosu genel muhasebe örnek görselleri*

AUÖ alanındaki öğrenenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda “Yüz Yüze Dersler Videosu Genel Muhasebe” ye yönelik ortaya çıkan temalar: “Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “enerji seviyesi”, “aşırı samimiyet”, “aşırı hareket” temaları, “olumlu” alt temasında “vurgu ve tonlama”, “uygulama ya da örneklemeye”, “konuya hakimiyet”, “konuşma ve anlatım tarzı”, “gerçeğe yakınlık” temaları, “video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “gerçek sınıf ortamını tam yansıtmama” teması, “olumlu” alt temasında “doğal sınıf ortamına yakınlık” teması, “video süresine dair görüşler” ana teması altında “uzun” alt teması, “video sesine dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “ortam ve katılımcı sesi eksikliği” teması, “video kalitesi ve başlangıca dair görüşler” ana teması altında “olumsuz etkiler” alt temasında “video kalitesi” teması, “video geneli için öğrenen görüşleri” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “hedef kitleye özel olmama”, “direkt bilgiye ulaşamama”, “aşırı uzun olması” temaları, “olumlu” alt temasında “açık ve uzaktan öğrenen için çekici” teması, “katılımcı ve anlatıcı etkileşimine dair görüşler”

ana teması altında “olumsuz” alt temasında “öğrenenlerin geri planda kalması”, “izleyenin etkileşimden uzak oluşu”, “içeriğin kitaba dayalı oluşu”, “akıcı olmaması” temaları, “kamera açılarına dair görüşler” ve “grafik, şekil, animasyona dair görüşler” ana temaları şeklindedir. (Bkz. Şekil 5.4.1.1).

Şekil 5.4.1.1. Öğrenenlerin yüz yüze dersler videosu genel muhasebeye yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “enerji seviyesi”nde anlatıcının enerjisinin yüksek olması, “aşırı samimiyet”in videoda gereksiz olduğu, “aşırı hareket” için dikkat dağıtıcı olduğuna yönelik görüşler, “olumlu” alt temasında “vurgu ve tonlama”yı etkili kullandığı , “uygulama ya da örnekleme”nin konunun daha iyi anlaşılmasını sağladığı, “konuya hakimiyet”in öğreneni memnun ettiği, “konuşma ve anlatım tarzı”nın öğreneni dersi dinlemeye çektiği, “gerçeğe yakınlık”ın AUÖ öğreneni için gerçek sınıf ve sosyal bulunurluk hissi uyandırdığı görüşleri ifade edilmiştir.

E: Ben akademisyenin yani bir miktar daha enerjik olmasını beklerdim. Çünkü ıııı... sınıf ortamında siz o, o ortam içerisinde daha çok etkileşim içerisindesiniz ama açıköğretim öğrencisi sadece o ekrana bağlı bir şekilde o dersi alıyor. Dolayısıyla akademisyenin enerjisinin düşük olması, çok dolaşması işte buna benzer etkenler ıııı... çok daha fazla etkiliyor...

K: Ben görüşümü söyleyeyim. Şimdi bu tarz videoları direkt olarak videodaki bilgileri öğrenmek için özlediğimden dolayı ve bu arada; işte en sevdiğim öğrenci tipi gibi daha sosyal etkileşim anında yaptığımız cümleleri kullanınca gereksiz geliyor bana.

L: Sınıf ortamı olması beni rahatsız etmedi ama gezmesi falan benim hani, dikkatimi dağıtabilir belki.

H: Gezmesi bence de hani çok gezdi. Bence yani anlatımı, hocanın dolaşmaması haricinde, dolaşmasaydı daha iyi bir anlatım olduğunu söyleyebilirdim. Nereyi vurgulamak istediğini bana söylüyor. Bu açıdan beğendim. İşlemleri yaparak, uygulamalı yapacağım dedi. Hani bence gayet iyiydi anlatım konusunda. Hocanın, hocamızın anlatım tarzı çok iyi. Yıllardır anlattığı için konuya çok, çok hakim. Çok böyle, hani böyle en az yirmi öğrenci görmüştür yirmi farklı yıllarda ve çok özgüvenli. Ben o yüzden çok beğendim. Ama sınıf ortamı olması çok iyi, beklemesi de çok iyi, çünkü; ben de yazarak çalışıyorsam, bu uzaktan eğitim sonuçta bu çünkü...yazarak çalışarak, ben orada çalışmak için varım. Ben de o sırada not edebilirim. O yüzden beklemesi falan, beklemesi de biraz daha gerçekçi ve sınıf ortamı olarak uzaktaki kişiye hissettirmesi her zaman daha iyidir.

Z: Bence hiç muhasebe ile ilgili fikir sahibi olmayan insanları çekecek hem somut örnek verdi hem de böyle sloganvari bir cümle kurdu işte: Kısıtlı kaynaklarla sonsuz ihtiyaçları gidermek gibi. Bence iyi bir giriş yaptı. Verdiği örnek başarılı diye düşünüyorum.

D: Bir de şey... ıııı... ilk videoda mesela hocanın örnek vermesi falan çok hoştu.

T: Ve sonra tabii bence, hocanın kendi konuşma tarzı ve derse çekmeseydi; yani izlenebilecek bir video olduğunu düşünüyorum şu an.

P: Bende şeye anlatım mesela sana katılıyorum. Hani anlatım konusunda hocanın muhasebe benim çok ilgimi çeken bir konu değil ama mesela ilgimi çekti. İlgimi ıııı... Hocanın konuşma tarzı, anlatım tarzı ilgimi çekti. Bana dinletti açıkçası. Hoca zaten çok güzel anlatıyor.

“Video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “gerçek sınıf ortamını tam yansıtmama” sınıftaymış gibi bir his uyandırılmaya çalışıldığı ancak bu hissi yaratmadığı, “olumlu” alt temasında “doğal sınıf ortamına yakınlık” AUÖ öğreneninin sınıfta sosyal bulunurluğunu sağladığı hissi yarattığı görüşleri ifade edilmiştir.

K: Ben bilgi istiyorum ama, sanki yüz yüzeymiş gibi anlatmaya çalışıyor o da bende herhangi bir etki uyandırmıyor. O ortamda olsam, o ortamda güzel bir düşünce ama, aslında bu ıııı... bu şekilde düşünüyorum.

Z: Bence doğal sınıf ortamında olması, ben ilk defa bu tarz bir video gördüm. Doğal bence, uzaktan bu dersi izleyen biri için olumlu bir katkı sağlar diye düşünüyorum. Yani sadece bir ekran ve sadece bir akademisyenin olduğu değil, sanki uzakta da olsanız kendinizi sınıfın içerisinde hissedebilirsiniz diye düşünüyorum.

H: O zaten normal bir sınıf. İstersem orada da olabilirdim. İşte bu hissiyatı uyandırması gerekiyor zaten.

“Video süresine dair görüşler” ana teması altında “uzun” alt temasında sürenin uzun olduğu, öğrenen için sıkıcı olabileceği ancak tercih eden öğrenen de olabileceği, sürenin kurgulanarak kısaltılması görüşleri ifade edilmiştir.

H: Daha kısa sürebilirdi. Belki şu anda 4 dakikada anlattığımı belki de 20 saniyede anlatabilirdi. Burada daha geniş geniş zamanlı olan insanlar için yapılmış video.

E: Ama dediğim gibi iki saatlik bir dersi de açıköğretim öğrencisinin de sıkılmadan izleyebileceğini düşünmüyorum uzaktan eğitimde en azından.

Z: Ben muhasebe hakkında hiçbir bilgi sahibi olmayan bir insan olarak en azından izlerdim bu videonun belirli bir süresini.

L: Bir de dersin videosunu ham bir şekilde yüklemeyecekler değil mi? İki saat video çekildi diye iki saat video yüklenmeyecek değil mi? O editlenecek değil mi?

T: Yani bunu tercih eden öğrenci de olacaktır. Ama eeee... başka işte hızlı olmasını isteyen de olacaktır. Direkt bilgiyi alıp gitmek isteyen de olacaktır.

“Video sesine dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “ortam ve katılımcı sesi eksikliği” temasında video sesinin iyi olmadığı ve daha iyi olması gerektiği, katılımcıların seslerinin duyulmadığı ve duyulması gerektiği görüşleri ifade edilmiştir.

L: Aslında beni de ses rahatsız etti burada ve buna daha fazla katlanamam. Yani, yani yarım saatlik falan bir ders izleyecek olsam bu şekilde katlanamazdım demek istiyorum. Kalitesinden, mikrofونun kalitesi. Genel olarak videonun ses kalitesi.

D: Mesela öğrenci soru soracak onun sesini kesinlikle duymalıyız.

“Video kalitesi ve başlangıca dair görüşler” ana teması altında “olumsuz etkiler” alt temasında “video kalitesi” temasında video kalitesinin kötü olması ya da yetersiz

olmasının eski hissi uyandırdığı ve izleme üzerinde olumsuz bir etki yarattığı, izlemeye devam etmemek için bunun bir sebep olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

T: En başta ilk izlenimde, açıldığı zaman eski gibi görüldüğü için aaa... ilk başta, ilk görüntüde eski gibi durduğu için, eskiden çekilmiş bir kayıtmış gibi görüldüğü için çok böyle devam ettirmem normalde. Mesela devam ettirmem normal şartlarda; ama burada izledim.

P: Fakat şey, dediği gibi arkadaşın, mesela videonun kalitesi artı renklerin soğukluğu eeee... beni etkiledi birazcık hani böyle yordu açıkçası böyle ıııı... eski düğün kasetleri olur ya hani böyle renkler soluk aaaa...o duyguyu hissettirdi bana.

“Video geneli için öğrenen görüşleri” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “hedef kitleye özel olmama” temasında AUÖ öğrenenlerine özel bir tasarım olmadığı, bir dersin çekilerek paylaşıldığı ve yüz yüze derse gitmeyenlere bir alternatif olduğu; “direkt bilgiye ulaşamama” temasında direkt bilgilerin verilmesi başka şeylerin olmaması gerektiği; “aşırı uzun olması” temasında video süresinin uzun olduğu, “olumlu” alt temasında “açık ve uzaktan öğrenen için çekici” temasında böyle bir videoya ihtiyaç duyulacağı görüşleri ifade edilmiştir.

T: Ama hani dediğim gibi, uzaktan eğitim yapan, uzaktan eğitim alan öğrenciler için değil aslında. Bence hani çekilmiş, video çekilmiş. Demişler ki, senin dersini çekelim YouTube'a koyalım. Uzaktan eğitim yapan işte açıköğretim öğrencileri izlesin demişler. Hani öyle bir öyle bir video izlenimi var.

K: Ben bilgi istiyorum ama, sanki yüz yüzeymiş gibi anlatmaya çalışıyor o da bende herhangi bir etki uyandırmıyor. O ortamda olsam, o ortamda güzel bir düşünce ama, aslında bu ıııı... bu şekilde düşünüyorum.

H: Daha kısa sürebilirdi. Belki şu anda 4 dakikada anlattığımı belki de 20 saniyede anlatabilirdi. Burada daha geniş geniş zamanlı olan insanlar için yapılmış video.

E: Şu da olabilirdi: Parça parça da sunulabilirdi.

Z: Bence doğal sınıf ortamında olması, ben ilk defa bu tarz bir video gördüm. Doğal bence, uzaktan bu dersi izleyen biri için olumlu bir katkı sağlar diye düşünüyorum. Yani sadece bir ekran ve sadece bir akademisyenin olduğu değil, sanki uzakta da olsanız kendinizi sınıfın içerisinde hissedebilirsiniz diye düşünüyorum.

“Katılımcı ve anlatıcı etkileşimine dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “öğrenenlerin geri planda kalması” temasında öğrenenlerin varlığının belirgin olması, seslerinin duyulması gerektiği, “izleyen etkileşimden uzak oluşu” temasında öğrenenlerin derse katılımlarının olmadığı sadece var olmak için var oldukları, “içeriğin kitaba dayalı oluşu” temasında kitap bilgilerinin anlatıcı aracılığıyla aktarımına dayanmaması ve öğrenenlerin pasif olmaması gerektiği, “akıcı olmaması” temasında

videonun gereksiz duraklamalara sahip olduğu ve ilerleme hızının yavaş olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

H: Ayrıca benim bir tane daha şeyim var: Öğrencilerin sesi gelmiyor. O öğrencilerin de önünde bir tane mikrofon olmalıydı. En azından sorduğu soruyu hocanın tekrar etmesini beklemezdim.

P: Şey gibi ıııı... sınıftasın ama şeysin ııı... kilitlenmişsin hiçbir şekilde etkin değilsin yani hiçbir etkin yok. Hiçbir şey söyleyemiyorsun, katılamıyorsun öyle köşeden izliyorsun. Dilsizsin ve şeysin yani...

K: Ben de şey düşünüyorum açıkçası, örgün eğitimde bile sadece hocanın anlattığı ve öğrencilerin dinlediği eğitim türü çok normal değilken, uzaktan eğitime de direkt bunu kullanmak şey gibi oluyor normal kitabı pdf 'e basıp dijital de kullanmak gibi bir şey oluyor.

D: Bence öğrencilerin konuşması çok dikkatli dağıtıcı. Bir de orada not etmelerini beklemesi mesela ben bir evden izlediğimde böyle saatlerce onların not etmelerini mi bekleyeceğim. Yani onların yazmalarını bekleyeceğim. Bence böyle olmamalı. Bence sadece Hoca konuşmalı.

“Kamera açılarına dair görüşler” ana temasında kamera açılarının ortamda yer alan öğrenenlere de zaman zaman ekranda yer verilmesi gerektiği, böylece izleyen öğrenenin de kendini onlarla özdeşleştirebileceği, kendini onların yerine koyabileceği; farklı açıların kullanılmasının öğrenenin sıkılmasının önüne geçebileceği, önemli yerlerin gösterilmesi gerektiği görüşleri ifade edilmiştir.

E: Ben bir ekleme daha yapmak istiyorum. Burada açıkçası ben izlerken teknik açıdan biraz baktım şey gibi ıııı...geliyor TEDx formatı gibi geldi bana. Açılara falan dikkat ettiğimde yani şöyle; teknik olarak biraz daha iyileştirirse farklı açılardan en azında öğrencilerin de görüldüğü açılar kullanılırsa, en azından izleyici bence biraz daha kendini ıııı... kendini biraz daha içinde hissedebilir diye düşünüyorum. Aslında çok farklı açılar da yakalanabilir. Yani sonuçta geniş bir amfi muhtemelen burası... Bir öğrencinin sadece elini görebildik. Yani daha da geliştirilmeli. Çünkü iki saat bir insanı izlemek ister istemez, yani ne şey de olsa kadar anlatımı dediğimiz gibi enerjik de olsa bir noktaya kadar. Sıkabilir yani öğrenciyi.

T: Ya olmalıydı, yani şey açısından kamera açıları mesela dolaşüyor başka yöne gitti; ama işte ben göremiyorum o tahtayı göremiyorum mesela. Hani tahta yerine şey olsaydı yani gösterilebilir.

K: Yani ben şöyle düşünüyorum açıkçası: Şimdi mesela tahta var. Hoca dolaşüyor, bir şey yazıyor diyelim. Sınıfta olsak tahtaya bakıp ne yazdığını görebiliyoruz ama, burada Hoca tahtanın önünde olduğu zaman mesela, göremeyeceğiz yazdığını ya da başka bir yere gitti kamera ona döndü ıııı...

“Grafik, şekil, animasyona dair görüşler” ana temasında gerekli şekil, grafik gibi eklenmesi gerektiği ancak bunun da dikkatle yapılması gerektiği, türün özelliğini bozmayacak şekilde olması gerektiği görüşü ifade edilmiştir.

K: Ben de hani daha çok şekil falan eklenmesini falan gerektiğini söyleyeceğim ama bu sefer de kurgulu videodan farkı olmayacak. Yani çünkü o kadar çok eklenmesi gerekiyor ki, hani direkt kurgulanıp yapılsa daha kolay olur.

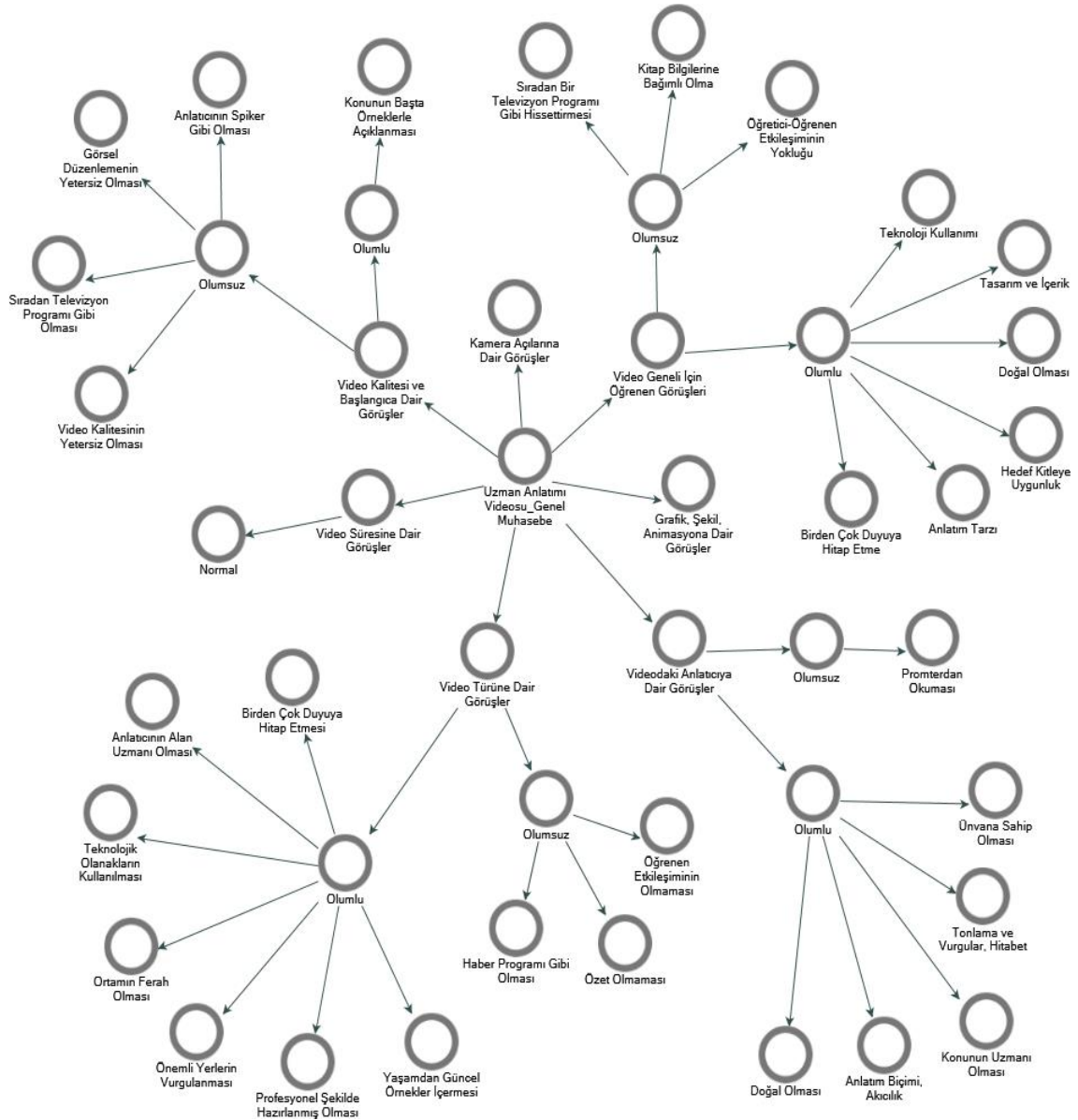
5.4.2. Öğrenenlerin uzman anlatımı videosu genel muhasebeye yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Görsel 5.4.2.1. Uzman anlatımı videosu genel muhasebe örnek görselleri

AUÖ alanındaki öğrenenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda “Uzman Anlatımı Videosu Genel Muhasebe”ye yönelik ortaya çıkan temalar: “Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “prompterdan okuması” teması; “olumlu” alt temasında “doğal olması”, “anlatım biçimi, akıcılık”, “konunun uzmanı olması”, “tonlama ve vurgular, hitabet”, “ünvana sahip olması” temaları; “video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “özet olmaması”, “öğrenen etkileşiminin olmaması”, “haber programı gibi olması” temaları; “olumlu” alt temasında “yaşamdan güncel örnekler içermesi”, “teknolojik olanakların kullanılması”, “profesyonel şekilde hazırlanmış olması”, “önemli yerlerin vurgulanması”, “ortamın ferah olması”, “birden çok duyuya hitap etmesi”, “anlatıcının alan uzmanı olması” temaları; “video süresine dair görüşler” ana teması altında “normal” alt teması; “video kalitesi ve başlangıca dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “video kalitesinin yetersiz olması”, “sıradan televizyon programı gibi olması”,

“görsel düzenlemenin yetersiz olması”, “anlatıcının spiker gibi olması” temaları, “olumlu” alt temasında “konunun başta örneklerle açıklanması” teması; “video geneli için öğrenen görüşleri” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “sıradan bir televizyon programı gibi hissettirmesi”, “öğretici-öğrenen etkileşiminin yokluğu”, “kitap bilgilerine bağımlı olma” temaları, “olumlu” alt temasında “teknoloji kullanımı”, “tasarım ve içerik”, “hedef kitleye uygunluk”, “doğal olması”, “birden çok duyuya hitap etme”, “anlatım tarzı” temaları; “kamera açlarına dair görüşler” ana teması ve “grafik, şekil, animasyona dair görüşler” ana temaları şeklindedir. (Bkz. Şekil 5.4.2.1).

Şekil 5.4.2.1. Öğrenenlerin uzman anlatımı videosu genel muhasebeye yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “promptterdan okuması”nda anlatıcının promptterdan okuduğunun anlaşılması; “olumlu” alt temasında “doğal olması”nda anlatıcının normal sınıf ortamında gibi davrandığı, “anlatım biçimi, akıcılık”ta anlatımın akıcı ve üslubun iyi olduğu, “konunun uzmanı olması”nda anlatıcının konuya ve içeriğe hakim olduğu, “tonlama ve vurgular, hitabet”te anlatıcının yeterli olduğu, “ünvana sahip olması”nda anlatıcının ünvanının öğrenen üzerinde etkili olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

E: Bir tek şeyi fark ettim ben: Bu belli başlı konular, tanımlar vardı ya, orayı direkt promptterdan okuduğunu anladım fark ettim mesela ve herkes fark etmeyebilir belki ama; şu an eleştirel bakıyoruz biraz. İııı... o biraz gözüme battı, onun haricinde yok. ıııı...

Z: Promptterdan okuduğu belli de bir kitaptan okumak gibi okumak var bir de yani onu ııı... o an doğaçlayabilmek var. İllaki insan ıııı... bir kayıttasınız ve karşınızda bir metin olması çok fayda sağlar, metin olmadan okumak çok zor olsa gerek. eee... tamamen metinden okumuyormuş gibi değil de okusa bile öyle davranmayıp, sınıf içinde, doğal bir ortam içinde ders anlatıyormuş gibi olması yararlıydı. Üslup akıcıydı, anlatım tarzı uzman anlatım olması ve eee... Ben başarılı buldum yani anlatıcıyı. Tonlamaları iyi yaptı, düz kitaptan okusa bile onu çok hissettirmede. Ya bir de adı, soyadı ve unvanı yazınca orada zaten o bile bir etkiliyor.

H: Uzman, gayet işi biliyor. Yani konuyu bilen biri olarak anlattığı çok belli yani. Uzman olduğu gerçekten her halinden belli yani. Düşünerek veriyor hani ve çok şey bilmesi burada her örneği seçerek vermesini sağlıyor.

P: Dersin içeriğine hakim biriydi.

“Video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “özet olmaması”nda video sonunda bir özet olmasının iyi olacağı, “öğrenen etkileşiminin olmaması”nda öğrenci ile etkileşimin olması gerektiği , “haber programı gibi olması”nda eğitim videosu gibi hissettirmediği; “olumlu” alt temasında “yaşamdan güncel örnekler içermesi”nde video içerisinde günlük hayattan gerçek örnekler olmasının öğreneni videonun içine çektiği, ilgi çekici olduğu, “teknolojik olanakların kullanılması”nda anlatıcının anlatımında teknolojik imkanlardan faydalandığı, akıllı tahta kullandığı, etkileşimin sağlandığı ve bunların öğrenen için önemli olduğu, “profesyonel şekilde hazırlanmış olması”nda yaratıcı bir tasarım olduğu, profesyonelce hazırlandığı ve bundan dolayı öğrenmede tercih sebebi olacağı , “önemli yerlerin vurgulanması”nda anlatıcının sözel olarak ifade ettiği önemli yerlerin ekranda grafik, yazı gibi gelmesinin önemli noktalara işaret ettiği düşüncesi dikkati toplamak için önemli olduğu , “ortamın ferah olması”nda çekilen ortamın genişliği ve insanı rahatlatıcı bir önemi olduğu, “birden çok

duyuya hitap etmesi”nde anlatıcının sözel ifadeleri dışında bilgilerin yazı, grafik gibi ekranda yer almasının öğrenenin öğrenme sürecinde sözel dışında görsel olarak da bilgilere erişimine olanak tanıdığı için yararlı olduğu, “anlatıcının alan uzmanı olması”nda anlatıcının bilgileri aktarırken çok daha rahat olduğu ve bunun öğrenen tarafından olumlu etkisi olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

H: Orada bir sıkça sorulan sorular, üç beş tane öğrenci koysak da orada hani sorular hani şu soruya da bir cevap arayalım onu da dese; en sonda özet tam hatırlamıyorum. Ama bir de özet koysa... Orada bir tek sıkıntım var benim: Öğrenci ile etkileşim yok. Bu müthiş bir anlatım. Güncellerden verdi, videoyu en başta verdi, günceli gösterdi. İşte bak bunlar burada, buralarda oluyor. İnsanı bir çekiyor içine. Gerçek yaşam verdi, onlarda bir çekti. İnsanı bir içine çekiyor. Hoca konuşuyor. Başta bunun buralarda olduğunu gösteriyor. Yani bize ona dair bilgilendirme ıııı...yaşam boyu ise ben yaşamdan olduğunu buradan anlıyorum. Boş bir şey olmadığını ve herkesin bildiği, bilebileceği bir şey olduğunu anlatıyor bana video. O yüzden üçüncü video onun için işte üçüncü video. İşte Hoca alıyor işte tık tık tık koyuyor, para artıyor bir şeyler oluyor falan, etkileşim. Bunun yerine başka bir şey eklerim ama yine aynı tasarımda devam. Gerçek bir hoca, gerçek bir sınıf ortamı ya da fark etmez; şu anda akıllı tahta sınıf ortamını yansıttığı için gerçek bir sınıf. Uzman olduğu gerçekten her halinden belli yani. Düşünerek veriyor hani ve çok şey bilmesi burada her örneği seçerek vermesini sağlıyor.

Z: Neden? Yani eee...denildiği gibi ıııı... hem etkileşimli olması hem somut örneklerin çok fazla olması hem uzman anlatımının olması; ortamında eee...yararlı olması hani geniş bir alan olması ondan dolayı.

D: Şimdi orada az önce de dediğimiz gibi, bir haber sunulmuş gibi böyle sıkıcı geldi bana.

E: Ben bu formatı yaratıcı buldum. Eğer açıkçası, izleyeceksem bu dersi öğreneceksem ilk başta ben bu videodan faydalanırım diye düşünüyorum. Daha profesyonel bir yapım olduğunu düşünüyorum.

T: Aynen öyle. Evet güzel bir şey olarak değerlendiriyorum. Ya da hani Hoca onu söylerken altından okuyarak da hani burası önemlidir, hani öğrenciyim, burası önemli ki, burada böyle bir şey çıktı falan diye düşünürüm, not almak isterim onu. İşte okurum, bakarım ve güzel bir şey olduğunu düşünüyorum. Aslında Hoca anlatıyor. Sürekli anlatıyor bir şeyleri kameraya karşı ve anlatımda da hani onu yazmışlar. Videoda bir edit yapmışlar, bir şey yapmışlar yani altında çıkıyor. Ben bunu dinlemezsem bile ekranını durdurup, öğrenciyim, durdururum oradan yazabilirim. Şey böyle, takip edebilirim yani. Not alabilirim.

“Video süresine dair görüşler” ana teması altında “normal” alt temasında sürenin uygun olduğu görüşü ifade edilmiştir.

H: ancak diğerlerinden daha kısa sürerdi muhtemelen ortalamada daha kısa sürerdi. Çünkü hoca konuyu bildiği için her detayı vererek anlatıyor, diğerleri gibi mesela biri sınıf ortamının

verdiği rahatlamayla hani iyice genişliyor süre ve diğeri hızlı okumalıyım diye prompterin etkisiyle hızlanıyor ama bu, tam kıvamında anlatmış.

“Video kalitesi ve başlangıca dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “video kalitesinin yetersiz olması”nda kalitenin düşük olması, “sıradan televizyon programı gibi olması”nda eğitim programı hissi yaratmadığı, “görsel düzenlemenin yetersiz olması”nda tasarım ve görsellerin eski ve yetersiz olduğu, “anlatıcının spiker gibi olması”nda anlatıcının bir öğretici gibi anlatamadığı temaları, “olumlu” alt temasında “konunun başta örneklerle açıklanması”nda başlangıcın ilgi çekici olduğu, örneklerle yer verildiği ve bunun ilgiyi arttırdığı görüşleri ifade edilmiştir.

H: Şu video, Hoca’nın çekimi 1080 pixel bir olsa, derdim ki; oooo bu neymiş!

L: Videonun ilk kısmında ekranda falan çekim vardı. Belgesel havası vardı. Özellikle arka planda hafif bir müzik vardı. Anlatıcı falan derken Antalya’nın belgeselini hatırladım. Böyle televizyonda, yerel televizyonda Antalya’nın yerel televizyonunda, Antalya’yı tanıtan belgeseller yayınlanırdı, izlerdim. Onlar aklıma geldi ve direkt dikkatim dağıldı zaten. Ve biraz hoş bulmadım; belgesel havasında olmasını. Sonra bu arka planındaki ekranla bağlantılı televizyondaki, televizyondaki durumu hatırlattı, seçim ekranlarını hatırlattı...

P: Renkleri ve tasarımları kötüydü. Windows 95’te slayt hazırlanmış gibiydi. Dediğim gibi daha çağa uygun görsel anlatımlar kullanılabilirdi.

D: Kesinlikle, evet ya. Spiker gibi ya, asla tercih edemeyeceğim bir şey. Çok dikkatim dağıldı.

Z: Bir de girişteki kısımlar güzeldi. İlgi çekiciydi en azından ıııı... ben yararlı buldum, yani bu şekilde anlatımda evet biraz haber programı havası yaratıyor ama, ben bazen mesela böyle NTV’de falan böyle ekonomi programları denk geliyor. Böyle uzmanlar anlatıyor ve ben izliyorum, ilgimi çekiyor. Biraz da tabi ilgi meselesi. Ona benzettim o açıdan ilgimi çekti yani. ıııı... Yararlı buldum.

P: Giriş gayet yeterliydi, canlı örnekler ile bir ön anlatım yapılması anlamayı kolaylaştırmış.

“Video geneli için öğrenen görüşleri” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “sıradan bir televizyon programı gibi hissettirmesi”nde eski bir televizyon programı gibi olması ve eğitim içeriğinden uzak bir his yaratması, “öğretici-öğrenen etkileşiminin yokluğu”nda öğrenen varlığı ile öğreticinin etkileşime girmesi gerektiği, öğrenenin olması gerektiği, “kitap bilgilerine bağımlı olma”da anlatıların kitabi bilgilerle sınırlı olmaması gerektiği, böylece daha iyi olabileceği, “olumlu” alt temasında “teknoloji kullanımı”nda video içerisinde teknolojik imkanlara yer verilmesinin anlama ve izleme üzerinde etkisi olduğu, etkileyici ve çekici bulunduğu, “tasarım ve içerik”te tasarımda kullanılan renklerin öğrenen üzerinde etkisi olduğu, içeriğin tatmin edici bulunduğu, “hedef kitleye uygunluk”ta içeriğin AUÖ öğrenenlerine göre hazırlandığı, yapılmak için

yapılmadığı, üzerinde düşünülmüş olduğu ve beğenildiği, “doğal olması”nda anlatıcının bir sınıf ortamındaki gibi davranmasının, anlatmasının güzel olduğu ve yararlı bulunduğu, “birden çok duyuya hitap etme”de görsel-işitsel olarak bilgilerin aktarıldığı, tek bir şekilde düz anlatım olmadığı ve örneklendirildiği için daha iyi bir anlatım olduğu , “anlatım tarzı”nda anlatıcının kullandığı üslubun yerinde olduğu, akıcılığı sağladığı görüşleri ifade edilmiştir.

K: Bence bunun biraz daha moderninin yapılması, renk olarak en azından...

P: Güzeldi fakat 2000’lerdeki televizyon programı gibiydi genel olarak video ııı..

D: Öğrenci-öğretmen ilişkisi yok. Ben de bunu isterdim. Bir öğrenci soru sorsun, soruları görelim. Yani ben böyle izlemem, izlemek istemem.

K: Yani o, sadece kitaptan söylemeyecek, onun kabul edilmemesi lazım bence. Çünkü o tanım çok böyle TDK tanımı gibi bir şey. Hocanın bunu daha farklı bir şekilde anlatabilmesi lazım onu ve onun dışındaki her şey bence güzel.

H: Konuşmak gerekirse şu anda, şimdi baktığımız zaman bu on yıllık bir video. Yani burada etkileşim var, hoca tahta ile etkileşiyor; anlatıyor. Kara tahta yok, bunlar yeni nesil.

E: Yeni teknolojilerin kullanılması benim için çok önemli açıkçası ve ben o yüzden çok başarılı buldum. ııı... bu biraz daha anlatımı renklendiriyor en azından ya da etkileyici kılıyor diyebilirim. Yani burada ııı... 2011 de yayınlanmasına, çekilmesine rağmen başarılı buldum. Böyle videoları ben daha yani örnek veriyorum; sınıf ortamından ziyade bu videoyu kesinlikle tercih ederim. Çünkü görsel açıdan da renkli ve daha akılda kalıcı ııı...daha etkili buldum açıkçası.

T: Bence de öyle. Güzel bir videoydu bence bu izlediklerimizin arasında en iyi video olduğunu düşünüyorum.

E: Stüdyoda turuncu rengin kullanılmasını biraz daha canlılık olarak tanımladım. Biraz daha enerjik bir ortam yaratılması için kullanıldığını düşündüm.

H: Çünkü emekten ziyade onun içine her şey, her şey var. Hani o sistemin, o tasarımın içinde her şey var. Ayrıca diğer videolarda ne varsa bu videoda daha fazlası vardı diyebilirim yani.

K: Ben açıkçası, ben, aradığım tarz buymuş.

T: ... diğer üç videoda yapılmak için yapılmış gibiydi hani. Ama bu tamamen uzaktan yani tamamen açıköğretim öğrencisi için hazırlanmış, üzerinde düşünülmüş; nasıl daha iyi verebiliriz? Hani ve bunu on yıl önce yapmışlar, o zamanın şartlarını da düşünürsek. Bence çok güzel.

Z: Tamamen metinden okumuyormuş gibi değil de okusa bile öyle davranmayıp, sınıf içinde, doğal bir ortam içinde ders anlatıyormuş gibi olması yararlıydı.

H: Görsel- işitsel, yani bir videonun yapabileceği her şeyi şu video yapabiliyor şu an. Hani bize örnek veriyor, ortamı gösteriyor; hoca orada etkileşimli bir şekilde örnekleri gösteriyor. Bir şey daha eklemek istiyorum: Hani şu videonun mesela, dediği gibi aşağıda yazıyor ve iki

tarafından da bizi şey çekiyor yani. Bu etkileşimli yani. Orada bir şey atıyor, mesela o örnek üstünden yapıyor.

Z: Ben açıkçası ıııı... yararlı buldum. Üslup akıcıydı, anlatım tarzı uzman anlatım olması.

“Kamera açılarına dair görüşler” ana temasında çekim hareketlerinin öğrenen üzerinde etkili olduğu, çekim ölçeklerinin önemli yerleri göstermesinin odaklanmaya yardımcı olduğu, açıların çeşitlilik göstermesinin tek açılı çekimlerden daha iyi olduğu görüşü ifade edilmiştir.

H: Bir şey daha söyleyeyim kamera açılarıyla alakalı. Kamera açılarında da mesela jimmy jip dediğimiz bu hani uzaktan yaklaşan bir kamera ile çekmişler mesela hocaya odaklarken. Mesela onlar çok güzeldi. Tek kamera açısından daha iyiydi. Ortamı görmem bana daha bir resmiyet daha bir o ıııı... O hocaya olan bir şeyim oluyor ıııı...yani bir saygı duymaya başlıyorsun. Çünkü hani onun için hani bir şeyler var, büyük bir ortamda anlatıyor hoca ve bir saygı duyuyorsun. Eee... ayrıca akıllı tahtayı bir hocanın yanındayken gösteriyor bir de net bir şekilde tek başına gösteriyor. Hani akıllı tahtanın içindeki videoyu ve onu ayrı görmem de etkiliyor beni tabiki de. Parlamasız ikinci bir ekranda direkt göstermesi çok hoştu.

“Grafik, şekil, animasyona dair görüşler” ana temasında ekranda yer alan çizimler, yazılar, anlatıcı dışında önemli yerlere dikkat çeken tasarımların olmasının faydalı olduğu ve akılda kalıcılığı arttırdığı görüşleri ifade edilmiştir.

T: Aslında Hoca anlatıyor. Sürekli anlatıyor bir şeyleri kameraya karşı ve anlatımda da hani onu yazmışlar. Videoda bir edit yapmışlar, bir şey yapmışlar yani altında çıkıyor. Ben bunu dinlemesem bile ekranını durdurup, öğrenciyim, durdururum oradan yazabilirim. Şey böyle, takip edebilirim yani. Not alabilirim. Evet güzel bir şey olarak değerlendiriyorum. Ya da hani Hoca onu söylerken altından okuyarak da hani burası önemlidir, hani öğrenciyim, burası önemli ki, burada böyle bir şey çıktı falan diye düşünürüm, not almak isterim onu. İşte okurum, bakarım ve güzel bir şey olduğunu düşünüyorum.

E: Çünkü görsel açıdan da renkli ve daha akılda kalıcı ıııı...daha etkili buldum açıkçası.

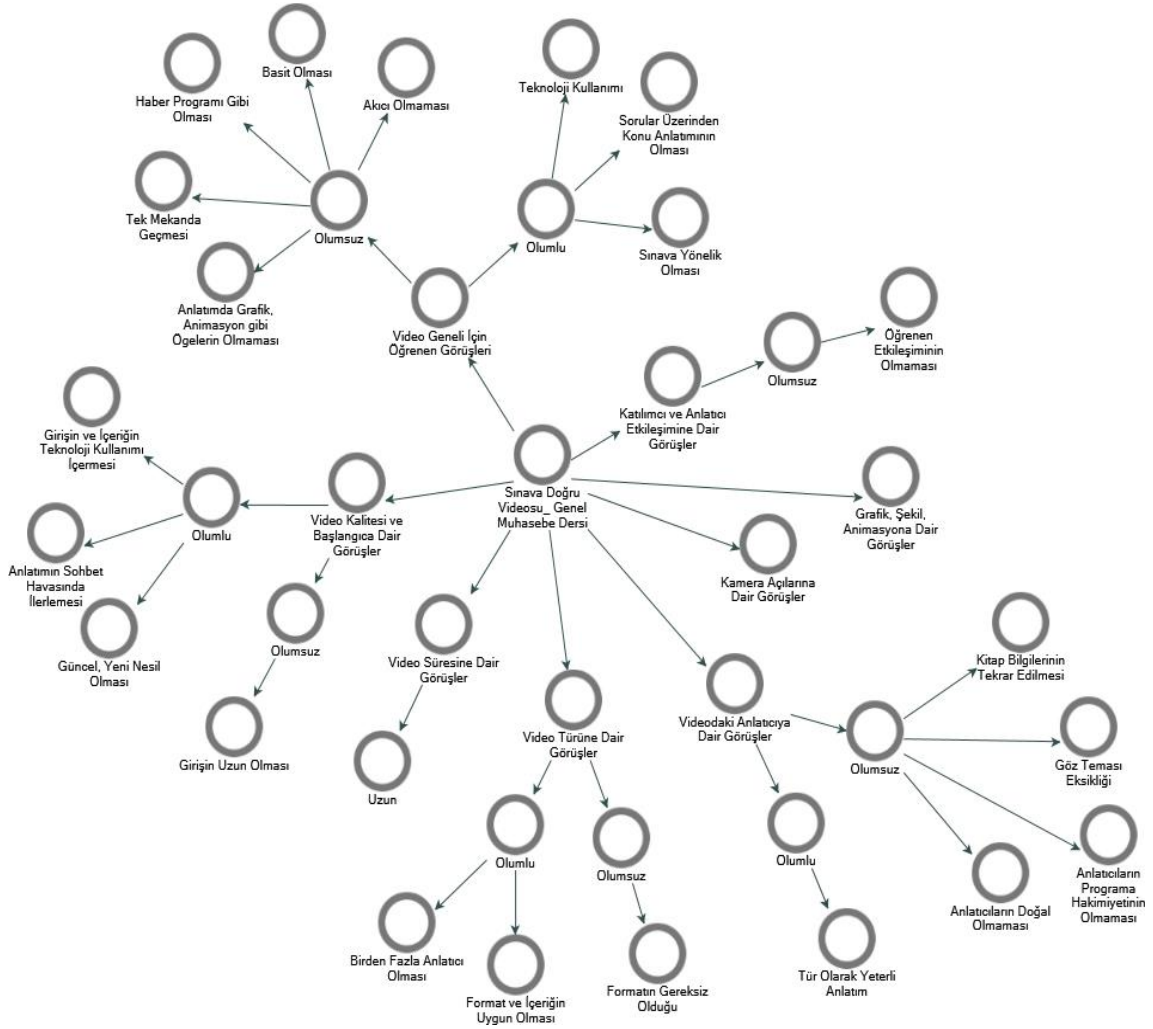
5.4.3. Öğrenenlerin sınava doğru videosu genel muhasebeye yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Görsel 5.4.3.1. Sınava doğru videosu genel muhasebe örnek görselleri

AUÖ alanındaki öğrenenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda “Sınava Doğru Videosu Genel Muhasebe”ye yönelik ortaya çıkan temalar: “Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “kitap bilgilerinin tekrar edilmesi”, “göz teması eksikliği”, “anlatıcıların programa hakimiyetinin olmaması”, “anlatıcıların doğal olmaması” temaları; “olumlu” alt temasında “tür olarak yeterli anlatım” teması; “video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “formatın gereksiz olduğu” teması, “olumlu” alt temasında “format ve içeriğin uygun olması” ve “birden fazla anlatıcı olması” temaları; “video süresine dair görüşler” ana teması altında “uzun” alt teması; “video kalitesi ve başlangıca dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “girişin uzun olması” teması, “olumlu” alt temasında “güncel, yeni nesil olması”, “girişin ve içeriğin teknoloji kullanımı içermesi”, “anlatımın sohbet havasında ilerlemesi” temaları; “video geneli için öğrenen görüşleri” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “tek mekanda geçmesi”, “haber programı gibi olması”, “basit olması”, “anlatımda grafik, animasyon gibi öğelerin olmaması”, “akıcı olmaması” temaları, “olumlu” alt temasında “teknoloji kullanımı”, “sorular üzerinden konu anlatımının olması”, “sınava yönelik olması” temaları; “katılımcı ve anlatıcı etkileşimine dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “öğrenen etkileşiminin

olmaması“ teması, “kamera açılarına dair görüşler” ana teması ve “grafik, şekil, animasyona dair görüşler” ana temaları şeklindedir. (Bkz. Şekil 5.4.3.1).

Şekil 5.4.3.1. Öğrenenlerin sınava doğru videosu genel muhasebeye yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “kitap bilgilerinin tekrar edilmesi”nde anlatıcının bilgileri kitaptan okur gibi anlatmaması gerektiği, vurgulayarak, tonlayarak akıcı olması gerektiği, “göz teması eksikliği”nde anlatıcının göz teması kurması gerektiği, “anlatıcıların programa hakimiyetinin olmaması”nda anlatıcıların konulara ve programın içeriğine uygun, akıcı bir şekilde profesyonel şekilde davranmaları gerektiği, “anlatıcıların doğal olmaması”nda anlatıcıların doğal davranmadıkları ve doğal bir şekilde davranmaları gerektiği, “olumlu”

alt temasında “tür olarak yeterli anlatım”da türün getirdiği bazı etkenlerden dolayı anlatımda olan eksikliklerin iyi karşılanabileceği görüşleri ifade edilmiştir.

K: Konuyu bilen birinin kitaptan okur gibi değil de vurgulayarak anlatmasını isterdim.

E: Girişten sonra da göz teması kurmaktan kaçınıyor sürekli. Hocalar sanki formatı hiç benimseyememiş yani. Farkındaysanız ilk açıda Cem Hoca’ydı, ismini tam hatırlamıyorum ama, böyle tutulmuş tam böyle...

P: Anlatıcılar iyi fakat, burada görmek istediğimiz, motivasyon aldığımız etken için üstatlarından dinlemek değil videoyu mı... anlatım gücü kuvvetli birinden dinlemek.

E: Birde hani şey yani yan tarafta da soruları çözüyorlar tahtada. Ama mesela ben şeyi biraz amatör gördüm. Bir amatörlük vardı sanki. Hoca onu karşıya atmaya çalışıyor öbürü geri kaçıyor, o dikkatimi çekti. Cevaplarken işte hemen bir amatörlük var burada, cevaplar mıyım gibi.

L: Biraz rahat olmalarını isterdim. Gerginlikleri bana da yansıdı.

D: Yardımcı Doçentin ekrana bakarak okuması dışında beni rahatsız eden bir durum yoktu.

Z: Sınıfta daha rahat, burada biraz daha kendini kasmış ama, zaten nasıl duracak ki, orada?

T: Yine televizyonda yayınlanacak.

H: Sınava doğru son günde yayınlanıyordu ama tam da emin olamadım. Hani canlı yayın problem hani insanı geren bir şey olsa gerek. Canlı yayın yani...

“Video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “formatın gereksiz olduğu” temasında bu formatın ilgi çekici olmadığı, gereksiz olduğu, “olumlu” alt temasında “format ve içeriğin uygun olması”nda içerik ve oluşturulan formatın güzel olduğu ve başarılı bulunduğu, “birden fazla anlatıcı olması”nda birden fazla anlatıcının olmasının olumlu karşılandığı görüşleri ifade edilmiştir.

E: Ben formatı çok saçma buldum açık konuşayım.

Z: Ya ben şimdi işin teknik boyutlarını hiç bilmeyen birisi olarak izliyorum, izledim. Gayet öğreticiydi, formatta güzeldi bence; gayet olumlu buldum.

D: Bu video sınava yönelik bir video o yüzden de olması gerektiği gibiydi... Sınava yönelik bir video olduğu için ders içeriği de çıkmış sorulardan ibaret ibaretti. Gayet güzel ve etkili bir video. Tek bir hocaya bağlı kalmadan anlatılmış.

“Video süresine dair görüşler” ana teması altında “uzun” alt temasında sürenin daha kısa olabileceği, sürenin kısa olmasının ve akıcı olmasının daha iyi olabileceği görüşleri ifade edilmiştir.

K: Sorular iyiydi fakat direkt soru çözmek daha hızlı olacaktır. O yüzden videonun ne kadar gerekli olduğu konusunda emin değilim. Yavaş geldi açıkçası.

P: Reklamlarda bize bir şeyi en kısa sürede anlatmak için çok uğraşıyor. Reklam gibi bir video olsa güzel olurdu.

L: Biraz daha akıcı olabilirdi.

“Video kalitesi ve başlangıca dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “girişin uzun olması”nda girişte yer alan intronun aşırı uzun tutulduğu, “olumlu” alt temasında “güncel, yeni nesil olması”nda tasarımın yenilikler içerdiği, yeni nesile hitap edebilecek olduğu, ilgi çekici olduğu, “girişin ve içeriğin teknoloji kullanımı içermesi”nde içerikte teknoloji kullanımı, yenilikler içermesi, animasyon kullanılmasının güzel olduğu ve beklentiyi yükselttiği “anlatımın sohbet havasında ilerlemesi”nde anlatıcıların içeriği sohbet havasında aktarmasının anlatıları kavramda faydalı bulunduğu görüşleri ifade edilmiştir.

P: İntro çok uzundu.

H: Evet çok güzel, ilgi çekici yeni nesil, yeni nesil hitap edecek. Zaten artık öğrenciler de yeni nesil olduğu için artık yenilmesi ve bu her şey biraz daha yenilenmeye ihtiyacı var. Bu da hoşuma gitti. Baştaki animasyon çok iyiydi.

A: Giriş kısmı.

H: Evet çok güzel, ilgi çekici yeni nesil, yeni nesil hitap edecek. Zaten artık öğrenciler de yeni nesil olduğu için artık yenilmesi ve bu her şey biraz daha yenilenmeye ihtiyacı var. Bu da hoşuma gitti. Bu da muhtemelen 3 yıllık, 2016’da falan...

D: Başlangıçtaki hareketlilik çok güzeldi. Bendeki beklentiyi bir hayli yükseltti.

L: Giriş kısmı güzeldi. Haber programı gibi anlatılması biraz dikkatimi dağıttı. Haber programı gibi olması kavramamda bana zorluk yaşatır diye düşünmüştüm ama ilerledikçe bir sohbet havasında konuyu kavramaya başladım. Soru üzerinde sohbet eder gibi anlatmaları hoş olmuş.

“Video geneli için öğrenen görüşleri” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “tek mekanda geçmesi”nde anlatımın sürekli aynı yer olmasının sıkılmaya sebep olduğu, “haber programı gibi olması”nda anlatımın haber sunumu gibi olmasının dikkati dağıttığı, “basit olması”nda içerik üzerinde gerektiği kadar çalışılmadığı, emek verilmediği ve bunun motivasyonu düşürdüğü, daha iyi bir video yapılabileceği, videonun sıradan olduğu, “anlatımda grafik, animasyon gibi öğelerin olmaması”nda videonun içerisinde görselliğe yer verilmemesinin öğreneni sıkabileceği, içeriğin animasyon ve görsellerle zenginleştirilmesi gerektiği, “akıcı olmaması”nda yavaş ilerleyen bir akış olduğu ve anlatıcının bilgileri kendi bilgilerinden aktaramamasının iyi bir izlenim oluşturmadığı, “olumlu” alt temasında “teknoloji kullanımı”nda soruların etkileşimli ekranda çözülmesi, teknolojinin yer alması olumlu değerlendirilmiş, “sorular üzerinden konu anlatımının olması”nda konunun anlaşılması için soruların yeterli olduğu, öğretici olduğu ve olumlu bulunduğu, “sınava yönelik olması”nda AUÖ öğrenenleri için önemli olanın sınav olduğu ve sorulara dayanan bir içeriğin faydalı olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

P: Çok sadeydi, tek mekanda geçmesi ııı... sıkılmaya sebebiyet verdi.

L: Haber programı gibi anlatılması biraz dikkatimi dağıttı.

P: Bir spor programı yahut haber gibiydi ya da yerel seçim programları gibiydi.

H: Şimdi şöyle bir şey, bu tarz konuşmamızın sebebi her zaman böyle çok uğraşılmış işler insanda yani izleme motivasyonunu arttırır. Hani basit bir slayt yazmış, bırakmış. Hani insan izlemek...böyle bırakıp, izleme motivasyonum gerçekten çok düşüyor.

P: Kötüydü çünkü artık herkes bundan daha iyi video yapabiliyor.

D: Görsel olmadığı için öğrenciyi sıkabilir güzel bir animasyon ve görseller ekrana ara ara gelebilirdi. Video animasyon ve resimlerle zenginleştirilirse daha güzel olabilirdi.

K: Yavaş geldi açıkçası. Soru çözme türünde bir videonun daha akıcı olmasını beklerdim. Konuyu bilen birinin kitaptan okur gibi değil de vurgulayarak anlatmasını isterdim.

H: Basit bir fotoğrafta kullanırsın. Mesela bu gayet iyiydi. Ortam falan. Bu alıştırımları çözüyorlar ve bu sınava doğru da tahminimce televizyonda, kanalda yayınlanıyordu. 11... gayet hoş yani, teknoloji kullanımı.

L: Sorular konuyu anlatmakta çok yeterliydi. Cevap üzerinden anlatım da gayet iyi gözüküyor. Biraz yavaştı, güzeldi.

Z: Ya ben şimdi işin teknik boyutlarını hiç bilmeyen birisi olarak izliyorum, izledim. Gayet öğreticiydi, formatta güzeldi bence; gayet olumlu buldum.

T: ... çünkü açıköğretimde en çok sorular kullanıyor. İşte, soruları çözmeleri sınavdan önce güzel bir fikir olmuş bence öğrenciler açısından.

“Katılımcı ve anlatıcı etkileşimine dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “öğrenen etkileşiminin olmaması” temasında öğrenenler ile etkileşimin eksik olduğu görüşü ifade edilmiştir.

D: Tek eksik nokta öğrenciyle etkileşimin olmaması. Hayali bir öğrenci varmış gibi davranılıp sanki o soru soruyor gibi öğrencilerin sorduğu sıkça sorulan ya da üzerinde durulması gereken noktalara değinilmeliydi.

“Kamera açılarına dair görüşler” ana temasında kamera açılarının ve kullanılan ölçeklerin verilen bilgiler ve önemli yerleri göstermesinin öğrenen açısından önemli olduğu, anlatıcı ve anlattığı bilginin aynı anda görünmesinin daha iyi olabileceği, planlamaların daha iyi yapılması ve birden farklı açı tercih edilmesi gerektiği görüşleri ifade edilmiş ve bir öğrenen kamera açılarının yeterli olduğunu ifade etmiştir.

K: Kamera açıları gayet iyiydi.

E: O en baştaki, evet bu kısım.

H: Çünkü tek açı vermişler...

E: Benim en rahatsız olduğum nokta şu: Şimdi mesela, bir soruyu görüyoruz, okuyoruz. Ondan sonra hocaya dönüyoruz bel planda, hocayı görüyoruz ön planda. Hoca onu anlatıyor. Bel çekime dönüyor ve biz bir daha hocayı görmüyoruz burada. Stüdyoda planlamada bir

sıkıntı var, eksiklik olduğunu düşünüyorum. Bu tarafta soru var. Hocayı da görmek isterdim açıkçası. Hoca ile soruyu aynı ekranda görmek isterdim.

H: Soruyu unutuyoruz.

L: Kamera açıları yeterliydi.

T: Hoca anlatsaydı.

E: Hani Hoca, tahtadan bayağı uzak kalıyor. Ben o açıdan bir eksiklik olarak düşünüyorum bunu.

T: Evet.

E: Benim düşüncem planlamada değişiklik olsaydı kamera açıları...

H: Kamera açıları daha sonradan düzeldi. En başta şöyleydi, sonra yavaştan bir aldı ını... belliydi yani bir şeylerin değişmesi gerektiği...

“Grafik, şekil, animasyona dair görüşler” ana temasında animasyon ve grafiklerin öğrenenin ilgisini çektiği, gerekli yerlerde söylenenlerin ekranda yer alması gerektiği, görselliğin zayıf olmasının öğreneni sıkabileceği, videonun giriş kısmının iyi olduğu ve beğenildiği görüşleri ifade edilmiştir. Bir öğrenen ise video formatından dolayı bunların çok yokluğunu hissetmediğini ifade etmiştir.

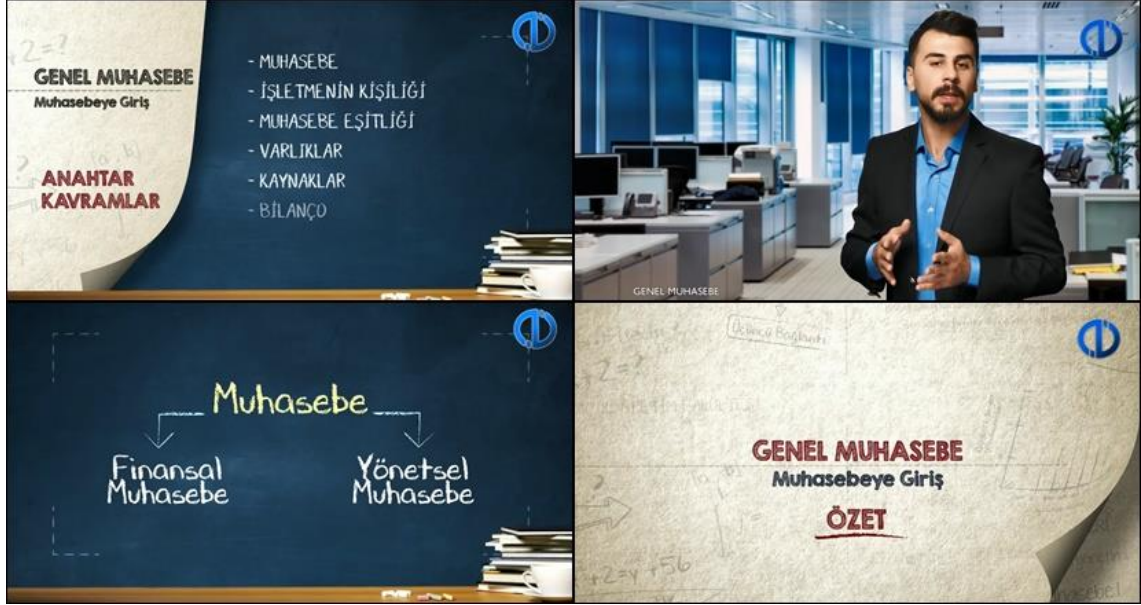
H: Baştaki animasyon çok iyiydi... ilgi çekici yeni nesil, yeni nesil hitap edecek.

K: Başlangıçtaki animasyon gayet güzeldi. Çok bir animasyon grafik göremedim ama video tarzından dolayı etkilemedi.

L: Bir de grafik animasyon eklenebilirdi.

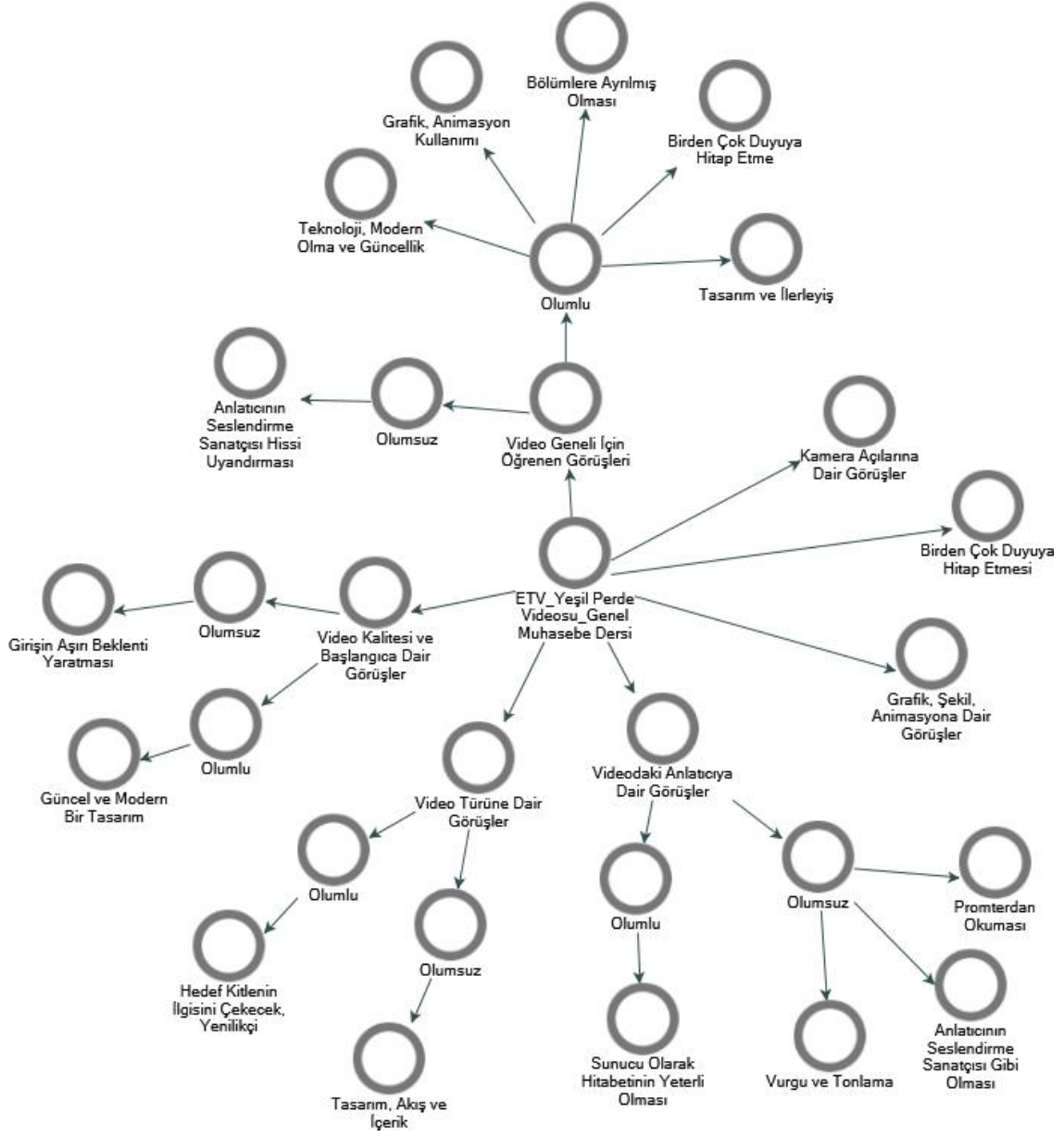
D: Bu video sınava yönelik bir video o yüzden de olması gerektiği gibiydi ama ara ara hocalar tanımlar yaptılar o yazıların da ekrana gelmesi güzel olabilirdi. Görsel olmadığı için öğrenciyi sıkabilir güzel bir animasyon ve görseller ekrana ara ara gelebilirdi.

5.4.4. Öğrenenlerin etv yeşil perde videosu genel muhasebeye yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Görsel 5.4.4.1. ETV yeşil perde videosu genel muhasebe örnek görselleri

AUÖ alanındaki öğrenenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda “ETV Yeşil Perde Videosu Genel Muhasebe”ye yönelik ortaya çıkan temalar: “Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “vurgu ve tonlama”, “prompterdan okuması”, “anlatıcının seslendirme sanatçısı gibi olması” temaları; “olumlu” alt temasında “Sunucu olarak hitabetinin yeterli olması” teması; “video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “tasarım, akış ve ilerleyiş” teması, “olumlu” alt temasında “hedef kitlenin ilgisini çekecek, yenilikçi” teması; “video kalitesi ve başlangıca dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “girişin aşırı beklenti yaratması” teması, “olumlu” alt temasında “güncel ve modern bir tasarım” teması, “video geneli için öğrenen görüşleri” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “anlatıcının seslendirme sanatçısı hissi uyandırması” teması, “olumlu” alt temasında “teknoloji, modern olma”, “tasarım ve ilerleyiş”, “grafik, animasyon kullanımı”, “bölümlere ayrılmış olması”, “birden çok duyuya hitap etmesi” temaları, “kamera açılarına dair görüşler” ana teması, “grafik, şekil, animasyona dair görüşler” ana teması ve “birden çok duyuya hitap etme” temaları şeklindedir. (Bkz. Şekil 5.4.4.1).

Şekil 5.4.4.1. Öğrenenlerin etv yeşil perde videosu genel muhasebeye yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “vurgu ve tonlama”da konuşma ve tonlamanın doğal olmadığı, “prompterdan okuması”nda anlatıcının bilgileri prompterdan okumasının anlaşılmasının öğreneni soğuttuğu, çekici olmadığı, video değil sesli kitap gibi hissettirdiği, “anlatıcının seslendirme sanatçısı gibi olması”nda anlatıcının sadece bilgileri seslendirmesi ve öğretici gibi kendinden bir şeyler katamaması ve hazır olan yazıları okuduğunu

hissettirmesinin öğrenende olumsuz etki yaptığı, video içerisinde anlatıcının olmasına gerek olmadığı, anlatıcının öğretici gibi olması gerektiği görüşleri; “olumlu” alt temasında “sunucu olarak hitabetinin yeterli olması”nda okumasında ve tonlamasında sorun olmadığı ancak bunun hep aynı şekilde devam etmesinin güzel olmadığı görüşleri ifade edilmiştir.

K: Bir de şey hani çok böyle robotik oluyor işte her defasında muhasebe ve her defasında aynı tonda söylüyor ıııı...ve benim aklımda kalması için bazı söylediklerini farklı bir tonda söylemesi gerekiyor yani. Bilmiyorum cümleyi güzel tonluyor ama cümleler arasındaki tonlamaları farklı olması lazım belki.

H: İkincisi; anlatıcının biraz daha bakıp okuduğu o kadar o kadar çok belliydi ki hani o gereksizdi ki, onun orada durup bakması. Beni böyle çok etkileyen bir şey değil.

D: Kitaptan okuduğu çok belli, bende K’ya katılıyorum.

E: Yani anlatıcının promptera bağlı kalması bence öğrenciyi çekmiyor daha çok soğutuyor videodan. Bunun yerine yani sesli bir kitaptan farkı kalmadı bana göre açıkçası.

T: ...orada bir anlatıcı var. Yani o da okuyor yani çünkü o konu uzmanı değil. Ona verilen bir şeyleri okumuş, okuyan birisi olduğunu düşünüyorum; konu uzmanı değil.

K: Evet, evet. Mesela az önceki Hoca çok fazla doğal ortamı bozmadan anlatsa konuyu bu iki video birleşmiş olsa çok daha güzel olur diye düşünüyorum. Çünkü hani, düz bir metni okuyor, orada seslendirme sanatçısı muhtemelen. Yani öyle bir hava hissettirdi. Düz bu metni okuyor ve birinin bir şeyleri bilerek anlatması ve sadece kitaptan okuması arasındaki farkı garip bir şekilde anlayabiliyorum yani. ıııı...bilmiyorum... hissettiriyor onu.

H: Keşke hepsini tahtanın üstünde anlatsaydı. Hiç görmeseydim onu daha iyiydi. Yani ses ve görüntü bana yeterdi. O adamı görmeseydim daha iyiydi yani. Anlatıcı isterdim, sadece seslendirmeci değil.

K: Bilmiyorum cümleyi güzel tonluyor ama cümleler arasındaki tonlamaları farklı olması lazım belki.

“Video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “tasarım, akış ve ilerleyiş”te durağan görsellerin olmasının olumsuz bir his yarattığı, tasarım olarak planlamada çok uğraşılmamış olduğu, “olumlu” alt temasında “hedef kitlenin ilgisini çekecek, yenilikçi” için hedef kitlenin ilgisini çekecek bir tasarım olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

T: Hani bir slayt dönüyor mesela. Slayt hazırlayıp orda sanki anlatıcı anlatırken arka tarafta, arka planda söylediklerine dair bir slayt hazırlanıp da öyle bir şey de yapılabilirdi. Hani şey...ııııı...bu çok şey bir video gibi geldi yani ıııı... çok uğraşılmamış, green box çekimi yapalım mı, yapalım. Güzel giyimli birisi olsun. Ne anlatıyoruz: Muhasebe konu. Arka plana da bir ofis resmi koyalım. Hadi çekelim sen de bunları oku! Bu şekilde olmuş, olduğunu düşünüyorum ben.

K: Ben son bir şey eklemek istiyorum: Green screen ile alakalı. Yani, arkaya baskı alıp onu da koyabilirlerdi. Green screen amacına uygun kullanmamışlar. Yani beni rahatsız eden noktası oydu.

H: Bu uzaktan eğitim öğrencilerini çok rahatsız eden, edecek bir şey değil. Bir de öyle bakmak lazım. Biz tabi ki biraz daha işin içinde olduğumuz için böyle değerlendirebiliriz tabi ama, diğerleri bunu ultra mükemmel bir şey olduğunu, olarak fark ederler ... aaa! Yeni bir şey, arkası müthiş! İnsan müthiş. Onların açısından adamın konuyu bilmeden okuması, yanlış vurgular, yani gerekli yerlerde bu vurguyu yaparak ben daha iyi ezberleyeceğim, belki beni daha iyi daha iyi öğreneceğim şeyleri bilmemesi bunlar sadece onlar için çok kötü olur. Diğer türlü diğer efektler zaten gayet işi bilen işte içerik geliştiricileri rahatsız eder.

“Video kalitesi ve başlangıca dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “girişin aşırı beklenti yaratması”nda girişte oluşan beklentiyi daha sonra karşılamadığı, “olumlu” alt temasında “güncel ve modern bir tasarım”da tasarımın yenilikçi ve güncel olmasının ilgi çekici olduğu ve güzel olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

T: Giriş kısmı çok beklenti yaratıyor. Hani o gizemli bir şey izleyeceğim şimdi diye bir beklenti var. Sonra bir geliyor, düştü yani benim o şeyim yani.

H: Giriş animasyonu gayet güzeldi. Yeni nesil, bu yeni; hani bunu izleyin hissi uyandırdı bende. O en başta yeni nesil olduğu için güncel hissiyatı verdi. Eski izlemiyorum yeni yapılmış bu. O yüzden hani o güzeldi, onu beğendim. Girişi beğendim, giriş ilgimi çekti.

K: Ben de bu modern yapıyı sevdim ıııı...

“Video geneli için öğrenen görüşleri” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “anlatıcının seslendirme sanatçısı hissi uyandırması”nda anlatıcının seslendirme sanatçısı olmaması gerektiği, bunun yerine konu uzmanı olması gerektiği, seslendirme olunca öğrenenin ilgisini düşürdüğünü, video olarak işlevini yapmadığı görüşleri, “olumlu” alt temasında “teknoloji, modern olma”da yenilikçiliğin öğrenen tarafından beğenildiği, “tasarım ve ilerleyiş” için profesyonel ve daha resmi olduğu, özenli olduğu, “grafik, animasyon kullanımı” için anlamayı kolaylaştırıcı olduğu, “bölümlere ayrılmış olması”nda videonun belirli bölümlerle ilerlediği ve video içerisinde ne anlatılacağının bilgisinin başta verilmesinin güzel olduğu, öğretim tasarımı olduğu ve özetle bitmesinin beğenildiği, “birden çok duyuya hitap etmesi”nde görsel-ışitsel bir tasarım olmasının öğrenmeyi kolaylaştırdığı görüşleri ifade edilmiştir.

H: Seslendirme olmuyor.

T: Hani orada güzel bir şey geliyor ama sonra ııı... sonra direkt kalite düşüyor. Düştü gibi geldi.

H: Anlatıcı isterdim, sadece seslendirmeci değil.

D: Yani konu uzmanı görmek yerine sesini dinlerdim daha iyi.

E: Ben de tam o noktaya gelecektim. Yani anlatıcının promptera bağlı kalması bence öğrenciyi çekmiyor daha çok soğutuyor videodan. Bunun yerine yani sesli bir kitaptan farkı kalmadı bana göre açıkçası.

T: Aynen.

D: Aynen.

E: Sadece görüntü var.

Z: Yani...

H: Giriş animasyonu gayet güzeldi. Yeni nesil, bu yeni; hani bunu izleyin hissi uyandırdı bende. O en başta yeni nesil olduğu için güncel hissiyatı verdi.

K: Ben de bu modern yapıyı sevdim ıııı...

L: Bu video açıkçası daha öbürüne göre daha uğraşılmış ve daha resmi duruyor. Üzerinde uğraşılmış duruyor, özenli duruyor. Eee...ön planda animasyon var, yazılar var ve arka planda ses var. İnsan yüzü görmüyorum, böyle daha iyi anlarım gibi düşünüyorum.

T: Konuşuyorum, konuşuyorum o zaman. Şimdi uzaktan eğitim materyali var burada, ders anlatımı var burada. Öncelikle bir giriş yaptı ve dersi tamamladıktan sonra ne kazanacağız ne öğreneceğiz buradan, onu bilgisini verdi. Daha sonra bitiş dedi, özet verdi. Hani bu tamamen bir öğretim tasarımı yapılmış arka planda ve onu gördüm bu videoda. Eeee... öğretim tasarımı yaptıkları için belirlenmiş konular falan ve ne anlatılacağı belli.

H: Özet kısmı hızlandırılmış kısım benim için çok iyiydi

“Kamera açılarına dair görüşler” ana temasında çekim açılarının içeriğe uygun tasarımıyla uygulanmasının daha iyi olabileceği görüşü ifade edilmiştir.

K: Bence de o adamın açısı bana şöyle geliyor: Yani o adamı o açıyla sadece birisiyle röportaj yapılırken kullanılmalı. İşte belli bir unvanı olan biriyle ıııı... ne bileyim... eee... anısını anlatır ya da konu ile ilgili bilgi verir. Orada, orda kullanılmalı açıkçası.

“Grafik, şekil, animasyona dair görüşler” ana temasında kullanılan grafiklerin, görsellerin, tasarımların içerikle uyumlu ve ilişkili olması, doğallığı bozmaması gerektiği, belirli sürelerde değişmesi ve sürekli aynı olmaması ve gerektiğinden fazla kullanılmaması gerektiği görüşleri ifade edilmiştir.

K: Aaaa...bir de şey hani bu tarz animasyonlar kullanıldığı zaman ne bileyim yeşil perde kullanmak bana biraz abartı geliyor. Ha tamam yani, bir animasyon var ama insanın ııı... insanın doğal halinde olsun. Yeşil perde falan kullanarak iyice her şeyi animasyona dökmeye gerek yok. Ya tam animasyon olsun ya da insanı insan gibi bırak orada; ben anlamıyorum açıkçası.

T: Bir mesela; o hisside mesela ıııı...şey...aaaa...yani şey yapmış yeşil perde kullanmışlar ama arka planda işte arka planda kullandıkları resim ve eeee... ön taraftaki kişinin giyimiyle hani çok aynı renk gibiydi sanki. Hani orada bir yoruculuk vardı hani arka plan arka plan hoş değil, yani olmamış gibiydi. Hani çünkü bir tahtanın yani, yeşil tahta üzerinde animasyonlar dönüyor. Tahta şeyi verilmiş ııı...hissi verilmiş. Öteki tarafta da gerçek olmadığını görüyoruz

biz resmin ama sanki bize bir şirket içerisindeymiş gibi görsel koymak istemiş yani orada bir uyumsuzluk vardı. O, o rahatsız ediyordu bence.

H: Görsel düzenleme de kara tahta değil mavi tahta gibi bir şeydi hatırladığıma göre ve onun alanı çok dardı. Kenarlar falan böyle baskılamıştı. Yanlış bir arka plan tercih edilmişti kesinlikle, onu daha farklı yapabilirlerdi. Bir de böyle silik yazılar, böyle eee... tebeşir efekti vermişler o, onu beğendim o hoştu.

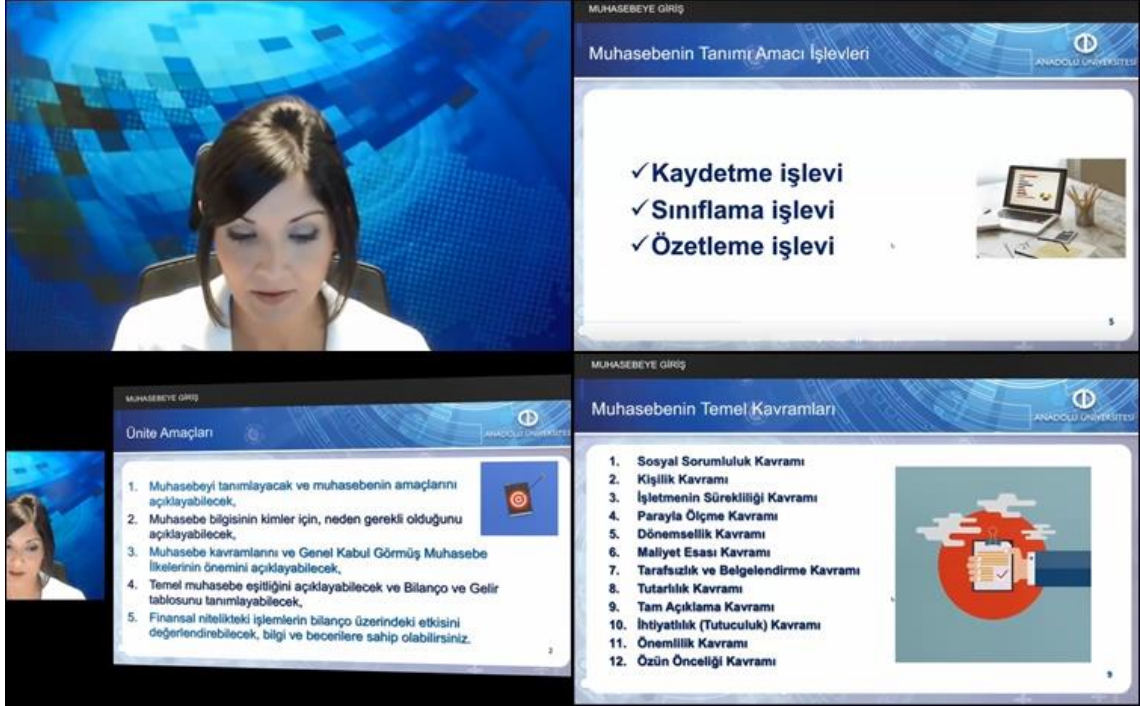
T: Bence onu şey için kullanmışlar: Bunu da yaptık biz eeee...diyebilmek için konulmuş gibi. Çünkü animasyon kısmı ıııı...çok böyle güzel değildi aslında şey olarak mesela; mesela konuşuyor konuşuyor seslendirmeci, o ön tarafta bir tane bina resmi var ve bu otuz saniye falan orada durdu. Hani bir animasyonda da öyle olmaması gerekiyor bence. Ya mesela konuyu anlatırken, yani mesela konuyu anlatırken, anlatıyor kenarı o konuyu anlatıyor, orada bir şeyler anlatıyor, bir şeyler söylüyor; ama konuyla çok da alakası olmayan kurum yazıyor ekranda ve bunun resmi var ekranda.

H: Yeşil perde işte, muhasebe dedi diye için bir ofis ortamı koymuşlar mesela. Her şeyde de fark ediyor mu, bilmiyorum ama hani başka başka şeyler koyabilirlerdi hani. Yani farklı arka planlar, hani ıııı... insanı orada hissettirici örnekler varsa...

“Birden çok duyuya hitap etme” temasında görsel ve işitsel olarak bilgilerin sunulmasının anlamayı kolaylaştırdığı görüşü ifade edilmiştir.

L: Bir de kadın seslendiricinin anlatırken kelimeleri gördüğümde fark ettim hem sesi duyup hem kelimeleri görüyorum ve daha iyi anlıyorum yani. Erkek seslendirici anlatırken de yanda bir ekranda kelimeler falan olsa ve metin olsa daha iyi anlayabilirim. Öyle düşünüyorum.

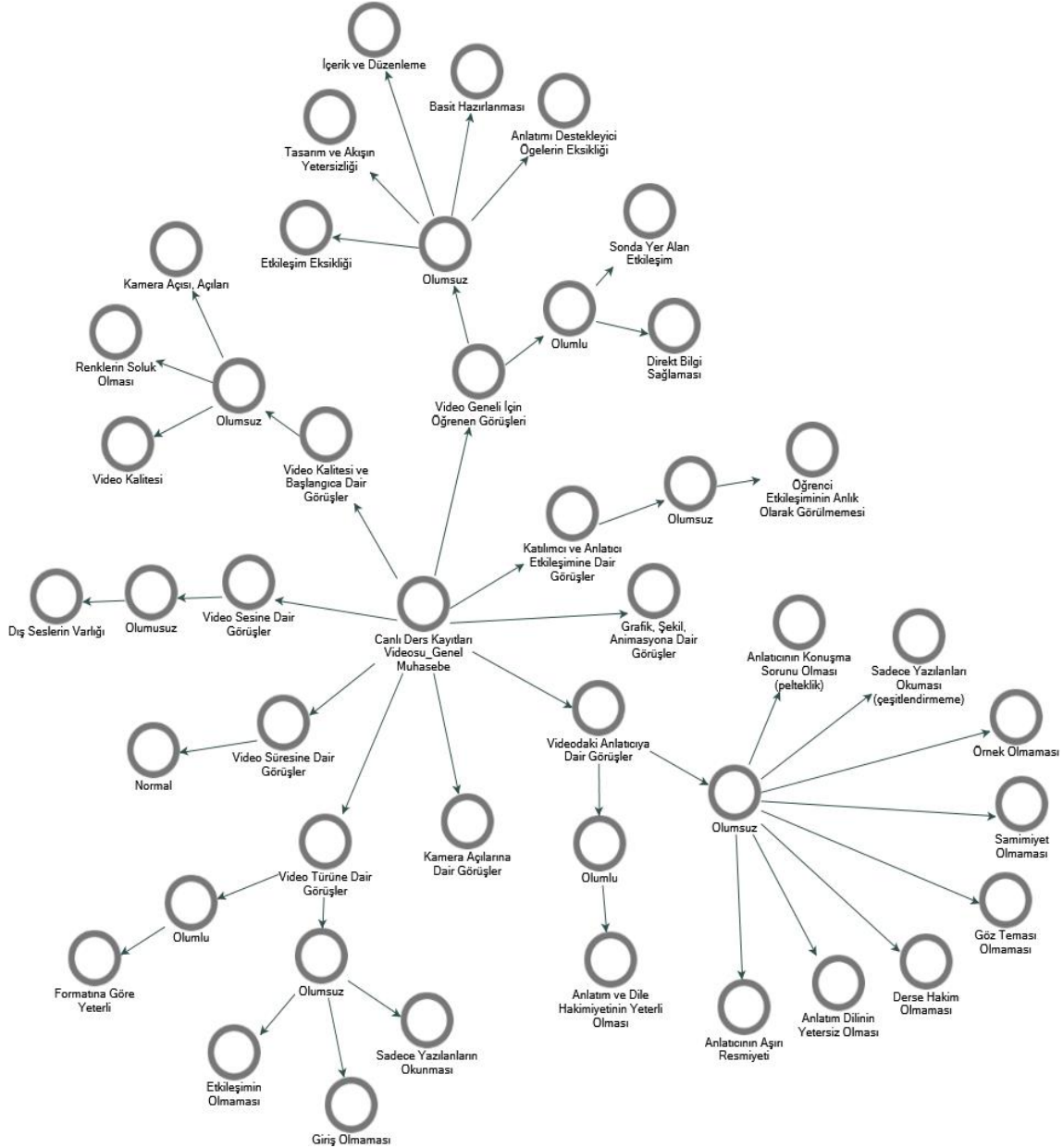
5.4.5. Öğrenenlerin canlı ders kayıtları videosu genel muhasebeye yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Görsel 5.4.5.1. Canlı ders kayıtları videosu genel muhasebe örnek görselleri

AUÖ alanındaki öğrenenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda “Canlı Ders Kayıtları Videosu Genel Muhasebe”ye yönelik ortaya çıkan temalar: “Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “samimiyet olmaması”, “sadece yazılanları okuması (çeşitlendirmemesi)”, “örnek olmaması”, “göz teması olmaması”, “derse hakim olmaması”, “anlatım dilinin yetersiz olması”, “anlatıcının konuşma sorunu olması (pelteklik)”, “anlatıcının aşırı resmiyeti” temaları; “olumlu” alt temasında “anlatım ve dile hakimiyetinin yeterli olması” teması; “video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “sadece yazılanların okunması”, “giriş olmaması”, “etkileşimin olmaması” temaları, “olumlu” alt temasında “formatına göre yeterli” teması, “video süresine dair görüşler” ana temasında “normal” teması, “video sesine dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “dış seslerin varlığı” teması, “video kalitesi ve başlangıca dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “video kalitesi”, “renklerin soluk olması”, “kamera açısı, açıları” temaları, “video geneli için öğrenen görüşleri” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “tasarım ve akışın yetersizliği”, “içerik ve düzenleme”, “etkileşim eksikliği”,

“basit hazırlanması”, “anlatımı destekleyici öğelerin eksikliği” temaları, “olumlu” alt temasında “sonda yer alan etkileşim”, “direkt bilgi sağlaması”, “katılımcı ve anlatımcı etkileşimine dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “öğrenci etkileşiminin anlık olarak görülmemesi”, “kamera açılarına dair görüşler” ana teması ve “grafik, animasyon kullanımı” ana temaları şeklindedir. (Bkz. Şekil 5.4.5.1).

Şekil 5.4.5.1. Öğrenenlerin canlı ders kayıtları videosu genel muhasebeye yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “samimiyet olmaması”nda anlatıcının samimi bir dil kullanmadığı, bunun öğrenen

üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu, “sadece yazılanları okuması (çeşitlendirmemesi)”nda anlatıcının sadece yazılara bağlı kaldığı ve bunun dikkat dağıtıcı olduğu, “örnek olmaması”nda anlatıcının ders içeriğine uygun örneklerle konuyu çeşitlendirmesi gerektiği, “göz teması olmaması”nda anlatıcının öğrenenle göz temasında bulunmamasının öğrenenler üzerinde rahatsız edici olduğu ve izleme isteğini azalttığını, “derse hakim olmaması”nda anlatıcının konuya hakim olmadığı hissi öğrenen üzerinde olumsuz görüş oluşturduğu, “anlatım dilinin yetersiz olması”nda anlatımda bütünlüğün ve akıcılığın olmamasına sebep olduğu, “anlatıcının konuşma sorunu olması (pelteklik)”nda öğrenenin dikkatini dağıtıcı etkisi olduğu, “anlatıcının aşırı resmiyeti”nde öğrenenin dersin dışında kalmasına sebep olduğu görüşleri, “olumlu” alt temasında “anlatım ve dile hakimiyetinin yeterli olması”nda anlatıcının olumlu ve yeterli olduğuna dair görüşler ifade edilmiştir.

E: Evet. Mesela ben aynı zamanda öğrenciyken de bu videolardan faydalandığım oluyordu. Şöyle söyleyeyim ıııı...ben bu anlatıcının biraz eksik kaldığını düşünüyorum o noktada ve gerçekten soğuk. Her akademisyen böyle değil. Ben daha farklı izlemiştim. Onlar birazcık daha en azından izleyiciyle göz teması kuranlar ya da biraz daha samimi sıcak ya da bir metne bağlı kalmadan dersi anlatan hocalar ile de karşılaşmışım. Yani anlatıcıyı eksik buldum o açıdan.

L: Okumak yerine anlatabilirdi. Yani okuduğunu çok belli etti ve dikkatim dağıldı.

D: Kitaptan okur gibi değil örneklerle anlatılmasını ıııı...ve anlatıcının da jest ve mimikleriyle anlatıma katkı sağlanmasını isterdim. Uzman, konuya hakim bir şekilde, derse hakim ve günlük hayattan örnekler vererek sorulara cevap niteliğinde ders anlatılmasını isterdim.

L: Anlatıcının kameraya bakmaması biraz rahatsız etti, göz temasını aradım gibi oldu. Kamera açısından da yakındığım oldu.

E: En azından kendine arada göz teması kurmak ııı... ben izleyiciyi biraz daha ekranda tutacağını düşünüyorum. Biraz daha kontak kuracağını düşünüyorum.

H: Bu böyle sıkıldı, böyle anlattığı için. Hani bu mesela eğik durmuş ve anlatırken göz göze gelsek daha mutlu olacağım o da mutlu olacak. Konuyu bilmediği için bunlar ama, formatta hiçbir şey yok yani.

Z: ... çok haber spikeri gibi geldi bana. Eeee.... o şekilde yani. ıııı... Üçüncü şahısla girdi anlatılabilecek sonra birinci şahsa döndü; yapacağız edeceğiz dedi. ıııı... soğuk girdi yani derse çok fazla.

H: Yani şu anda şu mesela, hocanın kendisi, anlatıcı galiba peltek ve “ç”lerde bir problem vardı. O direkt dikkatimi çekti ve dinleyemiyorum, dikkatimi hep orası çekiyor.

Z: Ben uzaktan böyle derse katılmışım. Öyle ders aldım da çok eeee... anlatıcının anlatımı çok kuru geldi. Çok resmiydi. Aşırı çok ciddi bir ortam yani. Normalde hocanın daha sıcak olması gerekir ortamda...

“Video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “sadece yazılanların okunması”nda video içerisinde ekranda yer alan slaytlar dışında bir şey yokmuş gibi hissettirdiği, “giriş olmaması”nda videonun başlangıcında herhangi bir giriş olmamasının iyi olmadığı ve öğrenenin bir beklentisi olduğu, “etkileşimin olmaması”nda konuşan bir anlatıcı dışında başka hiçbir bir şey olmamasının bir eksiklik olduğu, “olumlu” alt temasında “formatına göre yeterli”de video formatının yeşil perde ile yapılan videodan daha etkili olduğu ancak güzel yapılamadığı, formatın iyi olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

E: ...gerçekten onun hazır bir slaytı açmışsınız gibi bir his yaratıyor.

K: Direkt bir girişle başlanmıştı, diğer videolardaki gibi ilgi çekici bir başlangıç yoktu.

H: Kendisi şu anda konuşan kafa tekniği şu. Orada bir kafa var ve konuşuyor ve yan tarafta slayt akıyor. Başka hiçbir etkileşim yok.

E: Şöyle, ben açıkçası bu videoları şeyden daha etkili buluyorum; bu az önce izlediğimiz stüdyo ortamı değil de bu yeşil perdeden bahsettik ya, o videolardan daha etkili olduğunu düşünüyorum bunun.

H: Hani videonun video formatı ile ilgili bir sıkıntı yok genel anlamda. Konuyu bilmediği için bunlar ama, formatta hiçbir şey yok yani. Çünkü bir sürü öğrenci vardı, bir tane değil. Hepsinin söylediklerini ben de görsem, hoca da görse; birlikte konuşsak ki, yapıyor ama işte ama olmamış bunda. Ama format olarak gayet hoş güzel bir format.

“Video süresine dair görüşler” ana temasında “normal” temasında videonun bazı eksikleri olmasına karşın geri kalanların yeterli olduğu görüşü ifade edilmiştir.

P: Slayt gösterisi çok başarısızdı şu an internette çok daha iyi tasarlanmış free slaytlar var.

İlkokul öğrencileri daha iyi slayt hazırlıyor. Bunlar haricinde geri kalan her şey yeterliydi.

“Video sesine dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “dış seslerin varlığı”nda video içerisinde olmaması gereken dış seslerin dikkat dağıtıcı olduğu görüşü ifade edilmiştir.

T: Tık tık sesler geliyor mesela.

E: Evet. Onu mesela...

T: Sesler geliyor klik klik.

“Video kalitesi ve başlangıca dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “video kalitesi”nde videonun çok eski tarihli bir yapım gibi görüldüğü, “renklerin soluk olması”nda video renginin yetersiz ve eski gibi olduğu, “kamera açısı, açıları”nda kullanılan kamera açısının yanlış olduğu, bir şey ifade etmediği görüşleri ifade edilmiştir.

Z: Yani 20 yıllık video gibi duruyor.

L: Görsel zevk, zaman geçtikçe değişen bir şey olduğu için zamana göre video eski kalmış diyebilirim. Kamera açısı çok anlamsızdı. Kamera açısının dışında videodaki renkler biraz soluk ve eskiydi. Anlatıcının sadece kafasını göstermenin hiçbir anlamı yok.

“Video geneli için öğrenen görüşleri” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “tasarım ve akışın yetersizliği”nde video akışı ve ilerleyişinin yetersiz bulunduğu, “içerik ve düzenleme”de videonun etkili olması için daha fazla emek harcanması gerektiği, içeriğin görsellerle desteklenecek şekilde tasarlanması gerektiği, “etkileşim eksikliği”nde videonun sadece kitap bilgilerinin okunması şeklinde olmaması gerektiği, öğreneni konu içerisine çekecek şekilde tasarlanması gerektiği, “basit hazırlanması”nda videonun ilgi çekici olması, ilgi uyandırması gerektiği, “anlatımı destekleyici öğelerin eksikliği”nde konu ile ilişkili animasyon, görsel gibi öğelere video içerisinde yer verilmesi gerektiği görüşleri, “olumlu” alt temasında “sonda yer alan etkileşim”de video içerisinde katılımcı olan öğrenenlerin canlı ders sırasındaki sorularına yer verilmesinin güzel olduğu ancak bu videoda buna yer verildiği, “direkt bilgi sağlaması”nda ise video sonunda sorular çözülmesinin bilgi sağladığı ve bazı videolardan daha etkili olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

L: Özet videolar en çok kullanılan materyaller arasında ve biraz özenilmeyi hak ediyor. Videonun akışı hazırlanmamış sanki. Yetersiz buldum.

D: Sonuç olarak video diğer videolar gibi sıradan. Yüz yüze eğitim olmadığı için etkili olması için daha çok çaba sarf etmek gerekir. Sadece düz bir anlatımla kitap okur gibi değil. Bunu yaparken de her yaş grubuna hitap etmesi gerekir. Görseller, animasyonlar olması gerektiği gibi olmalı.

L: Sunum çok basitti. Özet videolar en çok kullanılan materyaller arasında ve biraz özenilmeyi hak ediyor.

K: Düz bir slayt gösterisiydi, yeterli değildi. Daha etkileşimli olabilirdi.

H: Yani çok basit yani ben de şu an hiç etki uyandırmadı mesela.

D: Sonuç olarak video diğer videolar gibi sıradan. Yüz yüze eğitim olmadığı için etkili olması için daha çok çaba sarf etmek gerekir. Sadece düz bir anlatımla kitap okur gibi değil. Bunu yaparken de her yaş grubuna hitap etmesi gerekir. Görseller, animasyonlar olması gerektiği gibi olmalı.

H: Çünkü bir sürü öğrenci vardı, bir tane değil. Hepsinin söylediklerini ben de görsem, hoca da görse; birlikte konuşsak ki, yapılıyor ama işte ama olmamış bunda.

E: Bu videoların bence bir artı yönü var: Derslerin sonunda bildiğim kadarıyla öğrenciye sorular soruluyor. Yani örnek sorular çözülüyor. Ben en azından onun bir pozitif yanı olduğunu düşünüyorum videolar açısından. Çünkü hani bu video açısından, etkileşim açısından bir artı olabilirdi. Şöyle, ben açıkçası bu videoları şeyden daha etkili buluyorum;

bu az önce izlediğimiz stüdyo ortamı değil de bu yeşil perdeden bahsettik ya, o videolardan daha etkili olduğunu düşünüyorum bunun.

“Katılımcı ve anlatımcı etkileşimine dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “öğrenci etkileşiminin anlık olarak görülmemesi”nde video formatında öğrenenlerin sorduğu soruların ekranda yer alması gerektiği ve bunların diğer öğrenenler tarafından da görülebilmesi gerektiği görüşü ifade edilmiştir.

H: Bir de işte öğrencilerin yazılarını okursa, o da büyük bir lütuf bazı hocalar hiç okumuyor, okursa bazen onlara cevap veriyor. Yani bu kadar. Yani çok basit yani ben de şu an hiç etki uyandırmadı mesela. Öğrencilerden gelen bazı soruları aşağıda ekleyerek ki, ben görebilsem çok güzel olurdu. Mesela bunlara cevaplar verebilse, onları dinlesem daha hoşuma giderdi.

“Kamera açılarına dair görüşler” ana temasında anlatıcının sadece tek bir açıdan çekilmemesi gerektiği, açıların ve ölçeklerin çeşitlendirilmesi gerektiği, anlatıcının daha sık görülmesi gerektiği, kullanılan kamera açılarının güzel ve anlamlı olmadığı görüşleri ifade edilmiştir.

L: Anlatıcının kameraya bakmaması biraz rahatsız etti, göz temasını aradım gibi oldu. Kamera açısından da yakındığım oldu.

K: Biraz tekdüze ilerledi, anlatıcıyı daha sık görebilmek isterdim.

P: Anlatıcının bize bakmaması biraz rahatsız edici bir de kamera açısı kötüydü.

L: Kamera açısı çok anlamsızdı. Anlatıcının sadece kafasını göstermenin hiçbir anlamı yok.

D: Anlatıcının sadece baş kısmını değil gövdesini de görmek, dikkat çekme açısından güzel olabilirdi. Çünkü baş kısmını görüyoruz sadece ve jest ve mimikleri kullanmadan sıradan bir kitap okuyor havasında ilerliyor.

“Grafik, animasyon kullanımı” ana temasında görsel-işitsel olarak grafik, animasyon ve görsel kullanılmasının öğrenmeyi ve anlamayı kolaylaştırdığı ancak bunların seçiminde konu ile ilgili olmasına dikkat edilmesi gerektiği, düzenlemenin, renklerin anlamlı ve uyumlu olmasının önemli olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

L: Anlatılanlar sadece sesle algılandığı için kavrama biraz zordu. Bir tanımdan bile bahsederken ekranda kelimeleri görmek kavramayı artırıyor, kolaylaştırıyor.

H: Renk uyumları önemli bir şey.

E: eee tabi, tabi.

P: Slayt gösterisi çok başarısızdı şu an internette çok daha iyi tasarlanmış free slaytlar var. İlkokul öğrencileri daha iyi slayt hazırlıyor.

L: Görseller vardı. Animasyon, grafik ve şekiller anlamamı kolaylaştırırdı. Etkileşimli ve anlatımı güçlendiren; şekil, grafik, animasyon araçları gibi bol olan bir videodan öğrenmek isterim.

H: Basit bir slayttan hani sadece yazı dolu bir slayttan değil daha başka şeyler içine ekleyerek; öğrencilerden gelen bazı soruları aşağıda ekleyerek ki, ben görebilsem çok güzel olurdu.

D: Videoda resimler kullanılmış, özen gösterilmemiş. PowerPoint sunusu gibi sıradandı. Animasyonlarla da daha kaliteli hale gelebilirdi.

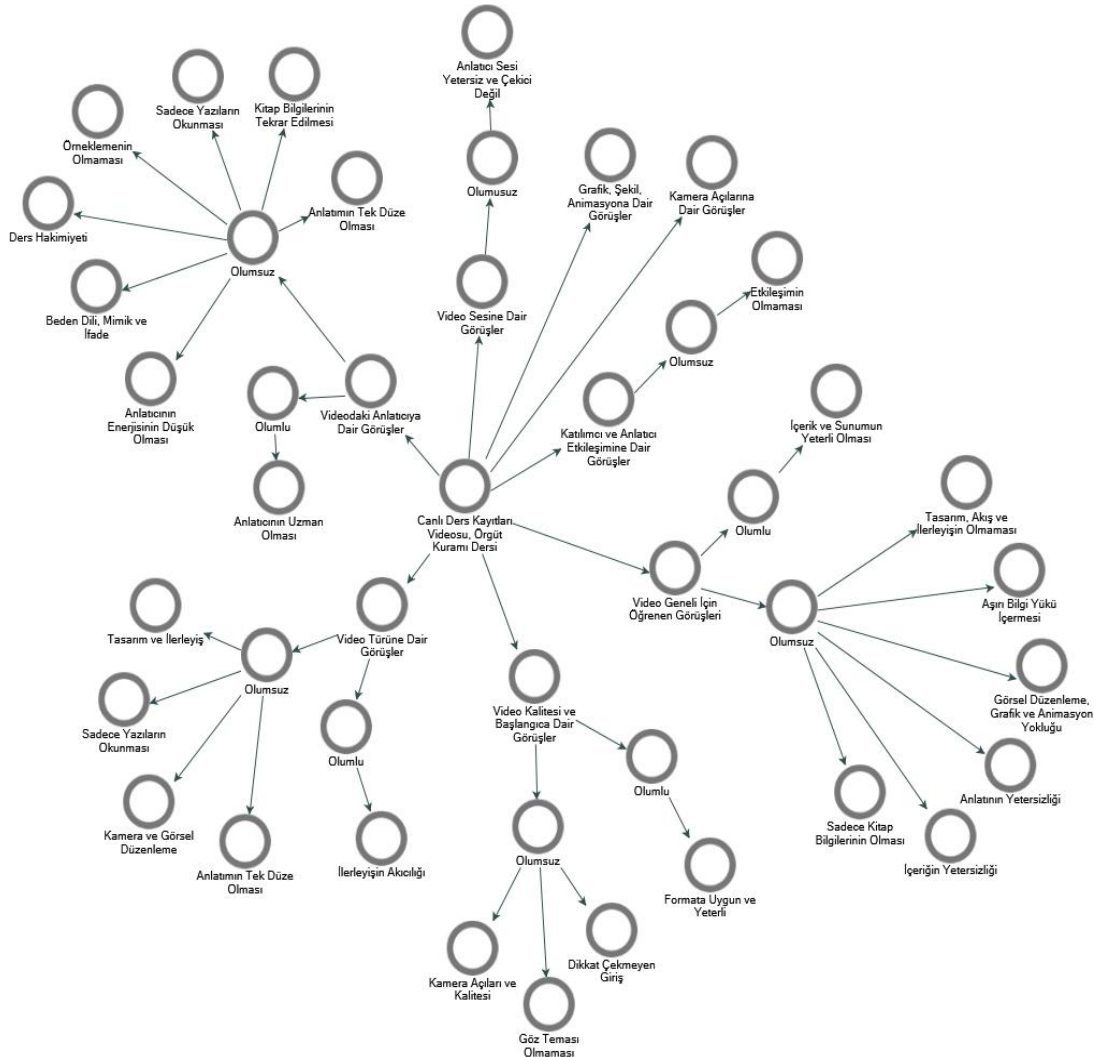
5.4.6. Öğrenenlerin canlı ders kayıtları videosu örgüt kuramına yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Görsel 5.4.6.1. Canlı ders kayıtları videosu örgüt kuramı örnek görselleri

AUÖ alanındaki öğrenenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda “Canlı Ders Kayıtları Videosu Örgüt Kuramı”na yönelik ortaya çıkan temalar: “Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “sadece yazıların okunması”, “örneklemenin olmaması”, “kitap bilgilerinin tekrar edilmesi”, “ders hakimiyeti”, “beden dili, mimik ve ifade”, “anlatımın tekdüze olması”, “anlatıcının enerjisinin düşük olması”, “olumlu” alt temasında “anlatıcının uzman olması” teması, “video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “tasarım ve ilerleyiş”, “sadece yazıların okunması”, “kamera ve görsel düzenleme”, “anlatımın tekdüze olması”, “olumlu” alt temasında “ilerleyişin akıcılığı” temaları, “video sesine dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “anlatıcı sesi yetersiz ve çekici

değil” teması, “video kalitesi ve başlangıca dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “kamera açıları ve kalitesi”, “göz teması olmaması”, “dikkat çekmeyen giriş” temaları, “olumlu” alt temasında “formata uygun ve yeterli” teması, “video geneli için öğrenen görüşleri” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “tasarım, akış ve ilerleyişin olmaması”, “sadece kitap bilgilerinin olması”, “içeriğin yetersizliği”, “görsel düzenleme, grafik ve animasyon yokluğu”, “aşırı bilgi yükü içermesi”, “anlatının yetersizliği” temaları, “olumlu” alt temasında “içerik ve sunumun yeterli olması” teması, “katılımcı ve anlatıcı etkileşimine dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “etkileşimin olmaması” teması, “kamera açılarına dair görüşler” ana teması ve “grafik, şekil, animasyona dair görüşler” ana temaları şeklindedir. (Bkz. Şekil 5.4.6.1).

Şekil 5.4.6.1. Öğrenenlerin canlı ders kayıtları örgüt kuramı videosuna yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “sadece yazıların okunması”nda anlatıcının sadece var olan slayt yazılarını okumasının öğrenen tarafından olumsuz bulunduğu, “örneklemenin olmaması”nda anlatıcının yazılı olan bilgiler dışında bilgileri de aktarması, örneklemesi gerektiği, “kitap bilgilerinin tekrar edilmesi”nde anlatıcının sadece kitap bilgileri ile sınırlı kalmasının öğreneni rahatsız ettiği, bunu doğal olmadığı, “ders hakimiyeti”nde anlatıcının konuya hakim olmadığı, hazırlanmadığı ve bunun öğreneni rahatsız ettiği, “beden dili, mimik ve ifade”de anlatıcının kişisel olarak özenli bir şekilde ekran karşısına çıkması gerektiği, yaptığı işi sevdiğini öğrenene aktarabilmesi gerektiği, anlatım sırasında mimikler ve jestlerle, bedeni kullanması gerektiği , “anlatımın tekdüze olması”nda anlatıcının anlatımını çeşitlendirmesi gerektiği, tek tip anlatımın dikkat dağınık olduğu, “anlatıcının enerjisinin düşük olması”nda anlatıcının ekrandaki enerji seviyesinin düşük olmasının motivasyonu düşürdüğü, anlatım dilinin daha etkili olması gerektiği, “olumlu” alt temasında “anlatıcının uzman olması” temasında anlatıcının uzman olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

H: Hoca umursamaz şekilde derse başladı ve uzunca yazılar ile okuyarak anlattı.

Z: Yer yer slaytın dışına çıkarak ek bilgiler verse de bunun yeterli olmadığını söyleyebilirim. Doğal bir anlatım olmasını beklerdim. Anlatıcının kitabı bilgileri metinden okuması rahatsız ediciydi.

E: Ders anlatıcısını da bu bağlamda derse karşı ilgisiz ve yetersiz bulduğumu söyleyebilirim.

L: Anlatıcıyı çok hazırlıksız buldum. Konuya aşina değil gibiydi.

T: Anlatıcının çok özensiz olduğunu düşünüyorum. Saçını bile taramamış gibiydi. Anlatıcının yerinin önemli olduğunu bu video ile görmekteyiz.

H: Hocanın alan uzmanı ve işini severek yapan biri olmasını isterdim. Hep yazıyla değil el ve miniklerle kameraya bakarak anlatmasını isterdim.

L: Düz anlatım çok sıkıcı ve dikkatimi dağınıyor.

Z: Ders anlatıcısı alanında uzman bir kişiydi. Ancak konuyu son derece kuru bir üslupla anlattı.

E: Videonun başlangıcında dersi anlatan akademisyenin ekranın köşesindeki kaygılı yüz ifadesi beni rahatsız etti. Daha canlı ve tamamıyla sunuma bağımlı olmayan bir anlatım isterdim. Enerjisinin daha canlı olması ve sesini daha etkili kullanması, öğrenenin derse yönelik motivasyonunu artıracaktır.

“Video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “tasarım ve ilerleyiş” için öğrenenlerin sadece powepoint ile bir ilerleyiş ve akıştan memnun olmadıklarını, “sadece yazıların okunması”nda ders içeriğinin ekrandaki yazılardan ibaret

olmaması gerektiği, “kamera ve görsel düzenleme”de anlatıcının ekranda yer almamasının ve sadece sesinin duyulmasının hoş bulunmadığı, görsel eksikliklerin dersi sıkıcı hale getirdiği, “anlatımın tekdüze olması”nın ders takibinde sorun olduğu, “olumlu” alt temasında “ilerleyişin akıcılığı” temasında ilerleyişin akıcı olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

T: Videodaki ilerleyiş ve akışı kesinlikle çok kötü buldum. Zaten video hazırlanan PowerPoint’i okumakla geçiyor.

E: Ders içeriği sunum metninden ibaretti.

D: Bir uzman var ama yine uzmanın sadece sesini duyuyoruz. Ben yan tarafta görmek isterim anlatıcıyı. Ders akışı da görsek eksiklikten ve sestten dolayı sıkıcı.

K: Çok tekdüze ilerledi.

Z: Videonun daha ilgi çekici bir anlatımla devam etmesi gerekiyordu. Tekdüze bir anlatımın mevcut olması sorun teşkil etti. Videonun ilerleyişini akıcı buldum.

“Video sesine dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “anlatıcı sesi yetersiz ve çekici değil” temasında sesin sıkıcı olduğu görüşü ifade edilmiştir.

D: Sesten dolayı sıkıcı. Sanki kitap okur gibi hissettim.

“Video kalitesi ve başlangıça dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “kamera açıları ve kalitesi”nde tercih edilen kamera açısının kötü bulunduğu, renklerin ve kalitenin yetersiz olduğu ve çok eski gibi görüldüğü, “göz teması olmaması”nda anlatıcının göz teması kurmaktan kaçınmasının ders hakimiyeti olmaması ile ilişkilendirildiği ve anlatıcının göz teması kurmasının tercih edileceği, “dikkat çekmeyen giriş”te videonun başlangıcında bir giriş animasyonu ya da sade bir giriş olması gerektiği, videonun başlangıçta ilgi uyandırması ve dikkat çekmesi gerektiği, “olumlu” alt temasında “formatı uygun ve yeterli” temasında formatından dolayı bir sunu ekranı için yeterli olduğu, kalitenin bu anlamda iyi olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

T: Video çözünürlük olarak iyi olsa dahi gerek kamera açılarının kötü olması gerek sununun özensiz olması kaliteyi çok düşürmüştü.

Z: Video kalitesi, videonun çözünürlüğü ve kullanılan renklerin oldukça başarısız olduğunu söyleyebilirim. 2000’li yılların başlarında çekilen bir video ortamını andırıyordu. Renkler de oldukça cansızdı.

T: Anlatıcının yüzü dikkatimi çekti. Anlatıcının kameraya baktığı ve konuya hakim olmasını isterdim.

H: Başlangıçta pek bir şey dikkatimi çekmedi.

D: İlk başta bende beklenti uyandırmasını beklerdim. Hocanın yüzü geldi direkt ekrana fakat, dikkat çekici bir giriş animasyonu olmalı her videoda.

L: Dikkatimi bir şey çekmedi. Bu da kötü bir şey yani çok sıkıcı, sade bir video.

H: Kalitesi iyiydi bir sunu ekranından daha fazlası beklenmez.

L: Teknik açıdan bir sorun gözüme çarpmadı. Kalite yeterliydi.

“Video geneli için öğrenen görüşleri” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “tasarım, akış ve ilerleyişin olmaması”nda içeriğin olduğu ancak akış için bir planlama yapılamadığı ve bunun içeriği sıradanlaştırdığı, “sadece kitap bilgilerinin olması”nda içerikte sadece kitabı bilgilerle hazırlanmış bilgilerin tekrar edilmesinin doğru olmadığı, anlatıcının daha fazla örnek sunduğu, çekici bir anlatımla yazılara bağlı kalmadan içeriği aktarabilmesi gerektiği, “içeriğin yetersizliği”nde videoda konuya dair bilgilerin sadece yazılı olan metinlere dayanmaması gerektiği, “görsel düzenleme, grafik ve animasyon yokluğu”nda görsel eksikliğinin videoyu sıkıcı bir hale getirdiği, “aşırı bilgi yükü içermesi”nde videoda aşırı bilgi yükü olduğu ve plansız bir bilgi aktarımı olduğu, “anlatının yetersizliği”nde monoton, tekdüze bir anlatımın etkililiğini düşürdüğü görüşleri, “olumlu” alt temasında “içerik ve sunumun yeterli olması” temasında bir öğrenen sunumu yeterli bulduğunu ve diğer öğrenenler de içeriğin yeterli olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

L: Ama akışa hazırlanılmamış.

T: Aslında içerik olarak güzel ama sunum olarak çok sıradanlaştığını düşünüyorum.

D: Soru cevap kısmı yok. Kitaptan okur gibi bir videoydu. Sanki kitap okur gibi hissettim.

Z: Anlatıcının slayt bilgilerini tekrar ettiğini görüyoruz. Daha hareketli, anlatıcının ilgi çekici örnekler sunduğu, anlatıcının kitabı bilgileri direkt olarak yazılı materyallerden okuyarak anlatmadığı, kısa cümleler kurarak anlatımın gerçekleştiği bir ders sunumunu tercih ediyorum.

E: Ders içeriği sunum metninden ibaretti. Videodaki akış ve ilerleyiş de bu doğrultuydu.

D: Bir uzman var ama yine uzmanın sadece sesini duyuyoruz. Ben yan tarafta görmek isterim anlatıcıyı ve hiçbir şekilde görsel yok, animasyon yok çok sıkıcı bir video. Düz bir anlatım.

H: Çok yazı ve ham bilgi doluydu. Sadeleştirilmiş ve planlı bir anlatım tercih ederdim. Sıkıcı ve fazla gereksiz bilgi ile dolu. Hoca yoktu resmen bir ses yazıları okudu. Yoktu ama bu temaya gerek de yoktu. Basitçe resimli örnekli anlatsa yeterdi. Dersi okudu geçti, neredeyse videoda yoktu.

E: Monoton ve tek tip ilerlemesi, sınava hazırlanan kişiler için dersin etkinliğini azaltıyor.

Z: Ders içeriğini verimli buldum. Örneklerden bahsetmesi, somut verilerin sunulması önemliydi.

L: İçerik yeterli

T: Dersin içeriği anlaşılır.

“Katılımcı ve anlatıcı etkileşimine dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “etkileşimin olmaması” temasında özellikle göz temasının önemli bir etken

olduğu ve bunun olmamasının öğrenen açısından etkileşim adına büyük bir eksiklik olduğu görüşü ifade edilmiştir.

E: Video boyunca anlatıcıyla göz teması kurulmaması, etkileşim açısından bir eksiklik.

“Kamera açılarına dair görüşler” ana temasında videoda kamera açıları ve teknik açıdan başarısız bulunduğu görüşleri ifade edilmiştir.

L: Kamera açıları kötüydü. Karşıdan çekmesi daha iyi olurdu.

T: Kamera açıları çok çok kötü. Anlatıcının sadece yüzü görünüyor ve yan duruyor. Video çözünürlük olarak iyi olsa dahi gerek kamera açılarının kötü olması gerek sununun özensiz olması kaliteyi çok düşürmüştü.

E: Video teknik anlamda da başarısızdı.

“Grafik, şekil, animasyona dair görüşler” ana temasında görsel olarak videonun çok eksik olduğu, konu ile ilişkili olarak destekleyici görsellere, animasyonlara yer verilmesi gerektiği görüşleri ifade edilmiştir.

D: Hiçbir şekilde görsel yok, animasyon yok çok sıkıcı bir video.

L: Görsel içerik arıyor gözüm.

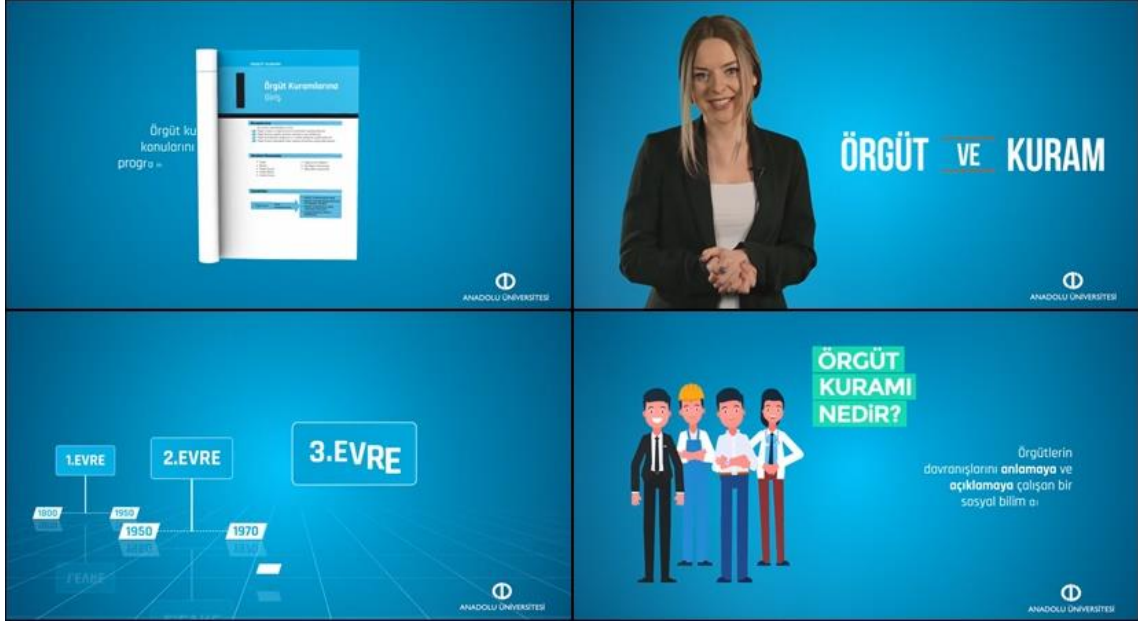
T: Slayt vardı ama görsellerle desteklenebilirdi.

E: Canlı ders anlatımında animasyon veya grafik kullanımı pek olası değil. Ancak tekdüze giden anlatımı biraz olsun zenginleştirmek adına konuyla bağlantılı görseller kullanılabilirdi.

K: Çok tek düze ilerledi, çok fazla yazı vardı slaytta. Aralarında en kötüsü bu idi.

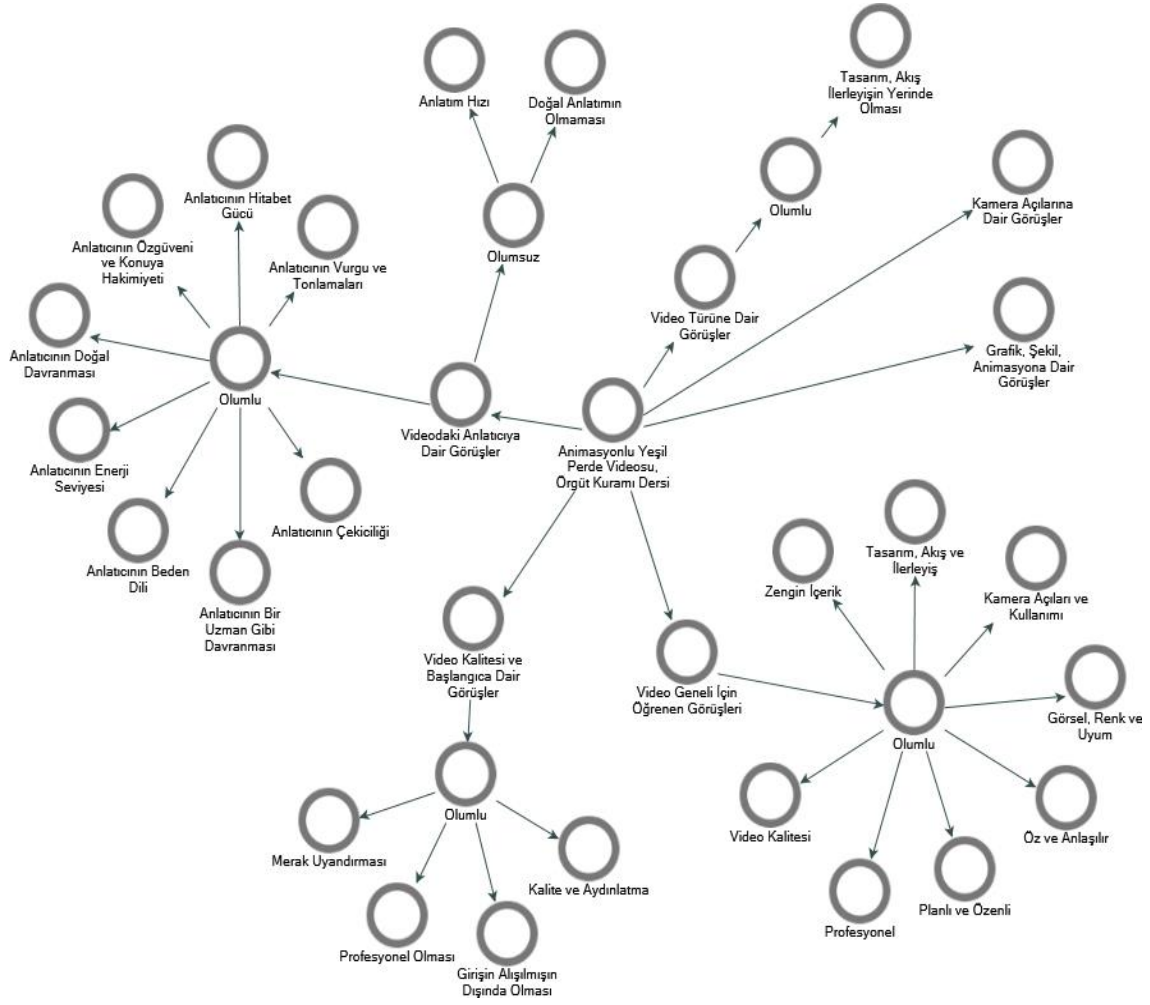
Z: Bu videoda herhangi bir animasyon ve grafik bulunmamakta. Yalnızca konu anlatımında yararlanılan slaytlar ekranda gösterilmekte.

5.4.7. Öğrenenlerin animasyonlu yeşil perde videosu örgüt kuramına yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Görsel 5.4.7.1. Animasyonlu yeşil perde videosu örgüt kuramı örnek görselleri

AUÖ alanındaki öğrenenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda “Animasyonlu Yeşil Perde Videosu Örgüt Kuramı”na yönelik ortaya çıkan temalar: “Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “doğal anlatımın olmaması”, “anlatım hızı” temaları, “olumlu” alt temasında “anlatıcının vurgu ve tonlamaları”, “anlatıcının özgüveni ve konuya hakimiyeti”, “anlatıcının hitabet gücü”, “anlatıcının enerji seviyesi”, “anlatıcının doğal davranması”, “anlatıcının çekiciliği”, “anlatıcının bir uzman gibi davranması”, “anlatıcının beden dili” temaları, “video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumlu” alt temasında “tasarım, akış ve ilerleyişin yerinde olması” teması, “video kalitesi ve başlangıça dair görüşler” ana teması altında “olumlu” alt temasında “profesyonel olması”, “merak uyandırması”, “kalite ve aydınlatma”, “girişin alışılmışın dışında olması” temaları, “video geneli için öğrenen görüşleri” ana temasında “olumlu” alt temasında “zengin içerik”, “video kalitesi”, “tasarım, akış ve ilerleyiş”, “profesyonel”, “planlı ve özenli”, “öz ve anlaşılır”, “kamera açıları ve kullanımı”, “görsel, renk ve uyum” temaları, “kamera açılarına dair görüşler” ana teması ve “grafik, şekil, animasyona dair görüşler” ana temaları şeklindedir. (Bkz. Şekil 5.4.7.1).

Şekil 5.4.7.1. Öğrenenlerin animasyonlu yeşil perde videosu örgüt kuramı videosuna yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “doğal anlatımın olmaması”nda anlatıcının uzun ve kitabı bilgiler aktardığı, bunun doğallığı bozduğu, “anlatım hızı”nda anlatıcının konuşma hızının yüksek olduğu ve bunun anlatılanların takibini zorlaştırdığı, “olumlu” alt temasında “anlatıcının vurgu ve tonlamaları”nda anlatıcının ses tonunun, vurgularının, anlatımının yerinde olduğu, “anlatıcının özgüveni ve konuya hakimiyeti”nde anlatım sırasında konuya hakim olduğu ve özgüvenli bir şekilde bunu hissettirdiği, “anlatıcının hitabet gücü”nde anlatıcının başarılı bulunduğu, “anlatıcının enerji seviyesi”nde anlatıcının ders içeriğinin zorlu yapısına rağmen enerjisini yansıtabildiği ve bunun doğru bir tercih olduğu, “anlatıcının doğal davranması”nda ders anlatıcısının konunun uzmanı olmamasına karşın güzel anlattığı, “anlatıcının çekiciliği”nde anlatıcının çekici olduğu, “anlatıcının bir uzman gibi

davranması”nda anlatıcının uzman gibi bilgileri aktarmasının güzel olduğu, “anlatıcının beden dili”nde anlatıcının hoş ve çekici olması, enerji seviyesinin yüksek olmasının öğrenen açısından olumlu olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

Z: Anlatıcının vurguları doğru bir şekilde yapması gerekir. Uzun, teorik ve kitabi cümleler yerine doğal bir anlatımın tercih edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Anlatıcının ses tonu ve anlatımı da başarılıydı. Anlatıcının ses tonu, vurguları, konuya hakimiyeti başarılıydı.

H: Anlatıcı metni okudu vurgular güzeldi. Özgüvenli ve alana hakim.

Z: Anlatıcı başarılıydı. Ders anlatıcısını başarılı buldum.

L: Anlatımda sıkıntı yok gibi.

E: Ders anlatıcısının güler yüzlü ve enerji seviyesinin yüksek olması, kuram temelli bir ders için gayet yerinde bir tercih olmuş.

T: Ders anlatıcısı konu uzmanı değil ama profesyonel biri olduğu için güzel anlattığını düşünüyorum.

H: Anlatıcı hoş bir kadındı. Vurguları yerindeydi, beğendim. Anlatıcı alana hakim gibi geldi beğendim.

L: Ders anlatıcısını konuya aşına gözüküyordu, yeterliydi.

E: Anlatıcının konuşma hızı biraz daha yavaş olabilirdi. Açıkçası metni dinlerken çok zorlandım.

“Video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumlu” alt temasında “tasarım, akış ve ilerleyişin yerinde olması”nda akılda kalıcılığının yüksek olduğu, içeriğin başarılı olduğu, öğrenen açısından istenen bir anlatım olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

D: Akılda kalıcılığı yüksek ve sıkıcı olmayan bir videoydu genel olarak.

Z: Ders içeriğini başarılı buldum.

T: Tamda böyle bir anlatım olmasını isterdim. Ders içeriği kısa ve öz direk verildiği için güzel.

“Video kalitesi ve başlangıca dair görüşler” ana teması altında “olumlu” alt temasında “profesyonel olması”nda videonun profesyonel şekilde hazırlandığı, “merak uyandırması”nda videonun giriş kısmı ile merak uyandırdığı, “kalite ve aydınlatma”da video kalitesinin çok iyi olduğu ve başarılı bulunduğunu, “girişin alışılmışın dışında olması”nda girişte yer alan animasyonun, devamında kullanılan animasyon ve görsellerin alışılmışın dışında ve güzel bulunduğu görüşleri ifade edilmiştir.

T: Videonun başlangıcında ilk açtımda profesyonel olarak hazırlandığı hissini veriyor.

Z: Merak uyandırıcı bir girişe sahipti. Video kalitesi, aydınlatma ve çözünürlük başarılıydı.

E: Video kalitesi ve çözünürlüğü de bana kalırsa yeterli.

L: Video kalitesi iyiydi.

D: Örgüt kuram kitabının yer aldığı kitapla videoya başlaması harikaydı.

Z: Videonun başlangıcında Anadolu Üniversitesi logosunun olması ve ardından gelen kitap görseli oldukça dikkat çekiciydi.

E: Videonun açılışındaki animasyonlar ilgi çekiciydi, başarılı buldum.

“Video geneli için öğrenen görüşleri” ana temasında yer alan “olumlu” alt temasında “zengin içerik”te video içeriğinin oldukça zengin olduğu, “video kalitesi”nde videonun kalitesinin oldukça iyi olduğu, “tasarım, akış ve ilerleyiş”te videonun tasarımının akıcı olduğu, kolay takip edilebilir olduğu, ilerleyişin akıcı olduğu, görsel tasarımın güzel olduğu, “profesyonel”de video üzerinde emek harcanmış olduğu ve uğraşıldığı , “planlı ve özenli”de videonun bir planlama ile hazırlandığı, konuların bir akış ve sıra ile aktarıldığı, akılda kalıcılığı yüksek olduğu, “öz ve anlaşılır”da video içeriğinin gereksiz bilgiler taşımadığı, “kamera açıları ve kullanımı”nda video kalitesi ve kamera kullanımının beğenildiği, “görsel, renk ve uyum”da videoda tercih edilen renklerin insan üzerinde etkisinin rahatlatıcı ve uyumlu olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

L: Kesinlikle uğraşılmış bir video, dikkatimi çekti. Anlatımda sıkıntı yok gibi. Ders içeriği epey zengindi, hoştu.

Z: Video kalitesi, aydınlatma ve çözünürlük başarılıydı. Videonun son dönemde yeni teknolojik araçlarla desteklendiğini hissettirmektedir. Anlatımın bu videodaki gibi akıcı olması önemliydi. Videodaki ilerleyiş akıcı ve kolay takip edilebilirdi.

T: Güzel bence akıcı ve dinamik. Görselliğe de hitap ediyor. Video bence güzel ve akıcı.

D: Videonun sonlarına doğru video içinde video izledik o da videoya zenginlik katmış; kronolojik sırada konunun anlaşılması için çok güzel. Ben görsel öğrenmeyle daha etkili kavrayan bir öğrenenim, bu yüzden de bu video tam da bana hitap etti diyebilirim. Akılda kalıcılığı yüksek ve sıkıcı olmayan bir videoydu genel olarak.

H: İçerik az ve planlıydı, güzeldi.

T: Ders içeriği kısa ve öz direk verildiği için güzel. Videodaki ilerleyiş ve akışı gayet güzel. Bir öğrenen olarak video kalitesi, kamera kullanımı gibi noktalarında güzel olduğunu düşünüyorum.

Z: Arka plandaki renk seçimini de başarılı buldum.

H: Oldukça iyiydi. Resimlerin de iyiydi.

E: Arka fonda mavi rengin kullanılması izleyen üzerinde sakinleştirici bir etki yaratıyor.

“Kamera açılarına dair görüşler” ana temasında kamera kalitesinin güzel olduğu, anlatıcıya aşırı yakın planın dikkat dağıtıcı olabileceği ve anlatıcının çapraz olarak göz teması olmadan çekiminin dikkat dağıtıcı olduğu, bazı önemli bilgilerde anlatıcıya yakın çekim yapılmasının etkililik açısından iyi olabileceği, birden fazla açının olmasının öğrenen için iyi olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

D: Çözünürlük, kalite, görsellik, aydınlatma güzel.

Z: Videodaki kamera açıları başarılıydı ancak anlatıcıya odaklanma oldukça fazlaydı. Bazı kısımlarda gereksiz bir şekilde kameranın anlatıcıya odaklandığını görüyoruz.

H: Kamera açıları iyiydi. Birçok yerden açı vardı. Beğendim. Vardı güzeldi, yeterliydi.

E: Kamera açıları standarttı ancak yüz plan çekimlerin, metnin önemli noktaları seslendirilirken kullanılması hem videonun etkinliği hem de izleyicinin verimliliği açısından önem arz ediyor.

L: Videoda, arada anlatıcıya yoğunlaşması dikkatimi dağıttı. Videodaki anlatıcıya çapraz açı biraz garipti. Geliştirilebilecek bir taraf olarak kamera açısı ve anlatıcı olabilir.

T: Videodaki kamera açıları bence güzel fakat kadının hep kameraya bakmasını isterdim. Çapraz duruş olmamış. Kamera kullanımı gibi noktalarında güzel olduğunu düşünüyorum.

“Grafik, şekil, animasyona dair görüşler” ana temasında video başlangıcının ders kitabının animasyonun ile başlamasının ilgi çekici olduğu ve güzel bulunduğu, görsel, stok video, resim gibi görsellerin konu ile ilişkili olarak yerli yerinde kullanıldığı ve bunun öğrenenin sıkılmasının önüne geçtiği ve daha iyi öğrenmesine, anlaşılmasına yardımcı olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

D: Örgüt kuram kitabının yer aldığı kitapla videoya başlaması harikaydı. Animasyonlar güzeldi görsellik katmıştı.

Z: İyi planlanmıştı, örnekler yerinde gösterilmiş ve görsellerle desteklenmişti. Bu yönden başarılı buldum. Renk seçimi, örnekler ve görsellerin iyi kurgulandığını düşünüyorum. Video içerisinde animasyonlar ve grafikler başarılı bir şekilde kurgulanmıştı. Oldukça sade, yalın ve konuyu anlatmada yardımcı görseller seçilmişti. Konunun anlaşılmasına yardımcı olduğunu söyleyebilirim.

H: Animasyonlar güzeldi yerindeydi.

L: Bu video içerisinde, animasyon, grafik, şekil vardı ve gayet güzeldi. Görseller ve animasyonlar güzeldi yerindeydi.

E: Animasyon ve grafik kullanılmıştı ve video içinde bu araçlara makul miktarda başvurulmuştu. Stok görüntülerin kullanılması da içeriğe bir zenginlik katmış. Bu yüzden izleyici eğitim esnasında çok sıkılmıyor.

T: Video içerisinde, animasyon, grafik vardı. Bence yerinde ve güzel kullanıldığını düşünüyorum.

5.4.8. Öğrenenlerin animasyonlu özet anlatım videosu örgüt kuramına yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Görsel 5.4.8.1. Animasyonlu özet anlatım videosu örgüt kuramı örnek görselleri

AUÖ alanındaki öğrenenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda “Animasyonlu Özet Anlatım Videosu Örgüt Kuramı”na yönelik ortaya çıkan temalar: “Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “vurgu ve tonlamanın olmaması”, “kitap içeriği olması”, “görsel ve içerik uyumu”, “doğallıktan uzak” temaları, “olumlu” alt temasında “anlatım yeterli” teması, “video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “tasarım, akış ve ilerleyiş”, “kamera açıları”, “hedef kitle”, “gereksiz öğeler içermesi”, “birden çok duyuya hitap etmemesi”, “anlatıcının görünmemesi” temaları, “olumlu” alt temasında “bölümlere ayrılmış olması”, “animasyon olması” temaları, “video süresine dair görüşler” ana temasında “normal” teması, “video kalitesi ve başlangıca dair görüşler” ana teması altında “olumlu” alt temasında “grafik, görsel ve video kalitesi” teması, “video geneli için öğrenen görüşleri” ana temasında “olumsuz” alt temasında “vurgu ve tonlama”, “tasarım, akış ve ilerleyiş”, “örneklemenin olmaması”, “içerik”, “dikkat dağıtıcı”, “akıcı olmayan anlatım” temaları, “olumlu” alt temasında “içerik ve bilgi” teması, “kamera açılarına dair görüşler” ana teması ve “grafik, şekil, animasyona dair görüşler” ana temaları şeklindedir. (Bkz. Şekil 5.4.8.1).

Z: Ders anlatıcısı metinleri bir kitaptan okuduğu için başarılı bulmadım. Doğal bir anlatıma sahip değildi.

T: Anlatım daha özenli olabilirdi. Metinsel içerik güzel olsa da animasyon ile bütünleştirildiğinde uyumsuz ve vasat olmuş.

L: Görsel olarak bir anlatıcı yoktu. Ses olarak yeterliydi.

H: Hocanın alan uzmanı ve işini severek yapan biri olmasını istedim. Anlatıcı metni okudu vurgular güzeldi. Özgüvenli ve alana hakim.

“Video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “tasarım, akış ve ilerleyiş” için tasarımın, ilerleyişin ve içeriğin kötü olduğu, “kamera açıları”nda videodaki kamera açılarının kötü olduğu, “hedef kitle”de videonun her yaş grubuna uygun uygun, hitap edebilecek bir yapıda olmadığı, “gereksiz öğeler içermesi”nde görsellerin konu ile ilişkili kullanılmadığı, animasyon tasarımında aşırı görsel öğe olduğu ve bunun dikkat dağıtıcı olduğu, “birden çok duyuya hitap etmemesi”nde konu içeriğinin sadece dinlemeye dayanmasının kavramayı zorlaştırdığı, “anlatıcının görünmemesi”nde videoda anlatıcının görünmesi gerektiği, göz teması kurulması gerektiği, “olumlu” alt temasında “bölümlere ayrılmış olması”nda ilerleyişin akıcı olduğu, konunun başlıklar halinde ayrılmış olmasının güzel olduğu, “animasyon olması”nda videonun animasyon şeklinde olmasının dikkat çekici olduğu ve yeni hissi verdiği görüşleri ifade edilmiştir.

T: Videodaki ilerleyiş kötü, kamera açıları, hareketleri ve görseller alakasızdı.

H: Videoda başlık ve resimlere bakıp ses dinledik. Güzel değildi, gereksizdi.

T: Videodaki ilerleyiş kötü, kamera açıları, hareketleri ve görseller alakasızdı.

D: Bu video her yaş grubuna hitap edecek bir video değil. Anlatıcının da olması benim dikkatimi çok dağıttı.

H: Animasyon güzel dikkat çekici ama konu için gereksiz fazla kullanılmış.

L: Anlatılanlar sadece sesle algılandığı için kavrama biraz zordu.

H: Hep yazıyla değil el ve miniklerle kameraya bakarak anlatmasını istedim.

D: Anlatıcıyı da görmek istedim.

Z: Videonun ilerleyişini akıcı ve kolay izlenebilir buldum.

E: İlerleyiş ve akış, konunun başlıklar halinde ve düzenli bir şekilde aktarılması açısından iyiydi.

T: Video animasyon olarak hazırlandığı dikkatimi çekti.

L: Videonun animasyon ağırlıklı olması dikkatimi çekti.

H: Animasyon güzel dikkat çekici.

Z: Yöntemin yeni nesil olduğunu hissettirdi.

“Video süresine dair görüşler” ana temasında “normal” temasında video süresinin normal sürede olduğu görüşü ifade edilmiştir.

Z: Ne çok uzun ne çok kısa idi.

“Video kalitesi ve başlangıca dair görüşler” ana teması altında “olumlu” alt temasında “grafik, görsel ve video kalitesi” temasında videoda görsel öğelerin varlığının olduğu, kalitenin türüne uygun olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

H: Kalitesi iyiydi bir sunu ekranından daha fazlası beklenmez.

Z: Videonun grafiklerle başlaması dikkatimi çekti. Renk seçimi canlıydı. Video kalitesi ve çözünürlük gibi görsel unsurlar, bu videoda başarılıydı.

“Video geneli için öğrenen görüşleri” ana temasında “olumsuz” alt temasında “vurgu ve tonlama”da videonun seslendirmesinin iyi olmadığı, seslendirmenin tonlama ve vurgulara dikkat etmediği, daha iyi bir seslendirme olabileceği, “tasarım, akış ve ilerleyiş”te videonun tasarımına önem verilmediği, görsel düzenlemelerin tasarıma uygun olmadığı, ilerleyiş ve akışın olmadığı, “örneklemenin olmaması”nda videonun içerisinde örneklerin olmamasının öğrenen açısından iyi olmadığı, somut örneklerin olması gerektiği, “içerik”te videonun içeriğinin gereksiz animasyonlar içerdiği ve bunun dikkat dağıtıcı olduğu, “dikkat dağıtıcı” için videonun üzerinde uğraşılmamış, yeterince emek harcanmamış olduğu, tasarımdan dolayı dikkat dağıtıcı olduğu, “akıcı olmayan anlatım”da cümlelerin uzun olduğu, teorik olduğu ve öğrenen için daha kısa, akıcı, takip edilebilir olması gerektiği, “olumlu” alt temasında “içerik ve bilgi” temasında içeriğin yeterli olduğu ve öğrenen açısından tatmin edici olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

E: Ders anlatıcısı; kelime telaffuzları, vurgu ve tonlamalarda çok kötüydü. Bu durum anlatıcıya, dolayısıyla da metne odaklanmamı engelledi. Fiziksel anlamda anlatıcının olmadığı bir videoda bu temel noktalar daha fazla önem kazanıyor. Onun için dersi, daha profesyonel bir seslendiriciden dinlemek isterdim.

L: Dikkat dağıtıcı buldum. Akış hazırlanmamış gibi.

H: Videoda başlık ve resimlere bakıp ses dinledik. Güzel değildi. Gereksizdi.

Z: Go Animate üzerinden geliştirilen video, kısmen dikkat çekici olsa da bu grafikler daha başarılı kullanılabilirdi. Video tamamen grafikler üzerine kuruluydu. Somut görsel ve örneklerin olmasını tercih ederdim.

L: Ders içeriği gereksiz, fazla animasyon kullanılmıştı. Dikkat dağıtıcı buldum.

T: Gelişigüzel, asla uğraşılmamış bir video olmuş.

Z: Anlatımda kullanılan cümleler oldukça uzun ve teorikti. Daha kısa ve akıcı bir anlatım olsa daha iyi olurdu. Bazı yerleri takip etmekte zorlandım. Ders içeriğini yararlı buldum. Konu güzel özetlenmişti. Önemli noktalara değinilmişti.

E: Ders içeriği yeşil perde videosuna göre daha doyurucu bilgiler içeriyordu.

“Kamera açılarına dair görüşler” ana temasında video içerisindeki kamera açılarının, hareketlerinin iyi olmadığı, alakasız kaldığı görüşü ifade edilmiştir.

T: Videodaki ilerleyiş kötü, kamera açıları, hareketleri ve görseller alakasızdı.

“Grafik, şekil, animasyona dair görüşler” ana temasında videonun animasyon ile yapılmasının güzel olduğu, ancak tasarımda çok fazla ve gereksiz kullanımdan dolayı dikkat dağıtıcı olduğu, bununla birlikte güzel olduğu da bir öğrenen tarafından ifade edilmiş olmakla birlikte genel olarak beğenilmediği, daha az, gerekli ve konu ile ilişkili bir tasarım yapılması ve görsellerin bu şekilde uygun olarak kullanılması gerektiğine dair görüşler ifade edilmiştir.

T: Videodaki ilerleyiş kötü, kamera açıları, hareketleri ve görseller alakasızdı. Animasyonlar çok vasat olmuş. Konuyu asla anlatmıyor.

L: Bu video içerisinde, animasyon, şekil vardı. İçerikle pek bağdaştıramadım, anlamsızdı.

H: Fazla görsel ve animasyon vardı. Animasyon gerekli yerde kullanılmalıydı. Şekiller güzel, animasyon hoştu ama fazlaydı. Bu kadarına gerek yoktu.

Z: Görsel düzenlemelerin ve görsel seçiminin başarılı olduğunu düşünüyorum. Animasyonlar yerinde ve etkili kullanılmıştı. Animasyon ve grafik üzerine kurulu bir videoydu. Videodaki görsel ve animasyonlar güzeldi ancak bu kadar fazla yapaylığın olmasını doğru bulmuyorum.

D: Çok fazla animasyonlu anlatım var. Bunu yaparken çok fazla görsel ve animasyon kullanmaya gerek yok. Çünkü her yaş grubuna hitap etmesi açısından sıkıntı yaratabilir.

K: Animasyon çok gereksiz durmuş, anlatılanlarla alakasız ilerlediği yerler çokça var.

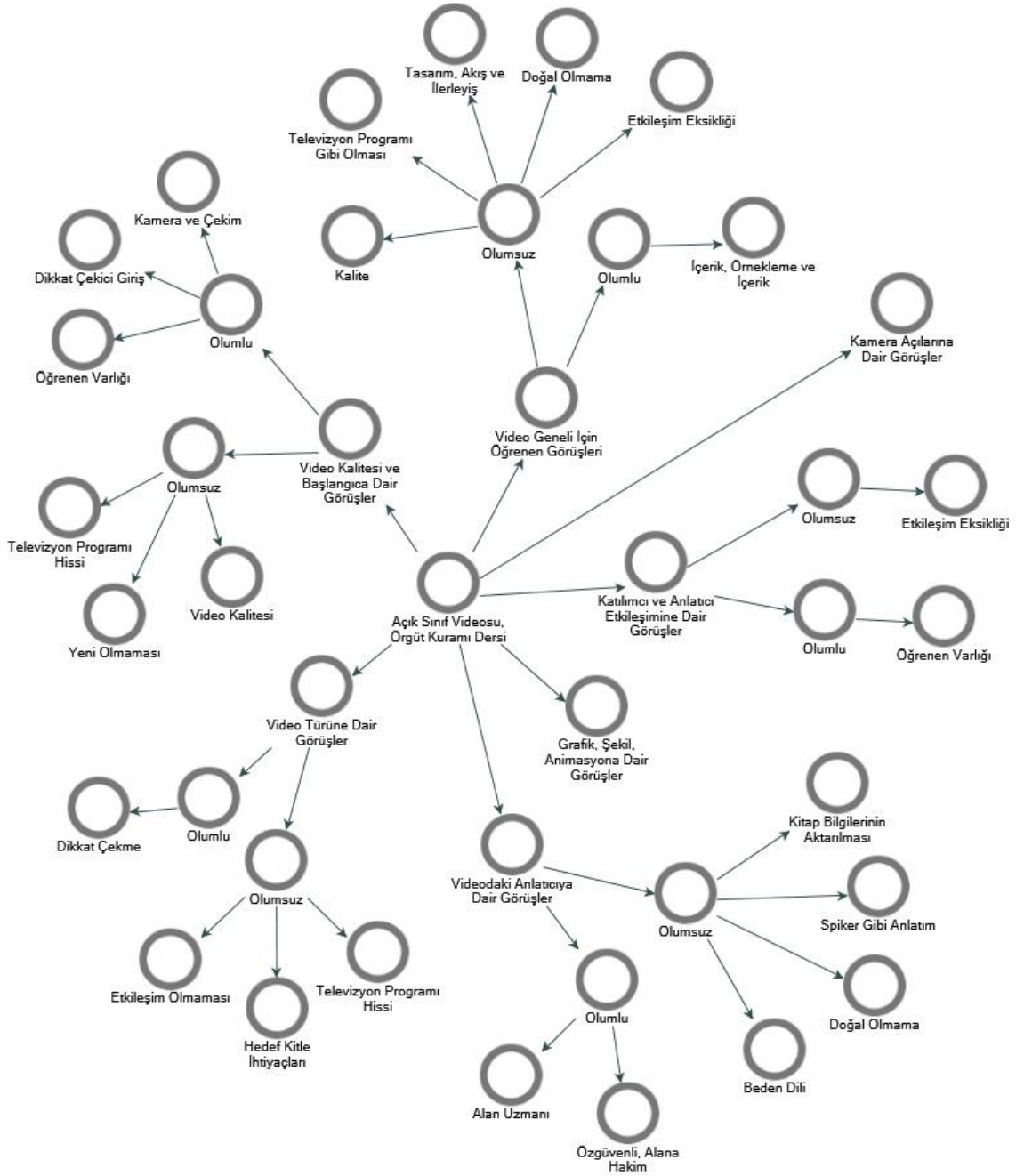
E: Video tamamıyla görsel grafik, animasyon ve şekillerden oluşuyordu. Animasyonlarda insan unsurunun özellikle bazı kısımlarda fazla olması ve kalabalığı çağrıştıran görüntüsü, izleyicinin dikkatini dağıtmaya oldukça müsait. Daha sade tasarımlar kullanılabilirdi.

5.4.9. Öğrenenlerin açık sınıf videosu örgüt kuramına yönelik görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar

Görsel 5.4.9.1. Açık sınıf videosu örgüt kuramı örnek görselleri

AUÖ alanındaki öğrenenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda “Açık Sınıf Videosu Örgüt Kuramı”na yönelik ortaya çıkan temalar: “Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “spiker gibi anlatım”, “kitap bilgilerinin aktarılması”, “doğal olmama”, “beden dili”, “olumlu” alt temasında “özgüvenli, alana hakim”, “alan uzmanı”, “video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “televizyon programı hissi”, “hedef kitle ihtiyaçları”, “etkileşim olmaması”, “olumlu” alt temasında “dikkat çekme”, “video kalitesi ve başlangıca dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “yeni olmaması”, “video kalitesi”, “televizyon programı hissi”, “olumlu” alt temasında “öğrenen varlığı”, “kamera ve çekim”, “dikkat çekici giriş”, “video geneli için öğrenen görüşleri” ana teması altında “olumsuz” alt teması altında “televizyon programı gibi olması”, “tasarım, akış ve ilerleyiş”, “kalite”, “etkileşim eksikliği”, “doğal olmama”, “olumlu” alt temasında “içerik, örnekleme ve içerik”, “katılımcı ve anlatıcı etkileşimine dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “etkileşim eksikliği”, “öğrenen varlığı”, “kamera açılarına dair görüşler” ana teması ve “grafik, şekil, animasyona dair görüşler” ana temaları şeklindedir. (Bkz. Şekil 5.4.9.1).

Şekil 5.4.9.1. Öğrenenlerin açık sınıf örgüt kuramı videosuna yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi

“Videodaki anlatıcıya dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “spiker gibi anlatım”da anlatıcının spiker gibi konuyu anlatmasının kötü olduğu, “kitap bilgilerinin aktarılması”nda anlatıcının kitap bilgilerini metinden okumasının rahatsız edici olduğu, “doğal olmama”da anlatıcının heyecan durumunun anlatıma yansıdığı, normal bir sınıfta anlatım gibi davranmadığını ve bunun istenen bir durum olmadığı,

“beden dili”nde anlatıcının beden dilini de anlatımda kullanması gerektiği, sabit durmasının ilgi çekici olmadığı , “olumlu” alt temasında “özgüvenli, alana hakim”de anlatıcının alana ve konuya hakim olmasının başarılı olmasında etken olduğu ve beğenildiği, “alan uzmanı”nda anlatıcının konuya hakim olmasının başarılı olmasında bir etken olduğu ve beğenildiği görüşleri ifade edilmiştir.

D: Anlatıcı spiker gibi konuyu anlatıyor. Kendi soruyor kendi cevaplıyor. Bu çok kötü.

Z: Doğal bir anlatım olmasını beklerdim. Anlatıcının kitabı bilgileri metinden okuması rahatsız ediciydi.

E: Anlatıcının konuya hakim olmakla birlikte heyecan ya da stresten kaynaklanan duygu durumu göze çarpıyor. Ders anlatıcısının biraz daha rahat olmasını, hatta doğal sınıf ortamını çağrıştıracak şekilde dolaşmasını beklerdim.

T: Anlatıcının daha aktif olduğu bir anlatım olmasını isterdim.

L: Anlatıcı biraz cansızdı. Anlatıcı hareketleri ile beni çekmedi. Çok düzdü.

T: Anlatıcı bir duvar gibiydi ve sabit duruyordu öyle olmamalıydı. Düz anlatım olsa dahi anlatıcının mimik ve hareketleriyle öğreneni kendisine çekmeli diye düşünüyorum. Daha farklı olabilirdi.

Z: Ders anlatıcısının konunun uzmanı olması, konuya hakim olması önemliydi. Anlatıcıyı başarılı buldum. Kesinlikle uzman bir kişi tarafından anlatılmalı.

H: Özgüvenli ve alana hakim.

“Video türüne dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “televizyon programı hissi”nde videonun öğrenende bir televizyon programı hissi yarattığı, “hedef kitle ihtiyaçları”nda AUÖ öğrenenlerinin yapay bir sınıf ortamında oluşturulan bir sınıf ortamının bu sınıf ortamında bulunamayacak olan öğrenenlerin moralini bozacağı, “etkileşim olmaması”nda anlatıcının katılımcılarla bir etkileşiminin olmamasının kötü olduğu, “olumlu” alt temasında “dikkat çekme”de bir sınıf ortamı oluşturulmasının dikkat çektiği görüşleri ifade edilmiştir.

L: Televizyon programı gibi gözüküyor.

T: Videonun bir televizyon yayını olduğunu düşünüyorum.

E: Açıkçası videonun mantığını çok saçma buldum. Uzaktan eğitim kavramı zaten geleneksel eğitim yöntemlerinden farklılaşarak zaman ve mekan kavramını ortadan kaldırırken, uzaktan eğitim öğrencilerine yapay bir sınıf ortamı yaratarak bilgi aktarılmaya çalışılması kendi içerisinde bir çelişki oluşturuyor. Kaldı ki, bu ders formatı, bir fiziksel engeli bulunan veya maddi imkanları örgün eğitim görmeye elverişli olmayan açıköğretim öğrencileri için moral bozukluğu oluşturmaz mı?

D: Anlatıcı spiker gibi konuyu anlatıyor. Kendi soruyor kendi cevaplıyor. Bu çok kötü.

Z: Stüdyo ortamında sınıf ortamının oluşturulması dikkatimi çekti.

“Video kalitesi ve başlangıca dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “yeni olmaması”nda videonun yeni olmadığı ve eski bir yapımdı olduğu, “video kalitesi”nde videonun kalitesinin iyi olmadığı ve çözünürlüğün yeterli olmadığı, “televizyon programı hissi”nde videonun bir eğitim videosu hissi yaratmadığı, bir televizyon programı hissi yarattığı, “olumlu” alt temasında “ öğrenen varlığı”nda video içerisinde öğrenenlerin olmasının dikkat çekici olduğu , “kamera ve çekim”de çekimlerin ve kalitenin, çözünürlüğün yeterli olduğu, “dikkat çekici giriş”te videonun başlangıcında yüksek bir beklenti oluşturduğu görüşleri ifade edilmiştir.

T: Video kalitesi kötü bence çekim tarihi eski olduğunu düşünüyorum. Bundan kaynaklı olabilir.

Z: Video kalitesinin çok yüksek olduğunu düşünmüyorum.

L: Video kalitesi, çözünürlüğü; eski bir video olduğunu belli ediyordu. Kalitesiz gözüküyordu. Televizyon programı gibi gözüküyor. Öğrencilerin de olması dikkatimi çekti.

Z: Çözünürlük iyiydi.

D: Kalite, çözünürlük, kamera kullanımı olması gerektiği gibi.

H: Animasyon vardı. Başta farklı bir içerik beklentisi oluştu.

D: Diğer videolar gibi başlangıç beklentiyi yükseltiyor.

“Video geneli için öğrenen görüşleri” ana teması altında “olumsuz” alt teması altında “televizyon programı gibi olması”nda videonun öğrenende bir eğitim videosu hissi uyandırmadığı, televizyon programı hissi uyandırdığı, “tasarım, akış ve ilerleyiş”te videonun tasarımının iyi olmadığı, akışın planlanmadığı, ilerleyişin kötü olduğu , “ kalite”de video kalitesinin çok iyi olmadığı ama öğrenen açısından yeterli olduğu, “etkileşim eksikliği”nde video içerisinde anlatıcının katılımcı öğrenenlerle etkileşim içerisinde olması gerektiği, etkileşimin olmamasının kötü olduğu, “doğal olmama”da videonun yapay olduğu hissini çokça hissettirdiğini ve öğrenmek için tercih edilmeyeceği, daha doğal, kurgusal olmayan şekilde olması gerektiği, “olumlu” alt temasında “içerik, örnekleme ve ilerleyiş”te videoda ders içeriğinin yeterli olduğu, örneklemenin yapılmasının güzel olduğu, ilerleyişin akıcı olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

T: Videonun bir televizyon yayını olduğunu düşünüyorum.

H: Akıcı, planlı, örneklerle ve sık sorulan sorularla dolu bir video isterdim.

L: Akış hazırlanmamış gibiydi.

T: Videodaki ilerleyişin kötü olduğunu düşünüyorum.

H: Öğrenci için yeterliydi ama eski olduğu belliydi tabi.

E: Bu dersi, konuyu öğrenmek için bu video formatını asla kullanmazdım. Daha yaratıcı düşünmek suretiyle farklı formatlar denenebilir.

H: Animasyon vardı. Başta farklı bir içerik beklentisi oluştu. Ama hoca durdu ve konuştu, öğrenciler figüran gibi oturdu beğenmedim.

Z: Ders içeriğini verimli buldum. Örneklerden bahsetmesi, somut verilerin sunulması önemliydi. Videonun ilerleyişini akıcı buldum.

L: İçerik yeterliydi.

T: Ders içeriği güzel.

“Katılımcı ve anlatıcı etkileşimine dair görüşler” ana teması altında “olumsuz” alt temasında “etkileşim eksikliği”nde video içerisinde öğrenen varlığının dikkat çektiği ancak anlatıcı, öğretici ile bir etkileşim olmamasının hayal kırıklığı yarattığı, etkileşimin olması gerektiği, öğrenenlerin soru sorması gibi anlatıcı ile etkileşim olması gerektiği, “öğrenen varlığı”nda video içerisinde öğrenen varlığının ilgi çektiği ve öğreneni etkilediği görüşleri ifade edilmiştir.

K: Öğrenciler figüran gibiler sadece.

H: Ama Hoca durdu ve konuştu, öğrenciler figüran gibi oturdu beğenmedim.

L: Öğrencilerin de olması dikkatimi çekti ama öğrencilerle soru cevap yapılabilirdi.

D: Öğrencilerin de olduğu bir video olduğunu görünce heyecanlandım. Beklediğim gibi olmadı. Hazır orada öğrenciler varken soru sorsalar öğrenciler de cevap verse.

“Kamera açılarına dair görüşler” ana temasında kamera çekim ölçeklerinin başarılı olduğu ve bununla beraber bazı açıların ve ölçeklerin gereksiz olarak kullanıldığı, öğrenen katılımcıların tekrar eden gösterimlerinin gereksiz olduğu, geniş açıların tercih edilmesinin daha iyi olacağı, gerekmeyen şeylere ekranda yer verilmemesi gerektiği görüşleri ifade edilmiştir.

E: Kullanılan çekim ölçekleri başarılıydı.

D: Kalite, çözünürlük kamera kullanımı olması gerektiği gibi.

Z: Videonun çekim tekniklerinin doğru olduğunu düşünüyorum. Ancak daha hareketli olabilirdi. Genelde tek planda çekim yapılmış. Kamera kullanımı ve aydınlatma kısmen iyiydi. Daha geniş bir açıdan daha sık çekim yapılsaydı daha başarılı olurdu diye düşünüyorum.

H: Kamera açıları iyiydi.

L: Kameranın öğrencileri göstermesi anlamsızdı. Diğer açıları bir eğitim materyali için uygun olmadığını düşünüyorum.

D: Öğrencilerin yüzlerini neden görüyoruz mesela. Saçma bir şekilde her öğrenciyi neredeyse gösterdi tekrar tekrar böyle olmamalı.

“Grafik, şekil, animasyona dair görüşler” ana temasında videoda görsel olarak konuyu destekleyici düzenlemelerin zayıf olduğu, daha çok görsel öğenin eklenmesi gerektiği, görsel eksikliğin videoyu sıkıcı hale getirdiği, bazı sözel bilgilerin ekrana grafik

olarak getirilmesi gerektiği, animasyon, grafik ve görsel kullanımının olması gerektiği, videoyu zenginleştireceği ve akılda kalıcılığı yükselteceği görüşleri ifade edilmiştir.

E: Animasyon unsurlarının hiç kullanılmaması bu ders videosunun zayıf bir yönüdür. Normal bir derslikte bile en azından bir tahta kullanılırken, burada yaratılmaya çalışılan sınıf ortamında görselliğin göz ardı edilmesi bilgilerin akılda kalıcı olmasını da zorlaştırıyor.

Z: Arka ekrandaki renk ve tonlamalar da rahatsız edici değildi. Videoda herhangi bir grafik ya da animasyon yoktu.

H: Baştaki animasyon farklı bir içerik beklentisi yarattı ama istediğimi elde edemedim.

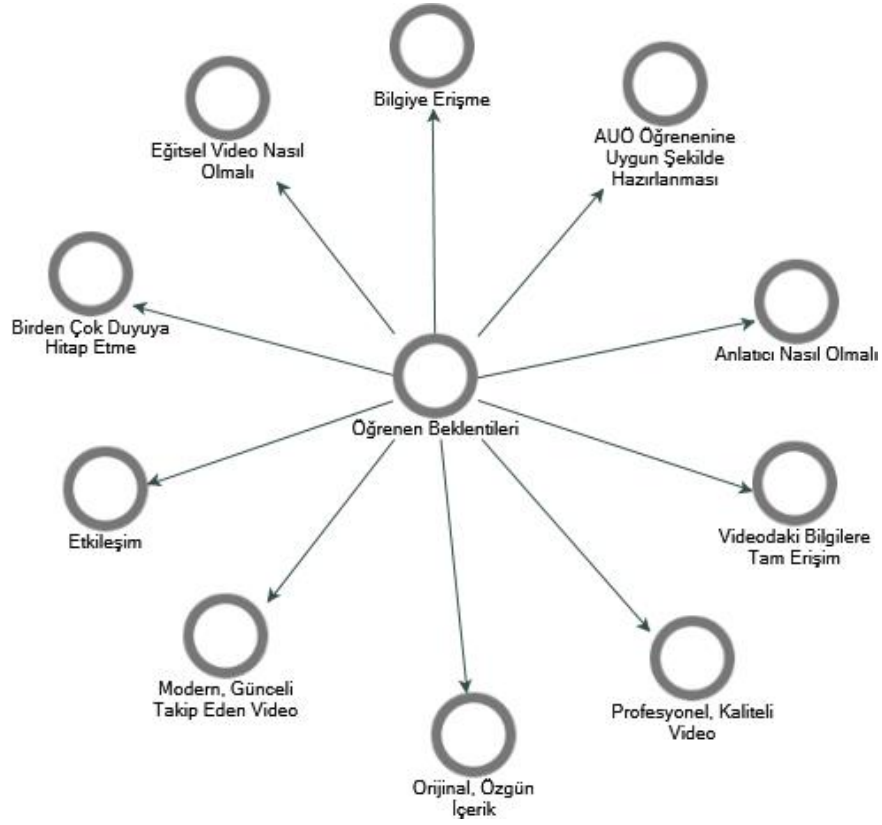
L: Video içerisinde, animasyon, grafik yoktu, ama olmalıydı. Görsel de kullanılmadığı için çok sade kalmış.

T: Videodaki görsel düzenlemelerin kesinlikle eğitim amaçlı olarak hazırlandığını düşünmüyorum. Animasyon, grafik gibi bir şey yoktu, bence olmalıydı.

D: Hazır orada öğrenciler varken soru sorsalar öğrenciler de cevap verse ve sorulan sorular cevaplar ekranda görsel bir şekilde karşımıza gelse harika olabilirdi. Animasyon ve görsel eksik. Videoyu çok sıkıcı hale getirmiş bu eksiklik.

5.5. Açık ve Uzaktan Öğrenme Alanındaki Öğrenenlerle Yapılan Odak Grup Görüşmeleri Sonucu Öğrenen Beklentilerine Yönelik İlişkin Bulgular ve Yorumlar

AUÖ alanındaki öğrenenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonucunda “Açık ve Uzaktan Öğrenme Alanındaki Öğrenenlerle Yapılan Odak Grup Çalışması Sonucu Öğrenen Beklentilerine” yönelik ortaya çıkan temalar: “Videodaki bilgilere tam erişim”, “profesyonel, kaliteli video”, “orijinal, özgün içerik”, “modern, günceli takip eden video”, “etkileşim”, “eğitsel video nasıl olmalı”, “birden çok duyuya hitap etme”, “bilgiye erişme”, “AUÖ öğrenenine uygun şekilde hazırlanması”, “anlatıcı nasıl olmalı” temaları şeklindedir. (Bkz. Şekil 5.5.1).

Şekil 5.5.1. *Açık ve Uzaktan Öğrenme Alanındaki Öğrenenlerle Yapılan Odak Grup Çalışması Sonucu Öğrenen Beklentilerine yönelik görüşleri sonucunda elde edilen temaların görselleştirilmesi*

“Videodaki bilgilere tam erişim” temasında video içerisindeki bilgilere öğrenenin istediği an erişebilmek istediği, en azından önemli bilgilere rahatlıkla video içerisinde çok zaman harcaması gerekmeden ulaşabilmesi gerektiği, video içerisindeki önemli kısımların ekranda yazı olarak da yer alması gerektiği görüşü ifade edilmiştir.

K: Ama videodayken mesela ıııı... bu editli, daha kurgulu bir video olsaydı yazı şeklinde yazacaktı diyelim. Mesela oraya dönebilecektim ya da daha ileri gelebilecektim. Bu videoda ben mesela ıııı... Hocanın söylediği slogan kısmını bulmak için baştan izlemem gerekecek. Çünkü nerede ne dediği hiçbir şekilde belli değil.

“Profesyonel, kaliteli video” temasında yapılan videoların belirli, bir kalite düzeyinde olması gerektiği, kalitesi düşük video yapılmaması gerektiği, tasarımlarının ve çekimlerin profesyonel olması gerektiği, görsel içeriklerin de video içerisinde kullanılması gerektiği, videonun özenli ve çekici olması gerektiği, videonun eski hissi yaratmaması gerektiği, güzel, özenli, profesyonel, görsel destekli ve yeni videoların beğenildiği görüşleri ifade edilmiştir.

Z: Video kalitesi, videonun çözünürlüğü ve kullanılan renklerin oldukça başarısız olduğunu söyleyebilirim. 2000’li yılların başlarında çekilen bir video ortamını andırıyordu. Renkler de oldukça cansızdı.

T: Videodaki ilerleyiş kötü, kamera açıları, hareketleri ve görseller alakasızdı.

D: Video kalitesi, aydınlatma ve çözünürlük başarılıydı. Videonun son dönemde yeni teknolojik araçlarla desteklendiğini hissettirmektedir.

P: eski düğün kasetleri olur ya hani böyle renkler soluk aaaa...o duyguyu hissettirdi bana. Ben daha canlı olursa renklerini daha kaliteli bir video olursa daha profesyonelce çekilmiş eee...

K: Renkler garip bir şekilde eski hissettiriyor yani. Bunu nasıl açıklayabilirim bilmiyorum ama eski hissi veriyor.

T: Yani şöyle söyleyeyim: Şu video düzenlense görselleri, videoları, sesleri falan vb. düzenlenip konsa, bence şu an öğrenciler tarafından da şey yapılır mı... hoşlarına gider yani. On sekiz yaş desek kuşak olarak, hitap edecek şekilde ayarlansa içerik ve fikirler olarak bence güzel.

K: Bilmiyorum hani, şu anki trende uygun değil. Muhtemelen o yüzden hani.

E: Eğer açıkçası, izleyeceksem bu dersi öğreneceksem ilk başta ben bu videodan faydalanırım diye düşünüyorum. Daha profesyonel bir yapım olduğunu düşünüyorum.

P: Eğitim videolarının kendine özgü kalitesi olmalı.

H: Kamera açıları iyiydi. Birçok yerden açı vardı. Beğendim. Vardı güzeldi, yeterliydi.

Z: Video kalitesi, aydınlatma ve çözünürlük başarılıydı. Videonun son dönemde yeni teknolojik araçlarla desteklendiğini hissettirmektedir.

H: Görseller ve animasyonlar güzeldi yerindeydi.

“Orijinal, özgün içerik” temasında videoların içeriklerinin her derse özgü özel olarak tasarlanması gerektiği, özenli yapımların daha ilgi çekici olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

P: Bir de bir şey daha söyleyeceğim ben şey hissi uyandırıyor bende. Birçok sevdiğiniz müzik grubu vardır müziklerini dinlersiniz böyle Spotify'dan ama konser videolarını izlemezsiz mesela konser videosu biraz daha şey gelir da soğuk gelir. Ne bileyim orijinalini dinlersiniz. Birazcık da o hissi uyandırdı açıkçası.

H: Ama bu tarz uğraşılmış mesela değişik şeyler görmek beni çekiyor yani, ister istemez. Yani, her öğrenci bitiyor sadece öğrenme bazında değil, burada soruları çözüyorlar.

“Modern, günceli takip eden video” temasında videonun çağa uygun olması gerektiği, yeniliklerin takip edilerek yapım süreçlerinde tasarımlarda çağa uygun içeriklere yer verilmesi gerektiği görüşleri ifade edilmiştir.

Z: Yöntemin yeni nesil olduğunu hissettirdi.

P: Dedğim gibi daha çağa uygun görsel anlatımlar kullanılabilirdi.

L: Bu arada görsel zevk de zaman geçtikçe değişebiliyor ve eski video olduğu için beğenmememiz gayet normal bence.

K: Bunun modernini de olmalı.

P: ...günümüz YouTube’da daha eğlenceli ve sinematik açıdan kaliteli içerik bulunabiliyorken bu video yetersiz kalacaktır.

H: On yıl önceki anlatım ve halende devam ediyor.

P: Dediğim gibi stüdyo olması kaliteli olduğu anlamına gelmiyor. İyi bir yeşil perde çalışması ile daha kaliteli sonuçlar elde edilebilir ııı... daha çağa uygun olmalı.

E: Videoları düşünüyorum çünkü yani 2020 yılındayız ve bence öğretim yöntemlerinde teknolojinin merkez konumda olması gerekiyor. Yani açıkçası izlediğim videolarda gelinen noktada artık daha etkileşimli daha teknoloji odaklı videoları görmek istiyorum açıkçası.

P: Slayt gösterisi çok başarısızdı şu an internette çok daha iyi tasarlanmış free slaytlar var. İlkokul öğrencileri daha iyi slayt hazırlıyor.

“Etkileşim” temasında videoda katılımcı öğrenen varsa anlatıcı ve öğrenen arasında etkileşim olması gerektiği, videoların içerisinde anlatıcı ve öğrenen arasında göz temasının da bir etkileşim unsuru olduğu ve anlatıcının izleyenle-öğrenenle göz temasının önemli olduğu, video sonlarında öğrenen sorularına yer verilerek bir etkileşim sağlanabileceği, animasyon, grafik, görsellerin daha fazla kullanıldığı, konu ilişkilendirildiği videoların da etkileşim ve öğrenmeyi olumlu etkilediği görüşleri ifade edilmiştir.

Z: Öğrenci ile etkileşim içinde olunmalı. Uzman anlatımıyla öğrenci etkileşimli, sorular ve somut örnekler üzerinden anlatımı tercih ederim.

L: Öğrencilerin de olması dikkatimi çekti ama öğrencilerle soru cevap yapılabilirdi.

D: Öğrencilerin de olduğu bir video olduğunu görünce heyecanlandım. Beklediğim gibi olmadı. Hazır orada öğrenciler varken soru sorsalar öğrenciler de cevap verse ve sorulan sorular cevaplar ekranda görsel bir şekilde karşımıza gelse harika olabilirdi. Soru cevap kısmı yok.

E: Video boyunca anlatıcıyla göz teması kurulmaması, etkileşim açısından bir eksikliktir.

D: Tekrar tekrar bahsettiğim gibi soru-cevap kısmını eğitim videolarında görmek isterim ben. Çünkü soru-cevapta herkesin sorduğu cevap bulamadığı sorular üzerinden bir anlatımın olması konuyu pekiştirmeyi sağlar.

E: Ben de bu düşünceye ek olarak şunu söylemek istiyorum: Bence öğrencilerle biraz da etkileşim halinde bir planlama ııııı...yapılabilirdi. Çünkü gerçekten çok monolog bir şekilde gidiyor ders. Tamam klasik eğitim yöntemi, derslik ortamda ama, hani öğrencilerin katılımı da biraz daha renklendirebilirdi; en azından düşünülebilirdi, bunu söyleyebilirim ben de.

D: Mesela öğrenci soru soracak onun sesini kesinlikle duymalıyız.

H: Hani şu videonun mesela, dediği gibi aşağıda yazıyor ve iki taraftan da bizi şey çekiyor yani. Bu etkileşimli yani. Orada bir şey atıyor, mesela o örnek üstünden yapıyor ama...

K: Düz bir slayt gösterisiydi, yeterli değildi. Daha etkileşimli olabilirdi.

L: Etkileşimli ve anlatımı güçlendiren; şekil, grafik, animasyon araçları gibi bol olan bir videodan öğrenmek isterim.

H: Öğrencilerden gelen bazı soruları aşağıda ekleyerek ki, ben görebilsem çok güzel olurdu. Mesela bunlara cevaplar verebilse, onları dinlesem daha hoşuma giderdi. Orada bir tek sıkıntım var benim: Öğrenci ile etkileşim yok.

D: Tek eksik nokta öğrenciyle etkileşimin olmaması. Hayali bir öğrenci varmış gibi davranılıp sanki o soru soruyor gibi öğrencilerin sorduğu sıkça sorulan ya da üzerinde durulması gereken noktalara değinilmeliydi.

“Eğitsel video nasıl olmalı” temasında videonun konu ile ilişkili görsel, animasyon, grafik, ekran yazısı gibi zenginleştirilmesi; konu ile uyumsuz ve alakasız içeriklere yer verilmemesi; ilerleyişin akıcı ve planlı, takip edilebilir olması; anlatıcı- öğretici ve öğrenen arasında etkileşimin sağlanması, anlatıcının göz teması kurması, beden diline, ses tonuna, vurgulamaya önem vermesi, tekdüze bir anlatımdan kaçınması, enerjik olması gerektiği; videonun etkili bir girişe sahip olması ve bir girişle başlaması, sonuca ve özete yer verilmesi, konuların bölümler halinde sunulması; video sonunda çok sorulan sorulara ve soru-cevap gibi bölümlerin eklenmesi gerektiği, anlatıcının alana hakim, uzman olması ve hitabet gücüne sahip olması gerektiği, sadece kitap bilgilerine dayanan bir içeriğe sınırlı kalınmaması, anlatıcının prompterdan okumadan ya da bunu hissettirmeden yapması gerektiği, kullanılan dilin anlaşılabilir olduğu, gereksiz bilgilerden arındırılmış bir içeriğe sahip olması gerektiği, anlatıcının ekranda yer alması gerektiği, kamera ve kamera açılarının tek ve sabit olmaması gerektiği, açıların gereksiz açıları kullanmaması ve aşırı yakın planları içerikle ve önemle bağlantılı dikkat çekmek için kullanılması gerektiği, renkler ve uyuma tasarımda dikkat edilmesi gerektiği, dikkati dağıtmayacak renk ve düzenlemelerin olması gerektiği, teknolojik imkanların ve araçların kullanıldığı, kalitesi yüksek ve modern eğitsel videoların olması gerektiğine dair görüşler ifade edilmiştir.

E: Animasyon unsurlarının hiç kullanılmaması bu ders videosunun zayıf bir yönüdür. Normal bir derslikte bile en azından bir tahta kullanılırken, burada yaratılmaya çalışılan sınıf ortamında görselliğin göz ardı edilmesi bilgilerin akılda kalıcı olmasını da zorlaştırıyor.

Z: Animasyon ve grafiklerin ölçülü kullanıldığı, doğal bir sınıf ortamı oldukça yararlı olacaktır.

H: Akıcı, planlı, örneklerle ve sık sorulan sorularla dolu bir video isterdim.

L: Video içerisinde, animasyon, grafik yoktu, ama olmalıydı.

K: Anlatıcıyı daha sık görebilmek isterdim.

D: Hazır orada öğrenciler varken soru sorsalar öğrenciler de cevap verse ve sorulan sorular cevaplar ekranda görsel bir şekilde karşımıza gelse harika olabilirdi. Öğrencilerin yüzlerini neden görüyoruz mesela. Saçma bir şekilde her öğrenciyi neredeyse gösterdi tekrar tekrar böyle olmamalı. Animasyon ve görsel eksik. Videoyu çok sıkıcı hale getirmiş bu eksiklik.

Z: İyi planlanmıştı, örnekler yerinde gösterilmiş ve görsellerle desteklenmişti. Bu yönden başarılı buldum. Videodaki ilerleyiş akıcı ve kolay takip edilebilirdi. Anlatıcı başarılıydı ancak bu kadar ön plana çıkarılmasına gerek yoktu. Video içerisinde animasyonlar ve grafikler başarılı bir şekilde kurgulanmıştı. Oldukça sade, yalın ve konuyu anlatmada yardımcı görseller seçilmişti. Konunun anlaşılmasına yardımcı olduğunu söyleyebilirim.

H: Akıcı, planlı, örneklerle ve sık sorulan sorularla dolu bir video isterdim.

E: Kamera açıları standarttı ancak yüz plan çekimlerin, metnin önemli noktaları seslendirilirken kullanılması hem videonun etkinliği hem de izleyicinin verimliliği açısından önem arz ediyor. Animasyon ve grafik kullanılmıştı ve video içinde bu araçlara makul miktarda başvurulmuştu. Stok görüntülerin kullanılması da içeriğe bir zenginlik katmış. Bu yüzden izleyici eğitim esnasında çok sıkılmıyor. Arka fonda mavi rengin kullanılması izleyen üzerinde sakinleştirici bir etki yaratıyor.

T: Ders içeriği kısa ve öz direk verildiği için güzel. Videodaki ilerleyiş ve akışı gayet güzel. Videodaki kamera açıları bence güzel fakat kadının hep kameraya bakmasını isterdim. Çapraz duruş olmamış.

D: İlk başta bende beklenti uyandırmasını beklerdim. Hocanın yüzü geldi direkt ekrana fakat, dikkat çekici bir giriş animasyonu olmalı her videoda.

Z: Örneklerden bahsetmesi, somut verilerin sunulması önemliydi.

T: Anlatıcının kameraya baktığı ve konuya hakim olmasını isterdim. Kamera açıları çok çok kötü. Anlatıcının sadece yüzü görünüyor ve yan duruyor.

E: Daha canlı ve tamamıyla sunuma bağımlı olmayan bir anlatım isterdim. Zira sunum, anlatıcının yorumlarıyla pekiştiğinde öğrenen için daha verimli bir sonuç alınabiliyor.

H: Çok yazı ve ham bilgi doluydu. Sadeleştirilmiş ve planlı bir anlatım tercih ederdim. Sıkıcı ve fazla gereksiz bilgi ile dolu.

Z: Videonun daha ilgi çekici bir anlatımla devam etmesi gerekiyordu. Tekdüze bir anlatımın mevcut olması sorun teşkil etti. Anlatıcının slayt bilgilerini tekrar ettiğini görüyoruz. Daha hareketli, anlatıcının ilgi çekici örnekler sunduğu, anlatıcının kitabi bilgileri direkt olarak yazılı materyallerden okuyarak anlatmadığı, kısa cümleler kurarak anlatımın gerçekleştiği bir ders sunumunu tercih ediyorum. Anlatımda kullanılan cümleler oldukça uzun ve teorikti. Daha kısa ve akıcı bir anlatım olsa daha iyi olurdu. Bazı yerleri takip etmekte zorlandım.

D: Mesela öğrenci soru soracak onun sesini kesinlikle duymalıyız. Ve ekrana da gelebilir o sorular. Mesela hocanın önemli gördüğü o not ettirdi ya mesela az önce; onları falan ekrana getirebiliriz. Bence uzaktan eğitimde böyle olmalı. Düz bir anlatım yerine örnek vererek akılda kalmasını sağlayabilirlerdi.

H: Video için başka bir değerlendirme yapmam gerekirse; şöyle, özet kısmı hızlandırılmış kısım benim için çok iyiydi ama bir tane daha kısım olmasını beklerdim. Sıkça sorulan

sorular. Yani sonuçta öğrenci her zaman bunu anlamaz yani. Hani illa on dakikanın sonunda bir sorun vardır. Hani çok benzer iki tane eee... tanım vardır, bir şey vardır. İkisini birbirinden ayırt edecek bir soru hani, sorulan sorulardan en azından üç dört tanesini koymalarını beklerdim videonun sonuna. İkincisi; anlatıcının biraz daha bakıp okuduğu o kadar o kadar çok belliydi ki hani o gereksizdi ki, onun orada durup bakması. Beni böyle çok etkileyen bir şey değil. Keşke hepsini tahtanın üstünde anlatsaydı. Hiç görmeseydim onu daha iyiydi. Yani ses ve görüntü bana yeterdi. O adamı görmeseydim daha iyiydi yani.

E: Ben hemen bir dipnot olarak şu olabilirdi: Bu tahta temasının kullanıldığı bölümlerde anlatıcının anlatımına ek olarak da görsellerde ıııı...tablolarla yönelik küçük diyaloglar olabilirdi. Hani sadece seslendirme olmadan çizim halinde yani ıııı...izleyicinin aklında daha eee... daha akılda kalıcı olması için, daha etkili olması için bu yapılabilirdi diye düşünüyorum en azından.

L: Etkileşimli ve anlatımı güçlendiren; şekil, grafik, animasyon araçları gibi bol olan bir videodan öğrenmek isterim.

D: Anlatıcının sadece baş kısmını değil gövdesini de görmek, dikkat çekme açısından güzel olabilirdi. Çünkü baş kısmını görüyoruz sadece ve jest ve mimikleri kullanmadan sıradan bir kitap okuyor havasında ilerliyor.

H: Şimdi şöyle bir şey, bu tarz konuşmamızın sebebi her zaman böyle çok uğraşmış işler insanda yani izleme motivasyonunu arttırır. Hani basit bir slayt yazmış, bırakmış. Hani insan izlemek...böyle bırakıp, izleme motivasyonum gerçekten çok düşüyor.

E: Benim en rahatsız olduğum nokta şu: Şimdi mesela, bir soruyu görüyoruz, okuyoruz. Ondan sonra hocaya dönüyoruz bel planda, hocayı görüyoruz ön planda. Hoca onu anlatıyor. Bel çekime dönüyor ve biz bir daha hocayı görmüyoruz burada. Stüdyoda planlamada bir sıkıntı var, eksiklik olduğunu düşünüyorum. Bu tarafta soru var. Hocayı da görmek isterdim açıkçası. Hoca ile soruyu aynı ekranda görmek isterdim.

D: Sonuç olarak video diğer videolar gibi sıradan. Yüz yüze eğitim olmadığı için etkili olması için daha çok çaba sarf etmek gerekir. Sadece düz bir anlatımla kitap okur gibi değil. Bunu yaparken de her yaş grubuna hitap etmesi gerekir. Görseller, animasyonlar olması gerektiği gibi olmalı.

“Birden çok duyuya hitap etme” temasında sadece sözel ya da sadece görsel içerikler değil hem görsel hem de sözel içeriklerin bir arada olduğu içeriklerin ve tasarımların öğrenme, anlama ve kavrama üzerinde daha faydalı olduğu ve içeriği zenginleştirdiği görüşleri ifade edilmiştir.

D: Hazır orada öğrenciler varken soru sorsalar öğrenciler de cevap verse ve sorulan sorular cevaplar ekranda görsel bir şekilde karşımıza gelse harika olabilirdi.

E: Canlı ders anlatımında animasyon veya grafik kullanımı pek olası değil. Ancak tekdüze giden anlatımı biraz olsun zenginleştirmek adına konuyla bağlantılı görseller kullanılabilirdi.

L: Anlatılanlar sadece sesle algılandığı için kavrama biraz zordu. Bir tanımdan bile bahsederken ekranda kelimeleri görmek kavramayı artırıyor, kolaylaştırıyor.

D: Yan tarafta da ne anlattığını özet şekilde yazabilirdi.

H: Bir de en başta uzun bir başlık var. Hangi ders, hangi şey ııı... ben onun sesli okunması taraftarıyım yazı olarak bırakılması taraftarı değilim.

P: Belki o söylediğini böyle büyük büyük, güzel yazılarla ekranda biz görürüz falan Hoca söylerken aynı zamanda.

D: Ve ekrana da gelebilir o sorular. Mesela hocanın önemli gördüğü o not ettirdi ya mesela az önce; onları falan ekrana getirebiliriz. Bence uzaktan eğitimde böyle olmalı.

L: Bir de kadın seslendiricinin anlatırken kelimeleri gördüğümde fark ettim hem sesi duyup hem kelimeleri görüyorum ve daha iyi anlıyorum yani. Erkek seslendirici anlatırken de yanda bir ekranda kelimeler falan olsa ve metin olsa daha iyi anlayabilirim. Öyle düşünüyorum.

E: Anlatıcının anlatımına ek olarak da görsellerde ıııı...tablolarla yönelik küçük diyaloglar olabilirdi. Hani sadece seslendirme olmadan çizim halinde yani ıııı...izleyicinin aklında daha eee... daha akılda kalıcı olması için, daha etkili olması için bu yapılabilirdi diye düşünüyorum en azından.

H: Hani şu videonun mesela, dediği gibi aşağıda yazıyor ve iki taraftan da bizi şey çekiyor yani. Bu etkileşimli yani. Orada bir şey atıyor, mesela o örnek üstünden yapıyor ama...

L: Anlatılanlar sadece sesle algılandığı için kavrama biraz zordu. Bir tanımdan bile bahsederken ekranda kelimeleri görmek kavramayı artırıyor, kolaylaştırıyor. Etkileşimli ve anlatımı güçlendiren; şekil, grafik, animasyon araçları gibi bol olan bir videodan öğrenmek isterim.

D: Ama ara ara hocalar tanımlar yaptılar o yazıların da ekrana gelmesi güzel olabilirdi.

“Bilgiye erişme” temasında video içerisinde bilgiye erişimin önemli olduğu, bilgilerin aktarımında tasarıma dikkat edilmesi gerektiği görüşleri ifade edilmiştir.

K: Şimdi bu tarz videoları direkt olarak videodaki bilgileri öğrenmek için özlediğimden dolayı ve bu arada; işte en sevdiğim öğrenci tipi gibi daha sosyal etkileşim anında yaptığımız cümleleri kullanınca gereksiz geliyor bana.

H: Önemli olan bilgi ve bilgiyi karşdakine iletmek. Hani ne kadar renklendirseniz renklendirin sonuçta bilgi iyiye, anlatan iyiye seslendirme koyma.

“AUÖ öğrenenine uygun şekilde hazırlanması” temasında videoların tasarımlarında ve içeriklerinde genel olarak AUÖ öğrenenleri ve ihtiyaçları göz önüne alınarak hedef kitleye hitap edecek ve hedef kitlenin düzeyine uygun şekilde yapılması gerektiğine dair görüşler ifade edilmiştir.

E: Açıkçası videonun mantığını çok saçma buldum. Uzaktan eğitim kavramı zaten geleneksel eğitim yöntemlerinden farklılaşarak zaman ve mekan kavramını ortadan kaldırırken, uzaktan eğitim öğrencilerine yapay bir sınıf ortamı yaratarak bilgi aktarılmaya çalışılması kendi içerisinde bir çelişki oluşturuyor. Kaldı ki, bu ders formatı, bir fiziksel engeli bulunan veya maddi imkanları örgün eğitim görmeye elverişli olmayan açıköğretim öğrencileri için moral bozukluğu oluşturmaz mı?

D: Bu video her yaş grubuna hitap edecek bir video değil. Bunu yaparken çok fazla görsel ve animasyon kullanmaya gerek yok. Çünkü her yaş grubuna hitap etmesi açısından sıkıntı yaratabilir.

T: Bence, Hoca zaten çok bilgili muhasebe konusunda bilgili ama, şimdi video çekimi uzaktan eğitim bağlamında öyle bir ııı... şeyi yok. Yani normal sınıfta o dersini anlatıyor ve onun çekiyorlar. Uzaktan eğitimle hiç alakası yok. Konuya hakim evet, ama nasıl yapması gerekiyor videoda? Hani bunu uzakta olan öğrenciye nasıl aktarabilir şeklinde değilde, o tamamen sınıftaki öğrencilerine yönelik ilerliyor şu anda. Mesela ben, evde izlerken ben uzaktan eğitim yapıyorum, benim için yapmamış, çekmemiş aslında; hocanın yaptığıının uzaktan eğitim öğrencisine yönelik olduğunu düşünmüyorum. Hani video çekilmiş sadece, onu da paylaşmışlar öyle düşünüyorum.

E: Çünkü şöyle; dediğim gibi yani, burada asıl amaçlananın şunu düşünüyorum aslında her düzeyde öğrenciye hitap etmesi gerekiyor. Çünkü her öğrencinin kapasitesi, eğitim düzeyi farklı; açıköğretim çok geniş bir yelpaze. Bunun için en temel düzeyi esas almaları gerekiyor.

T: Tanım neden veriyorlar? Çünkü açıköğretim öğrencisi ve açıköğretim öğrencisi sınavları test olarak yapılıyor ve bu hoca ona gidip de ona bir yazılı sınav yapmayacak yani ve netlik olmak zorunda ve tanım vermek zorunda yani.

D: Bunu yaparken de her yaş grubuna hitap etmesi gerekir.

T: Diğer üç videoda yapılmak için yapılmış gibiydi hani. Ama bu tamamen uzaktan yani tamamen açıköğretim öğrencisi için hazırlanmış, üzerinde düşünülmüş; nasıl daha iyi verebiliriz? Hani ve bunu on yıl önce yapmışlar, o zamanın şartlarını da düşünürsek. Bence çok güzel. Çünkü açıköğretimde en çok sorular kullanıyor. İşte, soruları çözmeleri sınavdan önce güzel bir fikir olmuş bence öğrenciler açısından.

“Anlatıcı nasıl olmalı” temasında videoda anlatıcının-öğreticinin anlatılan konuda uzman ve alana hakim olması, uzman değilse profesyonel şekilde anlatım ve aktarım gücüne sahip olması gerektiği, anlatımda doğal olması, beden dili, ses tonu, vurgulamaya hakim olması, enerji seviyesinin yüksek ve özgüvenli olması gerektiği, konuşma hızını iyi ayarlaması ne çok hızlı ne de çok yavaş olmaması gerektiği, anlatımda kitap bilgileriyle sınırlı kalmaması, gerektiğinde örnekleme yapabilmesi, öğrenen-izleyenle göz teması kurabilmesi gerektiği, samimi bir dil kullanması, konuşma ve dili kullanmakla ilgili bir sorunu olmaması gerektiği, dış görünüşüne dikkat ve özen göstermesi gerektiği görüşleri ifade edilmiştir.

Z: Ders anlatıcısının konunun uzmanı olması, konuya hakim olması önemliydi. Anlatıcıyı başarılı buldum. Kesinlikle uzman bir kişi tarafından anlatılmalı. Anlatım son derece doğal olmalı. Kitaptan veya hazır bir metinden okuma olmamalı. Canlı ve somut örnekler verilmeli.

T: Anlatıcı bir duvar gibiydi ve sabit duruyordu öyle olmamalıydı. Düz anlatım olsa dahi anlatıcının mimik ve hareketleriyle öğreneni kendisine çekmeli diye düşünüyorum. Daha farklı olabilirdi.

D: Anlatıcı spiker gibi konuyu anlatıyor. Kendi soruyor kendi cevaplıyor. Bu çok kötü.

Z: Anlatıcının vurguları doğru bir şekilde yapması gerekir. Uzun, teorik ve kitabi cümleler yerine doğal bir anlatımın tercih edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ders videosunu uzman bir kişi anlatmalı. Akıcı bir üslupla, gereksiz bilgilere girmeden, somut örneklerle konuyu destekleyici bir anlatım tarzı benimsemeli.

E: Anlatıcının konuşma hızı biraz daha yavaş olabilirdi. Açıkçası metni dinlerken çok zorlandım. Dolayısıyla akıcı bir konuşma olmasına rağmen videoyu bir kez seyreterek konuya hakim olamam. Ders anlatıcısının güler yüzlü ve enerji seviyesinin yüksek olması, kuram temelli bir ders için gayet yerinde bir tercih olmuş.

L: Ders videosunu konuya aşina birisinin anlatmasını isterim. Türkçe'si düzgün olmalı.

T: Ders anlatıcısı konu uzmanı değil ama profesyonel biri olduğu için güzel anlattığını düşünüyorum.

Z: Anlatıcının kitabi bilgileri metinden okuması rahatsız ediciydi.

T: Mimik ve jestleriyle desteklemesini isterdim. Anlatıcının çok özensiz olduğunu düşünüyorum. Saçını bile taramamış gibiydi. Ders anlattığının farkında olan konuya hakim dış görünüşüne de özen veren birini isterdim.

E: Ders anlatıcısını da bu bağlamda derse karşı ilgisiz ve yetersiz bulduğumu söyleyebilirim. Enerjisinin daha canlı olması ve sesini daha etkili kullanması, öğrenenin derse yönelik motivasyonunu artıracaktır.

H: Hocanın alan uzmanı ve işini severek yapan biri olmasını isterdim. Hep yazıyla değil el ve miniklerle kameraya bakarak anlatmasını isterdim.

L: Konuya aşina birisinin anlatmasını isterim. Okumadan da anlatabilecek birisi tercihimdir.

E: Ders anlatıcısı; kelime telaffuzları, vurgu ve tonlamalarda çok kötüydü. Bu durum anlatıcıya, dolayısıyla da metne odaklanmamı engelledi.

H: Anlatıcının kendine özgüvenli olması gerekir. Konuya tam hakimiyeti olmalı. Yani bilmeyen bir insanın buraya gelip de belirli cümleleri gelip de burada ifade etmesi uzaktan eğitimde beni etkilemez. Açıkçası ben izlemek istemem. Hani o bile dediğine inanmıyorken, ben niye onu izleyeyim de ondan bir şey öğreneyim.

K: Direkt bana anlatıyor gibi olsun isterdim... ve benim aklımda kalması için bazı söylediklerini farklı bir tonda söylemesi gerekiyor yani.

E: konu başlıkları belirlendikten sonra bir akademisyenin anlatması ekrana bakarak yani belki aynı formatta da olabilir onun bence çok farklı olabileceğini düşünüyorum. Sadece bu değişikliğin bile daha etkili olacağını düşünüyorum, bu video için.

P: Dersin içeriğine hakim biriydi fakat bu bir video ııı... o yüzden hocanın kendisi değilde anlatım ve sunumda profesyonelleşmiş kişiler kullanılabilirdi. Daha enerjik kaliteli bir sesi olan ve göze güzel görünen biri tercih edilebilirdi ııı... hostes ve hostlarda olduğu gibi.

Z: Bu şekilde yani, normalde ben böyle bir ders almıştım. İşte hoca; nasılsınız, iyi misiniz? Hoca birkaç soru soruyordu mesela. Hani tamamen sınıftaymışsınız gibi. Çok keyifli oluyordu.

L: Anlatıcının kameraya bakmaması biraz rahatsız etti, göz temasını aradım gibi oldu.

H: Yani şu anda şu mesela, hocanın kendisi, anlatıcı galiba peltek ve “ç”lerde bir problem vardı. O direkt dikkatimi çekti ve dinleyemiyorum, dikkatimi hep orası çekiyor... Hoca ile göz göze geliyorsun anlatırken. Daha iyi oluyor.

D: Kitaptan okur gibi değil örneklerle anlatılmasını ıııı...ve anlatıcının da jest ve mimikleriyle anlatıma katkı sağlanmasını isterdim.

P: Anlatıcılar iyi fakat, burada görmek istediğimiz, motivasyon aldığımız etken işin üstatlarından dinlemek değil videoyu ııı... anlatım gücü kuvvetli birinden dinlemek.

D: Uzman, konuya hakim bir şekilde, derse hakim ve günlük hayattan örnekler vererek sorulara cevap niteliğinde ders anlatılmasını isterdim.

6. TARTIŞMA

Bu bölümde alan uzmanları ile yapılan görüşmelerin sonuçları ve AUÖ alanındaki öğrenenlerle yapılan odak grup görüşmeleri sonuçları alanyazın bağlamında ele alınarak değerlendirilmiştir.

6.1. Uzmanların Açıköğretim Sistemi'nde Kullanılan Eğitsel Videolar ve Türlerine Yönelik Görüşleri

Eğitsel videoların öğrenmede etkili materyallerden olduğu söylenebilir. Eğitsel videoların birden fazla duyuya hitap edebilmesi, görsel-işitsel kullanımına izin veren yapısı öğrenenin daha iyi öğrenmesine, anlama ve hatırlamasına yardımcı olabilmektedir (Mayer, 2005; 2014a; Derry, Sherin ve Sherin, 2014, Seferoğlu, 2015). Sadece metinler öğrenenlerin anlaması için tamamen yeterli olmamaktadır. Video ise ses, hareket, grafik, görsel gibi öğelerin bir arada ve senkronize olarak fikirlerin birbirlerine bağlanmasına destek olmaktadır. Öğrenenin bu görselleri bir anahtar gibi kullanabilmesi diğer durumlarda zor olan soyutlamayı kolaylaştırmaktadır (Bates, 2005, s.101).

Eğitsel videoların yapım, ilerleyiş, içerik gibi özellikleri kendi içerisinde farklı türleri ortaya çıkardığı söylenebilir. Konuşan kafa, slayt üzerine seslendirme, ekran alıntısı kaydı, canlı ders kaydı, sınıf dersinin kaydı, yeşil perde, stüdyo çekimi, gerçek olay videoları, Khan Tablet Modeli, görüşme-mülakat kaydı, webcam video kaydı, animasyon gibi türler bunlardan bazılarıdır (Guo, Kim ve Robin, 2014; Hansch vd, 2015; Ozan, 2015). Bu türlerden birinin en etkilisi olduğunu söylemek tam anlamıyla doğru olmayacaktır. Ancak ders içeriğine göre uygun tasarlanmış, görsel-işitsel yapısı yüksek, anlatımda teknolojik olanaklardan faydalanılmış, öğrenen sosyal bulunurluğu sağlanmış, öğrenen kapasitesine uygun, aşırı ve karmaşık bilgi (aşırı bilişsel yük) içermeyen, çözünürlüğü yüksek, kaliteli, süreleri çok uzun olmayan, her daim ulaşılabilir olan eğitsel videoların daha etkili olduğunun ortaya çıktığı söylenebilir.

AÖS'nde kullanılan eğitsel video ve türleri için ortaya çıkan görüşler ise daha çok televizyon ortamında ve dijital (internet tabanlı) ortamlarda yayınlanmış eğitsel videolar olarak ifade edilebilir. Kullanılan türler konu özetleri, konuşan kafa, canlı yayın, sınava doğru, eğlence, belgesel, gerçekliğe dayalı (reality), drama tabanlı, animasyon tabanlı videolar, ünite özeti, ünite anlatım videosu (ETV), yakın plan videosu, yüz yüze ders videoları, 1 soru 1 cevap, canlı derse katıl, mikroanimasyon, ünite özeti animasyonlu anlatım ve etkileşimli video şeklindedir. Soru-cevap, 2 dakikada bilim ve yakın plan

türleri üzerinde çalışmalar sürmektedir. (Yakın plan videoları yayınlanmaya başlamıştır). Yayın ortamları dikkate alındığında televizyon için konu özetleri, konuşan kafa, canlı yayın, sınava doğru, eğlence, belgesel, gerçekliğe dayalı (reality), drama tabanlı, animasyon tabanlı videolar yer almaktadır. e-Kampüs dijital ortamında ünite özeti, ünite anlatım videosu (ETV), yakın plan videosu, yüz yüze ders videoları, 1 soru 1 cevap, canlı derse katıl, mikroanimasyon, ünite özeti animasyonlu anlatım ve etkileşimli video (Önder, 2019) şeklinde eğitsel videolar olduğu görülmektedir. İnternet ortamlarında video barındırma ve yayınlama sitesi YouTube’da AÖS resmi kanalında stüdyo çekimleri, stüdyo dışı çekimler, drama tabanlı çekimler, sınava doğru, konuşan kafa çekimleri ve televizyon canlı yayınları gibi türlerin, canlı ders kayıtları, özet videolar, animasyon videolar, yüz yüze derslerin kaydı (sınıf dersinin kaydı), yeşil perde, etkileşimli video gibi türlerin tümüne ait eğitsel videoların yer aldığı görülmektedir. (Bkz. Tablo 6.1.1)

Tablo 6.1.1. Görüşmeler sonucu ulaşılan AÖS eğitsel video türleri

Yayınlanmış Türler	Üzerinde Çalışılan Türler
Konuşan kafa	Soru-cevap
Canlı yayın	2 dakikada bilim
Sınava doğru	Yakın plan (yakın zamanda yayınlanmaya başlamıştır)
Eğlence	
Belgesel	
Gerçekliğe dayalı (reality)	
Drama tabanlı	
Animasyon tabanlı videolar	
Ünite özeti	
Ünite anlatım videosu (ETV-yeşil perde)	
Yakın plan videosu	
Yüz yüze ders videoları	
1 soru 1 cevap	
Canlı derse katıl	
Mikroanimasyon	
Ünite özeti animasyonlu anlatım	
Etkileşimli video	
Açık sınıf	

AÖS’nde birçok tür olduğu görülmektedir. Bu türler içerisinde en etkili türün hangisi olduğunun net bir cevabı olmasının mümkün olmayacağı ifade edilmiştir. Ancak uzmanlar, eğitsel video türleri için tek bir türün en etkili olduğunun ifade etmenin çok doğru olmadığını fakat, ders içeriğine göre uygun tasarlanmış, görsel-işitsel yapısı yüksek, anlatımda teknolojik olanaklardan faydalanılmış, öğrenen sosyal bulunurluğu sağlanmış, öğrenen kapasitesine uygun, aşırı ve karmaşık bilgi (aşırı bilişsel yük) içermeyen, çözünürlüğü yüksek, kaliteli, süreleri çok uzun olmayan, her daim ulaşılabilir olan eğitsel videoların daha etkili olduğunu belirtmişlerdir. Uzmanların eğitsel videoların etkili olması için ifade ettikleri görüşlerin çoklu ortam öğrenmenin ilkeleri, bilişsel yük kuramı ve eğitsel video tasarımlarındaki pedagojik ilkeler ile uyumlu olduğu görülmektedir. Mayer (2005; 2014a) çoklu ortam öğrenmede tek bir duyuya hitap etmeyip, görsel ve işitsel olarak tasarlanmasının öğrenme üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Uzmanların görsel-işitsel yapı vurgusu bunu destekler niteliktedir. Bilişsel yük teorisinin temelinde yer alan insan zihninin aynı anda belirli bir işlem yapabilme kapasitesinin olduğu ve bu sınırın aşılması durumunda öğrenmenin istenen düzeyde olmasını engelleyeceği görüşü (Sweller, Ayres ve Kalyuga, 2011; Paas ve Sweller, 2014) uzmanların öğrenen kapasitesine uygun, aşırı ve karmaşık bilgi (bilişsel yük) içermemesine dair ifadeleri bu bağlamda önemlidir. Diğer taraftan Koumi’nin (2006; 2015) eğitsel video için güçlü pedagojik ilkelerinde yer alan uzaktan öğrenene, öğretene ve öğrenen akranlarını göstererek, duymasını sağlayarak kendini yalnız hissetmesini azaltma ilkesinin uzmanların öğrenen sosyal bulunurluğu sağlanmış ifadesi ile yakınlık içerdiği söylenebilir. Yine uzmanların eğitsel videoların sürelerinin çok uzun olmamasına dair görüşleri Guo, Kim ve Robin’in (2014) çalışma sonuçlarında ifade ettikleri gibi eğitsel video sürelerinin kısa olmasının izlenme üzerinde etkili olduğu sonucu ile yakınlık taşımaktadır.

Diğer taraftan üretilen eğitsel videoların zamana, ulaşılabilen teknolojilere ve yayın ortamlarına göre şekillendiği de söylenebilir. Çok fazla çeşitliliği olan eğitsel videoların tek yönlü, tv gibi, ya da çift yönlü, video konferans gibi görmek de mümkündür. Yapım ve yayın aşamalarında da bunlar farklılıklar gösterebilmektedir. Bazıları internet üzerinden, bazıları tv, bazıları uydudan, bazıları basılı DVD olarak çok farklı teknolojiler kullanılmaktadır (Bates, 2005, s.90). Bu bağlamda uzmanlar yayın ortamlarının, yayın mecralarının ve sahip olunan teknolojik-teknik imkanların eğitsel videoların yapımında ve hangi türlerin tercih edileceğinin belirlenmesinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Diğer

tarafından yayın ortamlarının hedef kitle üzerinde erişimde ve etkileşimde de etkileri olduğu, televizyon yayınlarının kitlesel olarak öğrenene ulaşmada önemli bir yeri varken, internet ortamlarında yer alan yayınların da ulaştığı önemli bir kitle olduğu belirtilmiştir.

Yeni teknolojiler öğrenenlere farklı şekillerde öğrenme imkanı sunarken, öğretmenlere de öğretimde yeni imkanlar sunmuştur (Johnson, 2003, s.2). Bu bağlamda internetin televizyondan farklı olarak istenen zamanda ulaşılabilir olma yönü televizyona göre bir avantaj olarak değerlendirilebileceği belirtilmiştir. Yine paylaşım, yorum yapma gibi etkileşim olanaklarının da içerisinde olduğu düşünüldüğünde internetin televizyona göre farklı ve öğrenen açısından önemli yönleri olduğu ifade edilmiş, ancak Türkiye’de eğitsel videolar açısından AÖS’nin kaliteli bir yapıya sahip olduğu fakat dijital ortamlarda yer almada biraz geç kaldığı uzmanların görüşleri arasında yer almıştır.

6.2. Uzmanların Öğrenme Açısından Etkili Eğitsel Video Özelliklerine Yönelik Görüşleri

Eğitsel videoların eğitim-öğretim alanında kullanımı gün geçtikçe artmakta, kullanım alanları çoğalmaktadır. Son yıllarda birçok alanda eğitsel videolar sıkça tercih edilir hale gelmiştir (Kaltura, 2019). Eğitsel videoların sıklıkla tercih edilmesi bu öğrenme materyalin geliştirilmesi, öğrenme açısından nasıl daha etkili olabileceğinin üzerinde durulması gerektiğinin öneminin arttığı ifade edilebilir. Çünkü eğitsel anlamda “video eğitim için çok değerli bir kaynaktır” (Bates, 2005, s.94). Bu bağlamda uzmanlar eğitsel videoların öğrenme açısından etkili olması için yapım süreçlerinde ortaya çıkan ya da çıkabilecek olan etkenlerin ortadan kaldırılmasının önem arz ettiğini belirtmişlerdir. Kısıtlayıcı etkenlerden bazıları sınav ve içeriği oluşturan kaynaklar arasındaki bağ, aşırı bilgi yükleme, hazırlanma süreleri, maliyetler ve sınırlı bütçeler, kalifiye personel ve uzman yetersizliği, hedef kitle özellikleri, ön çalışmalar ve istatistikler, yaşanan değişiklikler ve yeniliklerin takibi, mizah ve eğlence yokluğu (sıkıcı olma), motivasyon ve ilginin sürdürülmesinin sağlanması gibi sıralanmıştır.

Eğitsel videoların tasarımlarında insanların öğrenmede zihinsel olarak belirli işlem yapabilme kapasitelerine sahip oldukları, içeriklerin belirlenmesinde bilişsel yükün dikkate alınmasının, içeriklerin birden çok duyuya hitap edecek çoklu ortam öğrenmeye uygun şekilde görsel-işitsel yapıda boyutlandırılarak hazırlanmasının, eğitsel videolar için pedagojik ilkelerin uygulanmasının ve öğrenen özellikleri ile değişimlerin dikkate alınmasının önemli olduğu söylenebilir (Miller, 1956; Sweller, Ayres ve Kalyuga, 2011;

Paas ve Sweller, 2014; Mayer, 2005; 2014a; 2014b; Koumi, 2005; 2015; 2019). Eğitsel videoların öğrenme anlamında etkililiğinin arttırılmasında kuramsal ilkelerin uygulanmasının yanında öğrenenlerin eğitsel videolardaki sosyal varlığının, özdeşleşmenin sağlanması, etkileşim oranının anlatıcı-katılımcı arasında arttırılmasının da önemli olduğu (Koumi, 2006; 2015) göz ardı edilmemelidir. Öğrenenlerin sıkılmalarını önlemek için tasarımların içerisinde mizah, eğlence gibi yapılara da yer verilmesi, anlatım dilinin doğal olmasına özen gösterilmesi, dekor, renk seçimi, kullanılan aksesuarlar gibi dikkati dağıtmayacak biçimde seçilmesi ve uygulanmasının (Koumi, 2019). Çoklu ortam öğrenme ilkelerinde hedef kitle özelliklerinin bilinmesi (Butcher, 2014), yöntem ilkesi-bilişsel yükün azaltılması (Low ve Sweller, 2014), ipucu ilkeleri (van Gog, 2014), fazlalık etkisi ilkesi (Kalyuga ve Sweller, 2014) gibi ilkelerin uygulanmasının önemli olduğu söylenebilir. Koumi'nin (2005; 2015; 2019) eğitsel video için sunmuş olduğu öğrenmeyi güçlü bir şekilde kolaylaştırıcı otuz dört pedagojik rolünün; biliş/kavrama, deneyimler, etkileyici/verimli ve beceriler olmak üzere tasarımlarda faydalanılabilecek ve öğrenenler için, tasarımcılar için etkili videoların yapılmasına katkı sağlayabileceği ifade edilebilir. Bu bağlamlarda uzmanların etkili eğitsel videolara yönelik görüşlerinin kuramsal ve diğer çalışmalarla aynı doğrultuda oldukları söylenebilir.

6.3. Uzmanlarının Bir Eğitsel Videonun Nasıl Olması Gerektiğine Yönelik Görüşleri

Eğitsel videolar çoklu ortam öğrenmenin özelliklerini içerisinde barındırabilen öğrenme materyallerindendir. Mayer (2005; 2014a; 2014b) çoklu ortamın öğrenmede sözel-görsel bir arada olmasının öğrenmenin daha etkili olmasında önemli olduğunu vurgulamaktadır. Öğrenme sırasında zihinde bir yük oluşmaktadır. Öğrenmedeki bu zihinsel yük bilişsel yükü ortaya çıkarmaktadır. Bilişsel yükün fazla olması öğrenmenin beklenen ya da istenen seviyede gerçekleşmesine engel olduğu söylenebilir (Sweller, Ayres ve Kalyuga, 2011; Paas ve Sweller, 2014). Öğrenmenin etkili ve verimli gerçekleşmesi için bilişsel yükün makul seviyede olması önemlidir. Bu anlamda bir öğrenme materyali olan eğitsel videonun tasarımında çoklu ortam öğelerinin, içeriğin ve bilişsel yükün dengeli ve uygun seviyede tutulması gerektiği söylenebilir. Koumi'nin (2005; 2015; 2019) eğitsel videonun ve çoklu ortam tasarımına yönelik sunmuş olduğu pedagojik ilkelerin uygulanması da daha etkili bir öğrenmenin sağlanmasında etkili olabilecektir. Öte taraftan sürelerin kısa tutulmasının öğrenenlerin izleme ve videoda kalma oranları üzerinde etkili olabileceği göz ardı edilmemelidir (Guo, Kim ve Robin,

2014). Bu bağlamda uzmanlar eğitsel videoların nasıl olması gerektiğine dair görüşlerinde videonun tasarım, içerik, kaynak, hedef kitle özellikleri, teknoloji, görsel-işitsel, grafik, animasyon anlamında düzenlemeleri, birden çok duyuya hitap etmesi üzerinde daha fazla yoğunlaşılması ve önem verilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Diğer taraftan uzmanlar, eğitsel videoların uzman bir ekiple oluşturulması, kaliteli olması, her zaman ulaşılabilir olması, öğrenen sosyal bulunurluğunun sağlanması, sürelerin olabildiğince kısa tutulması, konuların başlıklar halinde ayrılması, örneklemeye yer verilmesi, anlatıcının doğal olması, akışın ve ilerleyişin sıkıcı olmaması ve motivasyon ile ilgiyi yüksek tutacak olan anlatım ve düzenlemelerin sağlanması gerektiğini belirtmektedirler. Uzmanların görüşlerinin kuramsal ve diğer çalışmalarla bağdaştığı ifade edilebilir.

6.4. Öğrenenlerin Eğitsel Video Türlerine İlişkin Görüşleri

6.4.1. Öğrenenlerin yüz yüze dersler videosu genel muhasebeye yönelik görüşleri

“Yüz Yüze Dersler Videosu Genel Muhasebe” ye yönelik öğrenen görüşlerinde anlatıcının aşırı hareketli olması, enerjisinin aşırı yüksek olması ve aşırı samimiyetinin dikkat dağıtıcı olduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte, vurgu ve tonlama, örnekleme ve uygulamada, konu hakimiyetinde, anlatım tarzında yeterli olduğu belirtilmiştir. Eğitsel video türü için doğal sınıf ortamına yakınlığı konusunda yeterli ve yetersiz olma şeklinde iki görüş ortaya çıkmış ancak çoğunlukla öğrenen bulunurluğundan dolayı (Koumi, 2006; 2015) yeterli olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır. Videonun süresinin çok uzun olduğu ve öğreneni sıktığı (Guo, Kim ve Robin, 2014) ve katılımcıların seslerinin net olarak duyulmamasının eksiklik olduğu ayrıca videonun kalitesinin yetersiz olduğu ve izleme üzerinde olumsuz etki yarattığı görüşleri ifade edilmiştir. Videonun öğrenen üzerinde hedef kitleye özel olarak tasarlanmadığı (Butcher, 2014) hissi uyandırdığı ancak çekici bulunduğu, gereksiz bilgilerin (konu dışı konuşmalar gibi) olduğu (Paas ve Sweller, 2014) görüşleri ifade edilmiştir. Katılımcılar ve anlatıcı-öğretici etkileşiminin yetersiz olduğu, içeriğin kitapla sınırlı olduğu ve akıcı olmadığı belirtilmiş; kamera açılarının yetersiz olduğu, grafik şekil ve animasyon gibi görsel düzenlemelerin yetersiz bulunduğu ifade edilmiştir.

6.4.2. Öğrenenlerin Uzman Anlatımı Videosu Genel Muhasebeye Yönelik Görüşleri

“Uzman Anlatımı Videosu Genel Muhasebe”ye yönelik öğrenen görüşlerinde anlatıcının prompterdan okumasının anlaşılmasının (spiker gibi olması) kötü olduğu ancak anlatıcının doğal olduğu, anlatımının iyi ve akıcı olduğu, konu uzmanı olarak içeriğe hakim olduğu, tonlama, vurgu ve hitabetinin yeterli olduğu, akademik unvana sahip olmasının öğrenen üzerinde olumlu etki yarattığı ifade edilmiştir. Videonun tür olarak planlı ve profesyonelce hazırlandığı, yaratıcı bir tasarıma sahip olduğu, güncel örnekler içerdiği, teknolojik araç ve gereçlerin anlatımda kullanıldığı (akıllı tahta gibi), önemli yerlerin vurgulandığı, grafik, görsel, şekil gibi kullanıldığı (Mayer, 2005; 2014a; 2014b); ortamın, renklerin uygun olduğu ve bunların öğrenme üzerinde olumlu etkileri olduğu (Koumi, 2006; 2015) ancak bununla birlikte videonun haber programı hissi yarattığı görüşleri belirtilmiştir. Video süresinin normal olduğu ancak video ve görsellerin kalitesinin yetersiz olduğu fakat, başlangıcın dikkat çekici olduğu (Koumi, 2006; 2019) ifade edilmiştir. Videoda öğrenen-öğretici etkileşiminin eksikliğinin hissedildiği, kitap bilgilerine bağlı kalındığı bununla birlikte hedef kitleye uygun olduğu, birden çok duyuya (görsel-işitsel) görüşleri hitap ettiği (Mayer, 2005; 2014a; 2014b) ifade edilmiştir. Kamera açıları ve hareketlerinin güzel olduğu, tek bir açı ve ölçekte olmayıp çekimin çeşitlendirilmiş olmasının etkili olduğu; görsel grafik, şekil, tablo vb. kullanımın önemli yerlerin vurgulanmasının akılda kalıcılığı arttırdığı (Koumi, 2006; 2015) belirtilmiştir.

6.4.3. Öğrenenlerin Sınava Doğru Videosu Genel Muhasebeye Yönelik Görüşleri

“Sınava Doğru Videosu Genel Muhasebe”ye yönelik öğrenen görüşlerinde anlatıcının kitap bilgilerini tekrar ettiği, göz teması kurmadığı, vurgu ve tonlama yapamadığı, akıcı olmadığı, konuya hakim olmadığı ve doğal olmadığı (Koumi, 2006; 2019) görüşleri ifade edilmiştir. Video türü için iki farklı sonuç ortaya çıkmıştır: Bulguların bir kısmı türü gereksiz bir kısmı ise birden fazla anlatıcı ile aktarılan bilgilerin olumlu olduğu ve formatın uygun olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Video süresinin ve video tanıtımının (girişin) fazla uzun (Guo, Kim ve Robin, 2014) olduğu; videonun güncel, yeni, kaliteli, teknolojik araç-gereç kullanımı ile yenilikler içerdiği; girişteki animasyon gibi görsel düzenlemelerin ilgi çekici olduğu (Mayer, 2005), sohbet havasındaki akışın anlatılanları kavramada faydalı olduğu görüşleri ifade edilmiştir. Diğer taraftan tekdüze süren ilerleyişin sıkıcı olduğu (Koumi, 2006; 2019), haber sunumu

gibi olmasının dikkat dağıttığı, tasarımın basit kaldığı ve motivasyonu olumsuz etkilediği; görsel, grafik, şekil kullanımının (Mayer; 2014a; 2014b) yetersiz olduğu, sınava yönelik olmasının (soruların çözülmesi) öğrenenler için faydalı olduğu (Butcher, 2014) görüşleri belirtilmiştir. Katılımcı-öğrenen etkileşiminin olmadığı ve bunun eksiklik olduğu, kamera kullanımı ve farklı çekim ölçeklerinin başarılı olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

6.4.4. Öğrenenlerin ETV Yeşil Perde Videosu Genel Muhasebeye Yönelik Görüşleri

“ETV Yeşil Perde Videosu Genel Muhasebe”ye yönelik öğrenen görüşlerinde anlatıcının konuşma, vurgu ve tonlamalarının doğal olmadığı, prompterdan okuduğunun anlaşılmasının öğrenen tarafından çekici bulunmadığı, videonun sesli kitap gibi olduğu; anlatıcının seslendirme sanatçısı olmasının ve bunu hissettirmesinin itici ve motivasyonu düşürücü olduğu ancak, sunucu olarak hitabetinin, tonlamalarının iyi olduğu ancak tekdüze olmasının güzel bulunmadığı (Koumi, 2006; 2019) görüşleri ifade edilmiştir. Video türüne yönelik yenilikçi ve hedef kitlenin dikkatini çekebilecek olduğu ancak, durağan görsellerin yapaylık hissi yarattığı; video girişinin aşırı beklenti yarattığı ve bunu karşılayamadığı (Koumi, 2006; 2015; Butcher, 2014) görüşleri belirtilmiştir. Videonun tasarım olarak modern, güncel, profesyonel, resmi ve özenli olduğu ve dikkat çektiği; grafik animasyon gibi görsel-işitsel yapılara yer verilmesinin birden çok duyuya hitap etmekte olduğu (Mayer, 2005; 2014a; 2014b) ve anlamayı kolaylaştırdığı; içeriğin bölümlere ayrılmış olması ve başlangıçta konuların bilgisine yer verilmesinin (Koumi, 2019) güzel ve faydalı bulunduğu görüşleri belirtilmiştir. Kamera kullanımı ve açılarının tasarımıyla daha uyumlu olabileceği; görsel, grafik, şekil, animasyon gibi görsel düzenlemelerin içerikle uyumlu olduğu (Lowe ve Schnotz, 2014) ancak fazla durağan ve uzun kalmaması (değişmesi gerektiği) yönünde görüşler ifade edilmiştir.

6.4.5. Öğrenenlerin Canlı Ders Kayıtları Videosu Genel Muhasebeye Yönelik Görüşleri

“Canlı Ders Kayıtları Videosu Genel Muhasebe”ye yönelik öğrenen görüşlerinde anlatıcının, anlatım dilinin samimi olmadığı, sadece yazılanları okuması (çeşitlendirmede), konuyu örneklemeye, göz teması kurmadığı, derse hakim olmadığı, anlatım dilinin yetersiz olduğu, konuşma sorunu olduğu (pelteklik), aşırı resmi olmasının dikkat dağıtıcı, motivasyonu düşürücü bulunduğu (Koumi, 2006; 2015; 2019) görüşleri ifade edilmiştir. (Bununla birlikte anlatıcının yeterli olduğu görüşü de bir öğrenen

tarafından ifade edilmiştir.) Video türüne yönelik başlangıçta girişin olmadığı, tasarımın sadece yazılı slayta dayalı (Kalyuga ve Sweller, 2014) olduğu (yetersiz bulunduğu), video türünün iyi olduğu ancak akış, ilerleyiş, içerik ve tasarımın kötü planlandığı için videonun yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Video süresinin normal olduğu, anlatıcının sesi dışında dış ses varlığının dikkat dağıtıcı olduğu (Ayres ve Sweller, 2014); kalitenin, çözünürlüğün yetersiz olduğu (Koumi, 2006; 2015) kamera açılarının ve çekim ölçeğinin yanlış olduğu (sadece kafa çekim) görüşleri ifade edilmiştir. Videonun tasarım, akış ve ilerleyişinin beğenilmediği, içeriğin ve düzenlemenin yetersiz olduğu, etkileşimin eksik kaldığı; sadece kitap bilgilerine dayalı slayt yazılarından ibaret olduğu; animasyon, grafik, şekil, görsel düzenlemelerin eksik olduğu (Mayer, 2005; 2014a; 2014b), videonun çekici olmadığı ancak bu video türünün örnekten daha etkili olabildiği türe ait videolar olduğu belirtilmiştir. Etkileşime daha fazla yer verilmesi gerektiği; kamera açılarının çeşitlendirilmesi gerektiği, görsel-işitsel yapının içerikle anlamlı ve uyumlu olarak tasarlanmasının daha iyi olabileceği (Koumi, 2019) görüşleri ifade edilmiştir.

6.4.6. Öğrenenlerin Canlı Ders Kayıtları Videosu Örgüt Kuramına Yönelik Görüşleri

“Canlı Ders Kayıtları Videosu Örgüt Kuramı”na yönelik öğrenen görüşlerinde anlatıcının sadece slaytta yer alan yazıları okuduğu, örnek vermediği, bilgilerin kitap bilgileri ile sınırlı kaldığı; anlatıcının konuya hakim olmadığı, beden dilini (mimik, jest) kullanamadığı; tekdüze bir anlatım olduğu, enerji seviyesinin düşük olduğu ve bunların motivasyonu düşürdüğü, dikkat dağıtıcı olduğu (Koumi, 2006; 2015; 2019) görüşleri belirtilmiştir. (Bununla birlikte anlatıcının uzman olduğu görüşü de bir öğrenen tarafından ifade edilmiştir.) Video türüne yönelik sadece PowerPoint ile tasarlanmış yapının beğenilmediği, anlatıcının ekranda yer almamasının ve çoğunlukla sadece sesinin duyulmasının hoş bulunmadığı (Kalyuga ve Sweller, 2014); görsel düzenlemelerin yetersiz olduğu ve videoyu sıkıcı hale getirdiği, içerik takibini zorlaştırdığı (Mayer, 2005; 2014a) belirtilmiştir. (Bununla birlikte ilerleyişin akıcı olduğu görüşü de bir öğrenen tarafından ifade edilmiştir.) Video kalitesinin ve kamera açılarının kötü olduğu, videonun eski gibi durduğu; başlangıçta bir tanıtım veya giriş olmadığı ancak olması gerektiği (Koumi, 2006; 2019) fakat formatı gereği sunu ekranına dayanan yapısı gereği yeterli olduğu görüşleri ifade edilmiştir. Videonun aşırı yazılı bilgi içerdiği ve plansız olduğu bunun takip ve anlamada zorluk oluşturduğu (Sweller, Ayres ve Kalyuga, 2011; Paas ve

Sweller, 2014); etkileşimin olmadığı, görsel-işitsel olarak düzenlemelerin yetersiz kaldığı görüşleri ifade edilmiştir. (Bununla birlikte anlatıcının videonun yeterli olduğu görüşü de bir öğrenen tarafından ifade edilmiştir).

6.4.7. Öğrenenlerin Animasyonlu Yeşil Perde Videosu Örgüt Kuramına Yönelik Görüşleri

“Animasyonlu Yeşil Perde Videosu Örgüt Kuramı”na yönelik öğrenenlerin görüşlerinde anlatıcının hızlı anlattığı, doğal olmadığı ve bunun anlatılanların takibini zorlaştırdığı ancak, vurgu ve tonlamaları yerinde yaptığı, ses tonu, anlatım ve enerji seviyesinin güzel olduğu; hitabet gücünün yüksek olduğu, doğal davrandığı, beden dilini etkili kullandığı; konuya hakim, özgüvenli olduğu ve bunu öğrenene yansıtabildiği; hoş ve çekici bulunduğu ve içeriği etkili aktarabildiği (Koumi, 2006; 2015; 2019) belirtilmiştir Video türüne yönelik olarak tasarımın, akışın, ilerleyişin planlı ve yerinde olduğu; içeriğin başarılı ve akılda kalıcılığının yüksek olduğu, öğrenen tarafından istenen bir anlatıma sahip olduğu görüşleri ifade edilmiştir. Videonun kaliteli, profesyonel, merak uyandıran etkili bir girişe sahip olduğu (Koumi, 2019); aydınlatma ve kamera kullanımlarının güzel olduğu belirtilmiştir. Video geneli için zengin içeriğe sahip olması, kaliteli olduğu; tasarım, akış ve ilerleyişin akıcı, kolay takip edilebilir bulunduğu; görse-işitsel yapının yüksek olduğu ve anlamayı kolaylaştırdığı (Mayer, 2005; 2014a); bölümlere ayrıldığı, gereksiz bilgiler içermediği ve bunun anlamayı kolaylaştırdığı (Kalyuga ve Sweller, 2014); renkler ve görsel uyumun izleyeni rahatlatmıştı belirtilmiştir. Kamera açılarının güzel olduğu ancak aşırı yakın planların dikkat dağıtıcı olabildiği fakat bu çekimin önemli yerlerin vurgulanması için kullanılmasının dikkat çekmek için güzel olduğu; grafik, animasyon, şekil ve tablo ile, kullanılan stok görüntülerin içerikle anlamlı ve uygun bulunduğu (Koumi, 2006; 2015; 2019) ve bunun konunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olduğu, öğrenmeyi kolaylaştırdığı (Mayer, 2005; 2014a; 2014b) görüşleri ifade edilmiştir.

6.4.8. Öğrenenlerin Animasyonlu Özet Anlatım Videosu Örgüt Kuramına Yönelik Görüşleri

“Animasyonlu Özet Anlatım Videosu Örgüt Kuramı”na yönelik öğrenenlerin görüşlerinde seslendiricinin vurgu ve tonlamalara dikkat etmediği ve bunun dikkat ile odaklanma üzerinde olumsuz etkisi olduğu (Koumi, 2006; 2019), anlatıcının ekranda görünmemesinin doğal olmadığı, bilgilerin kitaba dayalı olduğu ve hoş karşılanmadığı

ifade edilmiştir (Bununla birlikte bir öğrenen anlatıcının metni okumasını yeterli bulduğu görüşünü ifade etmiştir). Video türüne yönelik tasarımın, akışın ve ilerleyişin kötü olduğu, hedef kitlenin tümüne hitap etmediği (Butcher, 2014); gereksiz görsellerin olduğu ve dikkat dağıttığı (Kalyuga ve Sweller, 2014), sadece dinlemeye dayandığı, birden çok duyuya hitap etmediği ve anlamayı, kavramayı zorlaştırdığı (Mayer, 2005; 2014a; 2014b) ancak bölümlere ayrılmış olmasının güzel olduğu (Koumi, 2006; 2019); tamamen animasyon tabanlı olmasının dikkat çekici olduğu ancak beklentiyi karşılamadığı görüşleri ifade edilmiştir. Video süresinin normal olduğu, kalitesinin animasyon için yeterli olduğu ifade edilmiştir. Videonun geneli için seslendirmenin yetersiz olduğu, tasarım, akış, ilerleyişin plansız olduğu; görsellerin konuyla ilgisiz kullanıldığı ve dikkat dağıttığı; örneklemeye yer verilmediği, cümlelerin çok uzun ve teorik olduğu bunun takibi ve anlamayı zorlaştırdığı (Sweller, Ayres ve Kalyuga, 2011; Paas ve Sweller, 2014) bununla birlikte içerik ve bilginin yeterli olduğu görüşleri ifade edilmiştir. Kamera açıları ve hareketlerinin güzel olmadığı, animasyon tabanlı olmasının güzel ancak içerikle alakasız olmasının (Lowe ve Schnotz, 2014) dikkat dağıtıcı olduğu görüşleri ifade edilmiştir.

6.4.9. Öğrenenlerin Açık Sınıf Videosu Örgüt Kuramına Yönelik Görüşleri

“Açık Sınıf Videosu Örgüt Kuramı”na yönelik öğrenen görüşlerinde anlatıcı-öğreticinin spiker gibi anlatımın kötü olduğu, doğal bulunmadığı; kitap bilgilerinin metinden okunmasının doğallığı bozduğu ve rahatsız edici olduğu; beden dilinin etkin kullanılmadığı, hareketsiz ve sabit duruşun ilgi çekici olmadığı ancak anlatıcı-öğreticinin alan ve konu uzmanı olmasının başarıda etken olduğu ve beğenildiği (Koumi, 2006; 2015; 2019) görüşleri ifade edilmiştir. Video türüne yönelik olarak televizyon programı hissi uyandırdığı, yapay sınıf ortamının hedef kitleye uygun olmadığı (öğrenen moralini olumsuz etkilediği), katılımcılarla etkileşimin olmamasının eksiklik olduğu fakat formatın dikkat çekici bulunduğu görüşleri ifade edilmiştir. Video kalitesinin yetersiz olduğu, kamera kullanımlarının, açıların yeterli olduğu; başlangıcın aşırı beklenti oluşturduğu görüşleri ifade edilmiştir. Videonun geneli için eğitim videosu hissi uyandırmadığı, tasarım ve ilerleyişin yetersiz olduğu, doğallığı yakalayamadığı, etkileşimin eksik olduğu ancak örnekleme, içerik ve akışın yeterli olduğu (Koumi, 2006; 2019); grafik, şekil, animasyon, tablo gibi görsel yapının zayıf olduğu ve videoyu sıkıcı hale getirdiği (Mayer, 2005; 2014a) görüşleri ifade edilmiştir.

6.5. Öğrenenlerin Etkili Eğitsel Videolar ve Bir Eğitsel Videonun Nasıl Olması Gerektiğine Yönelik Beklentileri ve Görüşleri

Öğrenenlerin eğitsel videolara yönelik ortaya çıkan ortak ve benzer görüşlerinde anlatıcının anlatım diline hakimiyetin, vurgu ve tonlamaların yerinde olmasının, ses tonunun güzel olmasının, anlatım tarzının samimi ve doğal olmasının, beden dilinin anlatılanı destekleyici kullanmasının, konu uzmanı olmasının, konuyu örneklemesinin, anlatım hızının normal olmasının öğrenenleri anlatılan dersin içine çektiği ifade edilmiştir. Diğer taraftan anlatıcının prompterdan okuduğunun anlaşılmasının, göz teması kurmaktan kaçınmasının, seslendirme sanatçısı gibi kitabı bilgileri okumasının, tekdüze anlatımın, enerjisinin düşük olmasının, anlatımın aşırı hızlı olmasının, özgüvenli olmamasının ve aşırı hareketli olmasının ise öğrenenlerin dikkatlerini dağıttığı, motivasyonlarını ve ilgilerini düşürdüğü ifade edilmiştir.

Eğitsel videoların tür olarak sınıf ortamına yakın, öğrenen sosyal bulunurluğu sağlanmış, öğreten ve öğrenenin etkileşimine yer verilmiş, aydınlatması iyi, dekor, renk gibi düzenlemeleri dikkat dağıtmayan, rahatlatıcı, farklı kamera açıları kullanılmış, gereksiz çekimler içermeyen, seslerin net olduğu, çözünürlüğü yüksek, kaliteli, teknolojik imkanlar ve araçların kullanıldığı (akıllı tahta gibi), merak uyandırıcı bir girişe sahip ve giriş, gelişme, sonuç ile özet şeklinde bölümlere ayrılmış, akış ve ilerleyiş planı yapılmış, eğitim videosu hissi yaratan, televizyon programı hissi yaratmayan (örneğin, haber programı gibi olmayan) ve profesyonel bir ekiple hazırlanmış olması gerektiği öğrenenler tarafından ifade edilmiştir.

Eğitsel videolar tasarım olarak birden çok duyuya hitap edebilen, konu ile uyumlu animasyon, görsel, grafik, şekil, tablo vb. ile desteklenmiş, içeriği zengin ve sadece ders kitabı ile sınırlı olmayan, gereksiz bilgilere yer verilmeyen, önemli yerleri vurgulanan (yazı, ses, işaret gibi), güncel örneklere yer verilen-örneklenen, uzun olmayan-kısa süreli, hedef kitle özelliklerine uygun, akış, anlatım ve ilerleyiş hızı normal, bilgiye erişim sağlayan-bilgi verici, aşırı ve karmaşık bilgi içermeyen bir tasarıma sahip olması gerektiği öğrenenler tarafından ifade edilmiştir.

Öğrenenlerin ifadeleri ve görüşleri kuramsal teoriler ve çalışmalar bağlamında değerlendirildiğinde birçok benzerliğin görülmekte olduğu söylenebilir. Koumi'nin (2006; 2015; 2019) "eğitsel video için güçlü pedagojik ilkeleri"nde ve "içeriğin her bir

bölümü için pedagojik senaryo yazma ilkeleri”nde anlatımın etkileyici bir girişle başlaması, örneklerin verilmesi, dikkat çekilmesi, dilin yeterliliği, öğrenenlerin motive edilmesi, konunun çekici hale getirilerek öğrenme isteğinin arttırılması, samimiyet ve tarzın önemi, örnekleme, kelimeler ve görseller arasında sinerji, sonrakine dair ipucu, dikkat edilmesi gerekenler için uyarma, görsel ve sözel bilginin tekrar edilmemesi birbirlerini desteklemeleri, bilginin inşası, kalite, okunabilirlik ve duyulabilirlik, değişen tempo, çeşitlilik, bilişsel netlik, özetleme gibi birçok ilkesinin öğrenenlerin istekleriyle uyumlu ve ders tasarımı, yapımı için faydalı olduğu görülmektedir. Diğer taraftan öğrenenlerin görsel-işitsel, grafik, şekil, tablo gibi birden çok duyuya olan ihtiyaçlarını dile getirmiş olmaları Mayer’in (2005; 2014a; 2014b) çoklu ortam öğrenme ilkelerinin öğrenen istekleri ve düşünceleriyle benzerliği ve uyumunu ortaya koymaktadır. Son olarak Sweller, Ayres ve Kalyuga’nın (2011) ve Paas ve Sweller’in (2014) ifade ettikleri gibi öğrenme sırasında insan zihninde aşırı ve karmaşık bilgi yükü sonucu ortaya çıkan bilişsel yükün öğrenmeyi olumsuz etkilemesi durumu öğrenenler tarafından da ifade edilmiştir. Bu bağlamda tasarımlarda ve içeriklerde bilişsel yükün dikkate alınması ve hassasiyetle üzerinde çalışılması gerektiği söylenebilir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen veriler, ulaşılan bulgular ve kuramsal yapılar bağlamında varılan sonuçlara ve sonuçlar ile ileri araştırmalar ve çalışmalar için önerilere yer verilmiştir.

7.1. Sonuç

Bu araştırmanın amacı Türkiye'nin AUÖ alanındaki en köklü kurumu olan AÖS eğitsel videolarına ilişkin alan uzmanları ve öğrenenlerin görüşleri alınarak eğitsel video türlerinin ve bu türlere özgü özelliklerinin kuramsal çerçevede değerlendirilmesidir. Elde edilen veriler ve ulaşılan bulgular doğrultusunda öğrenme açısından etkili eğitsel videolara ilişkin öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Uzmanların Açıköğretim Sistemi'nde kullanılan eğitsel videolar ve türlerine yönelik görüşleri nelerdir?
2. Uzmanların Açıköğretim Sistemi'ndeki öğrenme açısından etkili gördükleri eğitsel video özelliklerine yönelik görüşleri nelerdir?
3. Uzmanların bir eğitsel videonun nasıl olması gerektiğine yönelik görüşleri nelerdir?
4. Açık ve uzaktan öğrenenlerin Açıköğretim Sistemi'nde kullanılan farklı eğitsel video türlerine yönelik görüşleri nelerdir?
5. Açık ve uzaktan öğrenenlerin Açıköğretim Sistemi'ndeki öğrenme açısından etkili gördükleri eğitsel video özelliklerine yönelik görüşleri nelerdir?
6. Açık ve uzaktan öğrenenlerin bir eğitsel videonun nasıl olması gerektiğine yönelik görüşleri nelerdir?

Uzmanların Açıköğretim Sistemi'nde kullanılan eğitsel videolar ve türlerine yönelik bulgular sonucunda kullanılan video türleri için; konu özetleri, konuşan kafa, canlı yayın, sınava doğru, açık sınıf, eğlence, belgesel, gerçekliğe dayalı (reality), drama tabanlı, animasyon tabanlı videolar, ünite özeti, ünite anlatım videosu (ETV), yakın plan videosu, yüz yüze ders videoları, 1 soru 1 cevap, canlı derse katıl, mikroanimasyon, ünite özeti animasyonlu anlatım ve etkileşimli video şeklindedir. Soru-cevap, 2 dakikada bilim ve yakın plan türleri üzerinde çalışmaların sürdüğü belirtilmiştir. (Yakın plan videoları yayınlanmaya başlamıştır). Yayın ortamları dikkate alındığında televizyon için konu özetleri, konuşan kafa, canlı yayın, sınava doğru, eğlence, belgesel, gerçekliğe dayalı

(reality), drama tabanlı, animasyon tabanlı videoları yer almaktadır. e-Kampüs dijital ortamında ünite özeti, ünite anlatım videosu (ETV), yakın plan videosu, yüz yüze ders videoları, 1 soru 1 cevap, canlı derse katıl, mikroanimasyon, ünite özeti animasyonlu anlatım ve etkileşimli video (Önder, 2019) şeklinde eğitsel videolar olduğu görülmektedir. İnternet ortamlarında video barındırma ve yayınlama sitesi YouTube’da AÖS resmi kanalında stüdyo çekimleri, stüdyo dışı çekimler, drama tabanlı çekimler, sınava doğru, konuşan kafa çekimleri ve televizyon canlı yayınları gibi türlerin, canlı ders kayıtları, özet videolar, animasyon videolar, yüz yüze derslerin kaydı (sınıf dersinin kaydı), yeşil perde gibi türlerin neredeyse tümüne ait eğitsel video örneklerinin yer aldığı belirlenmiştir. (Bkz. Tablo 7.1.1.)

Tablo 7.1.1. Belirlenen eğitsel video türleri- formatları ve yayın ortamları

Eğitsel video türü- formatı	Televizyon	e-Kampüs	YouTube
Konu özetleri	Var	Var	Var
Konuşan kafa	Var	Var	Var
Canlı yayın	Var	Yok	Var
Sınava doğru	Var	Yok	Var
Açık sınıf	Var	Yok	Var
Eğlence	Bilinmiyor	Yok	Bilinmiyor
Belgesel	Var	Yok	Var
Gerçekliğe dayalı (reality)	Var	Yok	Var
Drama tabanlı	Var	Yok	Var
Animasyon tabanlı videolar	Yok	Bilinmiyor	Var
Ünite özeti	Bilinmiyor	Var	Var
Ünite anlatım videosu (ETV)	Yok	Var	Var
Animasyonlu yeşil perde	Yok	Bilinmiyor	Var
Yakın plan videosu	Yok	Var	Var
Yüz yüze ders videoları	Bilinmiyor	Var	Var
1 soru 1 cevap	Bilinmiyor	Var	Var
Canlı derse katıl (canlı ders kayıtları)	Yok	Var	Var
Mikroanimasyon	Yok	Var	Var
Ünite özeti animasyonlu anlatım	Yok	Var	Var
Etkileşimli video	Yok	Var	Yok
Soru-cevap	Yayınlanmadı	Yayınlanmadı	Yayınlanmadı
2 dakikada bilim	Yayınlanmadı	Yayınlanmadı	Yayınlanmadı

Uzmanların Açıköğretim Sistemi'nde kullanılan eğitsel video türlerine yönelik bulgular sonucunda günümüze kadar birçok türün kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu türler içerisinde en etkili türün hangisi olduğunun net bir cevabı olmasının mümkün olmayacağı ancak ders içeriğine göre uygun tasarlanmış, görsel-işitsel yapısı yüksek (Mayer, 2005; 2014a; 2014b), anlatımda teknolojik olanaklardan faydalanılmış, öğrenen sosyal bulunurluğu sağlanmış (öğrenen varlığının temsili), öğrenen kapasitesine uygun (Koumi, 2006; 2015; 2019) aşırı ve karmaşık bilgi (aşırı bilişsel yük) içermeyen (Sweller, Ayres ve Kalyuga, 2011; Paas ve Sweller, 2014) çözünürlüğü yüksek, kaliteli, süreleri çok uzun olmayan, her daim ulaşılabilir (istenen zamanda ulaşılabilen) olan eğitsel videoların daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer taraftan uzmanlar, üretilen eğitsel videoların zamana, ulaşılabilen teknolojilere ve yayın ortamlarına göre şekillendiğini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda yayın ortamlarının, yayın mecralarının ve sahip olunan teknolojik-teknik imkanların eğitsel videoların yapımında ve hangi türlerin tercih edileceğinin belirlenmesinde etkili olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir açıdan yayın ortamlarının hedef kitle üzerinde erişimde ve etkileşimde de etkileri olduğu, televizyon yayınlarının kitlesel olarak öğrenene ulaşmada önemli bir yeri varken, internet ortamlarında yer alan yayınların da ulaştığı önemli bir kitle olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu bağlamda internetin televizyona göre bazı avantajları olduğu, istenen zamanda ulaşılabilir olma, paylaşım ve yorum yapma gibi etkileşim olanakları gibi, internetin televizyona göre farklı ve öğrenen açısından önemli yönleri bulunduğu ancak Türkiye'de eğitsel videolar açısından AÖS'nin kaliteli bir yapıya sahip olmakla birlikte, dijital ortamlarda yer almada biraz geç kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Uzmanların Açıköğretim Sistemi'ndeki öğrenme açısından etkili gördükleri eğitsel video özelliklerine yönelik bulgular sonucunda eğitsel videoların öğrenme açısından etkili olması için yapım süreçlerinde ortaya çıkan ya da çıkabilmesi olası kısıtlayıcı etkenlerin ortadan kaldırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Kısıtlayıcı etkenlerden bazıları; sınav ve içeriği oluşturan kaynaklar arasındaki bağ, aşırı bilgi yükleme, hazırlanma süreleri, maliyetler ve sınırlı bütçeler, kalifiye personel ve uzman yetersizliği, hedef kitle özellikleri, ön çalışmalar ve istatistikler, yaşanan değişiklikler ve yeniliklerin takibi, mizah ve eğlence yokluğu (sıkıcı olma), motivasyon ve ilginin sürdürülmesinin sağlanması sonucuna ulaşılmıştır.

Uzmanların bir eğitsel videonun nasıl olması gerektiğine yönelik bulgular sonucunda; eğitsel videoların tasarım, içerik, kaynak, hedef kitle özellikleri, teknoloji, görsel-işitsel, grafik, animasyon anlamında düzenlemeleri, birden çok duyuya hitap etmesi üzerinde daha fazla yoğunlaşılması ve önem verilmesi gerektiğine; eğitsel videoların uzman bir ekiple oluşturulması, kaliteli olması, her zaman ulaşılabilir olması, öğrenen sosyal bulunurluğunun sağlanması, sürelerin olabildiğince kısa tutulması, konuların başlıklar halinde ayrılması, örneklemeye yer verilmesi, anlatıcının doğal olması, akışın ve ilerleyişin sıkıcı olmaması ile motivasyon ve ilgiyi yüksek tutacak olan anlatım ve düzenlemelerin sağlanması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öğrenenlerin “Yüz Yüze Dersler Videosu Genel Muhasebe”ye yönelik görüşleri ile ulaşılan bulgular sonucunda; anlatıcının aşırı hareketli olması, enerjisinin aşırı yüksek olması ve aşırı samimiyetinin dikkat dağıtıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte anlatıcının vurgu ve tonlama, örnekleme ve uygulamada, konu hakimiyetinde, anlatım tarzında yeterli ve iyi olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Eğitsel video türü için doğal sınıf ortamına yakınlığı konusunda yeterli ve yetersiz olma şeklinde iki sonuç ortaya çıkmış ancak çoğunlukla öğrenen bulunurluğundan dolayı yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Videonun süresinin çok uzun olduğu, öğreneni sıktığı ve katılımcıların seslerinin net olarak duyulması gerektiği, ayrıca videonun kalitesinin yetersiz olduğu ve izleme üzerinde olumsuz etki yarattığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Videonun öğrenen üzerinde hedef kitleye özel olarak tasarlanmadığı hissi uyandırdığı ancak çekici bulunduğu, gereksiz bilgilerin olmaması (konu dışı konuşmalar gibi) gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Katılımcılar ve anlatıcı-öğretici etkileşiminin yetersiz olduğu, içeriğin kitapla sınırlı kalınması ve akıcı olmadığı; kamera açılarının yetersiz olduğu, grafik şekil ve animasyon gibi görsel düzenlemelerin yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öğrenenlerin “Uzman Anlatımı Videosu Genel Muhasebe”ye yönelik görüşleri ile ulaşılan bulgular sonucunda; anlatıcının prompterdan okumasının anlaşılmasının (spiker gibi olması) kötü olduğu ancak anlatıcının doğal olduğu, anlatımının iyi ve akıcı olduğu, konu uzmanı olarak içeriğe hakim olduğu; tonlama, vurgu ve hitabetinin yeterli olduğu, akademik unvana sahip olmasının öğrenen üzerinde olumlu etki yarattığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Videonun tür olarak değerlendirilmesinde, planlı ve profesyonelce hazırlandığı, yaratıcı bir tasarıma sahip olduğu, güncel örnekler içerdiği, teknolojik araç ve gereçlerin anlatımda kullanıldığı (akıllı tahta gibi); önemli yerlerin vurgulandığı,

grafik, görsel, şekil gibi kullanıldığı, ortamın, renklerin uygun olduğu ve bunların öğrenme üzerinde olumlu etkileri olduğu ancak bununla birlikte videonun haber programı hissi yarattığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Video süresinin normal olduğu; video ve görsellerin kalitesinin yetersiz olduğu ancak başlangıcın dikkat çekici olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Videoda öğrenen-öğretici etkileşiminin eksik olduğu, kitap bilgilerine bağlı kalındığı, fakat bununla birlikte hedef kitleye uygun olduğu; birden çok duyuya hitap ettiği (görsel-işitsel) sonuçlarına ulaşılmıştır. Kamera açıları ve hareketlerinin güzel olduğu, tek bir açı ve ölçekte olmayıp çekimin çeşitlendirilmiş olmasının etkili olduğu; görsel grafik, şekil, tablo vb. kullanımının önemli yerlerin vurgulanmasının akılda kalıcılığı arttırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öğrenenlerin “Sınava Doğru Videosu Genel Muhasebe”ye yönelik görüşleri ile ulaşılan bulgular sonucunda; anlatıcının kitap bilgilerini tekrar ettiği, göz teması kuramadığı, vurgu ve tonlama yapamadığı, akıcı olmadığı, konuya hakim olmadığı, doğal olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Video türü için iki farklı sonuç ortaya çıkmıştır. Bulguların bir kısmı türü gereksiz bir kısmı ise birden fazla anlatıcı ile aktarılan bilgilerin olumlu ve formatın uygun olduğu sonucunu ortaya çıkmıştır. Video süresinin ve video tanıtımının (girişin) fazla uzun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Videonun güncel, yeni, kaliteli, teknolojik araç-gereç kullanımına sahip olduğu, yenilikler içerdiği; girişteki animasyon gibi görsel düzenlemelerin ilgi çekici olduğu; sohbet havasındaki akışın anlatılanları kavramada faydalı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Diğer taraftan tekdüze süren ilerleyişin sıkıcı olduğu, haber sunumu gibi olmasının dikkat dağıttığı, tasarımın basit kaldığı ve motivasyonu olumsuz etkilediği; görsel, grafik, şekil kullanımının yetersiz olduğu, sınava yönelik olmasının (soruların çözülmesi) öğrenenler için faydalı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Katılımcı-öğrenen etkileşiminin olmadığı ve bunun eksiklik olduğu; kamera kullanımı ve farklı çekim ölçeklerinin başarılı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öğrenenlerin “ETV Yeşil Perde Videosu Genel Muhasebe”ye yönelik görüşleri ile ulaşılan bulgular sonucunda; anlatıcının konuşma, vurgu ve tonlamalarının doğal olmadığı, prompterdan okuduğunun anlaşılmasının öğrenen tarafından çekici bulunmadığı, videonun sesli kitap gibi olduğu, anlatıcının seslendirme sanatçısı olmasının ve bunu hissettirmesinin itici ve motivasyonu düşürücü olduğu, ancak sunucu olarak hitabetinin, tonlamalarının iyi olduğu, fakat tekdüze olmasının güzel bulunmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Video türüne yönelik, yenilikçi ve hedef kitlenin dikkatini

çekebilecek olduğu, ancak durağan görsellerin yapaylık hissi yarattığı; video girişinin aşırı beklenti yarattığı ve bunu karşılayamadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Videonun tasarım olarak modern, güncel, profesyonel resmi, özenli olduğu ve dikkat çektiği; grafik animasyon gibi görsel-işitsel yapılara yer verilmesinin birden çok duyuya hitap etmekte olduğu ve anlamayı kolaylaştırdığı; içeriğin bölümlere ayrılmış olmasının ve başlangıçta içerik bilgisinin yer almasının güzel ve faydalı bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Kamera kullanımı ve açılarının tasarımıyla daha uyumlu olabileceği; görsel, grafik, şekil, animasyon gibi görsel düzenlemelerin içerikle uyumlu olduğu ancak fazla durağan ve uzun kalmaması (sabit olmayıp değişmesi gerektiği) sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öğrenenlerin “Canlı Ders Kayıtları Videosu Genel Muhasebe”ye yönelik görüşleri ile ulaşılan bulgular sonucunda; anlatıcının anlatım dilinin samimi olmadığı, sadece yazılanları okuduğu (çeşitlendirmede), konuyu örneklemediği, göz teması kurmadığı, derse hakim olmadığı, anlatım dilinin yetersiz olduğu, konuşma sorunu olduğu (pelteklik), aşırı resmi olmasının dikkat dağıtıcı, motivasyonu düşürücü olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (Bununla birlikte anlatıcının yeterli olduğu görüşü de bir öğrenen tarafından ifade edilmiştir.) Video türüne yönelik başlangıçta giriş olmadığı (olması gerektiği); tasarımın sadece yazılı slayta dayalı olduğu (yetersiz bulunduğu), video türünün iyi olduğu ancak akış, ilerleyiş, içerik ve tasarımın kötü planlandığı için videonun yetersiz kaldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Video süresinin normal olduğu, anlatıcının sesi dışında dış ses varlığının olduğu (dikkat dağıtıcı), kalitesinin, çözünürlüğün yetersiz olduğu, kamera açılarının ve çekim ölçeğinin yanlış olduğu (sadece kafa çekim) sonuçlarına ulaşılmıştır. Videonun tasarım, akış ve ilerleyişinin beğenilmediği, içeriğin ve düzenlemenin yetersiz olduğu, etkileşimin eksik olduğu, sadece kitap bilgilerine dayalı slayt yazılarından ibaret olduğu, animasyon, grafik, şekil, görsel düzenlemelerin eksik olduğu, videonun çekici olmadığı ancak bu video türünün bu örnekten daha etkili olabildiği türe ait videolar olduğu ve etkileşime daha fazla yer verilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Kamera açılarının çeşitlendirilmesi gerektiği, görsel-işitsel yapının içerikle anlamlı ve uyumlu olarak var olması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öğrenenlerin “Canlı Ders Kayıtları Videosu Örgüt Kuramı”na yönelik görüşleri ile ulaşılan bulgular sonucunda; anlatıcının sadece slaytta yer alan yazıları okuduğu, örnek vermediği, içeriğin kitap bilgileri ile sınırlı olduğu, anlatıcının konuya hakim olmadığı, beden dilini (mimik, jest) kullanamadığı, tekdüze bir anlatım olduğu, enerji seviyesinin düşük olduğu ve bunların motivasyonu düşürdüğü, dikkat dağıtıcı olduğu sonuçlarına

ulaşılmıştır. (Bununla birlikte anlatıcının uzman olduğu görüşü de bir öğrenen tarafından ifade edilmiştir.) Video türüne yönelik sadece PowerPoint ile tasarlanmış yapıyı beğenmedikleri, anlatıcının ekranda yer almamasının ve çoğunlukla sadece sesinin duyulmasının hoş bulunmadığı, görsel düzenlemelerin yetersiz olduğu ve videoyu sıkıcı hale getirdiği, içerik takibini zorlaştırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır. (Bununla birlikte ilerleyişin akıcı olduğu görüşü de bir öğrenen tarafından ifade edilmiştir.) Video kalitesinin ve kamera açılarının kötü olduğu, eski durduğu, başlangıçta bir tanıtım veya giriş olmadığı ve olması gerektiği ancak formatı gereği (sunu ekranına dayanan format gereği) yeterli olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Videonun bununla birlikte aşırı yazılı bilgi içerdiği ve plansız olduğu, takip ve anlamada zorluk oluşturduğu, etkileşimin olmadığı, görsel-işitsel olarak düzenlemelerin yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. (Bununla birlikte anlatıcının videonun yeterli olduğu görüşü de bir öğrenen tarafından ifade edilmiştir.)

Öğrenenlerin “Animasyonlu Yeşil Perde Videosu Örgüt Kuramı”na yönelik görüşleri ile ulaşılan bulgular sonucunda; anlatıcının hızlı anlattığı, doğal olmadığı ve bunun anlatılanların takibini zorlaştırdığı, ancak vurgu ve tonlamaları yerinde yaptığı, ses tonu, anlatım ve enerji seviyesinin güzel olduğu, hitabet gücünün yüksek olduğu, doğal davrandığı, beden dilini etkili kullandığı, konuya hakim, özgüvenli olduğu ve bunu öğrenene yansıtabildiği (hoş ve çekici bulunduğu) ve içeriği etkili aktarabildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Video türüne yönelik tasarımın, akışın, ilerleyişin planlı ve yerinde olduğu; içeriğin başarılı ve akılda kalıcılığı yüksek bulunduğu, öğrenen tarafından istenen bir anlatım olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Videonun kaliteli, profesyonel, merak uyandıran, etkili bir girişe sahip olduğu; aydınlatma ve kamera kullanımlarının güzel olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Video genelinde zengin içeriğe sahip, kaliteli, tasarım, akış ve ilerleyişin akıcı, kolay takip edilebilir olduğu, görse-işitsel yapısının yüksek olduğu ve anlamayı kolaylaştırdığı; bölümlere ayrılmış olması ve gereksiz bilgilere yer verilmemesinin anlamayı kolaylaştırdığı; renkler ve görsel uyumunun izleyeni rahatlattığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Kamera açılarının güzel olduğu ancak aşırı yakın planın dikkat dağıtıcı olabildiği, fakat bu çekimin önemli yerlerin vurgulanması için kullanılmasının dikkat çekmek için güzel olabildiği; grafik, animasyon, şekil ve tablo ile kullanılan stok görüntülerin içerikle anlamlı ve uygun olarak kullanıldığı ve konunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olduğu, öğrenmeyi kolaylaştırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öğrenenlerin “Animasyonlu Özet Anlatım Videosu Örgüt Kuramı”na yönelik görüşleri ile ulaşılan bulgular sonucunda; seslendiricinin vurgu ve tonlamalara dikkat etmediği ve bunun dikkat ile odaklanma üzerinde olumsuz etkisi olduğu; anlatıcının ekranda görünmemesinin doğal olmadığı, bilgilerin kitaba dayalı olduğu ve hoş karşılanmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. (Bununla birlikte bir öğrenen anlatıcının metni okumasını yeterli bulmuştur). Video türüne yönelik tasarımın, akışın ve ilerleyişin kötü olduğu, hedef kitlenin tümüne hitap etmediği, gereksiz görsellerin olduğu ve dikkat dağıttığı, sadece dinlemeye dayandığı, birden çok duyuya hitap etmediği ve anlamayı, kavramayı zorlaştırdığı ancak bölümlere ayrılmış olmasının güzel olduğu; tamamen animasyon tabanlı olmasının dikkat çekici olduğu ancak beklentiyi karşılamadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Video süresinin normal olduğu, kalitesinin animasyon için yeterli olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Videonun geneli için seslendirmenin yetersiz olduğu, tasarım, akış, ilerleyişin plansız olduğu, görsellerin konuyla ilgisiz kullanıldığı ve dikkat dağıttığı; örneklemeye yer verilmediği, cümlelerin çok uzun ve teorik olmasının içerik takibini ve anlamayı zorlaştırdığı bununla birlikte içerik ve bilgide yeterli olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Kamera açıları ve hareketlerinin güzel olmadığı, animasyon tabanlı olmasının güzel ancak içerikle alakasız olmasının dikkat dağıtıcı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öğrenenlerin “Açık Sınıf Videosu Örgüt Kuramı”na yönelik görüşleri ile ulaşılan bulgular sonucunda; anlatıcı-öğreticinin spiker gibi anlatımın kötü olduğu, doğal bulunmadığı, kitap bilgilerinin metinden okunmasının doğallığı bozduğu ve rahatsız edici olduğu, beden dilinin etkin kullanılmadığı, hareketsiz ve sabit duruşun ilgi çekici olmadığı ancak anlatıcı-öğreticinin alan ve konu uzmanı olmasının başarıda etken olduğu ve beğenildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Video türüne yönelik olarak televizyon programı hissi uyandırdığı, yapay sınıf ortamının hedef kitleye uygun olmadığı (öğrenen moralini olumsuz etkilediği), katılımcılarla etkileşimin olmamasının eksiklik olduğu fakat formatın dikkat çekici bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Video kalitesinin yetersiz olduğu, ancak kamera kullanımlarının ve açıların yeterli olduğu; başlangıcın aşırı beklenti oluşturduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Videonun genelinde eğitim videosu hissi uyandırmadığı, tasarım ve ilerleyişin yetersiz olduğu, doğallığı yakalayamadığı, etkileşimin eksik olduğu ancak örneklemeye, içerik ve akışın yeterli olduğu; grafik, şekil, animasyon, tablo gibi görsel yapının zayıf olduğu ve videoyu sıkıcı hale getirdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

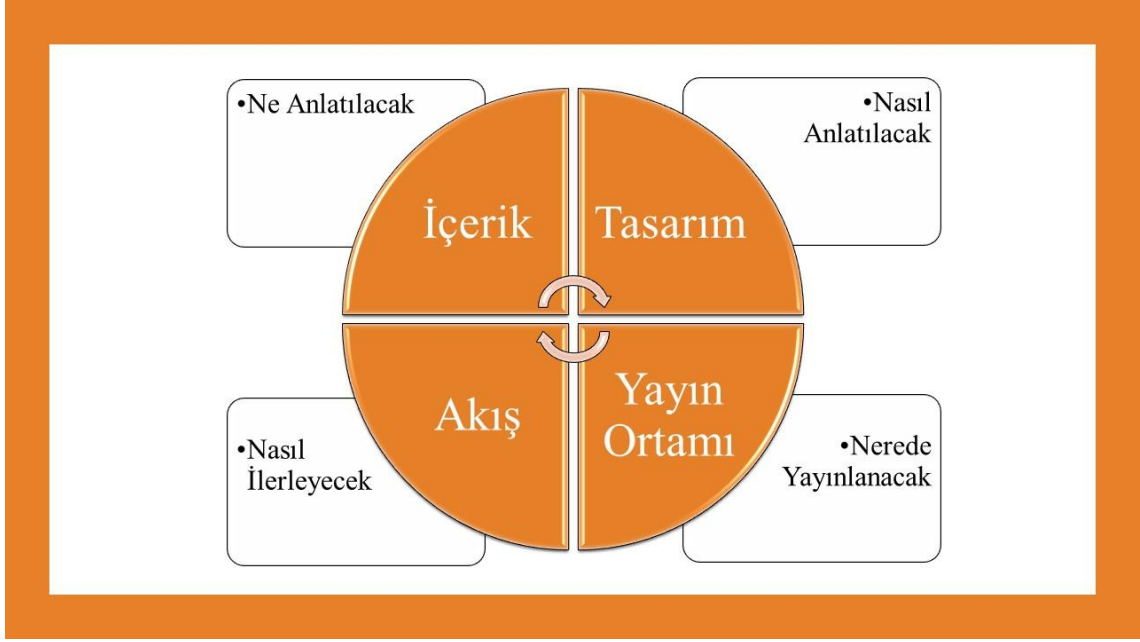
“Açık ve Uzaktan Öğrenme Alanındaki Öğrenenlerle Yapılan Odak Grup Çalışması Sonucu Öğrenenlerin Etkili Eğitsel Videolar ve Bir Eğitsel Videonun Nasıl Olması Gerektiğine Yönelik Beklentileri ve Görüşleri”ne yönelik görüşleri ile ulaşılan bulgular sonucunda; videoda yer alan bilgilere tam erişimin olması ve istenen zamanda fazla vakit harcamadan bu bilgilere ulaşılabilir olması gerektiği; önemli kısımların ekranda yazı olarak (grafik, şekil vb.) yer verilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Videoların profesyonel bir ekiple, belirli bir kalite ve çekici olacak biçimde; görsel-işitsel yapısı yüksek olarak tasarlanması; her derse göre tasarım ve içeriğin olması gerektiği; modern, güncel çağa uygun yapıda tasarlanması gerektiği, etkileşime önem verilmesi (öğrenen-öğretici etkileşiminin olması gerektiği); öğretici-anlatıcının göz teması kurması gerektiği, videoların görsel yapısının zenginleştirilmesi ancak bunların konu ve içerikle ilişkili olmasına dikkat edilmesi, anlaşılabilir olması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Anlatıcı-öğreticinin ekranda yer alması (görülmesi) gerektiği; ses tonu, vurgu, tonlama ve beden diline dikkat etmesi (hakim olması), enerjik olması, bilgileri prompterdan okumaması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Videonun giriş, gelişme, sonuç ve özet ile soru-cevap gibi bölümlere sahip olması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Videoların içeriklerinde ders kitabı ile sınırlı kalınmaması, gereksiz bilgilere yer verilmemesi, kamera hareketlerinin ve çekim ölçeklerinin içerikteki öneme ve dikkate uygun kullanılması; teknolojik araç-gereçlerden faydalanılması, birden çok duyuya hitap edecek şekilde, görsel-işitsel tasarımlara ağırlık verilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Anlatıcının aktif, enerjik, anlatım diline hakim, ses tonu, vurgu ve tonlamalara dikkat eden, anlatım hızını ayarlayabilen, alan uzmanı, konu içeriklerine hakim, özgüvenli, kitap bilgileri ile sınırlı kalmayan, örnekler verebilen, bilgileri çeşitlendirebilen ve göz teması kurabilen, samimi bir dilde içeriği ifade edebilen, konuşma sorunu olmayan, dış görünüşüne dikkat eden ve özen gösteren, ekran karşısında panik olmayan, heyecan seviyesini kontrol edebilen özelliklere sahip olması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Açık ve uzaktan öğrenenlerin Açıköğretim Sistemi’nde kullanılan belirlenmiş olan farklı türdeki eğitsel videolara yönelik olarak ortak ve benzer bulgular sonucunda anlatıcı ya da öğreticilerin çoğunu; ses tonu, vurgu ve tonlama, beden dili kullanımı, promptera ve kitap bilgilerine, yazılana bağlı kalmaları, örneklemeye yer vermemeleri, özgüvenli olmamaları, konuya yeterince hakim olmamaları, göz teması kurmaktan kaçındıkları için yeterli bulmadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Eğitsel video türlerinden sınıf ortamına yakın, öğrenen varlığı olan videoların (yüz yüze dersler, açık sınıf gibi) beklenti

oluşturduğu ancak oluşan beklentiyi karşılayamadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Süreleri uzun olan, sesi net olmayan ya da az duyulan; çözünürlük kalitesi düşük, başlangıçta girişe yer verilmemiş, akış ve ilerleyişi olmayan, tekdüze ilerleyen, öğrenen-öğretici etkileşimi ve öğretici-materyal etkileşimi olmayan, teknolojik olanaklardan faydalanılmamış (akıllı tahta gibi), renk, dekor düzenlemeleri dikkat dağıtıcı olan, tek bir kamera açısı ve ölçeği ile çekilmiş, açıları değişmeyen, aydınlatması yetersiz olan, grafik, şekil, animasyon gibi görsel düzenlemeler içermeyen ya da içerikle uyumsuz düzenlemelere sahip olan, örneklere yer verilmeyen eğitsel videoların beğenilmediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öğrenenlerin en beğendikleri eğitsel videoların “Animasyonlu Yeşil Perde Videosu Örgüt Kuramı”, “Uzman Anlatımı Videosu Genel Muhasebe” ve “ETV Yeşil Perde Videosu Genel Muhasebe” olduğu söylenebilir. Öğrenenlerin bu bağlamda görsel-işitsel, birden fazla duyuya hitap eden tasarımları daha fazla beğendikleri ve öğretici buldukları sonuçlarına ulaşılabilir.

Son olarak AUÖ alan uzmanlarının ve öğrenenlerinin görüşlerine yönelik bütüncül değerlendirme ile ulaşılan sonuçların kuramsal olarak “çoklu ortam öğrenme”, “bilişsel yük” ve “açık ve esnek öğrenme için video ve çoklu ortam tasarımı” ile benzer ve aynı doğrultuda olduğu; alanyazında yer alan çalışmaların bulgularıyla yakınlık gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlar bağlamında eğitsel video tasarımlarında uygulanabilecek bir şekil oluşturulmuştur. (Bkz. Şekil 7.1.1).

Şekil 7.1.1. Eğitsel video tasarımlarına yönelik aşamaların görselleştirilmesi

7.2. Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen veriler, ulaşılan bulgular ve sonuçlar ile kuramsal çerçeve bağlamında ileri araştırmalar ve çalışmalar ile video tasarımlarına yönelik aşağıda yer alan öneriler sunulmuştur:

- Eğitsel video içeriklerinin ders kitapları ile sınırlı olmasının içerik hazırlayıcılarını sınırlandırdığı görülmektedir. Bu bağlamda eğitsel videoların yardımcı ders materyali olarak görülmemesi ve içeriklerin daha kapsamlı hazırlanmasına olanak verecek şekilde düzenlemelerin yapılması gerekli görülmektedir. Yapılacak olan düzenlemeler sonucunda içeriği daha kapsamlı eğitsel videoların üretilebileceği öngörülmektedir.
- Eğitsel videoların hazırlık, tasarım, üretim ve üretim sonrası (pre-production, production ve post-production) süreçlerinde görev alacak uzman-eğitimli bir kadronun oluşturulması gerekli görülmektedir.
- Eğitsel videoların içinde bulunan çağın teknolojik imkanlarının kullanılması, güncel kalite ve üretim standartlarına uygun videolar için sürekli güncellemelerin takip edilmesi gerektiği görülmektedir.

- Eğitsel videoların yapımlarında güncel istatistik verilerinin (izleme süreleri, izlenen mecralar, yayın mecralarının kullanımı vb.) incelenmesi gerektiği, öğrenen özellikleri ve ihtiyaçlarının analiz edilmesi ve uygun tasarımların oluşturulup, odak gruplar üzerinde incelemeler ile veriler elde edilmesi gerektiği görülmektedir.
- Eğitsel videoların tasarımlarında gerçek öğrenen sosyal bulunurluğunun sağlanması, öğrenen-öğretici etkileşimi, öğretici- materyal etkileşimi gibi etkileşim boyutlarının çoğaltılması gerektiği görülmektedir.
- Eğitsel video sürelerinin 5 ile 10 dakika arasında tutulması ve mümkün olduğunca bu sürelerin kısa olmasına dikkat edilmesi gerektiği görülmektedir. Sürelerin belirlenmesinde yayın mecralarının (internet, televizyon vb), izlenen cihazların (tablet, mobil akıllı telefon, bilgisayar vb.) ve ders-konu içeriklerinin özelliklerinin göz önünde bulundurularak tasarımların yapılması gerektiği görülmektedir.
- Eğitsel videolarda öğretici-anlatıcıların dile hakim, ses tonu güzel, vurgu, tonlama ve duraklamalara dikkat eden (diksiyonu düzgün), konuşma sorunu olmayan kişilerden olması gerektiği görülmektedir. Bu kişilerin kamera karşısında rahat, sunum becerileri gelişmiş, konu hakimiyeti olan, konuları örnekleyebilecek, metin ya da prompter kullanmadan ya da kullandığını hissettirmeden bilgileri aktarabilecek; samimi, doğal davranacak, beden diline hakim, konuşma hızını herkesin takip edebileceği şekilde ayarlayabilecek, dış görünüşüne özen gösteren özelliklere sahip olması gerektiği görülmektedir. Ayrıca anlatıcıların mümkün derece gerçek öğretici ve konu uzmanı olmasının öğrenen üzerinde etkili olduğu görülmektedir.
- Öğrenenlerin görsel-işitsel düzeyleri yüksek videolardan öğrenme, kavrama ve anlama düzeylerinin daha iyi olduğu görülmektedir. Bu bağlamda eğitsel videoların tasarımlarında konu-içerikle ilişkili ve uyumlu görsel, grafik, şekil, tablo ve ekran yazıları gibi öğelere olabildiğince yer verilmesi gerektiği görülmektedir.
- Eğitsel videoların içeriklerinin hazırlanmasında bilişsel yük düzeyinin aşırı olmamasına özen gösterilmesi, öğrenen-hedef kitleye uygun düzeyde olmasına; videoların içeriklerinde aşırı düzeyde bilişsel yük oluşturacak bilgiye yer verilmemesi gerektiği görülmektedir.
- Eğitsel videoların içeriklerinde karmaşık, birbiri ile ilişkisiz akıcılığı bozan düzenlemelerden kaçınılması; konu-içerik akışının birbirini tamamlayıcı şekilde olmasına özen gösterilmesi gerektiği görülmektedir.

- Eğitsel videoların içerisindeki renk, dekor, arka plan düzenlemelerinin seçiminde dikkat dağıtıcı, aşırı dikkat çeken düzenlemelere (çok nadir tasarım bir tablo, çok farklı renklerden oluşan ışık gibi) yer verilmemesi gerektiği görülmektedir.
- Eğitsel videolarda kamera açılarının, çekim ölçeklerinin konuya uygun şekilde çeşitlendirilmesi (önemli olan verilerin gösterilmesi, konuşmacının farklı açılardan ve ölçeklerden çekiminin yapılması gibi) gerektiği görülmektedir. Ayrıca video çözünürlüğünün, aydınlatmanın kaliteli olmasına dikkat edilmelidir.
- Eğitsel videoların konular ve içeriğe uygun şekilde bölümler halinde üretilmesi, giriş, gelişme, sonuç, özet ve soru-cevap gibi bölümlerden oluşması gerektiği görülmektedir. Ayrıca her videonun başlangıcında bir giriş bulunmasının öğrenenin içerik hakkında bilgi sahibi olması için gerekli olduğu görülmektedir.
- Eğitsel videoların tasarımlarında eğlence ve mizah öğelerine yer verilmesinin öğrenenlerin motivasyonlarını ve ilgilerini yüksek tutma ve sıkılmalarını engelleyebileceği için tasarımlarda yer verilmesi gerekli görülmektedir.
- Eğitsel videoların tek bir tür olarak üretilmesi yerine, her ders ve içeriğine uygun şekilde tasarlanması gerektiği görülmektedir. Tasarımlarda anlatıcı-öğretici ve öğrenen varlığının sağlanmasının öğrenen sosyal varlığının sağlanmasının motivasyonu ve ilgiyi artırıcı olması açısından gerekli olduğu görülmektedir.
- Eğitsel videoların her zaman ulaşılabilir olmasına imkan verecek “video paylaşım havuzları”nda paylaşılmasının gerekli olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrenenlerin eğitsel videoların içeriklerine ulaşmalarına imkan verecek şekilde paylaşımların sağlanması gerektiği görülmektedir.
- Eğitsel videoların içeriklerinin örneklerle boyutlandırılması, öğrenenlerin anlama ve kavramalarına izin verecek sürenin video içerisinde yer alması gerektiği görülmektedir. Ayrıca çok hızlı ilerleyen videoların içerik ve bilgi tabini zorlaştırdığı ve öğrenme üzerinde olumsuz etkileri olduğu için hızın normal olması gerektiği görülmektedir.
- Eğitsel videoların üretimlerindeki tüm süreçlerde “çoklu ortam öğrenme”, “bilişsel yük” ve “açık ve esnek öğrenme için video ve çoklu ortam tasarımı” ilkeleri doğrultusunda hazırlanmasının bu ilkelerden faydalananın olumlu sonuçları olacağı görüldüğü için dikkate alınması gerektiği görülmektedir.
- AÖS içerisinde yer alan eğitsel videoların incelenmesinde araştırmanın sınırlılıkları göz önüne alındığında ileride daha kapsamlı, uzun süreli, büyük bir ekiple AÖS

eğitsel videolarının tümünü kapsayacak çok yönlü araştırmaların yapılmasının önemli sonuçlara ulaşılmasında ve eğitsel videolar açısından önemli önerilerin geliştirilmesinde etkisi olabileceği için yapılması gerekli görülmektedir.

- Çalışmanın AÖS ile sınırlı olduğu, ancak ileride Türkiye’deki tüm AUÖ merkezleri ve AÖF’lerini kapsayacak şekilde çok daha büyük ölçekli ulusal bir araştırmanın yapılmasının alanyazın ve pratik uygulamalara faydası olabileceği düşünülmekte olduğu için gerekli görülmektedir.
- Eğitsel videolar için yeni tasarımların geliştirilip, öğrenen gruplarda test edilerek farklı türler ve tasarımların kazandırılmasının sağlanabileceği düşünülmekte olduğundan yapılması gerekli görülmektedir.
- Eğitsel videolar ile ilişkili olarak ulusal ve uluslararası düzenlenecek çalıştaylar gerçekleştirilmesinin alanyazın, tasarım, üretim gibi birçok alanda fikir paylaşımı sağlayacağı ve yenilikler ile farklılıkların harmanlanarak daha yaratıcı ve güzel eğitsel videoların ortaya çıkarılmasına olanak verecek etkinliklerin önemli faydaları olabileceği düşünüldüğünden yapılması gerekli görülmektedir.
- Son olarak eğitsel videoların kuşaklara (X,Y,Z ve Alfa) göre değerlendirilmesine yönelik çalışmaların yapılmasının faydalı sonuçları olabileceği düşünülmekte olduğundan yapılması gerekli görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Y. (2014). Bilişsel Yük Kuramı ve Çoklu Ortam Tasarımı. Ö. Ö. Dursun ve H. F. Odabaşı (Editörler). Çoklu Ortam Tasarımı (2. Baskı) içinde (s.38-53). Ankara: Pegem Akademi.
- Akpınar, Y. (1999). Bilgisayar Destekli Öğretim ve Uygulamalar. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Arat, T., Bakan, Ö. (2011). “Uzaktan Eğitim Uygulamaları” Cilt 14, Sayı 1-2 (2011): Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi, ss.363-374.
- Ata, A. (2017). “Eğitsel Bir Araç ve Ortam Olarak Videonun Tarihsel Gelişimi.” Atatürk İletişim Dergisi, (13), 27-52. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atauniiletisim/issue/33999/359178>
- Ata, A., Atik, A. (2016.) “Alternatif Bir Eğitim-Öğretim Ortamı Olarak Video Paylaşım Siteleri: Üniversitelerdeki Youtube Uygulamaları”, Social Sciences (NWSASOS), 11 (4), 312-325.
- Ata, A., Atik, A. (2017). Eğitsel Bir Araç ve Ortam Olarak Videonun Tarihsel Gelişimi. Atatürk İletişim Dergisi, (13), 27–52. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/atauniiletisim/issue/33999/359178>
- Ayres, P., Sweller, J. (2014). The Split-Attention Principle in Multimedia Learning. In R. Mayer (Ed.), The Cambridge Handbook of Multimedia Learning (Cambridge Handbooks in Psychology, pp. 206-226). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139547369.011
- Barkan, M., Demiray, U. (1989). Uzaktan öğretim modelinde video kullanımının verimliliğe ve öğrenmede başarıya katkısının ölçülmesi için bir örnek uygulama: AÖF Video ile Eğitim Merkezleri. Kurgu, Haziran 1989. Sayı: 6. Sayfa: 241-272.
- Baş, T., Akturan, U. (2017). Sosyal bilimlerde Bilgisayar Destekli Nitel Araştırma Yöntemleri. (3. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Başboğaoğlu, U. (2010). Öğretim Sürecinde Kullanılan Araçlar ve Görsel-İşitsel Araçlar. Ö. Demirel ve E. Altun (Editörler). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı (4. Baskı) içinde (s. 67-85). Ankara: Pegem Akademi.
- Bates, T. A.W. (2005). Technology, E-learning and distance Education. (2. Baskı). New York: Routledge.

- Bozkurt, A. (2017). "Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını". AUAd, 3(2), 85-124.
- Butcher, K. (2014). The Multimedia Principle. In R. Mayer (Ed.), The Cambridge Handbook of Multimedia Learning (Cambridge Handbooks in Psychology, pp. 174-205). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139547369.010
- Büyükerşen, Y. (1973). "Açık Üniversite Önerisi Üzerine". ESADER. EİTİA Yayınları, ss.369-379, (50. Yıl Özel Sayı), Eskişehir, Türkiye.
- Candemir, A. (2014). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde e-Öğrenmenin Gelişimi. A.E. Özkul, C.H. Aydın, E. Toprak ve E. G. Kumtepe (Editörler). Açıköğretimle 30 yıl. (1. Baskı) içinde (109-136). Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 3116, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 2028.
- Chen, C.M., Wu, C.H. 2015. "Effects of different video lecture types on sustained attention, emotion, cognitive load, and learning performance", Computers & Education, 80 (2015) 108-121.
- Chorianopoulos, K. 2018. "A Taxonomy of Asynchronous Instructional Video Styles", International Review of Research in Open and Distributed Learning, Volume 19, Number 1, February – 2018.
- Conole, G. (2014). "The Use of Technology in Distance Education". Online Distance Education içinde (s.217-236). Editörler: Zawacki-Richter, O. ve Anderson, T. Edmonton: AU Press, Athabasca University.
- Creswell, J., W., Clark, V., L., P. (2015). Karma Yöntem Araştırmaları Tasarımı ve Yürütülmesi (2. Baskı). (Çeviri Editörleri: Y. Dede ve S.B., Demir) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Creswell, J.W., (2016). Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni. (Çeviri Editörleri: M. Bütün ve Ş.B. Demir). Ankara: Siyasal.
- Çelik, K. (2014). Öğretim Materyallerinin Hazırlanması ve Seçimi. Ö. Demirel ve E. Altun (Editörler), Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı (8. Baskı) içinde (s.27-66).
- Derry, S., Sherin, M. ve Sherin, B. 2014. Multimedia Learning with Video. The Cambridge Handbook of Multimedia Learning (2. Baskı) içinde (s.785-812). Editör: Mayer, R. New York: Cambridge University Press.

- Durmaz, A. (1996). Yeni teknolojilerin AÖF Eğitim Televizyonu yayıncılığında uygulamaları. Kurgu, Nisan 1996. Sayı: 14. Sayfa: 57-74.
- Ekiz, D. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ekizoğlu, N. (2011). Öğretim Yansıtıcıları ve Materyalleri. H. Uzunboylu (Editör). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı (2. Baskı) içinde (s.102). Ankara: Pegem Akademi.
- Expósito, A., Sánchez-Rivas, J., Gómez-Calero, M.P., Pablo-Romero, M.P. (2020). Examining the use of instructional video clips for teaching macroeconomics (2020) Computers and Education, 144, art. no. 103709. <http://www.journals.elsevier.com/computers-and-education/> doi: 10.1016/j.compedu.2019.103709
- Guo, P. J., Kim, J. Rubin, R. 2014.” How Video Production Affects Student Engagement: An Empirical Study of MOOC Videos”, ACM New York, Proceeding L@S '14 Proceedings of the first ACM conference on Learning @ scale conference.41-50.
- Güler, C. (2019). Açık ve Uzaktan Öğrenmede Video Materyalleri: Açıköğretim Sistemi YouTube Analitikleri. Uluslararası Açık ve Uzaktan Öğrenme Konferansı’nda sunulan bildiri. http://iodl.anadolu.edu.tr/file/IODL_2019_Conference_Proceedings.pdf (Erişim Tarihi: 29.01.2020)
- Hansch, A., Newman, C., Hillers, L., Schildhauer, T., McConachie, K., Schmidt, P. 2015. “Video and Online Learning: Critical Reflections and Findings From the Field”, HIIG Discussion Paper Series No. 2015-02. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2577882>
- http-1: (Erişim https://www.youtube.com/channel/UC6-_IKv5-IipN6rYvnyoNUg/about tarihi 15.12.2019)
- http-2:(Erişim <https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/acikogretim-sistemi/acikogretim-sistemi-1> tarihi: 07.01.2020)
- İnceelli, A., Candemir, Ö. (2016). Öğretim amaçlı videolarda öğretmen yakınlığı: açık sınıf örneği. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, 2(1), 8–35. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/auad/issue/34011/376504>
- İslamoğlu, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (2.Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.

- J. Wang, P. Antonenko. (2017). Instructor presence in instructional video: Effects on visual attention, recall, and perceived learning. *Computers in Human Behavior*, 71 (2017), pp. 79-89
- Johnson, L., J. (2003). *Distance Education The Complete Guide to Design, Delivery, and Improvement*. New York: Teachers College Press.
- Kaltura Sixth Annual “State of Video in Education” report
<https://corp.kaltura.com/resources/the-state-of-video-in-education-2019/> erişim tarihi: 29.04.2020
- Kalyuga, S., & Sweller, J. (2014). The Redundancy Principle in Multimedia Learning. In R. Mayer (Ed.), *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning* (Cambridge Handbooks in Psychology, pp. 247-262). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139547369.013
- Karaaslan, İ.A., Tecim, V. (2008). “Uzaktan Eğitime Yeni Bir Bakış: Örnek Uygulama” *Yeni düşünceler*, Sayı 3, 135-148.
- Karaduman, Ç. (2016). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi Öğretim Materyalleri Öğrencilerden Yoğun İlgi Görüyor. *Açıköğretim e-bülten*, sayı 14, Mart 2016. <https://www.anadolu.edu.tr/uploads/anadolu/ckfinder/aof/files/AOebulten14.pdf> erişim tarihi: 15.12.2019
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (32.Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, Z. (2005). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Keegan, D. (1996). *Foundation of Distance Education*. (3.baskı), Routledge: London.
- Keller, J. M. (2010). *Motivational Design for Learning and Performance: The ARCS model approach*. New York: Springer.
- Kılınç, H., Fırat, M. ve Yüzer, T. V. (2017). Trends of Video Use in Distance Education: A Research Synthesis. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 7(1), 2017, 55-82.
- Kıray, H. S. (2017). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi televizyon ders programlarının yeni tasarım ve üretim süreçleri. *AUAd*, 3(4), 125-140.
- Kırık, A. M. (2014). “Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye’deki durumu.” *Marmara İletişim Dergisi*. (21), 73–73.
- Koumi, J. (2006). *Designing Video and Multimedia For Open and Flexible Learning*. Oxon: Routledge

- Koumi, J. (2019). Pedagogic Video Design Principles. Self-published in, https://www.academia.edu/40074782/PedAtaagogic_Video_Design_Principles erişim tarihi 20.04.2020
- Koumi. J. (2015) Learning outcomes afforded by self-assessed, segmented video–print combinations, *Cogent Education*, 2:1, 1045218, DOI: 10.1080/2331186X.2015.1045218
- L. Fiorella, R.E. Mayer. (2018). What works and doesn't work with instructional video. *Computers in Human Behavior*, 89 (2018), pp. 465-470
- Laaser, W. ve Toloza, E. (2017). The Changing Role of the Educational Video in Higher Distance Education. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 18 (2), 264–276. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v18i2.306>
- Low, R., & Sweller, J. (2014). The Modality Principle in Multimedia Learning. In R. Mayer (Ed.), *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning* (Cambridge Handbooks in Psychology, pp. 227-246). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139547369.012
- Lowe, R., & Schnotz, W. (2014). Animation Principles in Multimedia Learning. In R. Mayer (Ed.), *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning* (Cambridge Handbooks in Psychology, pp. 513-546). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139547369.026
- Matthews, D. A. (2002). Distance Education: What Is It? Utilization of Distance Education in Higher Education in the United States. In R. Discenza, C. Howard, & K. Schenk (Eds.), *The Design and Management of Effective Distance Learning Programs* (pp. 1-20). Hershey, PA: IGI Global. doi:10.4018/978-1-930708-20-4.ch001
- Mayer, R. (2005). *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning*. New York: Cambridge University Press.
- Mayer, R. (2014a). Introduction to Multimedia Learning. In R. Mayer (Ed.), *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning* (Cambridge Handbooks in Psychology, pp. 1-24). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139547369.002
- Mayer, R. (2014b). Cognitive Theory of Multimedia Learning. In R. Mayer (Ed.), *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning* (Cambridge Handbooks in

- Psychology, pp. 43-71). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139547369.005
- Miller, G. A. (1956). The magical number seven, plus or minus two: Some limits on our capacity for processing information . *Psychological Review* , 63, 81–97
- Moore, G.M., Kearsley, G. (2012). *Distance Education: A Systems View of Online Learning*, Third Edition, USA:Wadsworth.
- Moore, M. (1973). Toward a Theory of Independent Learning and Teaching. *The Journal of Higher Education*, 44(9), 661-679. doi:10.2307/1980599
- Moore, T. S., Lapan, S. D., Quartaroli, M. T. (2012). Case Study Research. S. D. Lapan, M. T. Quartaroli, F. J. Riemer (Editörler), *Qualitative Research an Introduction to Methods and Designs içinde* (s. 243-270). San Francisco: Jossey-Bass.
- Moore., M. G. (1973). Toward a Theory of Independent Learning and Teaching, *The Journal of Higher Education*, 44:9, 661-679, DOI: 10.1080/00221546.1973.11776906
- Mutlu, M. E., Erorta, Ö.Ö., Kayabaş, B.K., Kayabaş, İ. (2014). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde e-Öğrenmenin Gelişimi. A.E. Özkul, C.H. Aydın, E. Toprak ve E. G. Kumtepe (Editörler). *Açıköğretimle 30 yıl. (1. Baskı) içinde* (1-58). Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 3116, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 2028.
- Ozan, Ö. (2015.) “e-Öğrenme için eğitsel video geliştirme”, *AUAd*, 1 (4), 59-80.
- Önder, G. (2019). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi Öğretim Materyalleri Öğrencilerden Yoğun İlgi Görüyor. *Açıköğretim e-bülten*, sayı 55/1, 6-7. Ağustos 2019.
<https://www.anadolu.edu.tr/uploads/anadolu/ckfinder/aof/files/AOebulten55-I.pdf>
erişim tarihi: 15.12.2019
- Özbay, Ö. (2015). Dünyada VeTürkiye’de Uzaktan Eğitimin Güncel Durumu. *The Journal of International Educational Sciences*, 2(5), 376–376. <https://doi.org/10.16991/INESJOURNAL.174>
- Paas, F., & Sweller, J. (2014). Implications of Cognitive Load Theory for Multimedia Learning. In R. Mayer (Ed.), *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning* (Cambridge Handbooks in Psychology, pp. 27-42). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139547369.004

- Patton, M. Q. (2014). Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri. (Çeviri Editörleri: M. Bütün ve S.B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Seferoğlu, S. S. (2010). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı (5th ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Seferoğlu, S. S. (2015). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı (9. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Stull, A. T., Fiorella, L., Mayer, R.E. (2018). An eye-tracking analysis of instructor presence in video lectures. *Computers in Human Behavior*, 88 (2018), pp. 263-272
- Sweller, J., Ayres, P. ve Kalyuga, S. (2011). *Cognitive Load Theory*. New York: Springer
- Taşlıbeyaz, E., Karaman, S. (2015). “Video Dersleri Kim Anlatmalı? Uzman, Eğitmeni veya Spiker”, *Route Educational and Social Science Journal*, 2 (2), 422-433.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Van Gog, T. (2014). The Signaling (or Cueing) Principle in Multimedia Learning. In R. Mayer (Ed.), *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning* (Cambridge Handbooks in Psychology, pp. 263-278). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139547369.014
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, N., Özmen, B. (2012). Video Paylaşım Sitelerinin Eğitsel Amaçlı Kullanımı. *Education Sciences*, 7 (September), 22–24. Retrieved from <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/nwsaedu/article/view/5000063140>
- Yin, R. K. (2017). *Durum Çalışması Araştırması Uygulamaları*. (3.baskı). (Çev: İ. Günbayı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yin, R.K. (2018). *Case Study Research and Applications: Design and Methods*. (6.baskı). Los Angeles: SAGE.
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. (2019). “Öğrenci Sayıları Raporu”. <https://istatistik.yok.gov.tr/> Son erişim tarihi: 25.07.2019

EK-1. Yarı- Yapılandırılmış Görüşme Soruları

1. Açıköğretim sisteminde geçmişten günümüze kullanılan eğitsel video türleri nelerdir?
2. Açıköğretim sisteminde hazırlanan sizce öğrenme açısından en etkili eğitsel video türü hangisidir? Neden?
 - a. Açıköğretim öğrencileri açısından değerlendirdiğinizde en popüler eğitsel video türü sizce hangisidir?
 - b. Öğrencilerin motivasyonları açısından değerlendirdiğinizde en etkili video türü hangisi/hangileri oldu?
3. Dünyada özellikle kitlesel çevrimiçi kursların yaygınlaşması ile birlikte eğitsel video tasarımları da çok önemli bir unsur haline geldi. Siz bu gelişmeleri değerlendirdiğinizde en etkili eğitsel video türünün hangisi/hangileri olduğunu düşünüyorsunuz? Neden?
4. Sizce öğrenme motivasyonunu yüksek tutacak eğitsel videoları nasıl tasarlanmalıdır?
5. Sizce eğitsel videoların süreleri ne kadar olmalıdır? Neden?

EK-2. Odak Grup Görüşme Soruları

1. Videonun başlangıcında dikkatinizi çeken herhangi bir şey var mıydı?
2. Nasıl bir anlatım olmasını isterdiniz?
3. Ders içeriğini nasıl buldunuz?
4. Videodaki ilerleyiş ve akışı nasıl buldunuz?
5. Videodaki kamera açılarını, hareketlerini, çekim ölçeklerini; bunun gibi görsel düzenlemeleri nasıl değerlendirirsiniz? Nasıl buldunuz?
6. İzlediğiniz bu video içerisinde, animasyon, grafik, şekil var mıydı? Eğer varsa ya da yoksa nasıl değerlendirirsiniz? Olmalı mıydı?
7. Ders anlatıcısını nasıl buldunuz, nasıl değerlendirirsiniz?
8. Sizce bir ders videosunu nasıl biri anlatmalı? Nasıl birinin anlatmasını isterdiniz?
9. Nasıl bir videodan konuyu öğrenmek isterdiniz? Daha farklı olabilir miydi?
10. Bir öğrenen olarak video kalitesi, çözünürlüğü, derecesi, kamera kullanımı gibi, aydınlatma gibi noktaları nasıl değerlendirirsiniz, burada?